

TAKTIČKI PRIMERI BORBE

БИБЛИОТЕКА
ДОМА ЈНА -- БЕОГРАД

СИГН.
турс

Инв.
Бр.

И-1а-245 пр. 1

15330

VOJNA BIBLIOTEKA

INOSTRANI PISCI

KNJIGA TRIDESET PETA

UREĐIVAČKI ODBOR

Rade BULAT, Savo DRLJEVIĆ, Milinko ĐUROVIĆ, Mladen IKICA, Vekoslav KOLB, Pero LALOVIĆ, Božo LAZAREVIĆ,
Srećko MANOLA, Stanislav PODBOJ (odgovorni urednik)

VOJNOIZDAVAČKI ZAVOD JNA
„VOJNO DELO“
B E O G R A D
1 9 6 3

БИБЛИОТЕКА
ДОМА ЈНА - БЕОГРАД

СРГНС-
тура

ш-1а-245
бр. 1

Инв.
Бр.

15330

ТАКТИЧКИ PRIMERI BORBE

ЦЕНТРАЛНА БИБЛИОТЕКА ВЈ

БЕОГРАД

СНГ. III-1а-245/1

17282

NASLOV DELA U ORIGINALU

СТРЕЛКОВЫЕ
ПОДРАЗДЕЛЕНИЯ
И ПОЛК
В РАЗЛИЧНЫХ ВИДАХ
БОЯ

(СВОРНИК ТАКТИЧЕСКИХ ПРИМЕРОВ ИЗ ВЕЛИКОЙ
ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ)

Prevela sa ruskog
LJUBICA DERETIC

ВОЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО МИНИСТЕРСТВА ОБОРОНЫ
СОЮЗА ССР
МОСКВА — 1957

SADRŽAJ

NAPOMENE REDAKCIJE UZ NAŠE IZDANJE — — — 9
 UVOD SOVJETSKE REDAKCIJE — — — — — 11

ODELJAK I

BORBENA DEJSTVA PEŠADIJSKE ČETE

Borba čete automatičara, ojačane tenkovima, za neprijateljsku otpornu tačku u Tunskirhu	— — — — —	15
Borba pešadijske čete za neprijateljsku otpornu tačku u rejonu Salasa	— — — — — — — — — —	19
Pešadijska četa forsira Tisu u rejonu Tisafireda	— — —	24
Pešadijska četa forsira Dnjepar u rejonu Jasnogorotke	— —	28
Pešadijska četa forsira Dnjepar u rejonu Svaromja	— —	33
Nasilno izviđanje ojačane pešadijske čete u rejonu Zapruđnog	— — — — — — — — — —	38
Nasilno izviđanje pešadijske čete u rejonu Uljanina	— —	44
Održana pešadijske čete u šumi južno od naselja Bočkani	— —	46

ODELJAK II

BORBENA DEJSTVA PEŠADIJSKOG BATALJONA

Napad pešadijskog bataljona u rejonu Obeća — — —	55
Borba pešadijskog bataljona za neprijateljsku otpornu tačku u rejonu k. 335 — — — — —	60
Napad pešadijskog bataljona na neprijateljsku otpornu tačku u Tekiji — — — — —	64

	Str.
Borba pešadijskog bataljona za naselje Predikov — — —	68
Prednji odred pešadijske divizije uništava kolonu neprijateljske artiljerije — — — — — — — —	72
Borbe pešadijskog bataljona, ojačanog tenkovima, za neprijateljsku otpornu tačku u rejonu k. 253,0 — — —	76
Borba smučarskog bataljona sa neprijateljskim izviđačkim odredom u rejonu jezera Nižnje — — — — — —	82
Pešadijski bataljon u forsiranju Perekopskog zaliva i njegova dejstva u neprijateljskoj pozadini — — —	86
Nasilno izviđanje pešadijskog bataljona u rejonu naselja Beremjani — — — — — — — —	94
Nasilno izviđanje pešadijskog bataljona u rejonu naselja Prudi — — — — — — — —	100
Nasilno izviđanje pešadijskog bataljona u rejonu k. 460 —	106
Noćno nasilno izviđanje izviđačkog odreda u rejonu Aleksejevke — — — — — — — —	111
Dejstva izviđačkog odreda radi zarobljavanja neprijateljskih vojnika u rejonu jezera Rego-Jarvi — — —	117
Odbrana pešadijskog bataljona u rejonu Rognja — — —	125
Odbrana 2. bataljona 572. pešadijskog puka u rejonu istočno od Blatnog jezera — — — — — — — —	137
Odbrana 1. bataljona 104. gardijskog pešadijskog puka istočno od Blatnog jezera — — — — — — — —	143

ODELJAK III

BORBENA DEJSTVA PEŠADIJSKOG PUKA

Borba 176. pešadijskog puka u proboru neprijateljske odbrane severno od Pultuska (14. i 15. januara 1945) —	149
Napad 75. gardijskog pešadijskog puka s proborom jako utvrđene neprijateljske odbrane na prilazima Istočne Pruske (16 — 19. oktobra 1944) — — — — —	166
Napad 850. pešadijskog puka s proborom jako utvrđene neprijateljske odbrane na prilazima Istočne Pruske (16. i 17. oktobra 1944) — — — — —	178

Str.

Napad 243. gardijskog pešadijskog puka sa probojem spoljne odbrambene linije tvrđave Kenigsberga (Kalinjingrada (6. i 7. aprila 1945) — — — — —	193
Napad 578. pešadijskog puka s probojem spoljne odbrambene linije tvrđave Kenigsberga (6—8. aprila 1945) —	202
Borba 24. gardijskog pešadijskog puka na međupoložajima (5—7. marta 1945) — — — — — — — — —	211
Borba 1228. pešadijskog puka na zemljouzu između jezera (17. jula 1944) — — — — — — — — —	216
544. pešadijski puk forsira Dnjepar u rejonu Dnjepropetrovska (21—24. oktobra 1943) — — — — — — — —	225
120. pešadijski puk forsira Dnjepar u rejonu M. Radulja (15. i 16. oktobra 1943) — — — — — — — —	236
1118. pešadijski puk forsira Dnjepar južno od Zaporožja (25—27. novembra 1943) — — — — — — — —	247
808. pešadijski puk forsira Južni Bug (19. i 20. marta 1944)	256

NAPOMENE REDAKCIJE UZ NAŠE IZDANJE

Ova zbirka odabranih primera borbe pešadijske čete, bataljona i puka je značajan prilog izučavanju opšte taklike nižih jedinica. Pisani na osnovu zvaničnih arhivskih dokumenata i ličnih sećanja učesnika, ovi primeri borbe sovjetske pešadije, podržavane ostalim rodovima, pružaju dragoceno iskustvo iz domena primene sovjetske taktike u II svetskom ratu na istočnom frontu.

Dva primera čete u napadu, tri iz forsiranja velikih reka, kao što su Dnjepar i Tisa, dva iz nasilnog izviđanja i jedan iz odbrane čete u šumi ispunjavaju prvi odeljak knjige o dejstvima čete samostalno ili u sastavu većih jedinica. Odeljak o bataljonu obuhvata 16 primera od kojih pet iz napada, šest iz nasilnog, noćnog i izviđanja zimi na smučkama, jedan iz forsiranja reke i četiri iz odbrane bataljona, dok odeljak o dejstvima puka sadrži 12 primera, zahvatajući pored odbrane, napada i forsiranja reka, još i primere borbe puka na međupoložajima, zatvaranju tesnaca između jezera i dr.

U razradi svakog primera prvo se izlaže situacija, zatim pripreme koje su preduzimane za izvršenje zadataka, potom se iznose dejstva i na kraju zaključci o tome zašto se uspelo ili zašto nije. Takav sistematizovan način izla-

ganja olakšava čitaocu snalaženje i pored izvesne monotonije, koja je u ovakvim studijama u priličnoj meri neizbežna. Čitaocu će pasti u oči da su svi primeri uzeti samo iz kasnijeg perioda rata od oktobra 1943. do završnih operacija. U nizu faktora koji utiču na uspeh dejstva, u iznetim primerima se naročito upečatljivo ističu značaj vrlo pažljivih priprema i uloga iznenađenja, a upravo njih je u praksi naročito teško uskladiti.

S obzirom na veličinu jedinica koje se razmatraju, knjiga će biti korisna svim vojnim starešinama u aktivnoj službi i rezervi, pa i onih najnižih činova.

U V O D

SOVJETSKE REDAKCIJE

U pisanju taktičkih primera, koji su navedeni u ovoj knjizi, sudelovali su: general-major Sičev K. V., pukovnici Griljev A. N., Ogarev P. K., Bogdanov A. P., Traktujev M. I., Skripčenko N. I., Ivanov M. A., Kulakov P. M., pot-pukovnik Šamrajev A. M., pukovnici u ostavci Vlasov I. G. i Krivulin P. N., rezervni kapetan Djakov B.

Knjiga je pripremljena za štampu u opštoj redakciji general-majora Sičeva K. V. i pukovnika Malahova M. M.

Taktičke primere, navedene u ovoj knjizi, autori su napisali služeći se dokumentima jedinica iz vremena velikog otadžbinskog rata, koji se čuvaju u arhivi Ministarstava odbrane SSSR-a. Nekoliko primera je pripremljeno na osnovu arhivske građe i sećanja učesnika rata. Neke primere napisali su neposredni učesnici u borbama.

Iako pojedinačni primeri ne daju osnov za opšte zaključke o karakterističnim osobenostima taktike pešadijskih jedinica (čete, bataljona i puka) u različitim vidovima borbe, ipak svaki od njih pokazuje da se uspeh u borbi postizao zahvaljujući tome što je ljudstvo jedinica dobro poznavalo zadatke, što je imalo visoke moralne i borbene kvalitete, zatim brižljivoj i svestranoj pripremi za borbu svakog vojnika, oficira i jedinice u celini, preciznoj organizaciji izviđanja, sadejstvu jedinica svih rodova vojske i suseda, tajnosti pripremanog napada na neprijatelja, smelom i odlučnom manevru na bojištu, dobrom materijalnom

obezbeđenju i neprekidnom rukovođenju jedinicama u toku borbe.

Uporedo sa opisom borbenih dejstava u knjizi su opširno prikazana samopožrtvovana i razumna dejstva vojnika, podoficira i oficira. Svaki primer svedoči da pobeda nad nemačko-fašističkim zavojevačima nije došla sama, već da su je teškim ratnim naporima izvojevali vojnici sovjetskih oružanih snaga, odani patrioti socijalističke otadžbine. Oni su učinili sve da bi odbranili čast, slobodu i nezavisnost svog naroda.

Knjiga se sastoji iz tri odeljka: odeljak I — „Borbena dejstva pešadijske čete“, odeljak II — „Borbena dejstva pešadijskog bataljona“, odeljak III — „Borbena dejstva pešadijskog puka“.

Knjiga je namenjena širokom krugu vojnih i civilnih čitalaca. Navedeni primeri biće naročito korisni za oficire sovjetskih oružanih snaga i saradnike DOSAAF (Dobrovoljno društvo za saradnju sa Sovjetskom armijom, Vazduhoplovstvom i Mornaricom) pri izradi odgovarajućih zadataka na taktičkim vežbama, kao i u izučavanju isto-rije velikog otadžbinskog rata.

Vojnoizdavački zavod planira da izda niz knjiga o borbenim dejstvima jedinica u velikom otadžbinskom ratu. Posle ove knjige u najskorije vreme biće štampano još nekoliko knjiga u kojima će se izneti primeri borbenih dejstava pešadijskih jedinica u različitim vidovima borbe.

ODELJAK I
BORBENA DEJSTVA PEŠADIJSKE
ČETE

BORBA ČETE AUTOMATIČARA, OJAČANE TENKOVIMA, ZA NEPRIJATELJSKU OTPORNU TAČKU U TUNSKIRHU

(Skica 1)

2. aprila 1945. godine 226. pešadijska divizija, goneći neprijatelja, forsirala je iz pokreta reku Odru u rejonu Eljgut — Tvorkau i dva dana vodila tešku borbu za proširenje osvojenog mostobrana. U toku borbe mostobran je proširen 2 km po frontu i 1,5 km po dubini. Dalji pokušaji jedinica divizije da prošire mostobran ostali su bezuspešni.

Glavni uzrok neuspešnog razvoja napada bila je ubitačna artiljerijska i mitraljeska vatrica iz neprijateljske otporne tačke u naselju Tunskirhu. Otporna tačka se nalazila na uzvišici, a prilazi k njoj na 1—1,5 km bili su otkriveni. Znatan broj kamenih zgrada u Tunskirhu, naročito na istočnoj ivici, bio je uređen za odbranu. Na istočnoj i jugoistočnoj ivici naselja, u pojedinim rejonima, neprijatelj je postavio žičane prepreke i minska polja.

Neprijateljsku otpornu tačku branio je pešadijski bataljon uz podršku 7—8 topova, postavljenih na istočnoj ivici za neposredno gađanje, i 5 tenkova, koji su korišćeni kao pokretne vatrene tačke, a u slučaju potrebe i za protivnapad.

Komandant divizije je 4. aprila posle podne postavio 985. puku zadatak: ujutro 5. aprila brzim napadom ovladati otpornom tačkom u Tunskirhu. Za izvršenje ovog

borbenog zadatka komandant puka je naredio da se izdvoji 30 ljudi iz pukovske čete automatičara i 30 automatičara iz 2. pešadijskog bataljona. Ova kombinovana četa bila je ojačana sa 7 tenkova T-34.

Za komandira čete je određen zamenik komandanta 2. pešadijskog bataljona kapetan M. A. Zujev.

Bilo je predviđeno da se napad i zauzimanje otporne tačke izvrše na sledeći način: da četa automatičara, ukrucena na tenkove, zorom 5. aprila posle vatrenega naleta artiljerije, munjevito prodre u otpornu tačku, uništi neprijateljsku odbranu i izbjije na zapadnu ivicu Tunskirha. Posle ovlađivanja Tunskirhom, da bi se zauzeti položaj učvrstio, predviđeno je da se tamo uputi 1. pešadijski bataljon pomenutog puka sa 2 baterije topova 76 mm iz divizijske artiljerije.

Kapetan Zujev je po naređenju komandanta puka podelio četu automatičara i pridate tenkove u dve grupe i svakoj od njih dao zadatak.

Prva grupa automatičara (25 ljudi) sa tri tenka trebalo je da napadne neprijatelja u pravcu crkve i osvoji severni deo naselja. Druga grupa automatičara (35 ljudi) sa 4 tenka trebalo je da napadne u pravcu jugoistočne ivice Tunskirha sa zadatkom da zađe u pozadinu neprijatelja i u sadejstvu sa prvom grupom uništi njegove snage u Tunskirhu.

Posle detaljnog izviđanja zemljišta polazni položaji obe grupe izabrani su u rejonu stanice. Za odbijanje eventualnih neprijateljevih protivnapada iz Tunskirha i za uništavanje njegovih vatreñih tačaka na istočnoj ivici naselja, po naređenju komandanta puka, izdvaja se za neposredno gađanje jedna baterija topova 76 mm iz artiljerije pridate puku. Komandant puka je odredio da vatreni položaj ove baterije bude između staničnih zgrada i nasipa železničke pruge jugoistočno od stanice.

4. aprila, dok je trajao dan, komandir kombinovane čete kapetan Zujev i komandiri vodova na zemljištu su utvrdili način sadejstva i vezu sa komandirima tenkova i artiljercima. Automatičari su na svakom tenku imali raketni pištolj sa dovoljno crvenih raket za pokazivanje

ciljeva tenku. Pre ispaljenja rakete, rukovalac signala je morao da upozori posadu tenka kucanjem po njegovom trupu, što je značilo: „Pažnja, dajem signal“. Za zaštitu i obezbeđenje tenkova od neprijateljskih lovaca tenkova u naselju, odmah je u početku borbe izdvojena grupa automatičara. Tenkovi za vreme borbe u Tunskirhu trebalo je da se kreću na malom odstojanju iza automatičara i da ih podržavaju vatrom i napadom u uništavanju neprijateljskih snaga. Tenkisti i automatičari su imali radio-vezu sa artiljerijom, a sem toga su ugovoreni i opšti raketni signali.

U vreme priprema za borbu politički rukovodioci puka i divizije su objašnjavali važnost postavljenog borbenog zadatka. Prilikom određivanja automatičara za desant vodilo se računa da na svakom tenku bude po nekoliko komunista i komsomolaca, koji treba da svojim ličnim primerom obezbede izvršenje odgovornog borbenog zadatka.

5. aprila oko 5 časova ujutro sve pripreme za napad su završene. U 5.30 počeo je vatreći nalet naše artiljerije na neprijateljske snage u Tunskirhu. U 5.36 artiljerijska vatra je preneta na istočnu i jugoistočnu ivicu naselja. U isto vreme su obe grupe tenkova sa desantima automatičara prešle u napad.

Dok su tenkovi prilazili Tunskirhu, neprijateljski topovi istureni za neposredno gađanje, „pancerfausti“ i nekoliko mitraljeza su otvorili vatu na obe desantne grupe. Naši automatičari, ne silazeći sa tenkova, odgovorili su vatrom iz automata. Munjevito kretanje tenkova i gusta vatra automatičara toliko su demoralisali neprijatelja da su tenkovi bez gubitaka, izbili na istočnu ivicu Tunskirha.

Prva je prispela do naselja desna grupa, koja je skrenula na sebe pažnju neprijatelja i stupila s njim u okršaj. Automatičari su sišli sa tenkova i otpočeli ulične borbe, zauzimajući jednu po jednu neprijateljsku kuću. Pri prilazu crkvi grupa je dospela pod vatu neprijateljskih tenkova, sa kojima su naši tenkovi počeli vatreno dejstvo.

U isto vreme leva grupa je izbila na južnu ivicu Tunskirha, zatim skrenula na sever i počela brzo napredovati ulicama, uništavajući pojedinačne neprijateljske grupe.

Kapetan Zujev je za obezbeđenje grupe od eventualnih neprijateljskih protivnapada sa juga zadržao na južnoj ivici Tunskirha 9 automatičara.

Iznenadna pojava naših automatičara i tenkova u pozadini demoralisala je neprijatelja i on je bežao pucajući nasumce. Samo mali broj je uspeo da pobegne. Većina vojnika i oficira je opkoljena u centru Tunskirha i zarobljena. 5 neprijateljskih tenkova tipa „panter“, koji su se nalazili u rejonu crkve, zapali su u bezizlazan položaj. Posade su prekinule borbu i predale se.

Nastavljujući uništavanje razbijenih grupa neprijateljske pešadije, četa automatičara sa tenkovima je izbila na zapadnu i jugozapadnu ivicu Tunskirha. Ubrzo je tamo stigao i 1. pešadijski bataljon 985. pešadijskog puka sa 2 baterije topova 76 mm i učvrstio postignuti uspeh. Treba podvući da su ostale jedinice 226. pešadijske divizije, iskoristivši zauzimanje Tunskirha, krenule u napad i znatno proširile mostobran na zapadnoj obali Odre.

U borbama za Tunskirh je uništeno nekoliko desetina neprijateljskih vojnika i oficira i 83 zarobljeno. Sem toga, zaplenjeno je 5 ispravnih tenkova, 7 topova 75 mm i 120 pušaka i automata.

U četi automatičara je ranjeno svega nekoliko ljudi. Sa naše strane nije bilo gubitaka u tenkovima.

Munjevitost i iznenadnost napada, hrabrost i usklađivanje sadejstva automatičara i posade tenkova obezbedili su uspeh ove borbe. Zauzimanje neprijateljske otporne tačke u Tunskirhu znatno je poboljšalo taktički položaj divizije na mostobranu.

Iako je vreme za borbenu pripremu kombinovane čete automatičara bilo ograničeno, detaljno su razmotrena i usklađena sva pitanja sadejstva između vodova unutar čete, kao i sa tenkovima i artiljerijom, te se napad od početka do kraja odvijao organizovano. Primerno je sadejstvo leve i desne grupe. Prva grupa je munjevito izbila

na istočnu ivicu Tunskirha, vezujući snage i sredstva neprijatelja. To je dalo mogućnost levoj grupi da obide krilo i zađe u pozadinu neprijatelja, koji se u ovo vreme koncentrisao u centru Tunskirha. Zatim su čete automatičara i tenkovi brzo završili uništavanje neprijatelja i sa prispevom pešadijskim bataljonom se učvrstile u Tunskirhu.

BORBA PEŠADIJSKE ČETE ZA NEPRIJATELJSKU OTPORNU TAČKU U REJONU SALASA

(Skica 2)

331. pešadijska divizija, napadajući duž leve obale Zapadne Dvine, 17. avgusta 1944. je izbila na liniju Staburag — Ozolini — Krumini — Širdorn — Ličupe, gde je naišla na organizovan otpor neprijatelja. Pokušaji njenih jedinica da iz pokreta probiju neprijateljsku odbranu bili su toga dana bezuspešni. Ujutro 18. avgusta divizija je dobila naređenje da se utvrdi na dostignutoj liniji.

Neprijatelj je raspolagao s nekoliko uzvišenja, sa kojih je osmatrao prednji kraj i 2—3 km u dubinu odbrane divizije. Osobito su snažno dejstovale na borbeni poredak jedinica divizije neprijateljske trupe iz otporne tačke na auto-putu u rejonu malog naselja Salasa. Ova otporna tačka je bila uređena na koti 600—700 m ispred prednjeg kraja glavnog pojasa neprijateljske odbrane. Nalazila se prema centru borbenog poretka divizije na 200—250 m od spoja dvaju pukova. Pogodan položaj otporne tačke u Salasu dozvoljavao je neprijatelju da bočnom vatrom štiti prilaze svom prednjem kraju i drži pod vatrom prednji kraj i dubinu odbrane jedinica 331. pešadijske divizije.

Otpornu tačku u Salasu je branio ojačani pešadijski vod od 50 vojnika, 5—6 mitraljeza i 2 minobacača 50 mm. Vod su podržavale po dve topovske i minobacačke baterije iz dubine neprijateljske odbrane, zatim 4—5 mitraljeza i 2 topa, isturena za neposredno gađanje sa prednjeg kraja njegovog glavnog pojasa odbrane.

Da poboljša taktički položaj svojih trupa, komandant 331. pešadijske divizije je odlučio da zauzme neprijateljsku otpornu tačku u rejonu Salasa. Komandantu 1067. pešadijskog puka je naređeno da izdvoji 1 pešadijsku četu i u toku 3—4 dana je brižljivo pripremi za predstojeću borbu. Četu treba da podržava artiljerija. Komandant puka je dobio zadatak da lično rukovodi pripremom čete za napad.

Za izvršenje postavljenog zadatka komandant puka je izdvojio pešadijsku četu pod komandom kapetana I. V. Petrovskog. Četa je imala 3 voda, svaki 15—16 vojnika i 1 podoficira. Dejstva čete podržavala su 2 artiljerijska diviziona, 2 minobacača 120 mm, 6 minobacača 82 mm, 4 topa 45 mm i 2 voda mitraljeza (4 mitraljeza). Pešadijske jedinice koje su branile prednji kraj istočno i zapadno od neprijateljske otporne tačke trebalo je da puščano-mitralješkom i artiljerijskom vatrom (neposrednim gađanjem) unište neprijateljske vatrene tačke na njegovom prednjem kraju i spreče dolazak pojačanja u otpornu tačku. Artiljeriji je bilo dozvoljeno da utroši 200 topovskih granata 76 mm, 60 topovskih granata 122 mm, 50 mina 120 mm, 500 mina 82 mm, a topovskih granata 45 mm i puščanih metaka neograničeno.

Za 4 dana iskusni oficiri brižljivo su osmatrali neprijatelja s nekoliko osmatračnica na kojima su dežurali; utvrđivana su mesta na kojima su se nalazile vatrene tačke u otpornoj tački i pratilo se ponašanje neprijatelja danju i noću; proučavani su najpogodniji prilazi otpornoj tački.

Komandir čete je na osnovu izviđanja zemljišta i neprijateljske odbrane u otpornoj tački 25. avgusta odredio polazne položaje pešadijskih vodova i pravce njihovog kretanja k njoj. Sledećeg dana je komandant puka, u prisustvu komandira artiljerijskih jedinica određenih za podršku, na zemljištu saslušao odluku komandira čete.

Komandir čete je odlučio da napadne otpornu tačku istovremeno s tri pravca, posle kratkotrajnog artiljerijskog vatretnog naleta (od 3—5 minuta). 3. vod trebalo je da napadne otpornu tačku sa pravca od Ozolinija, duž auto-puta. Određeno je da polazni položaj ovog voda

bude u jarku pored auto-puta i u udoljici na 350 m od otporne tačke. 2. vodu je naređeno da napadne otpornu tačku s juga, sa polaznog položaja u šipragu pored potoka udaljenog 300 m od otporne tačke. 1. vod je napadao sa pravca od Širdorna, duž auto-puta. Određeno je da polazni položaj ovog voda bude na 350 m od neprijateljske otporne tačke.

Komandant puka je odobrio odluku. U saglasnosti s njom on je sa komandirom čete obradio glavna pitanja sadejstva u predstojećoj borbi. Komandiri pešadijskih vodova dobili su konkretnе zadatke kako da što bolje organizuju i izvedu napad na otpornu tačku; komandirima artiljerijskih i minobacačkih baterija na zemljištu su pokazani ciljevi koje je trebalo uništiti ili neutralisati u toku vatrenog naleta i u početku napada pešadijskih vodova. Ovde su bili utvrđeni opšti orientiri, način veze između komandira pešadijskih jedinica i artiljerije, kao i signali za početak i prekid artiljerijske vatre.

28. avgusta, to jest uoči početka borbe, komandir čete je na zemljištu postavio komandirima vodova detaljne zadatke i dao podrobna uputstva o redu njihovog izvršavanja. Istovremeno je komandir čete na zemljištu ukazao na koje ciljeve treba da usmeri vatru pridata četa mitraljeza i topovi, istureni za neposredno gađanje.

Zahvaljujući brižljivom radu komandanta puka i komandira čete zadatak za predstojeću borbu je bio detaljno razrađen na zemljištu i neposredni izvršioci su sa njim blagovremeno upoznati. Komandiri pešadijskih vodova i odeljenja i komandiri artiljerijskih jedinica imali su dovoljno vremena da se temeljno upoznaju sa zadatkom, da prouče zemljiše i vatrene tačke koje treba da unište.

Radi pripreme jedinica za borbu, u pozadini puka, na zemljištu sličnom rejonu Salasa, uređena je otporna tačka. Ovde je četa vežbala napad na otpornu tačku. 26. avgusta komandant puka lično je izveo vežbu čete sa jedinicama koje su je podržavale. Za vreme vežbe sistematski su obrađena sledeća pitanja: zauzimanje polaznog položaja za napad, izvođenje napada, uništavanje neprijateljskih snaga u rovovima i u zgradama otporne tačke uređenim za od-

branu, zarobljavanje neprijateljskih vojnika (svaki pešadijski vod je izdvojio grupu od 2—3 vojnika za zarobljavanje), organizovanje zauzete otporne tačke i odbijanje protivnapada.

Na ovim zanimanjima vojnici, podoficiri i oficiri pešadijskih vodova, artiljerijskih, minobacačkih i mitraljeških jedinica dobro su upoznali svoje zadatke za uništenje neprijateljskih snaga u otpornoj tački i za vreme borbe. Komandiri artiljerijskih vodova, odeljenja i topova znali su ko koji deo treba da utvrdi za odbranu posle uništenja neprijateljskih snaga u otpornoj tački. Za utvrđivanje otporne tačke, osim pešadijskih vodova, delova artiljerije 45 i 76 mm, koji su sadejstvovali sa četom, privučene su i pukovske i divizijske inžinjerijske jedinice sa zalihom protivtenkovskih i protivpešadijskih mina.

Artiljerijske baterije i minobacači određeni za podršku čete u napadu zauzeli su 27. avgusta privremene vatrene položaje, sa kojih su, ne narušavajući uspostavljeni režim vatre, izvršili korekturu gađanja do ciljeva i određenih linija. Komandiri baterija pripremili su svoje osmatračnice u blizini polaznih položaja pešadijskih vodova koje su podržavali.

Radi osmatranja bojišta uređena je osmatračnica komandanta puka, na ivici šume severoistočno od naselja Krumini, odakle je imao telefonsku vezu sa komandanima artiljerijskih diviziona, komandirima minobacačke baterije 120 mm i minobacačke čete, a takođe telefonsku i radio-vezu sa komandirom pešadijske čete, koji je odlučio da za vreme napada na otpornu tačku bude sa 2. vodom.

Treba podvući da su se pripreme za borbu izvodile organizovano, u tajnosti, uz dobro maskiranje, te neprijatelj nije ništa primetio.

U sumrak 28. avgusta pešadijski vodovi su zauzeli polazne položaje.

29. avgusta u 6 časova ujutro na otpornoj tački u Salasu i po vatreним tačkama na prednjem kraju glavnog pojasa neprijateljske odbrane izvršen je vatreni nalet u trajanju od 3 minuta. **Istovremeno** sa početkom vatrelog

naleta jedinice određene za napad otvorile su po otpornoj tački jaku puščanu i mitraljesku vatru. Jedinice puka, koje su se branile istočno i zapadno od otporne tačke takođe su otvorile vatru iz puškomitraljeza po neprijateljskim vatrenim tačkama, raspoređenim na prednjem kraju glavnog pojasa njegove odbrane na odseku Silmači — Stajnfelde.

Na minut pred kraj vatrenog naleta, komandir čete je dao signal — seriju belih raketa. Na ovaj signal pešadijski vodovi su složno krenuli u napad i munjevitim južnišem istovremeno sa tri strane prodri u otpornu tačku. Napad je za neprijatelja bio toliko iznenadan da nije uspeo pružiti bilo kakav organizovan otpor našim jedinicama.

1. i 3. pešadijski vod, koji su nastupali duž auto-puta, brzo su se sjedinili, i tako onemogućili povlačenje neprijatelja iz otporne tačke. Za 15 minuta borbe jedinice čete su uništile 35 vojnika i oficira i zarobile 10 vojnika.

Zauzevši otpornu tačku, četa je smesta pristupila učvršćivanju uspeha. Za ojačanje čete u rejonu Salasa, po naređenju komandanta puka, odmah su istureni topovi 45 i 76 mm i pioniri sa zalihom protivtenkovskih i protivpešadijskih mina. Artiljerija i minobacači koji su podržavali četu produžili su u to vreme da dejstvuju po neprijateljskim vatrenim tačkama na prednjem kraju glavnog pojasa odbrane.

Rezultat uspešne borbe bila je likvidacija neprijateljske otporne tačke, uklnjene u odbranu 331. divizije. Taktički položaj divizije znatno se poboljšao.

Brižljiva svestrana borbena priprema obezbedila je uspeh napada. Za 15 minuta četa je zauzela jaku i za neprijatelja vrlo pogodnu otpornu tačku, uništivši u njoj sebi brojno ravnog neprijatelja. Jedini gubici čete bili su nekoliko ranjenika.

U ovoj borbi zasluguje pažnju dobro organizovano sadejstvo pešadijskih jedinica sa artiljerijom, koja je svo-

jom vatrom obezbedila pešadijsku četu da uspešno uništi neprijatelja.

Pešadijska četa je radi uništavanja neprijateljskih snaga vešto iskoristila puščanu i mitraljesku vatrnu, kako za vreme vatreneog artiljerijskog naleta, tako i u borbi za otpornu tačku.

Brižljivost i tajnost pripreme obezbedile su iznenadan napad čete. Neprijatelj je iznenađen u otpornoj tački i nije mogao da se organizovano suprotstavi našim jedinicama. Zarobljenici su izjavili da im o pripremama za napad na otpornu tačku ništa nije bilo poznato i da je napad za njih bio iznenadan. Napad naših jedinica bio je takođe iznenadan i za neprijateljske snage, koje su se branile na prednjem kraju glavnog pojasa odbrane. To dokazuje činjenica da hitlerovci za prvih 10 minuta borbe nisu odgovarali vatrom. Tek posle 10 minuta od početka napada, kada se borba u otpornoj tački privodila kraju, nekoliko neprijateljskih artiljerijskih i minobacačkih baterija odgovorilo je vatrom uglavnom po dubini naše odbrane.

PEŠADIJSKA ČETA FORSIRA TISU U REJONU TISAFIREDA

(Skica 3)

228. pešadijska divizija, goneći neprijatelja, izbila je krajem 27. oktobra 1944. na levu obalu Tise u rejonu Tisafireda.

Komandant divizije je postavio 795. pešadijskom puku zadatku da iz pokreta forsira Tisu, zauzme mostobrane u rejonu Meheša i obezbedi glavnini divizije prelaz reke u ovom rejonu.

Komandant 795. pešadijskog puka je odlučio da, radi izviđanja neprijateljske odbrane i zauzimanja malog mostobrana na desnoj obali, u početku forsira Tisu jedna pešadijska četa. Forsiranje je predviđeno iz ušća reke Šujmaša. Za izvršenje ovog zadatka određena je 4. pešadijska četa pod komandom kapetana I. V. Aniščenka, koja je još

pre prilaza Tisi bila u rezervi komandanta puka i sprema se da je iz pokreta forsira.

4. pešadijska četa je imala 76 ljudi, 1 mitraljez, 7 puškomitraljeza, 8 automata i 48 pušaka. Osim toga, četi je pridat vod automatičara (18 ljudi), odeljenje inžinjeraca (9 ljudi), 2 mitraljeza i 2 minobacača 82 mm. Za prebacivanje čete preko reke izdvojeno je 15 ribarskih čamaca nosivosti 7—8 ljudi. Trebalo je da pukovski vod inžinjerije prikupi čamce na ušću reke Šujmaša.

Štab puka je komandiru čete dao podatke o svojstvima reke Tise i obaveštenje da neprijatelj nije organizovao odbranu na desnoj obali.

Na mestu gde je predviđeno forsiranje Tisa je široka 200—300 m i ima srednju dubinu oko 3 m, a brzinu toka 0,6 m/sek. Obe obale su niske i od poplava su obezbedene betonskim nasipima 2—2,5 m visine.

Dobivši zadatak, izdao je komandir 4. čete potrebna uputstva komandirima vodova za pripremu forsiranja, a sâm je sa grupom automatičara i inžinjeraca krenuo obalom Šujmaša ka nasipu. Na osnovu ličnog izviđanja komandir čete je odlučio da ukrca vojнике u čamce na Šujmašu u rejonu usamljenih kuća severno od Tisafireda. Ovo mesto neprijatelj nije mogao osmatrati jer je bilo zaklonjeno i nalazilo se van dometa njegove puščane i mitraljeske vatre sa desne obale Tise. Osim toga, koristeњem reke Šujmaša izbegnuto je prenošenje čamaca preko nasipa na levoj obali Tise. Sve je to doprinelo ubrzavanju priprema za prelaz i postizanju iznenadenja u forsiranju reke.

27. oktobra oko 24 časa u rejonu usamljenih kuća kod nasipa na levoj obali Tise, gde se nalazio komandir čete, pioniri puka su dopremili čamce i uskoro su u taj rejon prispele jedinice čete. Komandir čete je upoznao komandire vodova sa svojom odlukom da se reka forsira i borba organizuje na njenoj suprotnoj obali. Na zemljишtu je po orijentirima pokazao pravac kretanja čamaca i mesto iskrcavanja na desnoj obali. Rasporedio je ljude i oružje po čamcima i naredio da otpočne ukrcavanje.

U svaki čamac se ukrcalo po 7 ljudi. U prvih 6 — veslači su bili inžinjeri, a u ostalih 9 — vojnici jedinica koje je trebalo da se prebacuje. Na pramcima čamaca, na postoljima, postavljeni su po naređenju komandira čete mitraljezi i puškomitraljezi. Mitraljeska posluga se nalazila u pripravnosti da brzo otvoriti vatru po neprijatelju na desnoj obali.

Pošto je sa 15 čamaca bilo nemoguće istovremeno prebaciti sve ljude i oružje, komandir čete je odlučio da to učini u dva puta.

U prvom talasu su prebačeni pešadijski vodovi, vod automatičara i deljenje inžinjeraca, a u drugom — pridati mitraljezi i minobacači. Komandir čete se prebacio u prvom talasu.

28. oktobra u 4.20 časova jedinice prve ture otisnule su se od obale, prevozeći u čamcima 103 čoveka, 1 mitraljez i 7 puškomitraljeza. Svi čamci su išli u liniji, po 5 u grupi. Razmak između grupa je bio 30—40 m. U jedan čamac je smešteno metalno uže za prebacivanje preko reke. Čamci su se kretali u pravcu orijentira koji je komandir čete dao na desnoj obali.

Posle 30—40 minuta jedinice koje su forsirale reku u prvoj turi iskrcale su se neprimećene od neprijatelja na desnoj obali Tise u rejonu 500 m južno od Meheša. Inžinjeri su učvrstili uže prebačeno preko reke i, služeći se njime, opravili 6 čamaca bez veslača na levu obalu reke po mitraljeze i minobacače. Ostale čamce su izvukli iz vode i sklonili iza nasipa.

Posle iskrcavanja na obalu komandir čete se orijentisao na zemljištu, pozvao komandire vodova, dao im pravce kretanja, razmak i tačke na koje treba da stigne svaki vod. Izvršavajući naređenje komandira čete, 1. vod je napredovao na istok duž nasipa 200 m, 2. vod — na zapad do zapadne ivice šumarka, 3. vod — na sever do usamljenih drvenih baraka. Vod automatičara je ostavljen u rezervi komandira čete. U 6 časova ujutro na desnu obalu su prebačeni pridati mitraljezi i minobacači 82 mm.

Pred zoru su se sve jedinice čete ukopale. 2 mitraljeza su isturenja na vatreni položaj u centru borbenog

poretka čete, u rejonu baraka, a 1 mitraljez — na levo krilo. Puškomitraljezi krilnih vodova bili su istureni k obali reke sa zadatkom da onemoguće prodor neprijatelja duž obale. Minobacači 82 mm nalazili su se na vatrenim položajima pozadi borbenog poretka čete, neposredno uz obalu reke.

U svanuće neprijatelj je opazio četu na desnoj obali i po njoj otvorio artiljerijsku i minobacačku vatru. U isto vreme ka rejonu koji je četa zauzela iz raznih pravaca počele su da se primiču male grupe neprijateljske pešadije sa kojima su delovi čete stupili u borbu. Oko 12 časova 2 neprijateljske pešadijske čete napale su centar i levo krilo borbenog poretka čete. Napad je odbijen puščano-mitraljeskom vatrom. Ponovne napade neprijatelja četa je takođe odbila podržana našom artiljerijom s leve obale. U toku dana četa se utvrdila na desnoj obali Tise na mostobranu širine 700 m i dubine oko 400 m.

Noću uoči 29. oktobra na desnu obalu Tise, na mestu koje je zauzela pešadijska četa, prebačen je 3. bataljon i ostale jedinice 2. bataljona. U teškoj borbi prebačeni bataljoni su odbacili neprijatelja od desne obale, zauzeli mostobran 1,5 km širine i oko 0,6 km dubine, na koji je uskoro počela da se prebacuje glavnina divizije.

*
* * *

4. pešadijska četa 795. pešadijskog puka forsirala je Tisu bez artiljerijske pripreme. Četa je mogla uspešno izvršiti postavljeni zadatak blagodareći tome što se spremala za ovaj komplikovani vid borbe još pre prilaza reci.

Komandir čete je pravilno pristupio izvršenju postavljenog zadatka što zaslužuje pažnju. Pre dejstva on je brižljivo izvideo rejon prelaza i blagovremeno i precizno postavio zadatke komandirima vodova. Veliku pažnju je obratio učvršćenju zauzetog odseka na obali i pravilnom korišćenju vatreñih sredstava za odbijanje neprijateljskih protivnapada. Bez obzira na brojnu nadmoćnost neprijateljskih snaga i sredstava, uvedenih u borbu protiv 4. pe-

šadijske čete, ona je odbila sve neprijateljske protivnапade i zadržala mostobran koji je zauzela noću na desnoј obali.

PEŠADIJSKA ČETA FORSIRA DNJEPAR U REJONU JASNOGOROTKE

(Skica 4)

212. gardijski pešadijski puk 75. gardijske pešadijske divizije, goneći neprijatelja, izbio je pred veče 22. septembra 1943. na levu obalu Dnjepra u rejonu Tarasovića. Komandant divizije je postavio puku zadatak da ujutro 23. septembra forsira Dnjepar u rejonu Glebovke i obrazuje mostobran, na koji je noću 23/24. septembra trebalo da se prebaci glavnina divizije.

Dnjepar u rejonu dejstva 212. gardijskog pešadijskog puka teće kroz močvarno zemljište, široko 8—9 km. Ovo zemljište presecaju reke Viri i Prorva i veliki broj potoka i izduženih jezera. Puteva nema. Od Tarasovića, gde se prikupio puk, u pravcu Jasnogorotke i Glebovke glavno korito Dnjepra je udaljeno 6—7 km. Reka je na ovom mestu široka 500—700 m.

212. gardijski pešadijski puk nije imao prevoznih sredstava za prelaz preko reke.

Još pre prilaza Tarasovićima štab puka je poslao napred vod izviđača da izvidi mogućnosti prilaza Dnjepru, a zatim da se prebaci preko reke u pravcu Glebovke i ustanovi karakter neprijateljske odbrane na suprotnoj obali. Od poslatog voda izviđača dugo vremena nije bilo nikakvog izveštaja. Zbog toga je komandant puka naredio da se pošalje druga izviđačka grupa sa istim zadatkom.

Za taj zadatak je izdvojena 6. pešadijska četa pod komandom gardijskog poručnika J. V. Kondakova. Četa je imala 3 pešadijska voda po 20 ljudi,odeljenje inžinjeraca (9 ljudi) i dva ribarska čamca nosivosti 10—12 ljudi.

23. septembra u 1 čas krenula je 6. pešadijska četa bez vodiča duž leve obale Prorve, računajući da će izaći

na levu obalu Dnjepra u pravcu Glebovke. Čamci sa po 4 veslača plovili su Prorvom. U 3 časa po ponoći u rejonu bezimenog jezera, 700 m severoistočno od k. 97,7, četa je srela izviđački vod, koji se vraćao sa zadatka.

Izviđači su obavestili komandira čete da neprijatelj nije zaposeo desnu obalu Dnjepra u rejonu određenom za predstojeći prolaz puka kod naselja Glebovke, ali je istočnu ivicu Glebovke (Jasnogorotk)¹⁾ utvrdio i brani je znatnim snagama. Sem toga, izviđači su pokazali 6. pešadijskoj četi dva gaza preko Prorve: jedan prema k. 97,7 i drugi prema k. 100,7.

Dobivši ove podatke, komandir čete je počeo da dejstvuje sigurnije i odlučnije. Na dva prispela čamca poručnik Kondakov je ukrcao 1. vod i uputio ga Prorvom ka Dnjepru da bi se prebacio na njegovu desnu obalu, sa zadatkom da sauzme deo obale i usmeri izviđanje u pravcu Jasnogorotke. Ostali vodovi su se prebacili preko Prorve i krenuli ka levoj obali Dnjepra, u rejon zapadno od k. 100,7.

Čamci sa desne obale vratili su se posle nekog vremena u rejon k. 100,7, gde su se prikupili i ostali vodovi čete. Komandir čete je izvešten da se vod uspešno iskrcao na desnu obalu i da izviđa u pravcu Jasnogorotke. Na desnoj obali, u rejonu iskrčavanja, neprijatelj nije primećen. Ne gubeći vreme, komandir čete je naredio da se ostali vodovi prebace preko Dnjepra. U 6 časova ujutro četa se u punom sastavu prikupila u rejonu iskrčavanja 1. voda.

Komandant puka, dobivši od izviđačkog voda koji se vratio podatke o situaciji na desnoj obali Dnjepra, na-

¹⁾ Treba podvući da je izviđački vod puka, isto kao i 6. pešadijska četa, dejstvujući noću na teško prohodnom zemljištu bez vodiča — meštana, skrenuo sa određenog pravca, pa prešao Dnjepar ne u rejonu Glebovke, već u rejonu Jasnogorotke. Sledеća 2–3 dana štab 212. gardijskog pešadijskog puka i štab divizije takođe su smatrali da vode borbu za Glebovku iako se stvarna borba vodila u rejonu Jasnogorotke.

U daljem opisu borbenih dejstava 6. pešadijske čete govoriće se o naselju Jasnogorotki u čijem je rejonu četa, a zatim i puk, faktički vodila borbu.

redio je komandantu 2. bataljona da sa ostalim jedinicama smesta krene ka 6. četi, pređe Dnjepar, utvrdi se na mostobranu u rejonu Jasnogorotke i obezbedi prelaz glavnine puka na desnu obalu.

2. bataljon sa vodičem iz izviđačke čete puka u 7 časova 23. septembra izišao je na levu obalu Dnjepra u rejon zapadno od k. 100,7. U to vreme začuo se šum broda koji je plovio uz reku. Brod pod fašističkom zastavom je vukao šlep. Komandant bataljona je naredio da se na njega ospe puščano-mitraljeska vatra. Sa broda i šlepa odgovorili su vatrom. Pucajući, brod je oštro skrenuo ka desnoj obali i nestao u magli.

Komandir 6. čete, koji se nalazio na desnoj obali, čuo je pucnjavu i posle nekog vremena primetio da se brod sa šlepotom uputio k desnoj obali Dnjepra u rejon zapadno od 97,4. Procenivši situaciju, poručnik Kondakov je odlučio da zapleni brod. Pod zaštitom magle četa je pregažila plitke zalive i izašla u rejon k. 97,4, te neočekivano napala neprijateljski brod i šlep u momentu kada su pristali uz obalu.

Dejstvo vojnika i oficira 6. čete bilo je u ovoj borbi toliko munjevito da posada broda nije uspela da pruži otpor, i sva je zarobljena. Zarobljeni brod, koji se zvao „Nikolajev—300“, i šlep bili su potpuno ispravni. Na njima se nalazila grupa radnika iz Kijeva, koju su vodili na prisilan rad pod stražom 10 neprijateljskih vojnika.

Pucnjava na Dnjepru privukla je pažnju neprijatelja koji se branio u Jasnogorotki. Izviđačka grupa 6. čete, ranije poslana u rejon Jasnogorotke, vratila se i izvestila da je grupa neprijateljske pešadije izbila na obalu Dnjepara. U to vreme magla u dolini reke je postala gušća i vidljivost se još više smanjila.

Dobivši izveštaj od izviđača, komandir 6. čete je naredio da vodovi brzo krenu u pravcu Jasnogorotke na 400—500 m od obale, zauzmu odbrambeni položaj i ne dozvole neprijatelju da se približi mestu prelaza. Istovremeno je naredio komandiru odeljenja inžinjeraca da brod i šlep sa radnicima i zarobljenim hitlerovcima otpremi na

levu obalu Dnjepra na raspolaganje komandantu 2. bataljona.

U 8 časova ujutro brod sa šlepom je pristao uz levu obalu Dnjepra u rejon gde su se nalazile ostale jedinice 2. bataljona. Komandant bataljona je naredio da na njih odmah počne ukrcavanje ljudstva i materijala. Posle 15—20 minuta 4. i 5. pešadijska, mitraljeska i minobacačka četa i vod artiljerije 45 mm su završili ukrcavanje i počeli da se prebacuju preko Dnjepra u rejon k. 97,4. Zarobljenici i oslobođeni radnici, izuzev radnika potrebnih za poslugu broda, otpremljeni su u štab puka u Tarasovićima. U isto vreme komandantu puka je poslat izveštaj o situaciji u rejonu dejstva bataljona.

U 8.40 časova jedinice bataljona su se iskrcale na desnoj obali u rejonu k. 97,4 i odmah počele da napreduju ka liniji 6. pešadijske čete.

Borba 6. pešadijske čete odvijala se ovako. Pešadijski vodovi su pod zaštitom magle izbili na određenu liniju, zauzeli pogodne položaje i pripremili se za doček neprijatelja. Neprijateljske jedinice su se kretale bez izvidnica, u zbijenom stroju. Vodovi 6. čete pustili su neprijatelja da se približi na 50—100 m i otvorili po njemu iznenadnu i jaku vatru iz pušaka, automata i mitraljeza. Neprijatelj je trpeći velike gubitke počeo u neredu da se povlači ka jugoistočnoj ivici Jasnogorotke.

U to vreme na mesto borbe su prispele ostale jedinice bataljona. Procenivši situaciju, komandant bataljona je odlučio da iskoristi zbumjenost neprijatelja i proširi zauzeti mostobran. Radi toga je postavio zadatak 6. četi da se utvrdi na liniji k. 100,2 i dalje na jug do nasipa i obezbedi levo krilo bataljona od eventualnih neprijateljskih protivnapada sa jugozapada. Ostale jedinice treba da produže napad u pravcu Jasnogorotke i zauzmu ovo naselje.

Ubrzo se magla razišla i vidljivost poboljšala. Neprijatelj je otvorio jaku zaprečnu artiljerijsku i minobacačku vatru po jedinicama bataljona koje su napredovale. Neprijateljska pešadija, smeštena u rovove pripremljene na

istočnoj ivici Jasnogorotke, uporno se suprotstavljala jedinicama koje su napadale.

2. bataljon je napadao bez artiljerijske podrške i imao u svojim borbenim redovima svega 2 topa 45 mm. U isto vreme sva divizijska artiljerija se nalazila na prelazima preko reke Desne (na 16—18 km istočno od Dnjepra), a pukovska u rejonu Tarasovića. Ne obazirući se na jak neprijateljski vatreni otpor, vojnici i oficiri 2. bataljona smelo su napredovali i ubrzo otpočeli borbu za jugoistočnu ivicu Jasnogorotke. 23. septembra u 10 časova mostobran na desnoj obali Dnjepra je proširen na 2 km po frontu i 1—1,5 km u dubinu.

Iskoristivši brod i šlep, glavnina 212. gardijskog pešadijskog puka se krajem dana 23. septembra prebacila na mostobran koji je držao 2. bataljon. Puk je počeo da nastupa sa mostobranom takođe bez podrške divizijske artiljerije, koja se još uvek nalazila sa glavninom divizije u rejonu prelaza preko Desne.

Sporo prebacivanje snaga i sredstava na mostobran, koji je tako uspešno zauzeo 2. bataljon, odrazilo se na dalji uspeh naših trupa. Neprijatelju je uspelo da sredi svoje jedinice, da privuče u rejon Jasnogorotke gotovo puk pešadije sa drugih odseka i da pred veče 28. septembra zauzme pripremljene rovove i zaklone na istočnoj i južnoj ivici Jasnogorotke.

Pojačala se takođe neprijateljska artiljerijska i minobacačka vatra po našim jedinicama koje su nastupale. Dalji pokušaji sovjetskih trupa da prošire mostobran u ovom rejonu bili su bezuspešni u toku dužeg vremena, jer su nailazili na organizovan otpor neprijatelja.

Dejstva 6. pešadijske čete 212. gardijskog pešadijskog puka odlikuju se organizovanošću, inicijativom i zalaganjem celokupnog ličnog sastava da časno izvrši postavljeni zadatak.

Četa je sa 2 čamca forsirala veliku vodenu prepreku Dnjepar i utvrdila se na njegovoј suprotnoj obali. Mu-njevitim i iznenadnim napadom delovi čete su zauzeli neprijateljski brod i šlep, što je omogućilo prebacivanje ostalih jedinica bataljona a zatim i glavnine puka.

Prešavši na suprotnu obalu Dnjepra, komandir 6. čete je smesta poslao izvidnicu u pravcu Jasnogorotke. Ona je otkrila kretanje neprijatelja ka reci i na to blagovremeno upozorila komandira čete. Pri uništavanju grupe neprijateljske pešadije koja se kretala ka obali Dnjepra jedinice su vešto iskoristile vatru svog oružja, iznenadno njom obasuvši neprijatelja.

Ostale jedinice 2. bataljona koje su se iskrcale na desnu obalu Dnjepra dejstvovalle su takođe smelo i odlučno, znatno proširujući i zadržavajući mostobran, koji je trebalo da posluži za iskrčavanje glavnine puka i divizije.

Uz ovo treba reći da uspeh 6. pešadijske čete, a kasnije i čitavog 2. bataljona, komandanti puka i divizije nisu blagovremeno razvili usled zadocnelog prebacivanja glavnine puka na mostobran i odsutnosti neophodne arti-ljerijske podrške jedinicama 2. bataljona. To je neprijatelju omogućilo da sredi svoje snage i pruži organizovan otpor napadu glavnine puka koja se iskrcala na mostobranu. Zbog toga su se borbe na ovom odseku produžile.

PEŠADIJSKA ČETA FORSIRA DNJEPAR U REJONU SVAROMJA

(Skica 5)

24. septembra 1943. prednji delovi 240. pešadijske divizije izbili su na Dnjepar u rejону Svaromja (25 km severno od Kijeva). Pokušaj prednjeg odreda divizije da iz pokreta forsira Dnjepar odbijen je organizovanom neprijateljskom vatrom sa desne obale. Posle toga komandanat divizije je odlučio da po prilazu glavnine divizije i

naročito artiljerije u rejon Svaromja obnovi forsiranje Dnjepra.

Širina Dnjepra u rejonu Svaromja je 600—700 m, dubina 2—6 m, a brzina 0,6 m/sek. Zemljište na levoj obali omogućilo je neprimetno prikupljanje trupa u neposrednoj blizini obale. Ono je na desnoj obali prema Svaromju otvoreno, močvarno i sa mnogobrojnim jezerima, rekama i potocima.

26. septembra ujutro 5. pešadijska četa 2. bataljona 842. pešadijskog puka dobila je zadatak da noću uoči 27. septembra forsira Dnjepar, zauzme deo obale u rejonu k. 98,0 i obezbedi ostalim jedinicama bataljona prelaz preko reke. Komandir čete kapetan L. P. Leščenko dobio je naređenje da na desnu obalu prebaci u prvom talasu jedan pešadijski vod koji će izviđati neprijatelja u rejonu k. 98,0 i obezbediti forsiranje.

5. pešadijska četa dobila je kao ojačanje vod inžinjerije, 2 mitraljeza i 2 minobacača 82 mm. Forsiranje i borbu čete na desnoj obali obezbeđivala su 2 topa 45 mm i 2 topa 46 mm. Vatreni položaji ovih topova su predviđeni na levoj obali u rejonu zapadno od Svaromja. Za prebacivanje preko reke komandiru čete je dodeljeno 17 ribarskih čamaca nosivosti 6—8 ljudi. Čamci su prikupljeni u rečnom rukavcu koji je odvajao bezimeno ostrvo od leve obale. Predviđeno je da se u ovom rukavcu jedinice ukrcaju u čamce.

Izvršavajući zadatak, četa je počela da se priprema za forsiranje. Proračunat je broj ljudi i naoružanja za ukrcavanje u čamce. Komandir čete je lično proverio ispravnost oružja i opreme, i snabdevenost svakog vojnika municijom. Sve ljudstvo je dobilo dvodnevno sledovanje suve hrane.

2. vod trebalo je da forsira Dnjepar u prvom talasu. To je bio najbolji vod čete, sastavljen od iskusnih i smerlih vojnika. U sastavu voda bilo je 22 čovjeka, od kojih 16 komunista i komsomolaca. Vod je imao 8 automata, 5 pušaka, 3 puškomitrailjeza i 1 mitraljez. Za prelaz je dobio 4 ribarska čamca.

Neke jedinice po naređenju komandanta divizije noću uoči 27. septembra trebalo je da demonstriraju prelaz na 1—2 km od mesta forsiranja 5. pešadijske čete da bi time skrenule pažnju neprijatelja.

27. septembra u 2 časa 5. pešadijska četa se prikupila na mestu prelaza u rukavcu zapadno od Svaromja. U 4 časa ujutro 2. vod je završio ukrcavanje u čamce. Veslali su inžinjeri. Na pramcu svakog čamca bio je postavljen puškomitraljez ili mitraljez. U 4.40 časova, kad je vod prilazio desnoj obali, neprijatelj je opazio čamce i otvorio na njih mitraljesku i minobacačku vatru. Ne obazirući se na neprijateljsku vatru, čamci su se primakli desnoj obali Dnjepra i vod se iskrcao u rejonu k. 98,0.

Komandir voda je odredio odeljenjima pravac napada i naredio da se odmah zauzme rejon k. 98,0. Kamuflirajući se u šipragu i održavajući intenzivnu puščano-mitraljesku vatru, vod je brzo uništio hitlerovce koji su se branili u rejonu k. 98,0 i napredovao 250—300 m na severozapad. Jedinice su se posle toga, po naređenju komandira voda, ukopale i pripremile vatreno naoružanje za odbijanje neprijateljskih protivnapada.

U to vreme ostali vodovi 5. pešadijske čete su na čamcima prilazili sredini reke. Neprijatelj je na njih u rejonu k. 98,0 otvorio jaku artiljerijsku i minobacačku vatru. Kad se četa približila desnoj obali, pojačao je artiljerijsku vatru i otvorio vatru iz mitraljeza. Nekoliko čamaca je oštećeno, dok je ostale čamce matica odnela niz vodu. Pre svitanja nijedan čamac se nije primakao desnoj obali. Uzimajući u obzir ovo, kao i to da je neprijatelj pružio jak vatreni otpor, komandir čete je dao signal za povratak na levu obalu.

2. pešadijski vod u to vreme se ukopao na zauzetom zemljištu u rejonu k. 98,0 i pripremio za odbijanje neprijateljskih protivnapada. Mitraljez je postavljen na vatreni položaj u centru borbenog rasporeda voda, a puškomitraljezi — na krilima.

U toku dana grupe neprijateljske pešadije, jačine od voda do čete, podržavane artiljerijom i minobacačima, pet puta su napadale 2. pešadijski vod. Odvažni vojnici voda,

podržavani vatrom naše artiljerije s leve obale, odbili su sve neprijateljske napade i održali zauzeto zemljište.

Vest o uspešnim dejstvima 2. pešadijskog voda, koji je forsirao Dnjepar i zadržao zemljište na njegovoj desnoj obali, pročula se u celom puku. U jedinicama puka su štampani specijalni borbeni leci u kojima se govorilo o podvigu 2. voda. Komanda puka je radiogramom čestitala ljudstvu voda uspešno izvršenje zadatka.¹⁾

Noću 28. septembra 1. i 3. vod 5. pešadijske čete ponovo su pristupili forsiranju Dnjepira, da bi se iskricali u rejonu k. 98,0 i u sadejstvu sa 2. vodom obezbedili prelaz 2. bataljona 842. pešadijskog puka na njegovu desnú obalu. Kao i prethodne noći neprijatelj je opazio jedinice čete i otvorio po njima jaku artiljerijsku i minobacačku vatru. I pored toga su se oba voda — 75 ljudi na 15 ribarskih čamaca — iskricala u rejonu k. 98,0. Vodovi su imali od naoružanja 56 automata i pušaka, 5 puškomitrailjeza, 2 mitraljeza i 2 minobacača 82 mm. Kad se iskrcao na desnú obalu, komandir čete se sreo sa komandirom 2. voda, upoznao se sa situacijom, postavio zadatke vodovima, i četa je krenula u napad da proširi rejon koji je zauzeo 2. vod.

Pešadijski vodovi su napadali zajednički, savlađivali vatreni otpor neprijatelja i napredovali 300—400 m, te izašli na liniju jezera (600 m severozapadno od k. 98,0) — grupa jezera zapadno i jugozapadno od k. 98,0. Na ovoj liniji jedinice su se utvrstile i pristupile obezbeđivanju prelaza ostalih jedinica 2. bataljona.

Vatrene položaje za mitraljeze komandir čete je izabrao vodeći računa o uslovima zemljišta i pravaca, koje je neprijatelj mogao da iskoristi za protivnapad. Tako su u centar borbenog poretku isturena 2 mitraljeza i 5 puškomitrailjeza, a na krilima su se nalazila 3 puškomitrailjeza i 1 mitraljez. Takav raspored mitraljeza odigrao je važnu ulogu u odbijanju neprijateljskih protivnapada.

Neprijatelj je, posle vatrenega naleta u rejonu k. 98,0, krenuo u protivnapad u pravcu centra borbenog raspo-

¹⁾ Pri prelazu reke komandiru voda je dodeljena radio-stanica.

reda čete. U protivnapadu je učestvovao skoro ceo bataljon pešadije. Iako je napadao noću, neprijatelj je dočekan organizovanom mitraljeskom i plotunskom puščanom vatrom. Zaprečna vatra jedinica čete štitila je prilaze rejonu k. 98,0 i nijednom neprijateljskom vojniku nije uspelo da prodre na položaj čete. Ostavivši na bojnom polju 32 mrtva, neprijatelj se povukao na polazni položaj.

28. septembra ujutro na desnu obalu Dnjepra u rejon koji je zauzela 5. pešadijska četa prebačeni su po jedan bataljon 842. i 836. pešadijskog puka.

28. septembra ujutro, odbivši sve neprijateljske protivnapade, prebačeni bataljoni su krenuli u napad i proširili mostobran koji je obrazovala 5. pešadijska četa na desnoj obali Dnjepra 1,5 km po frontu i 1 km u dubinu. Sledеća dva dana na ovaj mostobran je prebačena glavnina divizije koja ga je proširila do Ljuteža (8 km zapadno od Svaromja). Kasnije je ovaj mostobran nazvan ljuteškim. Sa njega su naše trupe krenule u odsudan napad i 6. novembra 1943. oslobodile glavni grad Ukrajine — Kijev.

Za uspešno forsiranje Dnjepara, izdržljivost i upornost u borbi za zauzimanje i održavanje mostobrana komandiru 5. pešadijske čete kapetanu Leščenku i vršiocu dužnosti komandira 2. voda starijem vodniku Nefedovu dodeljeno je naredbom Vrhovnog sovjeta SSSR zvanje heroja Sovjetskog Saveza. Svi vojnici, podoficiri i oficiri 5. pešadijske čete koji su forsirali Dnjepar odlikovani su borbenim ordenima Sovjetskog Saveza.

*
* * *

5. pešadijska četa je forsirala Dnjepar u teškim uslovima — kad je neprijatelj velikim snagama pešadije uspeo da zaposedne ranije pripremljeni odbrambeni položaj na desnoj obali, usled čega je forsiranje proteklo pod jakom neprijateljskom vatrom. 5. pešadijska četa je bez artiljeriske pripreme u toku dve noći forsirala Dnjepar priručnim prevoznim sredstvima i ispunila postavljeni

zadatak — da zauzme i zadrži rejon k. 98,0, gde su se noću uoči 28. septembra prebacila dva pešadijska bataljona.

Uspešno izvršenje zadataka bilo je obezbeđeno brižljivom organizacijom prebacivanja, smelim i odlučnim dejstvima vojnika, podoficira i oficira 5. pešadijske čete u celini, a naročito 2. pešadijskog voda, koji je prvi formirao Dnjepar i utvrdio se na desnoj obali u rejonu k. 98,0.

Precizno rukovođenje borbom komandira čete i komandira pešadijskih vodova, vešto korišćenje vatrenih sredstava, naročito mitraljeza, i vešto artiljerijsko podržavanje borbe čete s leve obale imali su veliki uticaj na uspešna dejstva čete.

NASILNO IZVIĐANJE OJAČANE PEŠADIJSKE ČETE U REJONU ZAPRUDNOG

(Skica 6)

Početkom juna 1943. g. 385. pešadijska divizija braniла је зону у рејону Запрудног. Upotpunjavajući своју одбрану, единице дивизије су извиђале осматранjem и малим извиђачким групама. Потребни подаци о груписању непријатеља и о карактеру његове одbrane нису се на овај начин могли добити ни у току дугог времена.

Kомандант дивизије је одлуčио да 5. јуна 1943. изврши насиљно извиђање ради хватanja непријатељских војника. За објект напада изабран је рејон непријатељског рова 250 m jugozapadно од k. 235,3.

Navedeni рејон је изабран за насиљно извиђање зato što se tu земљиште moglo dobro osmatrati sa naših osmatračnica i što je obezbedivalo prikriveno prikupljanje јединица za јuriš. Sem toga, duotrajnim осматранjem je ustanovljено da je budnost непријатеља на овом одсеку нешто slabija nego na susednim delovima položaja.

Za izvođenje насиљног извиђања одређена је 7. pešadijska četa 1270. pešadijskog puka pod komandom поручника E. V. Puhova. Četa je imala 72 čoveka. Za borbu

joj je pridato 10 automatičara, vod inžinjerije od 13 ljudi, 6 bacača plamena i 3 veziste. Ovako ojačana, četa je imala 104 čoveka. Njeno naoružanje je brojalo 70 pušaka, 25 automata, 2 puškomitraljeza, 6 leđnih bacača plamena i 3 raketna pištolja. Svaki vojnik je imao borbeni komplet metaka, 3 ručne bombe, a neki i protivtenkovske bombe. Četa je imala dovoljno ručnih dimnih kutija.

Za podršku čete u borbi komandant divizije je izdvojio 3 pukovska topa 76 mm, 6 topova divizijske artiljerije 76 mm, 12 topova 45 mm, 15 minobacača 120 mm i 11 minobacača 82 mm. Municije je izdato: 900 granata 76 mm, 600 mina 120 mm, 600 mina 82 mm, 1600 granata 45 mm. Na objekt napada planirano je da se ispale 2 plotuna samostalnog gardijskog minobacačkog diviziona reaktivne artiljerije.

Dobivši od komandanta puka zadatak za nasilno izviđanje i uputstva o rokovima njegovog izvođenja, komandant bataljona je s komandirom 7. čete odmah počeo pripremu za predstojeću borbu.

Pre svega, oni su detaljno proučili sve postojeće podatke o neprijatelju i zemljištu. Po uopštenim podacima izviđanja svih vrsta bilo je poznato da je neprijatelj noću upotpunjavao odbranu: kopao rovove, izbacivao iz njih vodu, vršio maskiranje i sl. Danju je u prvoj i drugoj liniji rovova ostavljao dežurne mitraljeze, pojedine osmatrače i dežurne u zemunicama i bunkerima. Neprijateljeva aktivnost u rejonu gde se predviđalo nasilno izviđanje bila je slabija nego na susednim odsecima. Ovde su hitlerovci retko otvarali puščano-mitraljesku vatru po našim položajima.

O karakteru inžinjerijskih prepreka u neprijateljevoj odbrani komandir čete je znao da na udaljenosti 30—40 m od prve linije rovova postoje žičane prepreke na kolju i da ispred njih nema minskih polja.

Zemljište ispred prednjeg kraja neprijateljske odbrane bilo je pokriveno sitnim žbunjem i šumarcima, što je omogućavalo neopaženo prilaženje preprekama na

40—50 m. Osmatranje sa naše strane obezbeđivalo je pre-gled neprijateljeve odbrane u dubini od 300—400 m.

Uzimajući u obzir podatke o karakteru neprijateljske odbrane i o uslovima zemljišta, kao i snage i sredstava koji su određeni za izvršenje nasilnog izviđanja, komandir čete je sastavio plan izviđanja, kojim je predvideo zadatke svih jedinica.

Ovaj plan je odobrio komandant divizije. Po njemu četa i njena ojačanja obrazovali su tri grupe: grupu za uklanjanje prepreka, grupu za hvatanje neprijateljskih vojnika i grupu za obezbeđenje.

Grupa za uklanjanje prepreka imala je 13 inžinjeraca i 10 automatičara. Njen zadatak je bio da noću, uoči napada, izradi 3 prolaza u svojim preprekama i na 3 mesta postavi eksploziv ispod neprijateljskih žičanih prepreka, a posle da se vrati na svoj položaj. U početku vatre nog naleta naše artiljerije trebalo je da izvrši eksploziju punjenja i jedinicama obezbedi prolaz kroz neprijateljske žičane prepreke. Posle eksplozije, automatičari grupe za uklanjanje prepreka trebalo je da obezbede prolaze, a inžinjeri da sarađuju sa grupom za obezbeđenje.

Grupa za obezbeđenje sastojala se od pešadijskog voda od 22 čoveka, ojačanog sa dva leđna bacača plamena. Ona je imala zadatak da čim naša artiljerija prenese vatru u dubinu, koristeći prolaze, brzo upadne u prvi rov, bez zadržavanja izjuri napred 150—200 m i odatle svojom vatrom obezbedi dejstva grupe za hvatanje neprijateljskih vojnika. Pošto grupa za hvatanje izvrši zadatak, grupa za obezbeđenje je trebalo da joj obezbedi povlačenje na položaj svojih trupa.

Grupa za hvatanje se delila na dve podgrupe: svaka podgrupa se sastojala od pešadijskog voda od 25 ljudi i 2 leđna bacača plamena. Pošto naša artiljerija prenese vatru u dubinu, podgrupe za hvatanje je trebalo da upadnu u prvi neprijateljski rov, uhvate neprijateljske vojнике i pod zaštitom artiljerijske vatre i grupe za obezbeđenje da se povuku u svoj prvi rov.

Povlačenje čete posle izvršenja zadatka trebalo je obezbediti vatrom artiljerije i dimnom zavesom, koju će stvoriti učesnici nasilnog izviđanja dimnim kutijama i ručnim dimnim bombama.

12 topova 45 mm, isturenih za neposredno gađanje na južnoj ivici Zaprudnog, imali su zadatak da učutkaju i uniše neprijateljske vatrene tačke na prednjem kraju i u rejonu k. 218,5.

Za nasilno izviđanje četa se spremala 9 dana, od 25. maja do 4. juna. Za to vreme na poligonu, uređenom slično neprijateljskoj odbrani, izvedeno je 8 vežbi, na kojima su se obrađivala pitanja: pokret čete sa polaznih položaja u napad, juriš, borba u neprijateljskim rovovima, način hvatanja i sprovođenja zarobljenika, organizovanost i sa-dejstvo pri povlačenju na položaje svojih trupa.

Ovim vežbama je postignuta dobra usklađenost u dejstvima delova čete i detaljno su obrađena pitanja sa-dejstva kako među grupama, tako i čete u celini s arti-ljerijom.

Uporedo sa izvođenjem vežbi sa četom i drugih mera u pripremanju ljudstva za borbu, komandir 7. čete je organizovao detaljno izučavanje rejona predstojećih dej-stava, karaktera odbrane i ponašanja neprijatelja. Ustanovljeno je danonoćno osmatranje objekta napada sa 3 osmatračnice. Isti zadatak je postavljen čitavoj mreži trupnih i artiljerijskih osmatračica postavljenih u rejonu Zaprudnog i na k. 232,7. Rezultati osmatranja svako-dnevno su se uzimali u obzir za vežbanja čete.

Da bi se što detaljnije izvideli prilazi k objektu napada i neprijateljskim preprekama, kao i da bi se nepri-jatelj doveo u zabludu u pogledu naših namera, izvršeno je nekoliko noćnih izviđanja. Na njima su precizirane i pronađene nove neprijateljske vatrene tačke na prednjem kraju i u dubini njegove odbrane.

Pred veče 4. juna četa je završila sve pripreme za nasilno izviđanje.

5. juna u 2.30 časova grupa za uklanjanje prepreka izradila je prolaze u svojim minskim poljima i žičanim

preprekama, postavila 3 eksplozivna punjenja ispod neprijateljske žice i povukla se u svoj prvi rov. U 10.40 časova naša artiljerija je počela vatreni nalet od 6 minuta po prvom i drugom neprijateljskom rovu. Pod zaštitom artiljerijske i minobacačke vatre i vatre topova isturenih za neposredno gađanje četa je izišla na liniju 40—50 m od neprijateljskih prepreka. Grupa za uklanjanje prepreka u ovo vreme je eksplozijama napravila 3 prolaza u neprijateljskim žičanim preprekama. Kroz izrađene prolaze grupa za obezbeđenje je sa inžinjerima grupe za uklanjanje prepreka, pod zaštitom eksplozija svojih bombi, munjevito upala u prvi neprijateljski rov. Izne-nađen, naprijatelj u početku nije pružio otpor, ali je ubrzo, ipak, otvorio vatru iz mitraljeza i automata po grupi za obezbeđenje i inžinjerima.

U to vreme grupa za hvatanje, koja je napadala neprijatelja posle grupe za obezbeđenje, primakla se prvom rovu i jakom vatrom puškomitraljeza i automata učutkala neprijateljske mitraljeze.

Grupa za obezbeđenje izjurila je na 150—200 m iza prvog neprijateljskog rova i zaštitila svojom vatrom dejstva grupe za hvatanje neprijateljskih vojnika. Grupa za hvatanje u to vreme je upala u neprijateljski rov i počela da se širi po njemu desno i levo, uništavajući neprijatelja. Desna podgrupa je sprečena jakom automatskom vatrom, koju su fašisti otvorili iz bunkera. Naši vojnici su bombama i vatrom iz leđnih bacača plamena učutkali neprijatelja, zatim ga smelo napali, zarobili jednog vojnika, a ostale, koji su se branili, uništili. Leva podgrupa je u to vreme uništila 10 neprijateljskih vojnika i 2 zarobila.

Dobivši obaveštenje da su uhvaćena 3 neprijateljska vojnika, komandant bataljona je dao signal za povlačenje na prednji kraj. Četa se počela organizovano povlačiti na položaje svojih trupa u 10.35 časova na signal komandanta bataljona. Prva se povlačila grupa za hvatanje. Njeno povlačenje štite su vatrom pušaka i mitraljeza grupe za obezbeđenje i uklanjanje prepreka.

Za vreme povlačenja čete, vod neprijateljske pešadije je napao grupu za obezbeđenje. Ovaj napad su odbile naša podržavajuća artiljerija i grupa za obezbeđenje jakom vatrom, nanevši hitlerovcima velike gubitke.

U 11.10 časova četa se u punom sastavu povukla u svoj prvi rov i predala 3 zarobljenika (2 podoficira i 1 redova), iz 1. i 12. čete 254. pešadijskog puka 110. pešadijske divizije. Zarobljenici su na saslušanju dali dragocene podatke o rasporedu i karakteru odbrane nemačko-fašističkih trupa na ovom delu zemljišta, precizirali su mesto spoja između 339. i 110. pešadijske divizije. Linija razgraničenja je prolazila istočnom ivicom šume 1 km južno od Zaprudnog.

Nasilno izviđanje trajalo je svega 25 minuta — 6 minuta vatreni nalet naše artiljerije, 10 minuta napad i borba u neprijateljskim rovovima i 9 minuta povlačenje na položaje naših trupa.

Neophodno je naglasiti da je za vreme ove kratke borbe naša artiljerija uspešno izvršila zadatak uništavanja vatrenih tačaka neprijateljskih artiljerijskih i minobacačkih baterija. Neprijatelj je za vreme borbe ispalio po borbenom poretku čete skoro 250 granata i mina.

Za uspešno izvršenje nasilnog izviđanja neposredni učesnici su odlikovani borbenim ordenima i medaljama Sovjetskog Saveza.

* * *

Uspeh nasilnog izviđanja bio je obezbeđen pravilnim izborom objekta napada, detaljnim izučavanjem neprijatelja na odseku napada, precizno organizovanim sadejstvom čete i podržavajuće artiljerije i smelim dejstvima ljudstva čete i pridatih delova. Sve ovo je rezultat brižljive i svestrane pripreme koja se izvodila 9 dana.

NASILNO IZVIĐANJE PEŠADIJSKE ČETE U REJONU ULJANINA

(Primer neuspešnog dejstva)

(Skica 7)

U letu 1942. godine 146. pešadijska divizija je branila zonu široku 10 km u rejonu jugozapadno od Juhnova. Neko vreme nisu bili poznati grupisanje snaga i položaj neprijateljskih odbrambenih objekata ispred fronta divizije.

Krajem maja divizija je dobila zadatak da uhvati nekoliko neprijateljskih vojnika i ustanovi sistem neprijateljske odbrane i grupisanje snaga.

Radi toga je u junu i julu izviđala manjim grupama izviđača, kao i nasilnim izviđanjem ojačane pešadijske čete i bataljona. No, svi su ti pokušaji bili slabo organizovani i zbog toga nisu dali pozitivnih rezultata.

Glavni uzroci neuspela bili su ti što su se jedinice određene za izviđanje spremale na brzinu, što nisu dobivale konkretnе zadatke, što njihovo sadejstvo sa vatrenim sredstvima određenim za obezbeđenje izviđanja nije bilo organizovano kako treba. Komandiri i borci koji su išli u izviđanje nisu prethodno izučavali zemljište i objekte napada. Zbog toga za izvesno vreme divizija nije mogla da uhvati nijednog neprijateljskog vojnika i otkrije sistem neprijateljske odbrane u svojoj zoni.

Kao primer neuspešnog izviđanja u zoni 146. divizije može da posluži nasilno izviđanje u rejonu Uljanina izvedeno 17. jula 1942.

16. jula po podne komandant divizije je odredio za nasilno izviđanje izviđačku četu divizije, ojačanu vodom mitraljeza, vodom minobacača 82 mm, vodom inžinjerije i baterijom topova 45 mm.

Komandiru izviđačke čete je naređeno da noću uoči 17. jula pod zaštitom mraka podiđe neprijateljskoj otpornoj tački u Uljaninu i zorom 17. jula, posle vatrenog naleta artiljerije i minobacača od 5 minuta, upadne u ne-

prijateljsku otpornu tačku i uhvati nekoliko njegovih vojnika.

Bilo je dobro vidljivo 1,5—2 časa, ali komandir čete to vreme nije iskoristio za organizovanje predstojeće borbe. Četa nije poznavala zemljište na kome je predviđeno dejstvo, kao ni objekt napada. Komandirima vodova i odeljenja zadaci su postavljeni na brzinu, po karti. Sadejstvo sa određenim sredstvima ojačanja nije organizованo. Ljudstvo čete nije znalo ugovorene znake za napad. Pred ovu borbu partijsko-političkom radu nije poklonjena nikakva pažnja.

Objekt napada — naselje Uljanino — predstavljalo je jako utvrđenu otpornu tačku, koju je neprijatelj pripremao za odbranu 6 meseci. Ova otporna tačka je imala nekoliko rovova međusobno povezanih saobraćajnicama. U centru Uljanina nalazili su se zemljani i betonski bunkeri za zaklanjanje ljudstva. Na južnoj i istočnoj ivici bile su postavljene žičane prepreke u 2—3 reda kolja, a na pojedinim mestima minska polja.

Noću uoči 17. jula izviđačka četa se neopaženo približila otpornoj tački na 100—150 m i posela polazni položaj za napad. Inžinjeri koji su sadejstvovali sa četom izradili su u toku noći prolaze kroz neprijateljska minska polja i žičane prepreke.

U 3.30 časova, u svanuće, artiljerija i minobacači određeni da potpomažu izviđačku četu izveli su vatreni nalet od 5 minuta po otpornoj tački. Pošto niko nije znao signal za juriš, četa je posle vatrenog naleta ostala da leži. Komandir čete se zbungio i umesto da podigne borce na juriš, ne dižući se sa zemlje počeo je da viče: „Ura!“.

Neprijatelj je odmah otkrio položaj čete i otvorio po njoj ubitačnu puščano-mitraljesku, a zatim i artiljerijsku vatru.

Pod jakom neprijateljskom vatrom, trpeći gubitke, četa se povukla u svoje rovove.

*
* *

Nasilno izviđanje jeste komplikovan vid borbene de latnosti trupa. Ono u svakom slučaju zahteva detaljne pripreme i smišljeno planiranje. Nasilno izviđanje mora da se obezbedi artiljerijskom i minobacačkom vatrom. Da se uspešno izvrši postavljeni zadatak, potrebno je da celokupno ljudstvo koje učestvuje u njegovom izvršenju dobro poznaje zemljište i objekt napada; zatim treba organizovati precizno međusobno sadejstvo pešadijskih jedinica i pridatih vatreñih sredstava.

Navedeni primer pokazuje da izviđačka četa nije mogla da izvrši postavljeni borbeni zadatak zato što starešine i borci čete nisu bili pripremljeni za uspešno izvršenje nasilnog izviđanja.

ODBRANA PEŠADIJSKE ČETE U ŠUMI JUŽNO OD NASELJA BOČKANI

(Skica 8)

Naše trupe su u prvoj polovini marta 1944. izbile na liniju 25—45 km severoistočno od Polocka i privremeno na njoj prešle u odbranu.

9. pešadijska četa 287. pešadijskog puka 51. divizije branila se u šumi 900 m jugoistočno od naselja Bočkani. 7. pešadijska četa je pripremala rejon odbrane desno. Levo, u šumi, severoistočno od naselja Savčenki, odbranu je pripremala 2. pešadijska četa istog puka.

9. pešadijska četa je imala u svom sastavu 2 pešadijska i 1 mitraljeski vod. Brojno stanje čete bilo je 61 borac. Bila je naoružana sa 3 mitraljeza i 10 puškomitraljeza, 7 automata i 37 pušaka. Od municije je imala 30 000 puščanih metaka i metaka za automate, 34 protivoklopne granate i 70 ručnih bombi.

Rejon odbrane 9. pešadijske čete je u toku 2,5 meseca dobro utvrđen i pripremljen za kružnu odbranu. Izgra-

đeno je 10 zemljanih bunkera, 5 za držanje pod vatrom prilaza sa fronta i 5 za držanje pod vatrom prilaza iz pozadine i sa krila. Svaki bunker je pripremljen za 5—7 ljudi. Krov zemljanih bunkera je pojačan sa tri reda oblica i slojem zemlje 1 m debljine. Bunkeri su imali 1—2 puškarnice za gađanje iz mitraljeza. Unutra u bunkerima su napravljeni drveni ležaji za odmor posade.

S obzirom da su u blizini postojale podzemne vode, bunkeri nisu bili međusobno povezani rovovima, već drveno-zemljanim ogradom visine 1,5 i debljine 1,2 m. Ograda je snabdevena otkrivenim ležištima za postavljanje mitraljeza i rovovima za strelce. 80—150 m ispred drveno-zemljane ograde postavljena je žičana prepreka sa jednim redom kolja i minsko polje od dva reda mina. Prilazi svakom zemljanim bunkeru takođe su minirani protivpešadijskim minama. Za svaku vatrenu tačku raščišćena su polja dejstva u dubinu do 200 m. Na više mesta pred zemljanim bunkerima su postojali zakloni za zasede automatičara.

Komandir čete kapetan V. Š. Minjin se nalazio u zemunici na položaju 2. voda. On je imao uspostavljenu zvučnu signalizaciju sa svima vatreñim tačkama uz pomoć žice koja je provučena u svaki bunker. Sa komandantom bataljona i susedima imao je telefonsku vezu.

Ljudstvo 9. pešadijske čete bilo je dobro pripremljeno za borbena dejstva u šumi. Uporedo sa sistematskom pripremom za borbu, održavani su sa vojnicima i oficirima i politički časovi. Diskusije po opštepolitičkim temama bile su u tesnoj vezi sa konkretnim zadacima jedinica u odbrani.

Krajem maja neprijatelj je radi zauzimanja puta Starikovići — Mazuri i poboljšanja svog taktičkog položaja, preuzeo napad na rejon 287. pešadijskog puka.

28. maja u 3.40 časova hitlerovci su izveli vatreni nalet po naselju Bočkani u trajanju od 10 minuta; posle toga jedan pešadijski bataljon, uz podršku 8 tenkova i 3 jurišna topa, krenuo je u napad duž puta sa zapada ka naselju Bočkani. U isto vreme duž puta iz Staroselja za naselje Bočkani napadale su 2 čete pešadije sa 3 tenka.

Sa pravca od naselja Savčenki na rejon odbrane 2. pešadijske čete napadala je četa pešadije i 4—5 tenkova.

Rejon odbrane 9. pešadijske čete neprijatelj u to vreme nije dovoljno aktivno napadao ni vatrom ni ljudstvom. Po severoistočnoj ivici šume dejstovala je slaba minobacačka vatra.

Organizovanom vatrom artiljerije i pešadijskog naoružanja jedinice 287. puka su odbile neprijateljski napad na odsecima koji su se graničili sa 9. četom. Neprijateljska pešadija, dospevši pod vatru naših topova i minobacača, pretrpela je velike gubitke i polegla. Na putu zapadno od naselja Bočkani spaljena su 2 neprijateljska tenka.

Iako je pretrpeo neuspeh, neprijatelj se nije odrekao aktivnih dejstava. On je doveo u rejon borbe sveže snage pešadije i počeo da avijacijom bombarduje našu odbranu. Od 4.15 do 6.30 časova naselje Bočkani i rejon 9. čete u 6 naleta je bombardovala neprijateljska avijacija. U bombardovanju je svaki put učestvovalo 10—30 aviona. Između naleta avijacije neprijatelj je po ovom rejonu dejstvovao artiljerijskom vatrom.

Glavne napore pešadije i tenkova neprijatelj je, kao i ranije, usmeravao na naselje Bočkani. Posle naporne borbe, 1,5 bataljon pešadije, uz podršku tenkova i jurišnih topova, u 8.30 časova je zauzeo ovo naselje i severnu ivicu šumarka južno od njega. Ostatak 7. pešadijske čete povukao se iz naselja Bočkani u rejon Zavonja. Posle zauzimanja naselja Bočkani i isturanja neprijatelja istočno od ovog naselja, 9. četi je pretila opasnost od opkoljavanja.

U toku borbe telefonska veza komandira čete sa komandantom bataljona je prekinuta. U 9 časova komandir čete je poslao dvojicu vezista da poprave oštećenu liniju. Prilazeći severoistočnoj ivici šume, vezisti su sreli grupu neprijateljskih automatičara, koji su se probijali u pozadinu 9. čete. Osuvši po njima vatru, vezisti su se povukli na položaj svoje čete i izvestili komandira da je severoistočnu ivicu šumarka zauzeo neprijatelj.

Komandir čete je odmah naredio komandirima vodova da izdvoje po 3 čoveka sa puškomitraljezima, koji treba da posednu bunkere u severoistočnom delu rejona odbrane čete i spreče neprijatelju prodor sa severa i severoistoka. Na severoistočnu ivicu šumarka, u pripremljene rovove, komandir čete je poslao u zasedu odeljenje 2. pešadijskog voda. Na severnu ivicu šumarka, u pravcu naselja Bočkani, poslata je patrola od 3 čoveka.

Čim je odeljenje određeno za zasedu poselo rovove, u šumi su se pojavili neprijateljski automatičari. Komandir odeljenja je naredio vojnicima da ne otvaraju vatru dok se automatičari ne približe zasedi na 50—80 m. Pustivši neprijateljske automatičare do rovova, odeljenje je po njima osulo vatru iz puškomitraljeza i pušaka. Neprijateljska grupa je gotovo potpuno uništена. Jedan nemacki vojnik je zarobljen. Odeljenje nije imalo gubitaka. Uskoro je neprijatelj otvorio minobacačku vatru po severnoj i severoistočnoj ivici šume i u 13 časova jedna pešadijska četa je napala njenu severoistočnu ivicu. Bilo je jasno da neprijatelj želi da zaobiđe odeljenje. Komandir odeljenja, procenivši situaciju, odlučio se na povlačenje i odeljenje se bez gubitaka povuklo u rejon odbrane čete.

Patrola koja je bila poslata na severnu ivicu šumarka u pravcu naselja Bočkani vratila se u 15 časova i izvestila komandira da se na severozapadnoj ivici šume nalazi skoro bataljon neprijateljske pešadije.

U 17 časova neprijatelj je izveo vatreni nalet po rejonu odbrane 9. čete. Posle toga bataljon neprijateljske pešadije je krenuo u napad sa severne ivice šumarka. Hitlerovci verovatno nisu očekivali da će naići na ozbiljan otpor u šumarku južno od naselja Bočkani. Neprijateljska pešadija se kretala ka rejonu odbrane čete uspravno i u zbijenim redovima. Čim se neprijatelj približio na 50—100 m mestu gde se nalazila četa, na njega se sručila ubitačna mitraljeska, automatičarska i puščana vatra. Neprijateljska pešadija, trpeći velike gubitke, u neredu se počela povlačiti ka ivici šumarka.

Posle nekog vremena osmatrači su izvestili komandira čete da hitlerovci zaobilaze četu sa severoistoka i raketama traže vatru svoje artiljerije na otpornu tačku.

Komandir čete je odmah naredio da se raketama iste boje daje signal u pravcu neprijatelja grupisanog na severoistočnom isturenom delu šumarka. Blagodareći ovom lukavstvu, neprijateljska artiljerija je dovedena u zabludu i izvela je nekoliko vatrenih naleta po svojim trupama. Neprijatelj do mraka nije preduzimao aktivnih dejstava živom snagom protiv 9. čete, već je dejstvao artiljerijskom i povremeno puščano-mitraljeskom vatrom.

Za uspostavljanje veze sa drugim jedinicama bataljona komandir čete je poslao u istočnom pravcu izvidnicu. Pošto je istočnu ivicu šumarka držao neprijatelj, izviđačka grupa nije uspela da prodre sa svojim delovima. Komandant bataljona je u toku dana nekoliko puta pokušavao da se poveže sa 9. četom, ali grupe izviđača i vezista, koje je slao, svaki put su nailazile na neprijateljsku vatru i, ne uspostavivši vezu sa četom, vraćale se u bataljon.

Četa je produžila upornu odbranu. Komandir čete je ličnim primerom hrabrosti i istrajnosti podržao moral boraca čete.

Uveče je četa neprijateljske pešadije napala rejon odbrane 9. pešadijske čete sa zapada. Neprijateljska pešadija je neprimetno dopuzila do žičanih prepreka i pokušala da prodre u rejon odbrane čete, ali je na vreme primaćena pred ovim preprekama i mitraljeskom vatrom iz bunkera naterana u bekstvo.

Budnost čete nije popuštala u toku noći. Na 15—20 m ispred svakog lakog bunkera su postavljeni udvojeni stražari. U bunkerima su neprekidno dežurali mitraljesci.

Noću 29. maja male grupe neprijateljskih automatičara više puta su pokušavale da prodru na položaj čete, ali su svi ti pokušaji bili bezuspešni.

29. maja male grupe neprijateljske pešadije su nekoliko puta iz raznih pravaca napadale 9. četu. Svi neprijateljski napadi su odbijeni. Uspeh su omogućila aktivna dejstva naših jedinica iz rejona Zavonja u pravcu naselja

Bočkani, gde je neprijatelj prikupio veći deo svojih snaga i sredstava.

29. maja u 8.55 časova naše jedinice iz rejona Zavonja su uz podršku artiljerije preduzele protivnapad sa ciljem da unište neprijateljske snage koje su prodrle zapadno od naselja Bočkani, zauzmu to naselje i sjedine se sa 9. četom. Protivnapad je bio bezuspešan. U 16. časova naše jedinice su ponovile protivnapad iz rejona Zavonja. Uspelo im je da delom snaga prodru na severoistočnu ivicu šumarka, ali ne i da se sjedine sa 9. četom.

Noću uoči 30. maja i u toku ovog dana 9. pešadijska četa je produžila da uporno drži svoj rejon odbrane. U 15 časova neprijatelj je počeo da ga bombarduje zapaljivim granatama. Buknulo je nekoliko požara. Četa je nastavila da odbija neprijateljske napade.

Uveče 30. maja u rejon odbrane 9. pešadijske čete stigla je grupa vezista sa radio-stanicom koju je poslao komandant bataljona. Do šumarka je prošla kroz rejon odbrane 2. pešadijske čete.

30. maja u 22 časa komandir čete je preko radija izvestio komandanta bataljona o situaciji i zatražio da ga pomognu artiljerijskom vatrom i snabdeju municijom. Posle nekog vremena 9. pešadijska četa je dobila naredenje komandanta bataljona da napusti rejon odbrane i da se u toku noći kroz rejon odbrane 2. čete 1. bataljona povuče u rejon Zavonja.

Komandir čete je naredio da se četa pripremi za povlačenje, proveravao pripreme i u 24 časa prikupio četu u otpornoj tački 1. voda. Četa je u potpunoj tišini, u koloni po jedan, počela da se povlači.

Na čelu čete kao vodiči išli su vezisti i 3 izviđača, za njima se kretao 1. vod, sa kojim je išao komandir čete, zatim 2. vod i zaštitnica (4 automatičara).

Za vreme pokreta jedinice čete su bile spremne da svakog trenutka otvore vatru i pruže otpor eventualnom neprijateljskom napadu. Bez obzira na to što se neprijatelj nalazio u neposrednoj blizini rejona odbrane 9. pešadijske čete, i što je čim je nastala noć neprekidno osvetljavao položaje raketama, on nije primetio povlačenje.

31. maja četa se povukla u punom sastavu i prikupila u rejonu Zavonja.

U toku trodnevne naporne borbe 9. pešadijska četa je uporno držala svoj rejon odbrane, uništila više od 100 neprijateljskih vojnika i oficira i 1 podoficira zarobila.

Gubici 9. pešadijske čete za to vreme su bili: 4 mrtva i 6 ranjenika.

Za istrajinost i heroizam svi vojnici i oficiri čete su odlikovani ordenima ili medaljama Sovjetskog Saveza.

* * *

9. pešadijska četa je časno ispunila postavljeni zadatak — uporno je branila svoju otpornu tačku. Bez obzира na tešku situaciju, u kojoj se nalazila 3 dana, ona je odbila sve napade neprijatelja i napustila rejon odbrane tek po naređenju komandanta bataljona.

Za 2,5 meseca 9. pešadijska četa je brižljivo pripremila i utvrdila svoj rejon odbrane. Izgrađeno je 10 jakih zemljanih bunkera, iz kojih su svi pristupi rejonu odbrane držani pod gustom vatrom.

Dobra priprema i usklađenost borbenih dejstava, visoka disciplina, vera u svoju snagu i oružje omogućili su da četa održi svoj rejon odbrane.

Komandir čete kapetan Minjin, dobro poznajući ljudstvo čete, sigurno je rukovodio jedinicom u borbi. On je blagovremeno i prema situaciji donosio odluke, jasno naredivao i zahtevao bezuslovno izvršenje.

Komunisti i komsomolci su bili glavni oslonac komandira čete. Njima su postavljeni najgovorniji zadaci. Tačno ispunjavajući postavljene zadatke, komunisti i komsomolci su bili primer ostalim vojnicima čete.

Kao nedostatak treba spomenuti to da komandir čete za 3 dana nije preuzeo bolje mere za uspostavljanje veze sa susedima s leve strane.

ODELJAK II

**BORBENO DEJSTVO PEŠADIJSKOG
BATALJONA**

NAPAD PEŠADIJSKOG BATALJONA U REJONU OBEĆA

(Skica 9)

U leto 1944. godine 60. gardijska pešadijska divizija je branila položaje istočno od naselja Hlebičin Lesni. Drugom polovinom jula divizija je dobila naređenje da probije odbranu neprijatelja na liniji Mihalkuv — Obeć i napadne Otinju (5 km severozapadno od naselja Hlebičin Lesni).

Komandant divizije je naredio 193. gardijskom pešadijskom puku da probije neprijateljsku odbranu na odseku (isklj.) bezimeni potok — Obeć i nastupa pravcem na šumarevu kuću Gučki. U skladu sa ovim naređenjima 22. jula ujutro komandant puka je postavio zadatak 3. bataljonu, ojačanim baterijom 76 mm i baterijom 45 mm iz puka, baterijom samohodne artiljerije 76 mm i pukovskim vodom inženjerije, da probije neprijateljsku odbranu na odseku (isklj.) bezimeni potok — šupa 300 m severoistočno od Obeća, s bližim zadatkom da zauzme otporne tačke u rejonu k. 327,0, a zatim da izbije na liniju puta koji vodi iz Juzefuvke za Hlebičin Lesni. Zatim je bataljon imao da nastupa pravcem na šumarak Gučke.

Sa desne strane su napadali delovi 195. gardijskog puka, a sa leve 1. bataljon 193. gardijskog pešadijskog puka.

3. bataljon se sastojao od 3 pešadijske, 1 mitraljeske i 1 minobacačke čete i voda topova 45 mm. Svaka pešadijska četa je imala 85 ljudi.

Zemljište u pravcu napada bataljona ispresecano je mnogobrojnim jarugama, pogodnim za postavljanje neprijateljske artiljerije i minobacača.

Greben uzvišice koja se prostirala na jugoistok i severozapad od k. 327,0 dominirao je okolnim zemljištem, što je omogućavalo neprijatelju da organizuje solidnu odbranu i osmatra položaje naših trupa.

Neprijatelj se na ovom položaju pripremao za odbranu više od 3 meseca.

U pravcu napada bataljona u dubini do 8 km hitlerovci su imali 6 gusto zbijenih rovova punog profila, međusobno povezanih saobraćajnicama. Ispred prvog rova su postavljena gusta protivtenkovska i protivpešadijska min-ska polja i žičana prepreka na 2—3 reda kolja. Sistem puščane i mitraljeske vatre, kako ispred prednjeg kraja tako i u dubini neprijateljske odbrane, bio je organizovan tako da se pod unakrsnom i bočnom vatrom moglo držati zemljište ispred utvrđenja.

Naselja i dominirajuće tačke neprijatelj je pretvorio u otporne tačke.

22. jula komandant bataljona kapetan M. N. Kartasenko, dobivši borbeni zadatki, izvršio je izviđanje sa komandirima četa i komandirima pridatih artiljerijskih baterija. Po završenom izviđanju on je naredio da borbeni poredak bataljona u nastupanju ima dva ešelona: u I ešelonu — 2 pešadijske čete, a u II jedna. Pešadijske čete su dobile zadatke:

— 7. pešadijska četa sa baterijom topova 45 mm i mitraljeskim vodom da napada u pravcu severnih padina k. 327,0;

— 9. pešadijska četa sa baterijom pukovskih topova 76 mm, vodom topova 45 mm, uz podršku baterije samohodne artiljerije, da napada u pravcu k. 327,0;

— 8. pešadijska četa i vod mitraljeske čete da napadaju u II ešelonu bataljona za 7. četom i da budu spremni za odbijanje eventualnih neprijateljskih protivnapada sa pravca od Juzefuvke.

Pošto je četama postavio zadatke, komandant bataljona je na zemljištu obradio pitanje sadejstva sa koman-

dirima pešadijskih četa i artiljerijskih baterija i dao im šemu neprijateljskih inžinjerijskih prepreka na pravcu napada bataljona, kao i šemu opštih orientira, koje je pripremio štab puka.

Na vežbama, koje su počele još prvih dana jula, pešadijske čete su na poligonu usavršavale način izvođenja napada sa probojem neprijateljske organizovane odbrane.

Na vežbama jedinica velika pažnja je posvećena obradi pitanja sadejstva sa artiljerijom i samohodnom artiljerijom, a takođe i rukovođenju jedinicama u borbi.

Partijsko-politički rad u bataljonu je bio usmeren na podizanje visokog borbenog morala za predstojeće nastupanje.

Komandiri jedinica, partijski i komsomolski rukovodioci uveliko su radili sa popunom koja je stigla u bataljon. Borce iz popune upoznali su se sa borbenim tradicijama puka i herojskim podvizima vojnika i oficira bataljona u ranijim borbama.

Sve preduzete mere obezbedile su dobru pripremljenost jedinica bataljona za izvođenje napada.

Noću uoči 23. jula pešadijske čete I ešelona bataljona zauzele su polazne položaje u prvom rovu, koji se nalazio na 300 m od neprijateljskog prednjeg kraja. Sve vatreno oružje je pripremljeno za dejstvo po neprijatelju u toku artiljerijske pripreme i u početku napada pešadije.

Osmatračnica komandanta bataljona se nalazila na 300 m pozadi prvog rova. Komandant bataljona je imao telefonsku vezu sa komandirima četa.

Divizijski inžinjeri koji su dejstovali na položaju bataljona još pred zoru su uklonili svoje mine ispred prvog rova i izradili prolaze kroz neprijateljeva minska polja. Ispod žičanih prepreka su postavljeni eksplozivi, koji treba da eksplodiraju na početku artiljerijske pripreme.

Ujutro 23. jula ljudstvu je objavljen i protumačen borbeni zadatak. Podoficiri i borce tog dana su proučili zemljište i objekt napada tamo gde je to bilo moguće.

U 9 časova je počela artiljerijska priprema napada koja je trajala 70 minuta.

U 10 časova, tj. 10 minuta pre završetka artiljerijske pripreme, pešadijske čete I ešelona, otvarajući u pokretu vatru iz pušaka, automata i puškomitraljeza, krenule su ka prvom neprijateljskom rovu. Čim su se jedinice I ešelona približile rovovima, komandant divizije je naredio da se artiljerijska vatra prenese u dubinu neprijateljske odbrane.

Koristeći eksplozije svojih granata, pešadijske čete su upale u prvi rov i počele da uništavaju preostale grupe neprijatelja. Hitlerovci, u velikoj meri ošamućeni jačinom artiljerijske vatre i munjevitim napadom naše pešadije, u prvo vreme nisu pružili značajni otpor i pokušali su da se saobraćajnicama povuku u dubinu svoje odbrane.

7. i 9. pešadijska četa, podržavana vatrom prateće i samohodne artiljerije, brzo su se kretale napred i za nekoliko minuta očistile od neprijatelja prvu i drugu liniju rovova, pa se pod zaštitom artiljerijske vatre ustremile ka neprijateljskim rovovima u rejonu k. 327,0. Treba napomenuti da prateća i samohodna artiljerija nisu zaostale za prednjim jedinicama pešadije i svojom vatrom su podržavale njeno napredovanje.

Pri prilazu k. 327,0 jedinice bataljona su dospele pod neprijateljevu puščano-mitraljesku vatru, što je usporilo njihovo napredovanje. Komandant bataljona, procenivši situaciju, naredio je da se vatra iz topova i minobacača sasredi na k. 327,0.

Ubrzo su neprijateljske vatrene tačke onesposobljene i jedinice bataljona su munjevitim napadom upale u prvi neprijateljski rov u rejonu k. 327,0. Uništenje neprijatelja u rejonu k. 327,0 imalo je odlučujući uticaj i na napredovanje susednih jedinica.

Neprijatelj se u nepovezanim grupicama povlačio u ranije pripremljenu otpornu tačku koja se nalazila na 800 m severozapadno od k. 327,0. U nastaloj situaciji neophodno je bilo produžiti munjevito gonjenje da bi se neprijatelju onemogućilo sređivanje i utvrđivanje u otpornoj tački. Ali, komandant bataljona ovo nije učinio. Zauzevši rejon k. 327,0, on je naredio 7. i 9. četi da se zaustave i privuku prateću i samohodnu artiljeriju. Za go-

njenje neprijatelja naređeno je da se iz sastava ovih četa izdvoji samo po jedan pešadijski vod.

Usled nedovoljno odlučnih dejstava bataljona neprijatelj je dobio mogućnost da se odvoji, utvrdi u otpornoj tački i pruži jak otpor pešadijskim vodovima izdvojenim za gonjenje, a kasnije i čitavom bataljonu, koji se približio otpornoj tački. Borba za otpornu tačku je postala dugotrajna i tek kad je divizijska artiljerija neutralisala neprijateljske vatrene tačke, jedinice bataljona su u sadejstvu sa susednim jedinicama uspele da je zauzmu. U ovoj borbi naše trupe su uništile 50 neprijateljskih vojnika i zaplenile 2 protivavionske baterije.

Zauzevši otpornu tačku, bataljon je produžio da uspešno napreduje i u 14 časova izašao na liniju puta Juzefuvka — Hlebičin Lesni. U rejonu ukrštanja puta i staze 7. pešadijska četa je napala neprijatelja, izbacila ga iz zauzetih položaja i zaplenila minobacačku četu 81,4 mm.

U momentu izlaska bataljona na određenu granicu neprijatelj je izvršio protivnapad na desnog suseda sa pravca od Juzefuvke. Za obezbeđenje desnog krila i ukaživanje pomoći susedu komandant bataljona je isturio svoj II ešelon — 8. pešadijsku četu — u rejon istočno od ukrštanja puta i staze. Četa je bila dužna da vatrom i napadom pomogne desnom susedu da zauzme Juzefuvku.

Izvršivši bliži i sledeći zadatak, bataljon je napredovao u pravcu severozapada i krajem dana zauzeo bezimenu kotu 2 km severno od naselja Hlebičin Lesni.

Za jedan dan borbe bataljon je prodro u prvi i drugi neprijateljski položaj, uništio nekoliko desetina vojnika i oficira i 11 neprijateljskih vojnika zarobio. Jedinice bataljona su zaplenile 6 protivavionskih topova 20 mm, 4 minobacača 81,4 mm, 6 mitraljeza, 2 radio-stanice i više od 40 pušaka i automata.

3. pešadijski bataljon 193. gardijskog pešadijskog puka, podržavan artiljerijom i samohotkama, u sadejstvu sa susednim jedinicama je probio organizovanu nepri-

teljsku odbranu i napredovao u toku jednog dana borbe 5 kilometara.

Napadu bataljona je prethodila brižljiva priprema ljudstva. U toku čitavog dana borba se vodila uz dobro organizovano sadejstvo jedinica bataljona sa sredstvima ojačanja i susednim jedinicama.

Sadejstvo pešadijskih četa i prateće i samohodne artiljerije u toku napada se nije narušavalo. Artiljerija je, takođe, sa zaklonjenih vatrenih položaja, masovnom vatrom po vatrenim i otpornim neprijateljskim tačkama u dubini njegove odbrane blagovremeno pružala pomoć pešadijskim jedinicama, obezbeđujući njihovo napredovanje.

Zaslužuje pažnju da su se jedinice bataljona široko koristile puščanom, automatičarskom i mitraljeskom vatrom u toku borbe.

Treba naglasiti da je odluka komandanta bataljona da se zaustave pešadijske čete I ešelona u rejonu k. 327,0 bila necelishodna. U postojećoj situaciji trebalo je produžiti napredovanje i iz pokreta zauzeti otpornu tačku, za čije je postojanje znao komandant bataljona.

BORBA PEŠADIJSKOG BATALJONA ZA NEPRIJATELJSKU OTPORNU TAČKU U REJONU KOTE 335

(Skica 10)

U drugoj polovini marta 1945. godine 86. gardijska pešadijska divizija krenula je u napad opštim pravcem na Tokod (zapadno od Budimpešte).

260. gardijski pešadijski puk je dobio zadatak da njegov 1. i 2. bataljon napadaju pravcem na železničku stanicu Tokod, a 3. bataljon da brani liniju Dorog (iskl.) — Čolnok.

Pred veče 22. marta 1. i 2. bataljon su probili neprijateljsku odbranu severno od Doroga i izbili na trougao železničkih pruga na 1 km istočno od Eljoktarne Banje.

Ostaci neprijatelja razbijenog na prednjem kraju zauzeli su ranije pripremljene rovove i streljačke zaklone na uzvišenjima zapadno od Doroga, i uz podršku artiljerije i minobacača uspeli da zadrže dalje napredovanje jedinica divizije.

Komandant 260. gardijskog pešadijskog puka, dobivši uputstva od komandanta divizije o pripremi puka za probijanje neprijateljske odbrane na uzvišenjima zapadno od Doroga, naredio je komandantu 3. bataljona da na položaju južno od Doroga zadrži jednu pešadijsku četu, a sa ostalim snagama bataljona krene u napad iz rejona zapadno od ivice Doroga u pravcu k. 335.

Gotovost za napad — 23. mart 12.30 časova.

Kota 335 dominira okolnim zemljишtem. Neprijatelju je uredio za odbranu, pretvorivši je u jaku otpornu tačku.

Na padinama okrenutim na našu stranu iskopane su tri linije rovova međusobno povezane saobraćajnicama. U rovovima su se nalazili zakloni za postavljanje mitraljeza.

Ispred 1. linije rovova postavljene su jedva primetne prepreke, protivpešadijske i protivtenkovske mine. U rejonu k. 335 branilo se oko 2 čete 711. pešadijske divizije koje su svojom vatrom podržavali divizion artiljerije i nekoliko minobacačkih baterija.

Proučivši podatke o odbrani i snagama neprijatelja u rejonu k. 335, kao takođe i osobenosti zemljишta, komandant 3. bataljona major V. A. Nikitin je odlučio: da se uništenje neprijatelja i zauzimanje otporne tačke u rejonu k. 335 izvede opkoljavanjem sa krila i istovremenim napadom s fronta. U skladu s ovom zamisli pešadijske čete su dobile sledeće zadatke:

7. pešadijska četa da — sa 4 mitraljeza — sa polaznog položaja na zapadnoj ivici Doroga, napadne neprijatelja u rovovima na istočnim padinama k. 335 s fronta, a zatim da nastupa u pravcu k. 457.

8. pešadijska četa sa pešadijskim vodom od 35 ljudi da napada za desnim krilom 7. pešadijske čete obilaskom k. 335 sa severoistoka, a drugim vodom od 30 ljudi da

nastupa za levim krilom 7. pešadijske čete obilazeći k. 335 sa jugoistoka.

Naređeno je da vodovi zauzmu polazne položaje na krilima 7. čete. Posle uništenja neprijatelja u rejonu k. 335 vod koji je dejstvovao pozadi desnog krila 7. pešadijske čete da nastupa u pravcu k. 309, a vod koji je dejstvovao pozadi levog krila — u pravcu uzvišenja Gete.

9. pešadijska četa da čvrsto drži liniju Dorog — (isklj.) Čolnok, a s početkom napada 7. i 8. pešadijske čete da obezbeđuje njihova dejstva puščano-mitraljeskom vatrom. Kad 7. i 8. četa zauzmu k. 335, 9. pešadijska četa da napada u pravcu k. 286.

Minobacačka četa, koja je imala 5 minobacača 82 mm, da zauzme vatrene položaje u rejonu zavoda na severozapadnoj ivici Doroga, da neutrališe neprijateljske vatrene tačke na severnim i južnim padinama k. 335 i da podrži napad 7. i 8. čete.

Za svoju rezervu komandant bataljona je izdvojio jedan pešadijski vod 9. pešadijske čete. Ovaj vod je dobio naređenje da se prikupi kraj dveju usamljenih kuća na zapadnoj ivici Doroga i kad počne napad da kreće za desnim krilom 7. pešadijske čete. Morao je biti spreman da odbije protivnapad neprijatelja sa pravca od Eljoktarne Banje, ili da razvija uspeh pešadijskog voda 8. čete koji je obilazio neprijateljsko krilo na ovom pravcu.

Komandant bataljona je na zemljištu organizovao sajedstvo između svojih jedinica, odredio komandirima četa opšte orientire i signale sadejstva sa artiljerijom i susedenim jedinicama a takođe uskladio svoju odluku s komandantom 1. bataljona, koji je napadao zdesna, i komandantom bataljona 49. gardijske pešadijske divizije, koji je nastupao sleva.

U toku noći uoči 23. marta pešadijske čete bataljona su zauzele određeni polazni položaj. Iste noći pukovski i divizijski pioniri su izradili prolaze u neprijateljskim preprekama.

Noću i ujutro 23. marta hitlerovci su povremeno dejstvovali artiljerijskom i minobacačkom vatrom po položaju naših trupa i vršili vatrene nalete po pojedinim re-

jonima. Pregrupisavanje jedinica 260. gardijskog puka, posebno na položaju 3. bataljona, neprijatelj nije zapazio.

Ujutro 23. marta komandiri pešadijskih četa, proučivši objekte napada, na zemljištu su postavili zadatke svojim vodovima, odredili orientire i signale sadejstva. U vreme preostalo do početka napada komandiri pešadijskih vodova su postavili zadatke pešadijskim odeljenjima.

U 11.30 časova komandant bataljona i nekoliko oficira iz štaba puka i divizije proverili su kako je ljudstvo bataljona upoznato sa postavljenim zadatkom. Posle provere komandant bataljona je izvestio komandanta puka da je bataljon gotov za izvršenje zadatka.

U 12.30 časova artiljerija i minobacači divizije počeli su da izvode vatreni nalet od 10 minuta po neprijateljskim vatrenim tačkama raspoređenim na prednjoj ivici njegove odbrane. 2—3 minuta pre završetka vatrenog naleta jedinice divizije su krenule u napad.

Vodovi 8. pešadijske čete, koji su napadali zaobilazeći krila otporne tačke u rejonu k. 335, nešto su prestigli jedinice 7. čete, brzo izbili napred na padine kote i upali u prvi neprijateljski rov. Vatrom iz puškomitraljeza, automata i pušaka vojnici čete su uništavali neprijatelja i napredovali kroz rovove i saobraćajnice koje su povezivale rovove. 7. pešadijska četa, iskoristivši uspeh vodova 8. čete, otvorila je jaku vatru iz vatrenog oružja i munjevito napala neprijatelja sa fronta. U neprijateljskoj otpornoj tački zavladala je zbnjenost. Neprijatelj je pokušao da se pod zaštitom minobacačke i mitraljeske vatre povuče saobraćajnicama na nove položaje, pripremljene u dubini odbrane.

Šireći se rovovima i saobraćajnicama vodovi 8. pešadijske čete su izbili u pozadinu otporne tačke i u sadejstvu sa 7. pešadijskom četom, koja je napadala s fronta, u rejonu k. 335 opkolili i uništili 2 neprijateljske pešadijske čete.

Jedan sat od početka napada, borba za k. 335 bila je završena. Jedinice bataljona su uspešno produžile da napreduju na zapad.

U borbi za otpornu tačku u rejonu k. 335 jedinice 3. bataljona su uništile 55 vojnika i oficira i 53 zarobile. U otpornoj tački naše trupe su zaplenile 11 raznih mitraljeza, 5 minobacača, 93 puške, 24 automata, 1 radio-stanicu, 16 konja i 7 konjskih zaprega.

Krajem dana 3. pešadijski bataljon je zauzeo uzvišenje Gete i na taj način potpuno izvršio postavljeni zadatak.

*
* *

Brižljivo i svestrano upoznavanje karaktera odbrane neprijatelja u rejonu k. 335 i pravilna ocena zemljišta omogućili su komandantu bataljona da doneše dobru i smelu odluku za obuhvat neprijatelja u rejonu k. 335.

Tu odluku on je na vreme saopštio jedinicama. Među jedinicama bataljona i podržavajućom artiljerijom dobro je organizovano sadejstvo na zemljištu i ono se nije prekidalo u toku borbe.

U organizaciji i izvođenju ove borbe sjajno se ispoljila inicijativa i smelost ljudstva, što je bilo osnov za uspešno izvršenje zadataka bataljona. U ovoj borbi naročito smelo i inicijativno su dejstvovali pešadijski vodovi 8. čete, koji su brzo izbili u pozadinu otporne tačke i u sadejstvu sa 7. četom, koja je napadala s fronta, opkolili i uništili neprijatelja ravnog im po broju.

NAPAD PEŠADIJSKOG BATALJONA NA NEPRIJATELJSKU OTPORNU TAČKU U TEKIJI

(Skica 11)

22. septembra 1944. godine 233. pešadijska divizija je forsirala Dunav u rejonu Turn-Severina i uspešno napredovala u pravcu zapada. 3. bataljon 572. pešadijskog puka ove divizije u prvoj polovini dana 24. septembra podišao je pristaništu Tekije na desnoj obali Dunava.

Pokušaj bataljona da Tekiju zauzme iz pokreta bio je bezuspešan. Izvidnica koju je posao komandant puka ustanovila je da naselje brane 2 neprijateljska bataljona u jačini 600—700 ljudi, ojačana sa 2 baterije.

Na severnoj, istočnoj i jugoistočnoj ivici Tekije neprijatelj je imao pripremljene rovove. Znatan broj zidanih zgrada je pripremio za odbranu, unutra postavio puško-mitraljeze i mitraljeze. Četvorospratnicu u centru naselja uredio je za kružnu odbranu s namerom da zatvori pri-laze pristaništu sa severa i istoka.

Zemljište u rejonu Tekije je jako ispresecano. Istočno od naselja proteže se jaruga sa strmim padinama obraslim žbunjem, a dalje pružaju se brda pokrivena šumom. U celini je zemljište u rejonu Tekije bilo pogodno za stvaranje jake odbrane.

Proučivši podatke izvidnice o stanju neprijateljske odbrane u rejonu Tekije, komandant 572. pešadijskog puka je postavio 3. bataljonu zadatak da posle vatre nog naleta artiljerije na Tekiju munjevitim napadom zauzme ovo naselje i da se krajem dana utvrdi na njegovo jugo-zapadnoj ivici. Gotovost za napad — 24. septembar u 15 časova.

3. bataljon je u svom sastavu imao 2 pešadijske čete, minobacačku četu od 4 minobacača 82 mm i mitraljesku četu (8 mitraljeza). Svega je bilo oko 200 ljudi. Za podršku napada bataljona izdvojen je divizion artiljerijskog puka divizije.

Shvativši dobiveni zadatak, kapetan V. M. Plotnjikov je odlučio da napadne neprijatelja u Tekiji sa severa, duž druma, a delom snaga da naselje zaobiđe s jugoistoka. 7. i 9. pešadijska četa dobine su zadatak da napadnu duž druma. Pešadijski vod, ojačan sa 2 mitraljeza, trebalo je da udoljicama i jarugama neopaženo izbije na jugoistočnu ivicu Tekije, zaposedne drum i neprijatelju preseče odstupnicu na jug. Po izlasku na drum na južnoj ivici Tekije vod je trebalo da otvorи puščano-mitraljesku vatru na naselje. Predviđeno je da glavnina bataljona napadne

Tekiju sa severa 20—30 minuta pošto vod izbije na južnu ivicu Tekije i otvori vatru.

Komandant bataljona je komandantu artiljerijskog diviziona pokazao ciljeve koje je trebalo neutralisati za vreme vatre nog naleta i podrške napada pešadijskih četa. Komandirima pešadijskih četa i artiljerijskih baterija dati su jedinstveni orientiri i signali za početak i obustavljanje artiljerijske vatre: serija crvenih raketa — otvaranje vatre, serija zelenih raketa — obustavljanje vatre, serija belih raketa — prenos vatre.

Komandiri pešadijskih četa organizovali su sadejstvo među svojim vodovima i pridatim sredstvima ojačanja.

Posle postavljanja zadatka pešadijskim četama zamenik komandanta bataljona za političko-moralno vaspitanje održao je sastanak sa komunistima i komsomolcima i ukazao im šta su dužni da preduzmu u svojim jedinicama u periodu priprema i za vreme borbe.

U 14 časova pešadijske čete su zauzele polazne položaje za napad u rejonu krvine druma 500 m od severne ivice Tekije. U to vreme je ojačani pešadijski vod, pod komandom heroja Sovjetskog Saveza poručnika Urazova, šumom i jarugama krenuo ka jugoistočnoj ivici Tekije.

Da bi odvratili pažnju neprijatelja od dejstva voda poručnika Urazova, jedinice bataljona su u 16 časova otvorile intenzivnu vatru po neprijatelju iz svih vrsta oružja. Ovaj taktički manevr postigao je cilj: hitlerovci su svu svoju pažnju sasredili na severnu ivicu. U 17 časova vod je izbio na drum južno od Tekije i otvorio puščanu i mitraljesku vatru po naselju. Čuvši pucnjavu na južnoj ivici, komandant bataljona je naredio artiljerijskom divizionu da otvori vatru po četvorospratnici koja se nalazila u centru naselja, a pešadijskim četama da odlučno napadnu neprijatelja duž druma za Tekiju.

Vod poručnika Urazova, koristeći okolnost da su fašisti svu svoju pažnju sasredili na severnu ivicu naselja, napao je s juga. Na drumu je ostalo jedno odeljenje sa teškim mitraljezom koje je trebalo da neprijatelju one-mogući povlačenje na jugozapad. Neočekivana pojавa

naših vojnika u neprijateljevoj pozadini izazvala je zbu-njenost u njegovim redovima. Kompletne jedinice, baca-jući oružje, počele su u neredu da se povlače ka Dunavu i na jugoistočnu ivicu naselja. Vod poručnika Urazova iz-bio je na obalu Dunava, organizovao zasedu i puščano-mitraljeskom vatrom obasipao neprijateljske grupe koje su se povlačile.

Ostale jedinice bataljona u to vreme su napadale centar naselja. Uništavajući neprijateljske grupe koje su se povlačile, pešadijske čete su upale u Tekiju i uskoro opkolile veću neprijateljsku grupu koja se bila sakrila u četvorospratnici.

Borba u Tekiji trajala je do 18.30 časova.

U ovoj borbi naše trupe su zarobile više od 200 voj-nika i oficira 2. motorizovanog puka „Brandenburg“ i za-plenile 5 šlepova sa vojnim materijalom, 6 topova, 17 mi-traljeza, 6 automobila i više od 200 pušaka i automata.

* *
*

3. pešadijski bataljon 572. puka uništio je daleko broj-nijeg neprijatelja koji se bio utvrdio u Tekiji; samo nekim neprijateljskim delovima uspelo je da se probiju iz na-selja.

Uspehu ove borbe u znatnoj meri je doprinela pra-vilna odluka komandanta bataljona, zasnovana na brižljivom izviđanju neprijatelja i pronalaženju najslabijih me-sta u neprijateljskoj odbrani. Zaobilaznim manevrom pešadijskog voda ka južnoj ivici Tekije, a istovremeno napadom glavnine bataljona sa severa, neprijatelj je bio upola opkoljen. Nametnuvši hitlerovcima borbu u uslo-vima koji su bili nepogodni za njih, naše jedinice su mu-njevitim dejstvima dovršile njihovo uništenje. Tako su dobro utvrđeno i pripremljeno za odbranu naselje Tekiju naše trupe zauzele odlučnim manevrima i smelim dej-stvima ljudstva 3. bataljona.

BORBA PEŠADIJSKOG BATALJONA ZA NASELJE PREDIKOV

(Skica 12)

Od 16. do 19. aprila 1945. naše trupe su napredovale ka Berlinu.

Ujutro 19. aprila 52. gardijska pešadijska divizija naišla je na organizovan otpor neprijatelja istočno od Predikova.

155. gardijski pešadijski puk ove divizije, koji je napadao na desnom krilu, izbio je u 10 časova na liniju: (isklj.) salaš na 500 m istočno od Predikova — k. 80,6.

Pokušaji jedinica puka da iz pokreta probiju neprijateljsku odbranu i zauzmu naselje bili su bezuspešni. Komandant puka je dobio naređenje da se utvrdi na doстигнутој liniji, organizuje brižljivo izviđanje neprijateljske odbrane i privuče artiljeriju prednjim jedinicama pešadije.

U 11 časova komandant puka je s komandantima bataljona, komandantom diviziona i komandirima baterija pridate artiljerije izvršio izviđanje. Po završenom izviđanju on je na zemljištu dao zadatke jedinicama. 1. pešadijski bataljon je dobio zadatak da probije neprijateljsku odbranu na odseku 200 m jugozapadno od šupe — k. 80,6 i da nanoseći glavni udar u pravcu groblja u saudejstvu sa 2. bataljonom koji je napadao desno, uništi neprijatelja u Predikovu. Kasnije je trebalo da napada u pravcu šumarka jugozapadno od Predikova. Napad jedinica divizije predviđen je za 16 časova, posle vatretnog naleta divizijske artiljerije u trajanju od 10 minuta.

Zemljište istočno od Predikova je ravnica sa malim uzvišicama. Istočno od Predikova se nalazio neprekidan rov punog profila. U naselju je bio iskopan znatan broj isprekidanih rovova povezanih međusobno saobraćajnicama. Kamene zgrade su uređene za odbranu: u njima su se nalazili mitraljezi, pojedinačni topovi i neprijateljske osmatračnice. Predikov je branio bataljon neprijateljske pešadije uz podršku 2 divizionala artiljerije.

1. bataljon 155. gardijskog pešadijskog puka imao je 3 pešadijske čete po 60 ljudi, mitraljesku, minobacačku četu i vod topova 45 mm. Bio je naoružan sa 107 pušaka, 110 automata, 12 puškomitraljeza, 6 mitraljeza, 2 topa 45 mm, 9 minobacača 82 mm i 6 protivtenkovskih pušaka. Bataljon su podržavali 1. divizion artiljerijskog puka divizije, baterija topova 76 mm pukovske artiljerije, baterija topova 45 mm i baterija minobacača 120 mm.

Sat posle dobijanja zadatka od komandanta puka, komandant bataljona kapetan I klase K. A. Šaligin izvršio je izviđanje sa komandirima četa i komandirima pridatih artiljerijskih jedinica. U toku izviđanja precizirao je prednji kraj neprijateljske odbrane i pokazao vatrene tačke otkrivene do tog vremena, a zatim dao zajedničke orientire za sve jedinice na zemljištu.

Komandant bataljona je odlučio da na sledeći način izvede napad: 2. pešadijska četa da napada neprijatelja s fronta, a 1. pešadijska četa da zaobiđe k. 80,6 s juga i pozadi desnog krila suseda udari s leva u bok neprijatelja koji je branio Predikov. 3. pešadijska četa nalazila se u II ešelonu bataljona i bila je određena da razvija uspeh 1. čete. Uzimajući u obzir da se borba morala voditi u naselju, komandant bataljona je odlučio da prida pešadijskim četama bateriju pukovske artiljerije 76 mm, bateriju i vod topova 45 mm, da ih koriste kao prateću artiljeriju. Vodovi mitraljeske čete takođe su pridati pešadijskim četama. Artiljerijski divizion i bateriju 120 mm komandant bataljona je zadržao pod svojom komandom.

Kad je postavljao zadatak, komandant bataljona je skrenuo pažnju komandirima četa da organizuju neprekidno snabdevanje četa municijom i hranom i da blagovremeno evakuišu ranjenike sa bojišta.

Osmatračnica komandanta bataljona je bila uređena na bezimenoj koti udaljenoj 500 m od prednjeg kraja neprijateljske odbrane. Sa komandirima pešadijskih četa i komandirima artiljerijskih jedinica pridatih bataljonu komandant bataljona je imao telefonsku i kurirsku vezu.

Dobivši zadatak, komandiri četa su počeli da pripremaju svoje jedinice za predstojeću borbu. U 15.30 časova

vojnici su upoznati sa borbenim zadatkom. Do tog vremena pešadijske čete i pridate artiljerijske jedinice snabdele su se municijom.

U 15.30 časova 1. pešadijska četa sa 2 topa 76 mm pukovske artiljerije, 2 topa 45 mm i vodom mitraljeske čete počela je da zauzima polazni položaj za napad na neprijatelja jugoistočno od k. 80,6, pozadi desnog krila levog suseda.

U 15.30 časova sva divizijska artiljerija je otvorila vatru po prednjem kraju neprijateljske odbrane i u 16 časova je prenela na naselje. U isto vreme je 2. pešadijska četa, dejstvujući jakom puščano-mitraljeskom vatrom po neprijateljskim rovovima na istočnoj ivici Predikova, prešla u napad. I susedne jedinice su istovremeno napale neprijatelja. Levi sused, koji je imao pred sobom relativno slabog neprijatelja, zauzeo je prvi rov južno od Predikova i napredovao u pravcu jugozapada i zapada.

Neprijatelj koji se branio u južnom delu Predikova svu svoju pažnju i vatru je sasredio na 2. pešadijsku četu. Koristeći se tim, 1. pešadijska četa je pod zaštitom vatre mitraljeza i topova isturenih za neposredno gađanje, zajednički napala neprijateljske snage na jugoistočnoj ivici Predikova i upala u prve rovove. Iz kuća na kraju naselja neprijatelj je otvorio mitraljesku vatru. Posluga prateće artiljerije brzo je pronašla položaje neprijateljskih vatreних tačaka i preciznom vatrom ih onesposobila. 1. pešadijska četa je već u 16.30 časova, šireći se saobraćajnicama vodila borbu u južnom delu Predikova.

Uspešno napredovanje 1. čete dovelo je neprijatelja koji se branio od 2. čete u nezgodan položaj, te je počeo da se povlači u pravcu crkve.

Koristeći se tim, 2. pešadijska četa je na signal komandanta bataljona munjevito upala u prvi rov uništavajući preostale grupe neprijatelja. Nakon kratke borbe u prvim rovovima čete su počele uspešno da napreduju ka centru naselja.

Vodeći borbu u naselju, jedinice bataljona su blokirale i uništavale neprijatelja utvrđenog po kućama i drugim zgradama uređenim za odbranu. U rejonu groblja

3. pešadijska četa je uništila štab bataljona i zarobila grupu oficira sa svim dokumentima, a 2. pešadijska četa severoistočno od groblja zaplenila je ispravnu minobacačku bateriju.

U 18 časova 1. pešadijski bataljon u sadejstvu sa 2. pešadijskim bataljonom u potpunosti je ovladao naseljem Predikov i nastavio prodiranje u jugozapadnom pravcu.

U isto vreme kad se 1. bataljon borio za Predikov, levi sused je takođe znatno napredovao i borio se u šumi jugozapadno od Predikova. U 19 časova 1. bataljon je u potpunosti ovladao bezimenim uzvišenjima zapadno od Predikova i stupio u borbu s neprijateljem koji se bio povukao i utvrdio na severoistočnoj ivici šume. Ubrzo je prateća artiljerija uništila neprijateljske vatrene tačke, i pešadijske čete su počele uspešno da napreduju u dubinu šume. Kasnije, u vezi sa promenom zadatka puka, bataljon je zadržan u šumi i dobio je nov zadatak.

U toku borbe za naselje Predikov 1. bataljon je u sadejstvu sa 2. bataljonom puka uništilo neprijateljski bataljon sa štabom. Pri tom je ubijeno 80 neprijateljskih vojnika i oficira i zarobljeno 20 vojnika. Zarobljenici su bili iz 4. školskog avio-puka. Bataljon je zaplenio: 8 mitraljeza, 3 topa, 4 minobacača, 30 pušaka i automata, 15 konja i 1 skladište municije.

*
* * *

1. bataljon 155. gardijskog pešadijskog puka uspešno je izvršio postavljeni zadatak — u sadejstvu sa susednim jedinicama uništio je neprijatelja koji je branio Predikov.

Bez obzira na to što se 1. pešadijski bataljon nalazio u neposrednoj blizini neprijatelja i napadao na nepovoljnem zemljištu, on se za 6 sati dobro pripremio za borbu. Komandiri jedinica, dobivši borbeni zadatak, pravilno su usmerili svoje jedinice na objekte napada i organizovali sadejstvo sa pridatom i podržavajućom artiljerijom.

U ovom primeru zaslužuje pažnju uspešan manevar 1. pešadijske čete — zaobilazeњe k. 80,6 radi napada na

neprijateljsko krilo, što je omogućilo uništenje neprijatelja u naselju Predikov.

PREDNJI ODRED PEŠADIJSKE DIVIZIJE UNIŠTAVA KOLONU NEPRIJATELJSKE ARTILJERIJE

(Skica 13)

Početkom septembra 1943. godine 40. gardijska pešadijska divizija, goneći neprijateljske razbijene jedinice u pravcu Ordžonikidzea (Donbas), vodila je neprekidne borbe sa njegovom zaštitnicom na međupoložajima. Noću uoči 3. septembra razbivši zaštitnicu neprijatelja jedinice divizije su počele uspešno napredovati ka Ordžonikidzeu. Komandant divizije je poslao prednji odred da goni neprijatelja pravcem Rasipna (na skici nije označena, 8 km jugoistočno od Orlovo—Ivanovke), — Orlovo—Ivanovka — Juni Komunar — Ordžonikidze.

Prednji odred se sastojao od čete automatičara — 80 ljudi, voda inžinjerije — 20 ljudi, voda protivtenkovskih pušaka — 6 pušaka, 2 mitraljeza, 2 minobacača 82 mm, 4 topa 45 mm, 4 topa 76. mm. Ukupno brojno stanje odreda bilo je 216 ljudi. Za vezu sa komandantom divizije komandir prednjeg odreda je imao radio-stanicu. Ljudestvo odreda kretalo se na automobilima, zalihe municije takođe su se prevozile kamionima. Odred je imao svega 7 vozila (sem vučnih za topove); jedno od tih vozila je bilo sanitetsko. Topove 45 mm teglili su automobili „viliš“, a topove 76 mm — „studebeker“. Svaki vojnik, podoficir i oficir odreda imao je po 4 bombe, 250 — 300 metaka i jednodnevno sledovanje suve hrane. Svaki mitraljez je imao 6 punih redenika, svaka protivtenkovska puška — 50 metaka, a topovi i minobacači po 0,3 borbenog kompleta municije.

Prednji odred je uglavnom bio popunjeno vojnicima, podoficirima i oficirima koji su imali borbena iskustva.

Uzimajući u obzir da će dejstva odreda u borbi u mnogom zavisiti od vozača, komandiri i politički ruko-

vodioci prednjeg odreda porazgavarali su sa svakim od njih o njegovoj odgovornosti za ispravnost automobila i o smelom držanju u borbi.

Za vreme priprema odreda, prema naređenju komandanta divizije, u kabine automobila pridatih odredu postavljeni su mitraljezi i protivtenkovske puške.

Noću uoči 3. septembra komandant divizije je naredio komandiru prednjeg odreda majoru P. M. Aljabinu da goni neprijatelja.

Shvativši zadatok, major Aljabin je pozvao k sebi oficire, uključujući i komandire vodova, saopštio im zadatak odreda, odredio odeljenje za izviđanje, postavio mu zadatak da se kreće po marš-ruti odreda na 2—3 km ispred glavnine i zahtevao da odmah obaveštava komandanta odreda ugovorenim znakom o susretu s neprijateljem.

Zatim je izvršio raspored kretanja glavnine odreda. Naređeno je da se celokupnom ljudstvu u jedinicama objasni zadatak odreda i svake jedinice posebno.

Krenuvši, prednji odred je ubrzo prestigao jedinice svoje divizije i, ne nailazeći na neprijateljske snage, 3. septembra u 4 časa stigao do naselja Orlovo—Ivanovke. Za to vreme udaljio se od prednjih delova divizije 8—10 km.

Pri kretanju sve ljudstvo je bilo spremno da smesta otvoriti vatru sa automobila kako u pokretu tako i pri slišenju. Na svakom automobilu su određeni iskusni podoficiri i vojnici za osmatranje neprijatelja na zemlji i u vazduhu. Veza i komandovanje u koloni ostvarivali su se za vreme zastanka ličnim dodirom komandanta odreda sa komandirima jedinica, a u pokretu — raketama, ugovorenim signalima automobila i trubnim znacima. Trubač se nalazio u kolima komandanta odreda. U kabini svakih kola bio je oficir, komandir voda, a u karoseriji — njegov pomoćnik. Odred se kretao kompaktno, imajući ispred sebe na udaljenju od 2—3 km izviđačku patrolu sastavljenu od voda automatičara (20 ljudi) sa 2 topa 45 mm.

U 4.30 časova izviđačka patrola, napustivši Orlovo — Ivanovku u pravcu severa, obasuta je neprijateljskom

vatrom iz automata u rejonu k. 331,7. Izviđači su sišli, zaobišli kotu i smelim udarom uništili na njoj grupu neprijateljskih automatičara koja je štitila prilaz drumu.

U 5 časova prednji odred je u punom sastavu izbio na drum i krenuo ka Ordžonikidzeu. Ubrzo je izvidnica otkrila da se drumom na 500—700 m ispred nje kreće kolona neprijateljske artiljerije ka Ordžonikidzeu. Glavnini prednjeg odreda odmah je dat signal: „Pažnja“.

Na pojavu kola naše izviđačke patrole na začelju svoje kolone neprijatelj nije reagovao pošto ih je verovatno smatrao svojim.

Komandir izviđačke patrole brzo se snašao u situaciji i naredio da se poveća brzina. Ubrzo su se kola sa automatičarima primakla neprijateljskoj koloni. Tada je komandir izviđačke patrole naredio da se skrene udesno i ledinom, velikom brzinom, zaobiđe kolona. Takođe su i 2 topa 45 mm na „vilisima“ skrenula sa puta u levo i počela da zaobilaze neprijateljsku kolonu. Čim se u njoj osetila zabuna, izviđači su iz mitraljeza postavljenog u kabini automobila otvorili vatru po čelnim neprijateljskim automobilima, a iz automata — po čitavoj koloni. U to vreme se posluga topa 45 mm brzo spremila za dejstvo i otvorila preciznu vatru po neprijateljskim vozilima na čelu kolone, izbacujući iz stroja jedan automobil za drugim.

Put je zakrčen. U neprijateljskoj koloni zavladala je panika.

U to vreme na mesto borbe stigla su vozila sa glavnim snagama prednjeg odreda i na znak trubača — „U borbu napred!“ — skrenula s puta i velikom brzinom sa obe strane počela da zaobilaze neprijateljsku kolonu, dejstvujući iz pokreta iz automata i mitraljeza, postavljenih u kabinama kola. Jedan broj automatičara i mitraljezaca je sišao i zauzevši pogodne položaje sipao neprekidnu vatru po hitlerovcima. Topovi koji su stigli sa glavninom odreda u pokretu su se prestrojili s obe strane puta i takođe otvorili vatru po koloni.

Od početka do kraja borbe naši automatičari su držali pod stalnom vatrom poslugu neprijateljskih topova

i nijednom od njih nisu dodzvolili da se pripremi za borbu. Pojedinačne grupe neprijatelja, sakriviši se po jarugama i kanalima duž puta, u toku jednog sata pružale su otpor odredu puščano-automatičarskom vatrom.

U 6.30 časova kolona neprijateljske artiljerije je uništena. Samo je nekoliko vozila i malih neprijateljskih grupa uspelo da se spase. U ovoj borbi prednji odred je zarobio 135 vojnika i oficira, zaplenio 18 ispravnih topova raznih kalibara, 4 minobacača, 12 mitraljeza, 10 automobila i veliku količinu municije. Osim toga, uništeno je oko 200 vojnika i oficira, 18 automobila i 2 topa.

Čim se završila borba, komandir odreda je krenuo na Ordžonikidze, odredivši da jedan vod automatičara sproveđe zarobljenike u štab divizije. Male demoralisane neprijateljske grupe, koje su uspele da se spasu od uništenja, sretale su se na pravcu prednjeg odreda ka Ordžonikidzeu na nekim uzvišicama usput i u naseljima. One su odredu pružale neznatan otpor.

3. septembra u 10 časova prednji odred je izbio na severoistočnu ivicu Ordžonikidzea, gde je započeo vatrenu borbu sa neprijateljskim jedinicama koje su se tamo branile. Ubrzo su u Ordžonikidze stigle prednje jedinice 40. gardijske pešadijske divizije i drugih divizija korpusa i istog dana zajedničkim napadom zauzele grad.

* * *

*

U gonjenju neprijatelja koji se povlačio veliki značaj su imala munjevita i drska dejstva naših trupa, njihovo izbijanje na put povlačenja neprijatelja i njegovo uništavanje na maršu.

Goneći neprijatelja munjevitom brzinom, prednji odred 40. gardijske divizije sustigao je kolonu neprijateljske artiljerije i uništio je na maršu. Tu je primljen smeli manevar zaobilazeњa neprijateljske kolone koja se kretala putem. Zahvaljujući ovom manevru, neprijatelj se našao u nepovoljnem položaju, pod udarom naših jedinica zdesna i sleva.

Uspešno uništavanje kolone neprijateljske artiljerije je postignuto zahvaljujući smelim i inicijativnim dejstvima oficira, podoficira i vojnika. Naročito treba istaći smelost i inicijativnost izviđača. Otkrivši kretanje neprijatelja, oni se nisu ograničili na to da o tome obaveste komandanta odreda, već su za nešto prešli kraj neprijateljske kolone, smelo stupili u borbu. U pomoć im je uskoro stigla glavnina odreda, koja je dovršila uništenje neprijatelja. U borbi su jedinice prednjeg odreda vešto iskoristile ubitačnu vatru svih vrsta oružja. Treba ukazati na pravilno rešenje — da se osnovna vatra sasredi po vozilima na čelu neprijateljske kolone da bi se stvorio „čep“ i zaustavilo kretanje čitave kolone, kao i po posluzi oruđa da joj se onemogući priprema za dejstvo.

BORBE PEŠADIJSKOG BATALJONA, OJAČANOG TENKOVIMA, ZA NEPRIJATELJSKU OTPORNU TAČKU U REJONU KOTE 253,0

(Skica 14)

U letu 1943. godine 280. pešadijska divizija je branila u severnom delu kurske izbočine zonu koja je zahvatala 12 km po frontu.

Neprijatelj je pred frontom divizije držao kote 247,7, 253,0 i 248,1, koje su dominirale okolnim zemljишtem. Kotu 253,0 neprijatelj je utvrdio kao jaku otpornu tačku. Sem toga, sa ove kote se mogao osmatrati prednji kraj i dubina odbrane našeg 1033. pešadijskog puka, koji se nalazio na desnom krilu. Osmatranje neprijateljske odbrane sa naših položaja na ovom zemljишtu bilo je ograničeno.

Drugom polovinom maja komandantu 280. pešadijske divizije postavljen je zadatak da radi poboljšanja taktičkog položaja desnog krila divizije i izviđanja neprijateljskog rasporeda za odbranu zauzme k. 253,0 jednim pešadijskim bataljonom, ojačanim tenkovima.

Odbranu u rejonu k. 253,0 neprijatelj je pripremao skoro 3 meseca i u početku napada bataljona imao je 2

neprekidna rova sa uređenim mestima za mitraljeze i protivoklopne topove. Rovovi su bili međusobno povezani saobraćajnicama. Prvi rov s fronta je prikiven žičanim preprekama od dva reda kolja i protivpešadijskim i protivtenkovskim minskim poljima.

Komandantu divizije je bilo poznato da otpornu tačku u rejonu k. 253,0 brani skoro bataljon pešadije. Povoljni uslovi zemljišta omogućavali su neprijatelju brzo korišćenje vatre i žive sile sa susednih odseka i neopaženo dovođenje taktičkih rezervi koje su se nalazile u šumarcima zapadno od Voroneca i južno od Moroziche.

Za podršku bataljona koji je branio otpornu tačku neprijatelj je mogao da koncentriše vatru 2—3 divizionala artiljerije i 5—6 minobacačkih baterija.

Komandant divizije je naredio 3. bataljonu 1035. pešadijskog puka (puk se nalazio u II ešelonu divizije) da zauzme ovu otpornu tačku. Bataljon je ojačan pridatom armijskom pešadijskom četom, baterijom minobacača 120 mm, četom tenkova (10 tenkova T-34) i četom inžinjerije. U bataljonu i jedinicama ojačanja bilo je svega 774 čoveka, koji su naoružani sa 650 pušaka i automata, 9 mitraljeza i 27 puškomitraljeza. Za artiljerijsko obezbeđenje napada bataljona koristilo se 12 artiljerijskih divizionala i 2 divizionala reaktivne artiljerije.

Komandant divizije lično je na zemljištu postavio zadatok komandantu bataljona.

Bataljon je dobio zadatok da posle brižljive pripreme za borbu munjevitim i iznenadnim napadom zauzme neprijateljsku otpornu tačku na k. 253,0, zarobi nekoliko neprijateljskih vojnika i utvrdi se na severnim padinama kote. Dan i čas napada komandantu bataljona nisu bili saopšteni. Za obezbeđenje krila 3. bataljona za vreme napada komandant divizije je odredio 1033. pešadijski puk, koji je branio ovaj odsek. Za vežbe bataljona za predstojeća dejstva naređeno je da se uredi poligon južno od naselja Probuždenija koji bi ličio rejonu k. 253,0.

Shvativši postavljeni zadatok i izvršivši izviđanje, komandant 3. bataljona kapetan I. A. Legostajev odlučio je da napada samostalnom armijskom pešadijskom četom

na kotu s fronta, a glavni udar da nanese desnim krilom, zaobilazeći otpornu tačku s jugoistoka. U pravcu glavnog udara, u I ešelonu, trebalo je da napadaju 7. i 8. pešadijska četa sa četom tenkova, a u II ešelonu — 9. pešadijska četa.

Napadu bataljona je predhodila artiljerijska priprema od 12 minuta: prvi vatreni nalet — 4 minuta, metodička vatra — 5 minuta, drugi vatreni nalet — 3 minuta.

Artiljerijska podrška pešadije i tenkova planirana je uzastopnim koncentracijama vatre po trima linijama. Prva linija uzastopnih koncentracija vatre bila je određena po prvom rovu neprijateljske odbrane.

Bataljon se spremao za napad 18 dana. Priprema je počela proučavanjem zemljišta, neprijateljske odbrane i rasporeda vatrenih tačaka u rejonu k. 253,0. Za osmatranje neprijatelja, osim oficira bataljona, uzimani su naznanično i svi oficiri jedinica koje treba da sadejstvuju sa bataljom.

Borbena priprema bataljona izvođena je u zajednici sa jedinicama ojačanja u rejonu k. 250,2 (4 km južno od Probuždenija). Kota 250,2 utvrđena je rovovima i inženjerijskim preprekama po tipu odbrane neprijatelja na koti 253,0. Zanimanja su počela pripremom pešadijskih vodova, sa kojima su obrađene teme: „Pešadijski vod u napadu“ i „Napad voda na neprijateljsku vatrenu tačku“. Posle obrade ovih tema počela su zanimanja sa pešadijskom četom — bataljom. Na četnim i bataljonskim zanimanjima obrađivane su teme: „Ojačana pešadijska četa u napadu“, „Ojačani pešadijski bataljon u nastupanju“. Sva zanimanja i vežbe izvođeni su u situaciji koja je bila slična borbenoj.

Za 18 dana izvedeno je 10 zanimanja — 6 četnih i 4 bataljonska. Skoro sva zanimanja su izvođena pod rukovodstvom komandanta puka, dok je završna zanimanja sa četama i bataljom izvodio komandant divizije.

Posle svakog zanimanja s oficirima i odvojeno s podoficirima i vojnicima, analizirana je vežba, ukazano na sve što je bilo dobro ili loše u radu starešina i jedinica, i pokazane praktične mere za otklanjanje nedostataka.

Za vreme priprema za predstojeća dejstva i bataljonu i pridatim jedinicama poklonjena je ozbiljna pažnja ideo-loško-političkom vaspitanju da bi se obezbedilo izvršenje postavljenog zadatka. Partijske i komssomolske organizacije u bataljonu i pridatim jedinicama ojačane su komunistima i komssomolcima iz jedinica koje nisu učestvovale u predstojećoj borbi i prijemom u partiju i komssomol zaslужnih vojnika, podoficira i oficira. Komandiri jedinica i iskusni vojnici govorili su o borbenoj prošlosti svoga puka i jedinica. Na konkretnim primerima iz prošlih borbi oni su objašnjavali kako treba da se napada i uništava neprijatelj u otpornoj tački, kako treba voditi odeljenje u napad na vatrenu tačku, kako su vojnici dužni da sadejstvuju u borbi i ukazuju pomoć jedan drugome. Ovi razgovori su odigrali veliku ulogu u učvršćenju vere ljudstva u svoje snage.

Izvedena borbena i politička priprema sveg ljudstva bataljona i pridatih jedinica imala je za rezultat dobru spremnost za predstojeći napad.

Noću uoči 4. juna 3. pešadijski bataljon, samostalna armijska pešadijska četa i tenkovska četa izbili su na severozapadnu ivicu šumarka severno od Bolotnija. Pešadijske jedinice bataljona zauzele su polazne položaje u prvom rovu 1033. pešadijskog puka. Bataljonu pridati inženjeri su iste noći postavili eksploziv u minskim poljima i pod neprijateljskim žičanim preprekama. Komandiri jedinica dobili su naređenje da u toku dana detaljno prouče zemljište, pravac i objekte napada, razjasne svojim potčinjenim zadatkom i još jednom pretresu pitanje sadejstva.

Da se obezbedi iznenadnost napada i onemogući neprijatelju da po danu preduzme mere protiv nastupajućeg bataljona, početak napada je određen za veče 4. juna.

U 18.35 časova, posle plotuna 2 diviziona reaktivne artiljerije, počela je artiljerijska priprema za napad. Za vreme ponovnog vatrenog naleta inženjeri su eksplozivom otvorili 6 prolaza u neprijateljskim minskim poljima i žičanim preprekama.

Koristeći te prolaze, tenkovi i pešadija su pod zaštitom artiljerije koja je dejstvovala po prednjem kraju brzo

savladali pojas protivtenkovskih i protivpešadijskih prepreka i, štićeni eksplozijama svojih granata i mina, napali otpornu tačku. Jedinice 2. i 1. bataljona 1033. pešadijskog puka otvorile su puščano-mitraljesku vatru po neprijatelju na krilima 3. bataljona, koji je napadao.

Prva je upala u neprijateljske rovove 7. pešadijska četa pod komandom poručnika Meljnikova. Ova četa je brzo uništila hitlerovce u prvom rovu i počela se širiti po saobraćajnicama. Smela dejstva 7. pešadijske čete unela su zabunu u redove neprijatelja. Koristeći se tim, ostale čete I ešelona bataljona takođe su upale u prvi rov. U ovo vreme artiljerija je sasredila vatru po 2. neprijateljskom rovu. Tenkovi su vatrom i gusenicama uništavali neprijateljske vatrene tačke između prvog i drugog rova.

Pešadijske jedinice su bez zadržavanja prodirale po saobraćajnicama za tenkovima ka drugom neprijateljskom rovu. Neprijatelj nije izdržao udar i počeo je da se povlači u pravcu k. 233,3 i šumarka južno od Morozije.

U to vreme artiljerija je prenela vatru u rejone kota 247,7 i 233,3 i po jugoistočnoj ivici ovog šumarka. U 19.20 časova jedinice bataljona su zauzele drugi rov i po naređenju komandanta bataljona pristupile utvrđivanju severnih padina k. 253,0. Radovi na utvrđivanju kote prikrivani su dimnom zavesom koju je postavila naša artiljerija duž puta severno od k. 253,0 — po frontu od ogranka jaruge do jugoistočne ivice šumarka južno od Morozije. U isto vreme četa II ešelona je završila čišćenje rovova i zemunica od sitnih neprijateljskih grupa.

Neprijatelj je, pošto se sredio i privukao rezerve, preduzeo u 20 časova prvi protivnapad sa pravca od jaruge. U njemu je učestovovao bataljon pešadije sa 7 tenkova. Masovnom vatrom artiljerije i tenkova, koji su dejstovali sa bataljonom, ovaj neprijateljski protivnapad je odbijen. Pre mraka neprijatelj je preduzeo još dva protivnapada (snagama od čete do bataljona pešadije) od jaruge i šumarka južno od Morozije. I ovi protivnapadi su odbijeni.

Čim je bataljon zauzeo otpornu tačku, inžinjerci su pristupili postavljanju prepreka. Noću uoči 5. juna postavili su oko 200 m žičanih prepreka na kolju, 15 kompleta

jedva primetnih prepreka i 1370 protivtenkovskih i 750 protivpešadijskih mina.

U borbi za k. 253,0 jedinice bataljona su zarobile 18 i uništile nekoliko desetina neprijateljskih vojnika i oficira. Kao trofeje zaplenile su 3 ispravna topa, 20 mitraljeza, 97 pušaka i automata. Zarobljenici su dali dragocene podatke o rasporedu i stanju neprijateljske odbrane ispred fronta divizije.

* * *

Uspešna borba 3. bataljona završila se uništenjem neprijatelja u otpornoj tački na k. 253,0 čime se taktički položaj 280. divizije na desnom krilu znatno poboljšao.

Uspešno uništenje neprijateljskih snaga u otpornoj tački uslovljeno je pre svega brižljivom i svestranom pri-premom bataljona za napad; ovim je bila postignuta usklađenost dejstava svih jedinica koje su učestvovalle u borbi.

U navedenom primeru zasluzuje pažnju pravilno izabrano vreme za napad, određeno brižljivim proučavanjem držanja neprijatelja, što je obezbedilo iznenadnost napada jedinica bataljona. Iznenadni i munjeviti napad pešadije i tenkova doneo je uspeh našim trupama.

Dobro organizovano i blagovremeno izvedeno utvrđivanje zauzete otporne tačke omogućilo je bataljonu da odbije nekoliko neprijateljskih protivnapada, preuzetih da se preotme izgubljeni položaj.

Uspešnom toku za uništenje neprijatelja u otpornoj tački pomagala je dobro izvedena artiljerijska priprema, koja je znatan deo vatrenih tačaka i živih snaga neprijatelja onesposobila ili uništila. U toku borbe artiljerija je svojom vatrom neprekidno pratila pešadiju i tenkove.

Precizno sadejstvo jedinica svih rodova vojske bilo je jedan od najvažnijih uslova uspeha napada i odbijanja neprijateljskih protivnapada. Za vreme borbe pešadija i tenkovi su neprekidno sadejstovali. Tenkovi su uništavali i onesposobljavali neprijateljske vatrene tačke i živu snagu, koji su ometali napredovanje pešadijskih jedinica bata-

ljona. Pri odbijanju neprijateljskih protivnapada tenkovi pridati bataljonu nalazili su se u borbenom poretku prednjih jedinica i vatrom sa mesta obasipali i uništavali neprijateljske tenkove i pešadiju. U početku napada i u toku borbe krila su gustom vatrom štitila jedinice 1033. pešadijskog puka. Ovo je omogućilo da se sva pažnja i sve snage bataljona koncentrišu na uništenje neprijatelja u otpornoj tački.

BORBA SMUČARSKOG BATALJONA SA NEPRIJATELJSKIM IZVIĐAČKIM ODREDOM U REJONU JEZERA NIŽNJE

(Skica 15)

U maju 1944. godine 83. pešadijska divizija u sastavu trupa Kareljskog fronta branila je zonu južno od jezera Nižnje na kestenjgskom pravcu. Nekoliko desetina kilometara udesno divizija nije imala suseda.

Za obezbeđenje krila komandant divizije je odlučio da u rejonu bezimene kote, koja se nalazila 2 km istočno od jezera Nižnje, isturi smučarski bataljon, ojačan 9. pešadijskom četom i baterijom pukovske artiljerije 76 mm 26. pešadijskog puka.

Komandant divizije je postavio zadatak bataljonu da organizuje kružnu odbranu u određenom rejonu i spreči diverzione upade pojedinih neprijateljskih odreda i grupa na krila i u pozadinu divizije. Sem toga, bataljonu je naređeno da u izviđanje do jezera Nižnje uputi izvidnicu jačine odeljenja do voda. Vezu sa štabom divizije bataljon je održavao radiom, a sa poslatom izvidnicom — raketama po razrađenoj tablici signala.

Smučarski bataljon pod komandom majora M. B. Fedosejeva popunjeno je fizički izdržljivim, iskusnim i smerlim podoficirima i vojnicima, od kojih su većina bili komunisti ili komsomolci. Ljudstvu je objašnjena važnost i odgovornost zadatka postavljenog bataljonu za obezbeđenje otkrivenog krila divizije. Bataljon i pridate jedinice

predstavljali su združen čvrst kolektiv. Oficiri i vojnici su zahvaljujući iskustvu iz prošlih borbi dobro poznavali neprijateljevu taktiku i bili spremni da se s njim ogledaju u svakoj situaciji.

Ujutro 13. maja 1944. godine 2. vod 2. čete — 26 ljudi, pod komandom potporučnika Ševčenka, krenuo je sa položaja bataljona u izviđanje u pravcu zapada ka jezeru Nižnje. Kretao se po dvema smučarskim stazama: odstojanje između smučara bilo je 3—5 m. Ispred voda na udaljenosti 100—150 m kretala se patrola od 3 čoveka, a na krilima voda — bočne patrole od po 2 čoveka. Potporučnik Ševčenko se nalazio na čelu voda.

U isto vreme neprijatelj je radi diverzije u pozadini 83. pešadijske divizije uputio u rejon bezimene kote na 700 m severoistočno od jezera Nižnje i neposredno ka severoistočnoj obali ovog jezera izviđački odred 6. divizije SS „Nord“, koji je imao oko 300 ljudi. Polazak neprijateljskog odreda u navedeni rejon smučarski bataljon nije primetio.

U 9.45 časova čelna patrola je na 300—400 m ispred sebe primetila 2 neprijateljska vojnika koji su stojali na smučarskoj stazi. Starešina patrole je odmah dao signal vodu: „Sreo sam neprijatelja.“ Komandir voda je naredio: „Pripremi se za borbu“, a sam istog časa krenuo napred da izvidi situaciju.

Po naređenju komandira voda, odeljenja su se prestrojila u borbeni poredak i krenula ka mestu gde su primćeni neprijateljski vojnici. Vod je ubrzo obasut neprijateljskom puščano-mitraljeskom vatrom. Otpočela je borba. Osmatranjem je ustanovljeno da se u snežnim rovovima nalazi četa neprijateljske pešadije (60—80 ljudi). Deset minuta posle početka borbe divizion neprijateljske artiljerije iz dubine odbrane je otvorio vatru po 2. vodu, ali su granate eksplodirale 200—300 metara pozadi voda.

U 10 časova komandir voda je dao signal — seriju crvenih raketa, što je značilo: „Vodim borbu, molim pomoći“. Osmatrači sa osmatračnicama na položaju bataljona primetili su signal i izvestili komandanta bataljona.

Komandant bataljona je dao uzbunu i ubrzanim maršem krenuo sa bataljom u pomoć 2. vodu. Bataljon je imao 132 čoveka i 8 puškomitraljeza. Celokupno ljudstvo bilo je naoružano automatima; svaki borac je imao po 3—4 okvira za automate i po 3—4 bombe. Svaki puškomitraljez je imao po 9 redenika i posebno 1500 metaka. Za obezbeđenje i odbranu rejona u kojem je bataljon bio raspoređen, ostavljene su 9. pešadijska četa i baterija pukovske artiljerije 76 mm. Komandir baterije s komandnim odeljenjem krenuo je zajedno sa bataljom.

U ovo vreme u rejonu jezera Nižnje neprijatelj je uz podršku artiljerijske vatre dva puta napadao 2. vod, pri čemu je jednom grupom pokušao da ga zaobiđe s juga.

Borci voda su, bez obzira na dvostruku nadmoćnost neprijatelja, organizovanom vatrom odbijali napade i nanosili mu znatne gubitke. Grupa neprijatelja koja je pokušala da zaobiđe vod s juga dospela je pod svoju artiljerijsku vatru i pretrpela znatne gubitke, te je bila prinuđena da se povuče na polazni položaj. Komandant bataljona je odlučio da snagama 1. čete i izviđačkog voda bataljona zaobiđe neprijatelja sa severa i napadne njegovo krilo i pozadinu. Komandiru 2. čete je naređeno da se sjedini sa svojim vodom i napadne neprijatelja s fronta.

Prebacivši se preko reke Jeleta, 1. četa i izviđački vod bataljona počeli su zaobilazni manevar. Dok su se kretale po zapadnoj obali reke, jedinice su mitraljirane iz rejona kote 500 m istočno od bezimenog jezera.

Komandant bataljona, koji se nalazio sa 1. četom, procenio je situaciju i odlučio da odustane od manevra predviđenog da se uništi neprijatelj koji je vodio borbu sa 2. vodom i da prvenstveno uništi neprijatelja koji se nalazio u rejonu kote. Zato je preko komandira pukovske baterije tražio da se otvorи artiljerijska vatra na neprijatelja u rejonu bezimene kote. Komandiru 1. čete naredio je da ga zaobiđe sa severoistoka, udari na krilo i u sadejstvu sa izviđačkim vodom bataljona, koji je dobio zadatak da napadne s fronta, uništi neprijatelja.

Precizni vatreni nalet artiljerije i odlučan napad 1. čete, koji je usledio zatim, razbio je neprijatelja u rejonu bezimene kote. U ovoj borbi fašisti su izgubili oko 40 ljudi (poginulih), a nekoliko vojnika i 1 podoficir su zarobljeni. Zarobljenici su na saslušanju dali dragocene podatke o grupisanju neprijatelja i diverzionim zadacima njihovog odreda. Ostale neprijateljske snage — oko 100 vojnika i oficira — počele su da se povlače ka bezimenom jezeru.

U to vreme je 2. četa, sjedinivši se sa vodom potporučnika Ševčenka, slomila otpor neprijatelja i takođe počela da ga goni.

Kad su se prebacile preko reke Jeleta, istočno od bezimenog jezera, razbacane grupe neprijatelja su dočekane vatrom sa krila izviđačkog voda, koji je u ovo vreme priazio bezimenom jezeru. Neprijatelj je, ostavljajući na bojnom polju mrtve i ranjene, počeo da se u neredu povlači u pravcu zapada.

Dobre pripreme ljudstva i usklađenost dejstva jedinica smučarskog bataljona omogućile su uništenje dvostrukog jačeg neprijateljskog izviđačkog odreda.

Tempo borbe jedinica bataljona bio je munjevit, jedinice su se borile ne ispuštajući iniciativu napada iz svojih ruku.

Uspeh bataljona je u znatnoj meri omogućilo to što su svi oficiri, podoficiri i vojnici poznavali taktiku neprijatelja. Ljudstvo bataljona je znalo da se Nemci boje opkoljavanja i da ne mogu izdržati istovremeni napad s fronta i krila.

Važnu ulogu u uspešnom izvršenju zadatka postavljenog bataljonu odigralo je i to što je ljudstvo vešto koristilo vatrena sredstva, naročito puškomitralice. Intenzivna vatra jedinica bataljona onemogućila je neprijatelju da se sredi i pruži organizovan otpor.

PEŠADIJSKI BATALJON U FORSIRANJU PEREKOPSKOG ZALIVA I NJEGOVA DEJSTVA U NEPRIJATELJSKOJ POZADINI

(Skica 16)

1271. pešadijski puk 387. pešadijske divizije je od januara do aprila 1944. branio obalu Perekopskog zaliva u rejonu Čurjuma. Najmanja udaljenost između istočnog dela Male kose, gde su se branile jedinice puka, i istočne obale Perekopskog zaliva je 6 km.

U januaru 1944. štab 1271. puka je nekoliko puta noću slao na čamcima izvidnice na istočnu obalu Perekopskog zaliva u rejon: bezimeno jezero — Dede — Kurajevka. Izvidnica je ustanovila da neprijateljska pešadija nije zaposela navedeni rejon i da samo ponekad tuda patroliraju vojnici protivavionskih baterija, razmeštenih na položajima u rejon Kurajevka-Dede.

Pošle svestranog izučavanja podataka izvidnice, komandant armije je u prvim danima februara naredio komandantu divizije da pripremi desant jednog ojačanog pešadijskog bataljona 1271. puka za iskrcavanje na istočnu obalu Perekopskog zaliva.

Za ovaj zadatak komandant 1271. puka je odredio 2. pešadijski bataljon pod komandom kapetana F. D. Dibrova. Bataljon je bio popunjen vojnicima i oficirima koji su imali borbeno iskustvo, premeštenim iz drugih jedinica puka. Sem toga, početkom marta 2. bataljonu je dodeljena 5. samostalna armijska pešadijska četa.

Krajem marta 1944. komandant 387. divizije je precirao 2. bataljonu zadatak, koji je u osnovi bio ovako formulisan: da s početkom napada glavnine armije na Perekopskom zemljouzu bataljon s istočnog isturenog dela Male kose desantom na motornim i običnim čamcima¹⁾

¹⁾ U stvari bataljon se prebacivao u celini čamcima A-3 i DSL. Motorni čamci su manevrisali blizu desanta za slučaj ako bi trebalo pružiti pomoć oštećenim čamcima i obezbeđivali su desant od eventualnog napada neprijateljskih motornih čamaca.

forsira Perekopski zaliv i iskrca se u rejonu bezimenog jezera južno od Dedea. Zatim da napada Kart-Kazak br. 1 i udarom u pozadinu neprijatelja sadejstvuje s jedinicama 13. gardijskog pešadijskog korpusa u uništenju neprijatelja koji se brani na Perekopskom zemljouzu i spreči njegovo povlačenje na jug.

Početak napada trupa 2. gardijske armije na Perekopskom zemljouzu određen je za 8. april 1944. godine. 2. bataljon 1271. puka trebalo je da počne forsiranje zaliva po specijalnom naređenju.

Čim je 2. bataljon određen za desant, zamenik komandanta bataljona za ideoško-politički rad preuzeo je mere da pripremi ljudstvo za predstojeća dejstva.

Komandiri jedinica i agitatori održali su sa ljudstvom kolektivne i individualne razgovore o dejstvima Sovjetske armije na frontovima velikog otadžbinskog rata i o herojskom radu sovjetskog naroda u pozadini. Svakog dana su u vodovima i odeljenjima čitani izveštaji Sovinformbiroa. U predavanjima i referatima naročita pažnja je posvećena popularisanju herojskih podviga vojnika, oficira i jedinica u borbi sa fašističkim zavojevačima.

Osnova čitavog partijsko-političkog rada u bataljonu bila je vaspitanje vojnika, podoficira i oficira u duhu sovjetskog patriotizma.

U toku februara i marta 1944. jedinice bataljona u rejonu Čurjuma naporno su se spremale za desantna dejstva. Praktične vežbe jedinica bataljona izvođene su noću sa čamcima kraj obale Karkinitorskog zaliva, južno od Čurjuma.

Zahvaljujući dugotrajnim pripremama, 2. bataljon je početkom aprila bio spreman da izvrši odgovorni i komplikovani zadatak — forsiranje Perekopskog zaliva i da dejstvuje u neprijateljskoj pozadini.

Brojno stanje i ratna oprema bataljona i proračun prevoznih sredstava po jedinicama za forsiranje Perekopskog zaliva navedeni su u sledećoj tablici:

Jedinice	Ljudi	Naoružanje							Čamci	
		Puške	Automati	Puškomitrajezi	Mitraljezi	Pt. puške	Topovi 45 mm	Minb 82mm	DSL	A—3
Št. bat. i vod veze	25	—	21	—	—	—	—	—	1	1
4. pč.	77	61	7	9	—	—	—	—	9	—
5. pč.	74	60	5	9	—	—	—	—	9	—
6. pč.	76	61	6	9	—	—	—	—	9	—
5. samost. arm. Pč.	120	104	4	12	—	—	—	—	13	—
Mitr. č.	40	—	36	—	6	—	—	—	—	3
Min. č.	60	—	57	—	—	—	—	6	—	4
Vod pt. pušaka	20	—	11	—	—	9	—	—	—	—
Vod pt. topova	20	—	19	—	—	—	2	—	—	2
Ukupno	512	286	166	39	6	9	2	6	41	10

Napomene: 1) Pored naoružanja pokazanog u pregledu, svaki borac je imao po 2 protivtenkovske bombe.
 2) Za posadu čamaca, prema naređenju komandanta divizije, uzeti su pioniri, i to: po 4 na čamac A-3 i po 2 na čamac DSL koji nisu ulazili u brojno stanje bataljona.

7. aprila svi čamci su prikupljeni na Maloj kosi i maskirani na predviđenim mestima za ukrcavanje jedinica.

U ovo vreme u bataljonu je bio završen konačan raspored ljudi i naoružanja za prelaz preko zaliva. Odlukom komandanta bataljona zaliv se morao forsirati u poretku prikazanom na skici 17. Komandant bataljona je za svako pešadijsko odjeljenje odredio po jedan desantni čamac na sklapanje, nosivosti 10—12 ljudi. Ovo je omogućavalo da

se izbegne mešanje i rasturanje jedinica, a time se povećala odgovornost komandira odeljenja za svoje potčinjene kako za vreme prevoženja preko zaliva tako i za vreme iskrcavanja na obalu.

8. aprila 1944. trupe 2. gardijske armije počele su napad na Perekopskom zemljouzu. Uveče 9. aprila divizije I ešelona su se uklinile u neprijateljsku odbranu na 4—5 km i pošto su na liniji k. 12,6 — k. 13,6 — bezimeni čuvik 1,5 km južno od Džulge naišle na snažan otpor neprijatelja, nisu mogle da napreduju dalje u toku ovog dana.

9. aprila u 17 časova 2. bataljon 1271. puka dobio je naređenje da bude spremam da noću uoči 10. aprila pristupi izvršavanju postavljenog zadatka.

Treba naglasiti da je od 6. aprila bataljon svaku noć slao izvidnicu na istočnu obalu Perekopskog zaliva u rejon bezimenog jezera i Ddedea i ova je osmatrala neprijateljska dejstva na istočnoj obali zaliva. Rejon određen za iskrcavanje i dalje nije bio zaposednut neprijateljskom pešadijom.

Izviđači na čamcu DSL prosečno su trošili za prelaz preko zaliva u jednom pravcu po 1,5—2 sata. Ovo vreme je uzeto u obzir da bi se što tačnije izračunalo vreme potrebno za prebacivanje bataljona. Vreme za prebacivanje čitavog bataljona (uzimajući u obzir eventualno zadržavanje jedinica) povećano je na 4 časa. U skladu s ovim, početak prebacivanja je određen za 9. april u 24 časa da bi se do svitanja završilo iskrcavanje na istočnoj obali.

Uveče 9. aprila komandant bataljona je poslao izvidnicu na istočnu obalu zaliva u rejon bezimenog jezera. Izviđačima je naređeno da do 24 časa 9. aprila dostave izveštaj o situaciji na istočnoj obali zaliva.

U 22 časa 9. aprila komandant bataljona je pozvao komandire četa i vodova i još jednom ih upozorio na red ukrcavanja u čamce i kretanja desanta, utvrdio pravac kretanja unoseći odgovarajuće ispravke zbog zanošenja čamaca, pošto se u ovo vreme pojačavao severoistočni vetr, koji ih je mogao zaneti južno od određenog mesta za iskrcavanje.

U 23 časa počelo je ukrcavanje jedinica u čamce. U 24 časa komandant bataljona je naredio jedinicama da se otisnu od Male kose, i ustanovljenim redom krenu ka istočnoj obali Perekopskog zaliva. Poredak za vreme prevoženja preko zaliva pokazan je na skici 17. Odstojanje među čamcima za vreme kretanja nije prelazilo 5 m i tek s približavanjem mestu iskrcavanja povećalo se na 15—20 m.

1,5—2 km od Male kose desant se sreо sa svojom izvidnicom. Komandir izviđačke grupe je izvestio komandanta bataljona da u rejonu određenom za iskrcavanje desanta nema neprijatelja. U isto vreme po šumu motora i pojedinačnim usklicima na nemačkom jeziku izvidnica je ustanovila kretanje neprijatelja u pravcu juga, na malom rastojanju od obale. Pre početka prevoženja komandant bataljona je znaо da noću nije isključena mogućnost povlačenja neprijatelja na jug, te je, procenivši podatke izvidnice, pravilno zaključio da je neprijatelj počeo da odstupa.

Radi obezbeđenja organizovanog iskrcavanja desanta, komandant bataljona je ponovo poslao napred iste izviđače. Zajedno s njima poslao je po jedno odeljenje iz svake pešadijske čete. Ove jedinice su dobine naređenje da se iskrcaju na obalu i zauzmu položaje na malom odstojanju jedni od drugih, na mestima pogodnim za iskrcavanje četa.

Kad desant priđe obali, jedan vojnik iz odeljenja treba da džepnom baterijom daje svetlosne signale za oznaku mesta iskrcavanja. Izviđačima je postavljen zadatak da se približe putu Dede — Kart-Kazak br. 1 i osmotre dejstva neprijatelja.

Dok je desant prilazio istočnoj obali Perekopskog zaliva, pešadijske jedinice iskrcane na obali svetlosnim signalima su označavale mesta za iskrcavanje pešadijskih četa. Komandant bataljona je naredio: „Pripremite se za iskrcavanje“. 10. aprila u 5 časova bataljon se u punom sastavu iskrcao na obalu. U to vreme vratili su se izviđači koji su dejstvovali u rejonu puta i izvestili komandanta bataljona da je iz Dedeа pravcem za Kart-Kazak br. 1 prošlo 10 kamiona i nekoliko automobila.

Procenivši situaciju, komandant bataljona je odlučio da glavninom napada na Kart-Kazak br. 1 s namerom da neprijatelju preseče odstupnicu za Jišunj. 5. samostalna armijska pešadijska četa, sa jednim topom 45 mm i odeljenjem protivtenkovskih pušaka, treba da zaposedne seoski put Dede — Kart-Kazak br. 1 i 1,5 km južno od Dedea obezbedi levo krilo bataljona od eventualnih neprijateljskih protivnapada iz rejona Kurajevka — Dede. U saglasnosti sa donetom odlukom komandant bataljona je postavio zadatke komandirima četa.

U 5.20 časova jedinice bataljona su krenule u napad. Vidljivost je zbog magle bila ograničena. 5. samostalna armijska pešadijska četa je na prilazu putu Dede — Kart-Kazak br. 1 naišla na vatreni položaj neprijateljske baterije šestocevnih bacača, koja je u to vreme otvorila vatru na naše trupe nastupajuće sa severa. Četa je smelim napadom zaplenila bateriju. Ubrzo su neprijatelju koji se branio severno od Kurajevke postala jasna dejstva našeg bataljona u njegovoj pozadini.

U 6 časova 13 neprijateljskih tenkova sa desantom automatičara iz Dedea je napalo 5. samostalnu armijsku pešadijsku četu, a zatim i ostale jedinice bataljona. Za borbu sa neprijateljskim tenkovima komandant bataljona je odlučio da upotrebi sve snage i sva sredstva bataljona. Radi toga je jedinice koje su nastupale na Kart-Kazak br. 1 vratio u susret neprijateljskim tenkovima. Borbeni poredak bataljona i četa u ovoj borbi je bio uglom napred, a pešadijskih vodova u liniji. Pri ovom su iz svakog pešadijskog odeljenja istureni lovci tenkova — po 2 vojnika sa protivtenkovskim bombama. Mitraljezi, protivtenkovske puške i topovi 45 mm zauzeli su vatrene položaje na krilima pešadijskih četa. Takav borbeni poredak bataljona odgovarao je situaciji u kojoj je bilo neophodno odbiti napad neprijateljskih tenkova na otvorenom zemljištu.

Fašistički tenkovi su se prestrojili u liniju i otvarajući vatru iz pokreta i sa kratkih zastanaka, uklinili se u borbeni raspored 5. samostalne armijske pešadijske čete. Vatrom topa 45 mm koji se nalazio na levom krilu čete oštećen je jedan nemački tenk. No uskoro je neprijateljski

tenk uništilo ovaj top. Prošavši kroz borbeni poredak 5. samostalne armijske čete, neprijateljski tenkovi su punom brzinom krenuli na Kart-Kazak br. 1. Većina tenkova se kretala ledinom desno od puta. Izlazeći na vatrene položaje minobacačke čete, oni su zgazili 3 minobacača 82 mm. Za vreme borbe 4. pešadijske čete sa neprijateljskim tenkovima oštećena su još 2 tenka vatrom topa 45 mm koji se nalazio na vatenom položaju između 4. i 6. pešadijske čete i protivtenkovskim bombama lovaca tenkova. Ostali tenkovi su, ne zaustavljujući se i ne menjajući pravac, otišli u Kart-Kazak br. 1.

U ovoj brzoj i neravnoj borbi bataljon je imao sledeće gubitke: u 5. samostalnoj armijskoj pešadijskoj četi — 3 poginula i 8 ranjenih; u 4. pešadijskoj četi — 1 poginuo i 3 ranjena. Sem toga, uništeni su: 1 top 45 mm i 3 minobacača 82 mm. Neprijatelj je ostavio na bojištu 3 tenka i skoro 40 poginulih.

U najvećem jeku borbe ustanovljeno je da se neprijateljska pešadija iz rejona Kurajevke i Dede povlači u pravcu juga i jugoistoka. Jedinice bataljona su otvorile puščano-mitraljesku vatru po njoj. Otvarajući vatru, ona je u neredu skrenula od puta na jugoistok.

Na 1,5—2 km jugoistočno od rejona Kurajevka-Dede neprijateljska pešadija je naletela na prednje delove 13. gardijskog korpusa koji su nastupali od Džulge i skoro je potpuno uništili.

Brzo procenivši situaciju, komandant bataljona je postavio 5. samostalnoj armijskoj pešadijskoj četi zadatak da zaposedne put Dede — Kart-Kazak br. 1 i obezbedi bataljon od eventualnih neprijateljskih napada sa pravca od Dede, a ostalim delovima bataljona da gone neprijatelja u pravcu Kart-Kazak br. 1. U rejonu Kart-Kazaka br. 1 bataljon se sjedinio s jedinicama 3. gardijske pešadijske divizije i u sadejstvu s njima uništilo veliku grupu neprijatelja. Za jedan dan borbe bataljon je uništil skoro 100, a zarobio nekoliko desetina neprijateljskih vojnika i oficira. Sem toga, onesposobljena su 3 tenka i zapaljena 1 ispravna baterija šestocevnih bacača.

Za ispoljenu požrtvovanost i hrabrost svi su vojnici i oficiri bataljona odlikovani ordenima i medaljama Sovjetskog Saveza. Komandant bataljona kapetan Dibrov dobio je zvanje heroja Sovjetskog Saveza.

* * *

2. pešadijski bataljon 1271. pešadijskog puka, koji je forsirao Perekopski zaliv i naneo udar neprijateljskoj pozadini, u znatnoj meri je pomogao uspešan napad naših trupa sa Perekopskog zemljouza i uništenje neprijatelja u rejonu Dede — Kart-Kazak br. 1.

Uspeh bataljona u forsiranju tako ozbiljne vodene prepreke kao što je Perekopski zaliv omogućili su brižljiva priprema bataljona za ova dejstva, aktivno i neprekidno izviđanje i precizna organizacija prelaza.

Za forsiranje Perekopskog zaliva i dejstva u neprijateljskoj pozadini bataljon i pridata armijska pešadijska četa su se pripremali skoro 2 meseca. Sav pripremni rad bio je usmeren na obezbeđenje dejstva bataljona u konkretnim uslovima predstojeće borbe.

Aktivno i neprekidno izviđanje omogućilo je da se pronade najslabije branjen deo obale, da se blagovremeno odrede uslovi forsiranja Perekopskog zaliva i tačno fiksira vreme potrebno za prebacivanje bataljona.

Tajnost svih preduzetih mera za pripremu iskrcavanja desanta u neprijateljsku pozadinu, blagovremeno izviđanje mesta iskrcavanja, organizovanost i tajnost prelaza obezbedile su iznenadnost udara bataljona u neprijateljsku pozadinu.

Jedinice bataljona su smelim napadom presekle neprijatelju odstupnicu iz Kurajevke ka Kart-Kazaku br. 1, zaplenivši pri tome bateriju šestocevnih minobacača.

Karakter dejstva bataljona u neprijateljskoj pozadini odgovarao je konkretnoj situaciji. Tako, na primer, kada je izvidnica izvestila o kretanju neprijateljskih tenkova i pešadije od Dede na jug, bataljon je smesta prešao u odbranu da bi odbio neprijateljski napad i onemogućio organizованo povlačenje. U ovoj borbi ljudstvo bataljona

je pokazalo izdržljivost i hrabrost, uništivši 3 neprijateljska tenka vatrom iz topa 45 mm i protivtenkovskim bombama. Pošto nisu imale dovoljno protivtenkovskih sredstava, jedinice bataljona nisu mogle uništiti ostale neprijateljske tenkove. Tenkovima je uspelo da odu ka Kart-Kazaku br. 1, ali neprijateljska pešadija koja je išla za njima nije prošla. Ona je pretrpela velike gubitke od organizovane vatre bataljona i morala je skrenuti na jugoistok, gde je dospela pod udar jedinica 13. gardijskog korpusa i bila uništena.

NASILNO IZVIĐANJE PEŠADIJSKOG BATALJONA U REJONU NASELJA BEREMJANI

(Skica 18)

Krajem maja 1944. godine 129. gardijska pešadijska divizija branila je zonu jugoistočno od Bučača. Po podacima osmatranja, neprijatelj je pred frontom odbrane divizije pregrupisavao i smenjivao svoje jedinice.

27. maja komandant divizije je dobio zadatak da izvrši nasilno izviđanje radi hvatanja zarobljenika i utvrđivanja rasporeda i broja neprijateljskih jedinica s kojima je predstojala borba.

Komandant divizije je odlučio da izvrši nasilno izviđanje na odseku 330. gardijskog pešadijskog puka u rejonu raskrsnice puteva jugoistočno od naselja Beremjani. Da bi se odvratila pažnja neprijatelja od navedenog odseka, naređeno je da se 20—30 minuta pre početka nasilnog izviđanja izvedu aktivna borbena dejstva snagama pešadijskih vodova u pravcu k. 388,7 i duž leve obale Dnjestra.

Za nasilno izviđanje određen je 3. bataljon 320. gardijskog pešadijskog puka, koji se nalazio u II ešelonu. Komandant divizije je postavio bataljonu zadatak da energičnim i iznenadnim napadom u pravcu raskrsnice puteva jugoistočno od naselja Beremjani upadne u neprijateljski rov, uhvati nekoliko neprijateljskih vojnika i posle toga se povuče na položaje svojih trupa.

Bataljon je imao 3 pešadijske, 1 mitraljesku i 1 minobacačku četu. Za ojačanje bataljona upućeni su: 338. samostalna armijska pešadijska četa, baterija minobacača 120 mm, 2 topa 45 mm i četa divizijske inžinjerije. Sa pridatim jedinicama bataljon je imao 340 ljudi. Trećina ljudstva je naoružana automatima, a ostali puškama.

Za podršku bataljona određene su 4 baterije iz puka divizijske artiljerije, 1 divizion minobacačkog puka, 1 baterija reaktivne artiljerije (bacači M-13), kao i artiljerija i minobacači 330. gardijskog pešadijskog puka. Za obezbeđenje nasilnog izviđanja bilo je predviđeno 2400 artiljerijskih granata i mina.

Neprijatelj je branio zauzetu liniju oko dva meseca i organizovao za to vreme duboko ešeloniranu odbranu. Prvi rov punog profila prolazio je 450—500 m od našeg prednjeg kraja. U njemu su bila uređena ležišta za mitraljeze, od kojih neka prekrivena daskama. Prednji rov je s fronta obezbeđen žičanim prerekama u dva reda kolja. Na žice su okačeni razni metalni predmeti kao zvučni signali. Ispred žice se nalazilo gusto minsko polje sa 3 reda protivtenkovskih i protivpešadijskih mina. Snažnom puščano-mitraljeskom vatrom iz prvog rova neprijatelj je obezbeđivao sve inžinjerijske prepreke.

Na jugoistočnoj ivici naselja Beremjani i dalje prema jugu do Dnjestra hitlerovci su imali oko 9 lakih bunkera, povezanih međusobno rovovima. Poslednji rov je bio saobraćajnicama povezan sa prvim. U rejonu naselja Žnibrodi i za potokom zapadno od naselja Beremjani nalazili su se vatreni položaji artiljerije i težih minobacača.

Zemljište na kojem je trebalo da dejstvuje bataljon bilo je otkriveno i zato se samo noću moglo neopaženo prići prednjem kraju neprijatelja.

Veliki broj prepreka ispred prednjeg kraja neprijateljske odbrane i nepovoljni uslovi zemljišta zahtevali su od bataljona brižljivu pripremu za predstojeću borbu.

29. maja komandant divizije je sa komandantima 320. i 330. gardijskog puka, komandantom 3. bataljona 320. puka i komandirima pridatih artiljerijskih jedinica i podržavajućih bataljona izvršio izviđanje i na zemljištu utvr-

dio zadatak bataljona i podržavajućih artiljerijskih jedinica. Bataljonu je naređeno da prvi rov 330. gardijskog puka posedne kao polazni položaj za napad.

Posle podne komandant bataljona major S. M. Dračinski izvršio je izviđanje sa komandirima pešadijskih četa i artiljerijskih baterija, i na zemljištu doneo odluku i izdao zapovest za borbu. Borbeni poredak bataljona bio je postrojen u jednom ešelonu. Napad svih pešadijskih četa trebalo je da otpočne istovremeno. Četama su određeni pravci kretanja do objekata napada. Komandant bataljona je naredio da se u svakoj četi iz redova iskusnih vojnika i podoficira oforme grupe za hvatanje neprijateljskih vojnika i grupa za obezbeđenje. Za sadejstvo sa pridatom i podržavajućom artiljerijom ugovoreni su zajednički signali raketama.

Od 30. maja do 4. juna bataljon je sa sredstvima ojačanja radi borbene pripreme izvodio vežbe na zemljištu u pozadini svog puka. Zemljište na kojem su izvođene vežbe uređeno je u inžinjerijskom pogledu slično neprijateljskoj odbrani.

Vežbe bataljona izvođene su po planu sastavljenom u štabu divizije. Opštim pripremama bataljona rukovodio je komandant 320. gardijskog puka.

Na ovim vežbama glavna pažnja je posvećena munjevitosti napada jedinica, njihovom međusobnom sadejstvu i sadejstvu s artiljerijom. Pešadijske čete su obučavane da brzo i organizovano napadaju neprijatelja, da u pokretu otvaraju puščano-mitraljesku vatru, da brzo upadaju u neprijateljske rovove i vešto vode borbu u njima. Grupe za hvatanje neprijateljskih vojnika vežbale su se u zarobljavanju i sprovođenju zarobljenika na položaje svojih trupa. Posebna pažnja je obraćena upoznavanju celokupnog ljudstva sa signalima sadejstva s artiljerijom i signalima za komandovanje jedinicama.

U pripremnom periodu poklonjena je velika pažnja političkom radu na mobilisanju vojnika i oficira za bolje izvršenje zadatka postavljenog bataljonu. Uoči dana borbe u svim jedinicama su održani partijski i komsomolski sastanci, na kojima se raspravljalo o zadacima komunista

i komssomolaca u toku nasilnog izviđanja. Svim komunistima i komssomolcima sekretari organizacija su dali individualne zadatke za konkretan rad u svojim jedinicama i sa pojedinim vojnicima.

Jedan od vidova političkog rada bile su diskusije u odeljenjima i vodovima na kojima su prekaljeni borci i oficiri pričali o svom ličnom iskustvu iz nasilnih izviđanja. Oni su objašnjavali kako treba zarobljavati i kako se treba ponašati u ovoj kratkoj, ali veoma napornoj borbi. U ovim razgovorima poseban značaj se pridavao uzajamnoj pomoći i spasavanju u borbi, veštrom korišćenju vatre svog oružja, upotrebi oružja za vreme napada i u borbi u rovovima.

Izvedene borbene i političke pripreme bataljona imale su za rezultat dobru spremnost za ispunjenje odgovornog borbenog zadatka.

Noću uoči 5. juna bataljon je zauzeo polazni položaj u prvom rovu 3. bataljona 330. gardijskog puka.

5. juna ljudstvo bataljona se upoznavalo sa zemljишtem i pravcem pokreta za napad, kao i sa ponašanjem neprijatelja na ovom odseku. Komandant bataljona je još jednom utvrdio zadatke komandira jedinica i krajem dana izvestio komandanta puka da je bataljon spreman za dejstvo.

Noću uoči 6. juna inžinjerijska četa je počela izrađivati prolaze u svojim i neprijateljskim preprekama. Neprijatelj je povremeno otvarao slabu puščano-mitraljesku vatru i s vremena na vreme raketama osvetljavao zemljište ispred svog prednjeg kraja. Ipak nije primetio naše inžinjerce. Oni su za vreme osvetljavanja zemljišta prekidali radove i sakrivali se, a zatim ponovo nastavliali da izvršavaju svoj zadatak. 6. juna oko 3 časa završeno je izradivanje prolaza i inžinjeri su se bez gubitaka vratili u rovove gde se nalazio bataljon. U neprijateljskim preprekama su demontirali 180 mina. Doneli su upaljače izvadene iz njih.

U neprijateljskim preprekama su izrađena 2 prolaza, po 8 metara svaki; sem toga, postavljeno je 6 eksplozivnih kutija sa električnim paljenjem. Svi izrađeni prolazi su

obeleženi ugovorenim znacima i predati na čuvanje pešadijskim četama.

6. juna u 3.45 časova, da bi se odvratila pažnja neprijatelja, započela su aktivna dejstva pešadijskih vodova na pravcu k. 388,7 i duž obale Dnjestra. Posle nekoliko minuta naša artiljerija je otvorila vatru po neprijateljskom prvom rovu u rejonu raskrsnice puteva jugoistočno od naselja Beremjani. Pod zaštitom artiljerijske vatre, pešadijske čete bataljona krenule su ka prvom neprijateljskom rovu. Inžinjeri su na početku vatre nog naleta artiljerije izvršili električno paljenje eksploziva postavljenog u neprijateljskim žičanim preprekama. Čim su se pešadijske čete primakle prvim neprijateljskim preprekama, artiljerija je na signal komandanta bataljona prenela vatru u dubinu neprijateljske odbrane. Pešadijske čete, dejstvujući u pokretu puščanom i mitraljeskom vatrom, ustremile su se na prolaze koje su izradili inžinjeri i odlučno napale neprijatelja u prvom rovu. Grupe za hvatanje neprijateljskih vojnika brzo su zarobile 11 vojnika i s njima počele da se povlače na položaje naših trupa.

Čim su se grupe za hvatanje neprijateljskih vojnika sa zarobljenicima približile svojoj prednjoj liniji, komandant bataljona je dao signal za opšte povlačenje svih jedinica bataljona.

Pešadijske čete su pod zaštitom vatre artiljerije i minobacača počele da se povlače na svoje položaje. Neprijatelj je po njima otvorio artiljerijsku i minobacačku vatru. Organizovanost povlačenja je narušena. Neke jedinice su polegla na zemlju i puzeći nastavile povlačenje ka svojim rovovima.

Ubrzo je naša artiljerija usmerila vatru na neprijateljske artiljerijske i minobacačke baterije zbog čega je neprijateljska vatra znatno oslabila. Iskoristivši ovo, jedinice bataljona su oko 4.30 časova završile povlačenje na položaje svojih trupa, noseći sa sobom sve ranjenike i mrtve.

Borba bataljona od početka napada do povlačenja u svoje rovove trajala je 30 minuta. Za ovo vreme on je

uništilo nekoliko desetina vojnika i oficira i zarobilo 11 vojnika. Osim toga, na položaje naših trupa jedinice bataljona su donele trofeje: 2 puškomitrailjeza, 8 automata i 18 pušaka.

Zarobljenici su dali dragocene podatke o rasporedu neprijatelja pred frontom divizije i posebno o tome da je na ovom odseku hitlerovska komanda smenila 96. nemacku pešadijsku diviziju 208. nemačkom pešadijskom divizijom.

* * *

3. bataljon 320. gardijskog pešadijskog puka uspešno je izvršio svoj zadatak. U izvršenom nasilnom izviđanju zarobljeno je 11 neprijateljskih vojnika. Zarobljenici su na saslušanju dali podatke o rasporedu neprijateljskih trupa na ovom delu fronta, o sistemu odbrambenih objekata i prepreka, o sistemu vatre i drugim pitanjima. Svi su ovi podaci uzeti u obzir u pripremanju za nastupanje naših trupa.

Nasilno izviđanje izvedeno u rejonu naselja Beremjani bilo je brižljivo pripremljeno i organizovano. Pre svega jedinice izdvojene za nasilno izviđanje imale su dovoljno vremena za vežbanje za predstojeću borbu, za izučavanje objekata napada, karaktera zemljišta, odbrambenih postrojenja i ponašanja neprijatelja. Pešadijske, artiljerijske i inžinjerijske jedinice određene za nasilno izviđanje na zajedničkim zanimanjima za vreme priprema praktično su obradile sadejstvo i bile dobro uskladene. Oficiri i vojnici dobro su znali svoje zadatke i dobro se upoznali sa zemljištem.

Nasilno izviđanje je bilo dobro obezbeđeno artiljerijskom vatrom, što je omogućilo onesposobljavanje znatnog dela neprijateljskih vatrenih sredstava. Uz ovo uspehu nasilnog izviđanja u znatnoj meri je pomoglo umešno korišćenje jedinica bataljona vatrom iz vatrenog oružja. Intenzivnom vatrom iz automata, mitraljeza i pušaka jedinice bataljona su prikovale neprijatelja k zemlji i one moguće mu da odgovara vatrom.

Napad na neprijatelja i čitava borba izvedeni su mujevitim tempom.

Dobro sadejstvo postignuto između grupa za hvatanje neprijateljskih vojnika i grupa za obezbeđenje odigralo je značajnu ulogu u uspehu nasilnog izviđanja.

Glavnu ulogu u obezbeđenju uspeha odigrala je iznenadnost napada bataljona. Iznenadnost je postignuta, pre svega, tajnošću svih preduzetih mera u pripremi nasilnog izviđanja.

Iznenadnosti su pomogla i aktivna dejstva pešadijskih vodova u pravcu k. 388,7 i duž leve obale Dnjestra, koja su skrenula pažnju neprijatelja od osnovnog pravca.

Precizno rukovođenje komandanta bataljona svojim jedinicama odigralo je važnu ulogu u uspešnom izviđanju.

NASILNO IZVIĐANJE PEŠADIJSKOG BATALJONA U REJONU NASELJA PRUDI

(Skica 19)

47. pešadijska divizija leti 1943. branila je zonu jugoistočno od Nevelja.

18. maja u borbi za poboljšanje taktičkog položaja na desnom krilu divizije zarobljeni su vojnici, koji su dali dragocene podatke o rasporedu neprijatelja na ovom odseku. Na levom krilu divizije za mesec i po dana nije bilo zarobljenika i grupisanje neprijatelja bilo je nepoznato.

Drugom polovinom maja komandant divizije je doznao da se neprijatelj na susednom odseku s leve strane spremi za napad i radi toga vrši pregrupisavanje svojih trupa. Ovi podaci nisu isključili mogućnost neprijateljskog napada na odsek levokrilnog puka divizije. Osmatranjem sa opštevojnih i artiljerijskih osmatračnica ustanovljeno je da neprijatelj pred levo krilo divizije privlači ka prednjoj ivici artiljeriju, većinom konjskim zapregama. Zapaženo je takođe kretanje pešadije u grupama od 40—60 ljudi.

Radi utvrđivanja podataka o grupisanju neprijatelja jugoistočno od r. Lovata izvršeno je nekoliko izviđanja malim grupama koja nisu dala pozitivne rezultate.

22. maja komandant armije je naredio komandantu 47. divizije da izvrši nasilno izviđanje snagama jednog pešadijskog bataljona na levom krilu divizije u rejonu naselja Prudi. Zadatak je hvatanje neprijateljskih vojnika, a u slučaju povoljnih uslova, zauzimanje naselja Prudi i utvrđivanje u njemu.

Za izvršenje postavljenog zadatka komandant divizije je odredio 3. bataljon 353. pešadijskog puka pod komandom kapetana I. S. Matrosova. Bataljon se u ovo vreme nalazio u II ešelonu puka.

3. bataljon je imao 3 pešadijske, 1 mitraljesku i 1 minobacačku četu i druge jedinice. Za izvođenje nasilnog izviđanja po naređenju komandanta divizije ojačan je puškovskom četom automatičara (51 čovek), vodom izviđača-pešaka (25 ljudi) i vodom inžinjeraca (20 ljudi). Imao je sa jedinicama pojačanja svega 306 ljudi.

Predviđeno je da se nasilno izviđanje izvrši ujutro 26. maja. Početak napada određen je odmah posle artiljerijske pripreme od 14 minuta. Radi zavaravanja neprijatelja u isto vreme planirano je izvođenje demonstrativnih dejstava na susednim odsecima.

Za artiljerijsku podršku bataljona komandant divizije je odredio 2. divizion i 7. bateriju artiljerijskog puka divizije, 1. divizion 1224. haubičkog artiljerijskog puka, pridatog diviziji, 2 minobacačke baterije 120 mm i 3 čete minobacača 82 mm. Sem toga, trebalo je da dejstva bataljona podržavaju puščano-mitraljeskom vatrom jedinice 1. bataljona 148. pešadijskog puka, na čijem se sektoru vršilo izviđanje. 2 topa 45 mm i 1 top 76 mm, istureni za neposredno gađanje na sektoru ovog bataljona, trebalo je da vatrom obezbede borbu 3. bataljona.

Za artiljerijsko obezbeđenje borbe bataljona privučen je ukupno 51 top i minobacač.

Zemljiste na kojem su predstojala dejstva bataljona bilo je močvarni lug uz reku Lovat, obrastao šipražjem i trskom. Naselje Prudi je bilo udaljeno od naše prednje

linije 700—900 m i odvojeno od nje bezimenim potokom koji se uliva u reku Lovat.

Ovo naselje neprijatelj je branio 15 meseci i pretvorio ga u jaku otpornu tačku. Raznim vidovima izviđanja ustavljeno je da neprijatelj u naselju Prudi ima 2 mitraljeza i oko 20 puškomitraljeza, 4 minobacača 81,4 mm i 2 protitankovska topa 20 mm. U otpornoj tački široko je razgranat sistem rovova i saobraćajnica i ima nekoliko lakih bunkera. Prilazi su minirani i prekriveni žičnim preprekama od dva-tri reda kolja.

Neprijateljske jedinice koje su branile otpornu tačku podržavala su vatrom 2 diviziona artiljerije sa vatreñih položaja 3—4 km južno i jugozapadno od naselja Prudi. Više od bataljona pešadije — neprijateljeva rezerva — nalazilo se u rejoni Uščita i u šumi jugoistočno.

Jaka neprijateljska odbrana u naselju Prudi zahtevala je brižljivu pripremu za predstojeću borbu.

Po naređenju komandanta divizije štab je razradio detaljan plan pripreme i izvođenja nasilnog izviđanja. Plan pripreme je sastavljen za tri dana. U njemu su predviđene sve mere koje je bilo neophodno preduzeti u bataljonu, puku i diviziji radi obezbeđenja nasilnog izviđanja. Štab divizije trebalo je da proveri materijalno obezbeđenje svih jedinica bataljona, da li su formirane i popunjene grupe za hvatanje neprijateljskih vojnika i grupe za obezbeđenje, kao i kako su komandiri četa i vodova upoznali svoje zadatke, zemljište i objekte napada. Za kontrolu i pomoć u izvođenju vežbi sa bataljom određeni su oficiri iz štaba divizije.

24. maja komandant divizije je izvršio izviđanje u kojem su uzeli učešće komandant bataljona, komandiri četa i artiljerijskih baterija, a 25. maja izviđanje je izvršio komandant bataljona sa komandirima četa i baterija.

Po završenom izviđanju komandant bataljona se odlučio za napad. Rešio je da neprijateljsku otpornu tačku napadne sa severa i istoka, imajući sve čete u liniji. Posle uništenja neprijatelja u naselju, trebalo je da se jedinice bataljona utvrde na granici usamljenih kuća 300 m južno od naselja.

Pod rukovodstvom komandanta bataljona na zemljištu su obrađena pitanja sadejstva, ustanovljeni signali početka i prekida artiljerijske vatre. Komandiri pešadijskih četa i artiljerijskih baterija dobili su šeme orijentira koji su im pokazani na zemljištu.

23. maja 3. pešadijski bataljon i pridati delovi su povućeni u pozadinu divizije, gde su se po 10—12 sati dnevno pripremali za predstojeću borbu. Opšte rukovođenje pripremom bataljona povereno je komandantu 353. pešadijskog puka. Vežbe su se izvodile na zemljištu sličnom rejonu predstojećih dejstava. Za 3 dana sa jedinicama bataljona je izvedeno nekoliko vežbi i dva bataljonska zanimanja iz teme „Napad bataljona na neprijateljsku otpornu tačku“. Na zanimanjima su učestvovali komandiri pridatih i podržavajućih artiljerijskih jedinica. U toku priprema za predstojeća dejstva velika pažnja se posvetila sastavu grupa za hvatanje neprijateljskih vojnika.

Uporedo sa borbenom pripremom u bataljonu se na široko razvio partijsko-politički rad, da bi se obezbedilo izvršenje postavljenog zadatka.

Uveče 25. maja bio je opšti sastanak bataljona, na kojem je o zadacima bataljona u predstojećoj borbi govorio pomoćnik komandanta divizije za moralno-političko vaspitanje. Vojnici i oficiri koji su uzeli reč posle njega obećali su u ime svojih jedinica da će učiniti sve da izvrše zadatak.

Noću 26. maja inžinjeri koji su dejstvovali sa bataljonom, otvorili su prolaze u neprijateljskim minskim poljima i postavili ispod žičanih prepreka eksplozivna punjenja.

26. maja u 3 časa jedinice bataljona su zauzele polazni položaj za napad.

U 3.30 časova artiljerija određena za podršku napada bataljona otvorila je vatru po otpornoj tački. Artiljerijska priprema napada izvodila se po sledećem planu: 2 minuta — vatreni nalet, 10 minuta — neutralisanje i rušenje osmotrenih ciljeva, ponovo 2 minuta — vatreni nalet celokupne artiljerije i svih minobacača.

5 minuta posle početka artiljerijske pripreme neprijatelj je odgovorio artiljerijskom vatrom po vatreminim položajima naše artiljerije i minobacača, a takođe je obasuo vatrom prilaze ka naselju Prudi.

Radi onesposobljavanja neprijateljskih artiljerijskih i minobacačkih baterija, 1. divizion pridatog 1224. haubičkog artiljerijskog puka i haubička baterija 2. diviziona artiljerijskog puka divizije otvorili su vatru po naređenju komandanta divizije.

Bez obzira na jak vatreni otpor neprijatelja, jedinice bataljona su se za vreme artiljerijske pripreme potpuno primakle otpornoj tački. Inžinjeri su za ovo vreme izveli električnu eksploziju ranije postavljenog eksploziva i tako napravili prolaze kroz neprijateljske žičane prepreke.

U 3.44 časova jedinice bataljona su krenule u napad otvarajući u pokretu puščanu i automatičarsku vatru, a artiljerija je prenela vatru u dubinu neprijateljske odbrane.

Već u početku napada se video da u periodu artiljerijske pripreme nisu neutralisane sve neprijateljske vatrene tačke u otpornoj tački: zbog toga jedinice bataljona, dočekane puščano-mitraljeskom vatrom i vatrom automatskih protivoklopnih topova 20 mm, nisu mogle da upadnu u nju.

Naša artiljerija je ponovila vatreni nalet po neprijateljskoj otpornoj tački. Posle vatretnog naleta od 3 minuta četa automatičara i vod s levog krila 9. pešadijske čete uspeli su da upadnu u nju. Automatičari su se brzo širili po rovovima i saobraćajnicama, napredujući u pozadinu neprijatelja koji je branio otpornu tačku.

Ostale jedinice bataljona, iskoristivši zbumjenost neprijatelja, munjevito su upale u otpornu tačku i otpočele borbu za uništenje neoštećenih vatreñih tačaka, naročito lakih bunkera.

U to vreme je grupa za hvatanje neprijateljskih vojnika iz sastava čete automatičara, pod komandom podoficira Osina, upala u zasebnu kuću (300 m južno od naselja Prudi) i zarobila 2 neprijateljska vojnika, a grupa 8. čete na istočnoj ivici naselja Prudi zarobila je neprijateljskog mitraljesca sa mitraljezom.

Tako je bataljon u 4.30 časova izvršio postavljeni zadatak, zarobio 3 vojnika 6. nemačke avio-poljske divizije, nekoliko desetina vojničkih knjižica i drugih dokumenata, po kojima su se mogli ustanoviti brojevi neprijateljskih jedinica koje su se branile na ovom odseku. Zarobljenici i dokumenti upućeni su u štab divizije.

Komandant bataljona je odlučio da prodre dalje radi utvrđenja na južnoj ivici naselja. U saglasnosti sa ovom odlukom 8. i 9. pešadijska četa i četa automatičara izašle su na južnu ivicu naselja Prudi i počele da se ukopavaju na liniji usamljenih kuća južno od njega. 7. pešadijska četa je u ovo vreme produžavala da vodi borbu za uništavanje pojedinačnih neprijateljskih grupa, koje su se krile po bunkerima i blindažima u centru naselja.

U 5.30 časova neprijatelj je prikupio u naselju Uščitu i u šumi na istoku oko 2 bataljona pešadije, i uz podršku artiljerijske i minobacačke vatre počeo protivnapad u pravcu naselja Prudi.

Zbog toga što 3. bataljon nije imao dovoljno snaga i sredstava da zadrži naselje, on se po naređenju komandanta divizije povukao na položaj odbrane 148. pešadijskog puka.

Prilikom izvođenja nasilnog izviđanja bataljon je uništio oko 100 neprijateljskih vojnika i oficira, zarobio 3 vojnika, porušio 6 lakih i 4 teška bunkera, digao u vazduh jedno skladište municije i zaplenio 3 minobacača 81,4 mm, 6 mitraljeza i 2 protivoklopna topa 20 mm.

Vešto izvodeći nasilno izviđanje, bataljon je izvršio postavljeni zadatak. Zarobljenici su dali podatke, koji su omogućili da se sazna raspored snaga i odredi karakter neprijateljske odbrane pred levim krilom divizije.

Uspešno izvođenje nasilnog izviđanja bilo je rezultat brižljive i svestrane pripreme bataljona za borbu i dobro organizovanog sadejstva pešadije i artiljerije.

Oficiri, podoficiri i vojnici pokazali su veliku umešnost u uništavanju neprijatelja u jako utvrđenoj otpornoj tački, ispoljivši pri tome hrabrost i odvažnost.

Smelo su delovale grupe za hvatanje neprijateljskih vojnika.

NASILNO IZVIĐANJE PEŠADIJSKOG BATALJONA U REJONU KOTE 460

(Skica 20)

302. pešadijska divizija branila se u prvoj polovini decembra 1944. jugoistočno od Dembica.

U toku nekoliko dana sa naših osmatračnica je zapaženo intenzivno kretanje vojnika u dubini neprijateljske odbrane, a na pojedinim mestima i automobila. Na osnovu ovih podataka naša komanda je pretpostavljala da neprijatelj vrši smenu jedinica na ovom delu fronta.

Radi utvrđivanja podataka o rasporedu i namerama neprijatelja, 302. divizija je dobila zadatku da izvrši nasilno izviđanje na odseku 825. pešadijskog puka u pravcu k. 460 i zarobi nekoliko neprijateljskih vojnika.

Za izvršenje ovog zadatka određen je 3. pešadijski bataljon 827. puka koji se u ovo vreme nalazio u II ešelonu puka.

3. bataljon je imao 3 pešadijske čete od po 70 ljudi, mitraljesku i minobacačku četu i vod topova 45 mm. Brojno stanje bataljona je bilo 300 ljudi. Za vreme nasilnog izviđanja bataljonu je pridata inžinjerijska četa.

Za vatrenu podršku bataljona određena su 2 divizionalna artiljerijskog puka divizije i 2 baterije minobacača 120 mm. Sem toga, napad bataljona trebalo je da podržavaju baterija topova 45 mm, četa minobacača 82 mm i topovi 825. pešadijskog puka, istureni za neposredno gađanje.

Prema planu izrađenom u štabu divizije predviđeno je da se nasilno izviđanje izvrši 14. decembra posle podne.

Za objekt napada je izabran deo rova na severoistočnim padinama k. 460.

Pred početak napada planiran je vatreći nalet artiljerije od 15 minuta. U momentu napada bataljona trebalo je da artiljerija prenese vatru na drugi neprijateljski rov i održava zaprečnu vatru po prvom rovu na krilima bataljona.

Da bi se odvratila pažnja neprijatelja od rejona predviđenog za nasilno izviđanje, jedinice koje su branile susedne odseke trebalo je da otvore puščano-mitraljesku i artiljerijsku vatru i postave dimne zavese na 15 minuta pre početka nasilnog izviđanja.

Rukovođenje pripremom i izvođenjem borbe bataljona povereno je komandantu 827. pešadijskog puka.

Zemljište određeno za dejstvo bataljona bilo je otkriveno. K. 460 dominirala je nad okolnim zemljištem. Sa nje su se položaji naših trupa na pojedinim pravcima mogli videti u dubinu 2—3 km.

Prvi neprijateljski rov se nalazio na severoistočnim padinama k. 460, drugi na zapadnim i južnim, na udaljenju 300—400 m od prvog. Prvi i drugi rov su bili povezani saobraćajnicama. Ispred prvog rova nalazila su se protivpešadijska i protivtenkovska minska polja.

10. decembra komandant divizije je izvršio izviđanje sa komandantima puka, bataljona i artiljerijskih diviziona i komandirima baterija za podršku. Po završetku izviđanja on je komandantu bataljona postavio zadatak za nasilno izviđanje. Prvi rov 825. pešadijskog puka, na čijem se odseku izvodilo nasilno izviđanje određen je kao polazni položaj za napad bataljona. Taj rov je bio udaljen od prvog neprijateljskog rova 300 m.

11. decembra komandant bataljona major V. V. Jacević je izvršio izviđanje sa komandirima pešadijskih četa i komandirima podržavajućih artiljerijskih i minobacačkih jedinica i doneo odluku za napad. On je naredio da se borbeni poredak bataljona formira u dva ešelona. 2 pešadijske čete I ešelona dobole su zadatak da munjevito upadnu u prvi neprijateljski rov i uhvate nekoliko vojnika, a zatim da se povuku na položaje svojih trupa.

U tim četama su formirane grupe za hvatanje neprijateljskih vojnika i grupe za obezbeđenje. U grupu za hvatanje neprijateljskih vojnika komandiri četa imali su da odbiju smeće i iskusne vojnike.

Četa II ešelona trebalo je da svojom vatrom podržava napad I ešelona i bude spremna za odbijanje neprijateljskih protivnапада.

Inžinjerijskoj četi je naređeno da očisti od mina minsko polje ispred svog prednjeg kraja na odseku dejstva bataljona i izradi prolaze u neprijateljskim minskim poljima na severoistočnim padinama k. 460.

Artiljerija određena za obezbeđenje borbe bataljona trebalo je da neutrališe otkrivene neprijateljske vatrene tačke u rejonu k. 460, podrži napad četa I ešelona i obezbedi njihovo povlaчење posle izvršenja zadatka.

Komandant bataljona je na zemljištu obradio pitanja sadejstva između pešadijskih četa i artiljerije. Artiljeriji su određeni ciljevi koje je trebalo da onesposobi ili uništi za vreme artiljerijskog naleta. Svi komandanti su na zemljištu upoznati sa opštim orientirima i tablicama signala za otvaranje i obustavljanje artiljerijske i minobacačke vatre.

Posle dobijanja zadatka za nasilno izviđanje, zaveden je danonoćno osmatranje dela prednjeg kraja neprijateljske odbrane na kojem se predviđalo izvođenje napada. Osmatrači sa osmatračnice trebalo je da pronalaze nove vatrene tačke, izučavaju dnevni raspored neprijatelja i naročito brojnu jačinu pešadije u prvom rovu.

U vremenu od 11. do 13. decembra izvođene su sa celokupnim ljudstvom bataljona i jedinicama ojačanja vežbe iz vatrene pripreme. 13. decembra u pozadini divizije, na zemljištu uređenom po tipu neprijateljske odbrane, izvedena je bataljonska vežba po temi „Napad pešadijskog bataljona na neprijateljski prednji rov radi zarobljavanja“.

Za vreme pripreme napada posvećena je velika pažnja političkom radu da bi se obezbedilo izvršenje postavljenog zadatka.

14. decembra u 7 časova bataljon je zauzeo polazni položaj u prvom rovu na odseku odbrane 825. pešadijskog

puka. U 15 časova vojnici su upoznati sa borbenim zadatkom i na zemljištu su im pokazani objekti napada. Oni su pod rukovodstvom oficira proučili zemljište pred sobom.

Da bi se izbeglo da dokumenti boraca i oficira padnu u ruke neprijatelju, koji bi po njima lako mogao da odredi brojne nazine naših jedinica na ovom odseku, dokumenti celokupnog ljudstva bataljona su pokupljeni i oduzeti.

U 15.30 časova na susednim odsecima desno i levo otvorena je jaka puščano-mitraljeska i artiljerijska vatrica, a malo kasnije su postavljene četiri dimne zavese.

U 15.45 časova 54 topa i minobacača, određena za podršku 3. bataljona, otpočeli su vatreni nalet po objektu napada.

U 16 časova 7. i 9. pešadijska četa su krenule u napad. One su zajedno upale u prvi neprijateljski rov. U ovo vreme artiljerijska vatra je prenesena na drugi rov. Odlučnim napadom su naneti veliki gubici neprijateljskim redovima, te je on u razbijenim grupicama morao da se povuče u drugi rov.

U momentu napada, grupa za hvatanje neprijateljskih vojnika 7. pešadijske čete, saставljena od vojnika Kulika, Burina i Jacišina, pod komandom podoficira Klučaja, zaborbila je nemačkog podoficira. Vojnik Grinjuk iz grupe za hvatanje neprijateljskih vojnika 9. pešadijske čete zarobio je još jednog Nemca. Sem toga u rovu su pokupljeni od ubijenih neprijateljskih vojnika i oficira razni dokumenti (vojničke i oficirske knjižice, spiskovi jedinica i pisma).

Dok se vodila borba u prvom rovu, neprijatelj je jednom pešadijskom četom uz podršku minobacačke vatre pokušavao da izvrši protivnapad na krilo 7. pešadijske čete. Ovo je na vreme primetio komandant bataljona. Po neprijatelju koji se prikupljao za protivnapad otvorena je artiljerijska i minobacačka vatrica; istovremeno se 8. pešadijska četa pripremila za odbijanje protivnapada. U toku od nekoliko minuta neprijateljska pešadija je razbijena.

Pošto su zauzele prvi rov, 7. i 8. četa, podržavane artiljerijskom vatrom, počele su da napreduju ka drugom rovu. Neki borci su upali u njega. U ovo vreme bataljonu je dat signal za povlačenje. Čete su pod zaštitom artiljerijske i puščano-mitraljeske vatre sa susednih odseka počele da se organizovano povlače na položaje svojih trupa. Neprijatelj, neutralisan našom artiljerijskom i mitraljescim vatrom, otvarao je u toku povlačenja bataljona slabu minobacačku i puščano-mitraljesku vatru. Oko 17.30 časova bataljon se u punom sastavu povukao u prvi rov naše odbrane.

U ovoj borbi naše trupe su uništile oko 60 neprijateljskih vojnika i oficira i zarobile 2 vojnika; zaplenile su 40 pušaka i automata, 2 puškomitraljeza i znatnu količinu metaka i granata.

Zarobljenici, pripadnici fizilirskog bataljona 78. nemacke pešadijske divizije, potvrđili su izveštaje naše izvidnice o pregrupisavanju fašističkih trupa ispred fronta 302. divizije i suseda.

Uz to je utvrđeno da rejon k. 460 brani fizilirski bataljon 78. divizije, koji je od 10. do 12. decembra smenio 1084. pešadijski puk 544. pešadijske divizije. Zarobljenici su dali podatke o sastavu jedinica 78. pešadijske divizije, njihovim zadacima, mestima artiljerijskih položaja i inžinjerijskih prepreka u dubini odbrane.

*
* *

Zadatak postavljen bataljonu — zarobljavanje neprijateljskih vojnika izvršen je za kratko vreme i uz neznatne gubitke.

Uspeh su obezbedili: brižljivo izučavanje neprijateljske odbrane i pravilan izbor objekta za napad, celishodna priprema ljudstva za predstojeća dejstva, podržavanje napada snažnom vatrom artiljerije i minobacača, a takođe i dobra organizacija sadejstva jedinica bataljona sa artiljerijom.

NASILNO IZVIĐANJE IZVIĐAČKOG ODREDA NOĆU U REJONU ALEKSEJEVKE

(Skica 21)

U proleće 1943. godine 360. pešadijska divizija je branila zonu severno od jezera Senice (50 km severozapadno od grada Veliža). Bili su nedovoljno poznati raspored neprijatelja, karakter njegove odbrane i sistem vatre pred frontom divizije.

Komandant 1197. pešadijskog puka je dobio naređenje da pripremi i izvede noćni napad na neprijateljsku otpornu tačku u Aleksejevki, zarobi nekoliko vojnika i izvidi karakter neprijateljske odbrane na ovom odseku. Za izvršenje noćnog napada komandant puka je formirao izviđački odred sastava: 2. pešadijska četa, ojačana pešadijskim i konjičkim izviđačkim vodovima puka iodeljenja inžinjeraca. Za komandanta izviđačkog odreda je određen komandant 1. bataljona kapetan U. S. Rogovski.

U odredu je bilo svega 94 čoveka naoružana sa 6 puškomitraljeza, 36 automata i 43 puške. Ljudstvo je imalo jedan borbeni komplet metaka, 211 ručnih i 25 protivtenkovskih granata.

Za artiljerijsko obezbeđenje odreda određene su 2 baterije divizijskog artiljerijskog puka, minobacačka baterija puka (5 minobacača 120 mm), minobacačka četa (6 minobacača 82 mm) i 2 topa 76 mm pukovske artillerije.

Osmatranjem je utvrđeno da otpornu tačku u Aleksejevki brane 2 čete pešadije, ukupno od 100 do 120 ljudi. Utvrđeno je da neprijatelj raspolaze sledećim vatrenim sredstvima: sa 5—6 mitraljeza, 1 mitraljezom većeg kalibra, sa oko 10 puškomitraljeza, 2 topa 75 mm i 3 minobacača 81,4 mm. Sem toga, podržavala ga je minobacačka baterija većeg kalibra.

U otpornoj tački je otkriveno 9 lakih bunkera, od kojih se 7 nalazilo na ivici a 2 u dubini naselja. Svi su bili međusobno povezani saobraćajnicama. Otporna tačka je sa svih strana ograda na žičnim preprekama od 2—3

reda kolja. S fronta je obezbeđena protivtenkovskim minskim poljima. Neprijatelj je iz otporne tačke imao dobar pregled naših položaja, kao i pogodne uslove da ih drži pod artiljerijskom vatrom.

Neophodno je podvući da je neprijateljska odbrana ispred fronta čitave divizije u ovo vreme bila dobro pri-premljena u tehničkom pogledu. Aktivna dejstva naših jedinica u toku dana nisu dala pozitivne rezultate. Dugo-trajnim osmatranjem neprijateljske odbrane naši osmatrači su utvrdili da udoljica između Aleksejevke i Ignatovke nije zaposednuta neprijateljskom pešadijom i da se kontroliše samo osmatranjem i vatrom. Zato je odlučeno da se ona iskoristi te neprimetno noću izade na krilo otporne tačke i izvrši iznenadan napad.

Plan noćnog napada, koji je sastavio komandant 1197. puka zajedno sa komandirom izviđačkog odreda, bio je sledeći: da se odred pod zaštitom mraka neopaženo prikupi na ivici šume 500 m zapadno od Medvedevke; da do tada inžinjeri izrade prolaze u žičanim preprekama koje su zatvarale udoljicu; da se kroz izrađene prolaze odred prikupi u udoljici, isturi obezbeđenje u pravcu Ignatovke i na signal komandira odreda, bez artiljerijske vatre, mu-njevito napadne otpornu tačku, zarobe neprijateljski vojnici i na drugi signal organizovano povuče u svoje rovove.

Na taj način u noćnom napadu se računalo na izne-nađenje i brzinu uz korišćenje slabo branjenog odseka neprijateljske odbrane. Planom se predviđalo da planirana dejstva neće biti obustavljena ni ako neprijatelj pri-meti odred u momentu njegovog prikupljanja u udoljici. U tom slučaju odred treba da napada pod zaštitom arti-ljerijske i minobacačke vatre.

Za dejstva u borbi iz sastava odreda formirane su 4 grupe: 1 za uklanjanje prepreka, 1 za obezbeđenje i 2 za hvatanje neprijateljskih vojnika.

Grupa za uklanjanje prepreka imala je 9 inžinjeraca pod komandom kapetana Suvalova i njen zadatak je bio da izradi prolaze u neprijateljskim preprekama u pravcu dejstva odreda.

Grupa za obezbeđenje imala je 12 ljudi iz pukovskog konjičkog voda za izviđanje koji je dejstvovao peške sa pešadijom pod komandom poručnika Zajka. Trebalo je da obezbedi desno krilo odreda od eventualnih protivnapada sa pravca Ignatovke. Istovremeno je predstavljala rezervu komandira odreda.

Prvu grupu za hvatanje neprijateljskih vojnika sačinjavale su 2 pešadijske čete pod komandom kapetana Bistrova, drugu — pešadijski izviđački vod puka pod komandom vodnika Prokopenka. Ove grupe su posle prikupljanja u udoljici severozapadno i zapadno od Aleksejevke morale munjevitim napadom da upadnu u Aleksejevku, zarobe vojнике, zaplene oružje i dokumenta i nadati signal se organizovano povuku u svoje rovove.

Podržavajućoj artiljeriji je postavljen zadatak da u slučaju da neprijatelj otkrije prikupljanje odreda na polaznom položaju otvorи vatru po ranije određenim ciljevima i obezbedi dejstva odreda za zarobljavanje, kao i da onemogući bočnu vatru sa pravca od Ignatovke; posto odred izvrši zadatak, da štiti njegovo povlačenje na položaje naših trupa.

2 topa 76 mm, isturena na južnoj ivici Medvedevke za neposredno gađanje, dobila su zadatak da sa početkom dejstva naše artiljerije i minobacača poruše lake bunkere na severoistočnoj i severnoj ivici Aleksejevke. Posle toga ova 2 topa treba da budu spremna za dejstvo prema situaciji.

Komandant izviđačkog odreda sa komandirima grupa i podržavajućih artiljerijskih baterija utanacio je na izviđanju pitanja sadejstva i ugovorio sledeće osnovne signale: traženje artiljerijske vatre na Ignatovku — 4 crvene rakete; prekid artiljerijske vatre — duži rafal iz mitraljeza svetlećim mecima uvis; zadatak je izvršen, povlačenje — 1 crvena i 1 bela raketa horizontalno u pravcu Medvedevke. Radi raspoznavanja svi vojnici i oficiri su imali bele poveze na desnoj ruci.

Vreme dejstva odreda planirano je ovako: izlazak odreda na polazni položaj — 5. maja u 22 časa, izrada

prolaza u žičanim preprekama — do 23 časa, dolazak u udoljicu severozapadno od Aleksejevke — do 24 časa, napad — u 24 časa, izvršenje zadatka — 6. maja u 5 časova.

Od 1. do 5. maja odred se obučavao za predstojeća dejstva. Osnovna pažnja obraćala se na obuku ljudstva za noćna dejstva i upoznavanju zemljišta i karaktera neprijateljske odbrane.

Vežbe odreda su izvođene u pozadini na poligonu uređenom po tipu objekta za napad. Na vežbama su obrađena razna pitanja: prilaz odreda neprijateljskim preprekama, savladavanje prepreka, napad na otpornu tačku i povlačenje posle izvršenja zadatka. Pri tome su se svaka grupa i svaki vojnik obučavali za ono što im je predstojalo da rade u borbi. Naročita pažnja pri izvođenju noćnih vežbi poklonjena je bešumnosti dejstva, umešnosti vojnika da održe dati pravac kretanja i uzajamnoj pomoći. Za tri dnevne i tri noćne vežbe postignuta je dobra usklađenost u dejstvu odreda.

Zemljište, karakter odbrane, prepreka i ponašanja neprijatelja izučavali su danonoćno sa nekoliko osmatračica, postavljenih u Medvedevki i na ivici šumarka 500 m zapadno od nje. Svakodnevno su po nekoliko časova sa navedenih osmatračica osmatrali objekt napada komandir odreda i komandiri grupa. Sem toga, noću su ka neprijateljskim preprekama, kako u rejon gde se predviđao napad odreda tako i na susedne odseke, upućivane grupe izviđača — prisluškivača, koji su zajedno sa inžijercima izučavali neprijatelja i njegove prepreke.

Uoči napada, to jest u zoru 5. maja, odred se tajno prikupio na južnoj ivici šumarka zapadno od Medvedevke da što bolje prouči zemljište, karakter neprijateljske odbrane i utanači zadatke odreda i svake grupe pojedinačno. Sve preduzete mere dale su dobre rezultate u izvođenju noćnog napada.

5. maja danju ljudstvo odreda je dobilo odmor, a u 22 časa odred je zauzeo polozaj na južnoj ivici

šumarka zapadno od Medvedevke. Nekoliko minuta pre određenog vremena krenuo je napred, zbog čega je bio prinuđen da se zadrži i čeka 80 do 100 m od žičanih prepreka dok inžinjeri ne izrade prolaze. Grupa za uklanjanje prepreka je izradila dva prolaza u minskom polju i žičanim preprekama, ali ju je primetio jedan neprijateljski vojnik, koji je izašao iz bunkera. Fašisti su po odredu osuli puščano-mitraljesku vatru. Komandir odreda je odmah zatražio artiljerijsku i minobacačku vatru na Aleksejevku i Ignatovku. Odred je ne otvarajući vatru iz vatrenog oružja brzo savladao žičane prepreke i krećući se udoljicom izišao u neposrednu blizinu severozapadne i zapadne ivice Aleksejevke.

Grupa za uklanjanje prepreka, dejstvujući ispred odreda, naišla je na zapadnoj ivici Aleksejevke na minsko polje i žičane prepreke kroz koje je brzo izradila prolaze. U ovo vreme je komandir odreda dao signal za prenošenje artiljerijske vatre po ranije određenim ciljevima istočno i južno od Aleksejevke. Samo što je artiljerija prenela vatru u dubinu, grupe za hvatanje neprijateljskih vojnika su upale u otpornu tačku, direktno zasule neprijatelja vatrom iz automata, zarobile jednog podoficira, i smesta ga pod jakim obezbeđenjem sprovele na položaje svojih trupa.

Zaplenivši trofeje — puške i mitraljeze — grupe za hvatanje neprijateljskih vojnika su na signal komandira odreda počele da se organizovano povlače na položaje svojih trupa. Povlačenje odreda je štitila grupa za obezbeđenje artiljerijskom, minobacačkom i mitraljeskom vatrom.

U noćnom napadu odred je uništio oko 30 neprijateljskih vojnika i zarobio 1 podoficira, koji je na saslušanju dao podatke o grupisanju neprijatelja ispred fronta divizije i bližih suseda, a takođe ispričao o karakteru neprijateljske odbrane u rejonu Aleksejevke i Ignatovke. Artiljerijskom vatrom i bombama je porušeno nekoliko neprijateljskih lakih i teških bunkera i onesposobljena 2 topa 20 mm i 1 minobacač 81,4 mm.

Za podršku noćnog napada odreda naša artiljerija i minobacači su utrošili: 605 mina 82 mm, 73 mine 120 mm, 320 granata 76 mm i 21 granatu 122 mm.

*
* * *

Uspeh noćnog nasilnog izviđanja izviđačkog odreda obezbedila je brižljiva i svestrana priprema.

Nasilnom izviđanju prethodilo je detaljno izučavanje zemljišta i karaktera neprijateljskih odbrambenih objekata u rejonu otporne tačke Aleksejevke, predviđene za napad. Kao rezultat takvog izučavanja otkriveno je najslabije branjeno mesto u neprijateljskoj odbrani — udoljica između Ignatovke i Aleksejevke. Istovremeno je ova udoljica obezbeđivala neprimetan prilaz ka krilu otporne tačke, gde je budnost neprijatelja bila slabija.

Tok borbe je potvrdio pravilnost izbora pravca napada.

Plan nasilnog izviđanja je predviđao dve varijante dejstava. Po prvoj varijanti trebalo je da odred u tajnosti i iznenadno napadne neprijatelja i zarobi neprijateljske vojnike. Druga varijanta je važila za slučaj da neprijatelj otkrije odred i predviđala napad na otpornu tačku posle vatretnog naleta naše artiljerije. Dejstvujući po drugoj složenijoj i nepovoljnijoj varijanti, odred je ipak izvršio zadatak, jer je ljudstvo odreda ranije bilo pripremljeno za dejstvo u takvim uslovima.

Uspešnom izvođenju nasilnog izviđanja pomoglo je takođe precizno sadejstvo između grupe i odreda u celini sa podržavajućom artiljerijom. Grupa za obezbeđenje, bez obzira na složenost situacije u kojoj je bila prisiljena da dejstvuje pošto je otkrivena, napravila je prolaze u neprijateljskim minskim poljima i žičanim preprekama. Zahvaljujući savršenoj organizaciji dejstva grupa i dobrom vatrenom obezbeđenju napada gubici odreda su bili neznatni. Odred je imao nekoliko ranjenika koji su na vreme evakuisani sa bojišta.

Komandant odreda komandovao je jedinicama čvrsto i neprekidno u toku cele borbe.

**DEJSTVA IZVIĐAČKOG ODREDA RADI ZAROBLJA-
VANJA NEPRIJATELJSKIH VOJNIKA U REJONU
JEZERA REGO-JARVI**

(Skica 22)

54. pešadijska divizija branila je januara 1944. zonu severozapadno od Uhte. Desno krilo divizije je bilo otkriveno. Levo krilo se naslanjalo na jezero Srednje Kujto.

Prvih dana januara 1944. od prednjih jedinica su pristizali izveštaji o pregrupisavanju neprijatelja pred frontom divizije. Istovremeno je otkriven rad nekoliko novih radio-stanica.

Radi provere ovih podakata i utvrđivanja stvarnog grupisanja neprijateljskih snaga komandant armije je naredio 54. diviziji da izvrši izviđanje ojačanim izviđačkim odredom i zarobi neprijateljske vojnike.

Ispred fronta divizije neprijatelj je imao dobro organizovanu odbranu, koju je utvrđivao više od dve godine. Glavna odbrambena linija imala je veliki broj inžinjerijskih objekata i prepreka. Zbog toga je hvatanje neprijateljskih vojnika u zoni divizije bilo skopčano sa velikim poteškoćama. Severno od 54. pešadijske divizije neprijateljska odbrana je bila sastavljena od pojedinih otpornih tačaka, vodova i četa. Vezu između otpornih tačaka neprijatelj je održavao samo patrolama, te je zarobljavanje na ovom odseku bilo lakše nego na drugima. Polazeći od toga, komandant armije je naredio da se izviđanje izvrši u rejonu jezera Rego-Jarvi (32 km severno od Uhte).

Za izvršenje postavljenog zadatka komandant divizije je formirao izviđački odred. U sastav odreda su ušli: pridati smučarski bataljon divizije (2 pešadijske čete i izviđački vod), pridata izviđačka četa divizije, četa automatičara, pešadijski i konjički izviđački vodovi i vod minobacača 50 mm 81. pešadijskog puka. Za komandanta odreda je odreden zamenik komandanta 81. pešadijskog puka major P. M. Bogatirev.

Odred je imao 375 ljudi a od naoružanja 244 automata, 33 puške, 21 puškomitraljez, 2 minobacača 50 mm,

1,5 borbeni komplet municije, po 2 ručne bombe na svakog vojnika i suve hrane za 9 dana. Odred je dobio 5 radio-stanica, 11 čamaca-tegljača i za svako odeljenje 1 rezervni par smučki. Sve ljudstvo je snabdeveno belim odelom, bundama, valjenkama i toplim rubljem. Pred polazak odreda proverena je ratna oprema i oružje: neispravno je popravljeno ili zamenjeno novim.

Odred je imao 2 lekara, 3 lekarska pomoćnika i po 1 sanitetskog instruktora u svakoj četi. Za zagrevanje ranjenika imao je 60 termofora. Sve ljudstvo je snabdeveno zavojima za prvu pomoć i mašcu protiv smrzavanja. Za prevоз teških ranjenika i lekova pridate su 4 jelenske zaprege.

Na osnovu dobijenog zadatka štab divizije je razradio plan dejstva odreda koji je odobrio komandant armije.

Trebalo je da odred 10. januara ujutro krene iz rejona Uhte i uveče 11. januara izbije u rejon k. 264. Po dolasku u navedeni rejon, planiralo se izviđanje izviđačkom patrolom u pravcu severozapada do istočne obale jezera Rego-Jarvi radi otkrivanja rasporeda neprijateljskih otpornih tačaka u rejonu Mikinemija.

Ujutro 12. januara trebalo je da deo odreda pređe preko zaledenog jezera Rego-Jarvi i da u rejonu severno od Mikinemija postavi zasedu na putu koji je vodio od baraka na jugozapad sa zadatkom da napadne transport ili pojedinačne neprijateljske grupe i uhvati nekoliko neprijateljskih vojnika. U slučaju da zarobljavanje na putu ne uspe, jedinica u zasedi stupila bi u borbu sa neprijateljem koji se nalazi u najbližoj otpornoj tački, a zatim se povukla u pravcu k. 264 da bi privukla neprijatelja koji je goni pod udar glavnine odreda.

Za vezu sa štabom divizije i jedinicama koje su izvršavale zadatak, komandant odreda je imao radio-stanicu. Za rukovođenje putem bile su razrađene tablice za tajno komandovanje.

6. januara 1944. sve jedinice pridate odredu prikljene su u rejonu Uhte, gde su se do 10. januara pripremale za predstojeća dejstva.

Na vežbama za borbene pripreme određene su teme: „Dejstva voda — čete u zasedi na putevima eventualnog neprijateljskog kretanja“, „Napad pešadijske čete zimi na pošumljenom zemljištu“, „Organizovanje marša pešadijske čete i bataljona zimi“.

Od 7. do 9. januara izvedene su tri vežbe sa celokupnim sastavom odreda, od kojih jedna noćna. U toku ovih vežbi obrađene su teme: „Marš pešadijskog bataljona i njegovo obezbeđenje“, „Pešadijska četa u zasedi“, „Dejstva izviđačkog odreda za opkoljavanje i uništavanje neprijatelja u otpornoj tački“. Sve su vežbe izvođene pod rukovodstvom komandanta 81. pešadijskog puka i oficira štaba divizije.

Posle svake vežbe komandant puka je analizirao zanimanje i isticao pozitivne i negativne strane u dejstvima jedinica i pojedinih vojnika i oficira. Komandant divizije je prisustvovao skoro svakoj vežbi i lično davao uputstva za otklanjanje nedostataka i utvrđivao stepen spremnosti jedinica i odreda u celini.

Naročita pažnja na vežbama je posvećena organizaciji sadejstva jedinica odreda i organizovanju komandovanja jedinicama putem radija.

Sa svim oficirima odreda, pod rukovodstvom komandanta divizije, izvedene su dve vežbe na kojima su obrađene moguće varijante dejstva odreda.

U toku priprema sa celokupnim ljudstvom su neprekidno obrađivana partijsko-politička pitanja, koja bi doprinela izvršenju zadatka odreda.

U svakoj četi su izdvojeni politički radnici: njih je obučavao načelnik političkog odeljenja divizije. Po opštem planu političkog odeljenja divizije sa borcima odreda su redovno održavani politički časovi i svakodnevno su vojnicima i podoficirima saopštavani izveštaji sovjetskog radioinformacionog biroa.

Sve jedinice odreda su popunjene fizički izdržljivim vojnicima i oficirima, dobrim smučarima sa velikim borbenim iskustvom u uslovima Karelije.

Zemljište u rejonu predstojećih dejstava odreda je ravničasto, prekriveno šumama i šipražjem, što je omo-

gućavalo prikriveno kretanje odreda i razmeštanje na zemljištu. Debljina snežnog pokrivača u januaru 1944. u ovom rejonu dostizala je 70 cm, zbog čega je kretanje van puta i bez smučki bilo skoro nemoguće. U prvoj polovini januara u Kareliji su bili jaki mrazevi sa mećavama.

Dejstva odreda za hvatanje neprijateljskih vojnika u surovim zimskim uslovima, na velikoj udaljenosti od naselja i svojih trupa zahtevala su svestranu pripremu odreda i dobro materijalno i tehničko obezbeđenje.

10. januara 1944. u 7 časova odred je krenuo iz rejona Uhte prema rejonu predstojećih dejstava. Marš-ruta je vodila bespućem, kroz šumu, paralelno sa linijom neprijateljskih otpornih tačaka, 12 — 17 km od njih.

Odred je postrojen u kolonu po 2 i imao je na čelu četu automatičara 81. pešadijskog puka, ispred koje su se kretale patrole na udaljenju od 100—150 m. Pozadi pretvodnice na 400—600 m kretala se glavnina odreda. Pozadinu odreda je obezbeđivala zaštitnica jačine 1 pešadijskog voda.

Komandant odreda se nalazio na čelu kolone glavnih snaga. Vezu na maršu održavali su sa prethodnicom vezisti putem radija, a u koloni glavnih snaga glasom i zaставicama. Na svakih 50 minuta kretanja odred se zaustavljao 10 minuta radi odmora.

Prvog dana odred je prošao 22 km i uveče se prikupio da prenosi u šumi, 16 km južno od k. 264. Na prenosištu odred se smestio zbijeno i organizovao kružnu odbranu. Vojnici su u snegu iskopali rovove; svaka četa je na određene tačke udaljene 100—150 m poslala udvojene stražare.

Ujutro 11. januara odred je produžio kretanje. Kolona je postrojena kao i prethodnog dana. Bila je jaka snežna mećava, te je odred prešao svega 10 km i zaustavio se da prenosi 6 km južno od k. 264.

Ujutro 12. januara mećava je prestala. Odred je produžio marš. U 12 časova istog dana jedinice odreda su se prikupile u rejonu k. 264.

Po dolasku u rejon k. 264. komandant odreda je poslao 1. četu smučarskog bataljona pod komandom kape-

tana Govorina na južnu obalu jezera Rego-Jarvi da izviđa neprijatelja i organizuje zasedu, a ostale snage odreda smestio je da prenoće. 13. januara u 4 časa, po naređenju komandanta odreda 2. četa bataljona s istim zadatkom je krenula u pravcu Korkinemija. Sem toga, njoj je naređeno da za vezu sa 1. četom načini smučarsku stazu po istočnoj obali jezera Rego-Jarvi.

Ostale snage odreda, prenoćivši u rejonu k. 264, 13. januara ujutro krenule su u severozapadnom pravcu i u prvoj polovini dana se prikupile u šumi 1,5 km istočno od Mikinemija. Po dolasku u navedeni rejon komandant odreda je organizovao kružnu odbranu, a sâm sa vodom izviđačke čete divizije krenuo u izviđanje u pravcu Mikinemija. Izviđanjem su otkrivene neprijateljske otporne tačke u Mikinemiju, a na 1 km ka severoistoku, među otpornim tačkama, 1 laki bunker. Veza između ovih otpornih tačaka i zapadne obale jezera Rego-Jarvi održavala se preko leda. Ocenivši situaciju, komandant odreda je odlučio da se odrekne prvobitnog plana dejstva i uhvati nekoliko neprijateljskih vojnika u otpornoj tački koju je neprijatelj pripremio u rejonu baraka.

U ovo vreme je 2. četa smučarskog bataljona javila preko radija da je izbila na istočnu obalu jezera Rego-Jarvi, 1 km južno od Mikinemija, i da nije otkrila neprijatelja u ovom rejonu. 1. četa smučarskog bataljona, upućena na južnu obalu jezera izvestila je da je južno od jezera otkrila neprijateljske otporne tačke, obezbeđene s istoka mnogim barikadama od stabala i granja. Komandir čete je odlučio da po padu mraka prodre u pozadinu neprijateljske odbrane i organizuje zasedu.

U skladu s novim planom dejstava odred je povučen u rejon k. 264. Uz put mu se pridružila 2. četa smučarskog bataljona. Prva četa je dobila naređenje da nastavi izvršavanje postavljenog zadatka.

Ujutro 14. januara odred je krenuo u pravcu baraka i u 10 časova se prikupio na jugozapadnoj obali jezera Kando-Lambi. Izvidnica je otkrila neprijateljske otporne tačke u rejonima baraka i šupa. Otporne tačke su bile uređene za kružnu odbranu, a prilazi k njima su obezbe-

đeni žičanim preprekama i minskim poljima. Od baraka ka šupama vodio je put i postojale su telefonske linije. Komandir odreda je odlučio da uhvati neprijatelja na putu od baraka ka šupama, gde se predviđalo organizovanje zasede. Ipak je izvršenje ovog zadatka odloženo na neodređeno vreme zbog toga što se pojačao mraz, počela mećava i među ljudstvom odreda bilo mnogo slučajeva smrzavanja. Komandir odreda je povukao vojnike u rejon k. 264, gde je dozvolio da se za zagrevanje založe male vatre. 1. četa smučarskog bataljona takođe je dobila na-ređenje da se povuče u rejon k. 264, gde je prispela krajem dana.

Noću se mećava stišala, i komandir odreda je odlučio da u zoru 15. januara kreće u rejon određen za organizovanje zasede. U 7 časova odred se u punom sastavu pri-kupio na jugozapadnoj obali jezera Kando-Lambi.

U zasedu na putu istočno od baraka određen je vod čete automatičara. Njemu je komandir odreda naredio da izradi prolaze u neprijateljskim barikadama postavljenim duž puta i da se neopaženo postavi u neposrednu blizinu puta.

Kad se na putu pojavi neprijatelj, trebalo je da vod iznenadnim napadom uhvati nekoliko vojnika i zatim se povuče na položaje odreda. Za obezbeđenje prolaza kroz barikade određen je još jedan vod iz čete automatičara.

Vod automatičara, pod komandom poručnika Tiška, krećući se u određenom pravcu, izradio je prolaze kroz barikade, i pre nego je došao do puta, otkrio duž telefonskih linija svež trag smučki.

Vod je iskopao rovove u snegu, maskirao ih, pa se postavio u zasedu na 1 km istočno od baraka.

Čitavog dana 15. januara neprijatelj se nije pojavljivao na putu. U 24. časa vod je smenio izviđački vod smučarskog bataljona. I u toku noći 15/16. januara neprijatelj se takođe nije pojavljivao na putu. 16. januara u 7 časova ovaj vod je smenio vod pešadijske izvidnice 81. pešadijskog puka pod komandom poručnika Kondratjeva.

Ujutro 16. januara komandant odreda je uputio 1. četu smučarskog bataljona u izviđanje neprijatelja, se-

verno od mesta zasede. Severno od puta izvidnica nije primetila neprijatelja. Na povratku komandir čete kapetan Govorin je samoinicijativno ostavio kao ojačanje zasede 1. vod svoje čete pod komandom poručnika Smirnova, a ostali deo čete povukao na položaj odreda.

16. januara u 11 časova poručnik Smirnov je primetio grupu Finaca od 30 ljudi koja se kretala smučarskom stazom iz rejona baraka ka šupama.

Pustivši neprijatelja da priđe blizu oba voda su sredenom vatrom uništila 25 neprijateljskog vojnika i 1 zarobila. Samo su 4 neprijateljska vojnika koji su išli kao zaštitnička patrola uspeli da pobegnu u pravcu baraka.

Pošto su uništili neprijatelja, oba voda su se sa zatvorenikom vratile na položaj odreda. U ovoj borbi vodovi nisu imali gubitaka. Neprijatelj je otkriveni našu zasedu pored puta, odlučio da je zaobiđe sa jugoistoka i uništi. U 12 časova neprijateljski odred, koji je imao više od 200 ljudi, krenuo je iz rejona šupa na jug duž istočne obale jezera Kando-Lambi. Neprijatelj se kretao u pravcu rejona gde se nalazila izviđačka četa divizije, ka snežnim rovovima na južnoj obali jezera Kando-Lambi.

Pustivši neprijateljski odred da se približi, izviđačka četa je osula po njemu jaku vatru iz automata, pušaka i mitraljeza, a kada je u neprijateljskim redovima zavladala zburnjenost, napala ga je u bok.

Neprijatelj nije izdržao munjeviti udar i u panici je počeo da se povlači u pravcu severa. U ovoj kratkoj borbi izviđačka četa je uništila oko 30 neprijateljskih vojnika i oficira i zarobila 1 radistu sa radio-stanicom.

Treba podvući da 1. četa pešadijskog bataljona, koja se nalazila u blizini, nije pružila blagovremeno pomoć izviđačkoj četi divizije i da je stigla na mesto borbe tek kad se neprijatelj povukao na sever. Zato gonjenje neprijatelja koji se povlačio nije bilo organizovano.

U 13 časova se sav odred prikupio i povukao u rejon k. 264.

Noću je komandir odreda radijom obavestio štab divizije o zarobljavanju 2 neprijateljska vojnika i dobio naredenje da se povuče na položaj divizije.

17. januara u 6 časova odred je krenuo po staroj marš-ruti na položaj divizije. U 8 časova u šumi 8 km južno od k. 264. prethodnica odreda je naišla na neprijateljsku zasedu od 200 ljudi.

Procenivši situaciju komandant odreda je odlučio da je uništi. Međutim, on je slabo organizovao ovu borbu. Jedinice su napadale čelo neprijatelja zbijeno, ne preduzimajući mere maskiranja i ne manevrišući na bojištu.

Posle tročasovne borbe neprijatelj se povukao u pravcu zapada, ostavivši 20 mrtvih. Gonjenje neprijatelja i ovog puta nije bilo organizovano. Ovo se objašnjava time što odred za 8 dana nije imao normalnog odmora. Osećao se zamor ljudstva.

Posle ove borbe odred nije imao dodira s neprijateljem, a krajem dana 18. januara izbio je na položaj svoje divizije, doveo 2 zarobljenika i doneo nekoliko desetina vojničkih knjižica i trofeje: radio-stanicu, automate i 10 pari smučki.

* * *

Izviđački odred 54. pešadijske divizije je bez obzira na teške meteorološke uslove izvršio postavljeni mu zadatak — zarobljavanje neprijatelja. Zarobljenici su dali dragocene podatke o rasporedu neprijatelja u ovom rejonu.

Odred je bio spreman i materijalno obezbeđen za izvršenje zadatka. Za 8 dana dejstava u surovim uslovima karelijske zime vojnici i oficiri odreda su pokazali veliku fizičku izdržljivost i moralnu čvrstinu. Bez obzira na neuspehe u toku prvih dana, kao i na teške meteorološke uslove, odred je uporno produžavao svoja dejstva i za 6 dana izvršio zadatak.

Jedinice odreda su pokazale veliku umešnost u dejstvima uništavanja neprijatelja iz zaseda, pri čemu su vešto koristile vatreno oružje za uništenje neprijatelja iz neposredne blizine.

Dovoljan broj radio-stanica pomogao je komandantu odreda da organizuje rukovođenje svojim jedinicama i da održava neprekidno vezu sa štabom divizije.

Uporedo sa pozitivnim stranama dejstava odreda bilo je i osetnih nedostataka. Tako, na primer, u toku borbe jedinice su slabo sadejstvovale i zakašnjavale su sa pružanjem pomoći jedna drugoj.

Iskustvo pokazuje da jedinice koje idu u izviđanje ne treba da se vraćaju istom marš-rutom po izvršenju zadatka.

U datom slučaju odred se vratio istom marš-rutom kojom je išao na izvršenje zadatka i uz to bez izvidnice i bez zaštitnice. Zato je neočekivano naišao na neprijateljsku zasedu.

ODBRANA PEŠADIJSKOG BATALJONA U REJONU ROGNJA

(Skica 23)

113. pešadijska divizija, koja se nalazila u rezervi komandanta armije u rejonu Andrejevke (40 km južno od Rognja), dobila je zadatak da izade u rejon Rognja i na liniji reke Roganke organizuje odbranu, da bi se sprečio pokret neprijatelja sa pravca od Harkova ka reci Severni Donjec.

Posle podne 11. marta 1943. jedinice su stigle forsiranim maršem u određeni rejon.

2. pešadijski bataljon 1288. pešadijskog puka dobio je zadatak da brani rejon: humka +1,4 — k. 175,5 — Roganj. Naređeno mu je da glavne napore sasredi da zadrži Roganj i spreči prođor neprijateljske pešadije i tenkova ka auto-putu za Čugujev.

Desno, u rejonu salaša Rognja, branio se 1. bataljon istog puka, a levo 2. bataljon 1292. pešadijskog puka.

S obzirom da je divizija držala širok front, između rejona odbrane bataljona postojali su međuprostori. Tako

je između 2. pešadijskog bataljona i suseda zdesna međuprostor iznosio oko 1,5 km a suseda sleva — oko 2 km.

Ljudstvo 2. pešadijskog bataljona je imalo veliko borbeno isksutvo. Sastav bataljona krajem 11. marta prikazan je u sledećoj tablici.

Jedinice	Ljudi	Na oružanje						
		Puške	Automati	Puškomitrajezi	Mitraljezi	Pt. puške	Topovi 45 mm	Minb. 82 mm
4. pč.	45	34	9	2	—	—	—	—
5. pč.	56	43	9	4	—	—	—	—
6. pč.	42	38	12	2	—	—	—	—
Mitr. č.	60	50	4	—	6	—	—	—
Min. č.	60	44	—	—	—	—	—	8
Vod topova 45 mm	17	11	—	—	—	—	2	—
Vod pr. pušaka	20	10	2	—	—	4	—	—
Sanitetsko odeljenje	6	6	—	—	—	—	—	—
Intendantski vod	8	8	—	—	—	—	—	—
S v e g a :	324	244	36	8	6	4	2	8

Početkom borbi bataljon je imao municije: za strelačko oružje — 1 borbeni koplet, za minobacač 82 mm —

0,3 borbenog kompleta, topovskih granata 45 mm — 0,5 borbenog kompleta.

Za podržavanje bataljona pridata je 1 baterija iz artiljerijskog puka divizije (4 topa 76 mm), koja je stigla zajedno sa bataljonom, i 1 baterija haubica 203 mm (2 oruđa), koja se u ovo vreme nalazila na severozapadnoj ivici Rognja.

11. marta u 17 časova komandant bataljona kapetan Čerkašin prikupio je svoj bataljon na istočnoj ivici Rognja i, uputivši neposredno obezbeđenje na k. 177,6, krenuo sa komandirima četa u izviđanje.

Zemljište od Rognja u pravcu zapada i severozapada uzdiže se i dominira nad naseljem.

Da bi se imao dobar pregled i mogućnost gađanja neprijatelja (na zapad), bilo je neophodno preneti prednji kraj odbrane zapadno od Rognja. Pogodni prilazi ka Rognju za pešadiju, i naročito za tenkove, bili su: jaruga Velika dolina, auto-put od Harkova ka Rognju i put od stanice Roganj ka južnoj ivici Rognja.

Uzimajući u obzir zemljische uslove, komandant bataljona je odlučio da glavne napore bataljona u odbrani usredsredi na odbranu auto-puta Harkov — Roganj. Ovaj pravac je trebalo da brani najopremljenija 5. pešadijska četa. Za svoju rezervu komandant bataljona je izdvojio 30 automatičara iz sastava 4. i 6. čete.

U 18.30 časova komandant bataljona je na zemljištu postavio zadatke svojim jedinicama.

4. pešadijskoj četi, ojačanoj sa 2 protivtenkovske puške i 2 mitraljeza, naređeno je da brani rejon: raskrsnica puteljka sa putem koji vodi iz Rognja za salaš Roganj — (isklj.) k. 177,6 — most na severnoj ivici Rognja.

Prednji kraj odbrane čete trebalo je držati na liniji severnog dela vrtova na zapadnoj obali Roganke, — raskrsnice puteljka sa seoskim putem — (isklj.) k. 177,6. Vatreni položaji protivtenkovskih pušaka i mitraljeza raspoređeni su na desnom krilu čete, odakle se mogla otvoriti vatrica po tenkovima i neprijateljskoj pešadiji ukoliko se budu kretali obalom Roganke sa severa na jug.

5. pešadijska četa, ojačana 1 topom 40 mm i sa 2 mitraljeza, dobila je naređenje da brani rejon k. 177,6 — (isklj.) jaruga Panasij — severozapadna ivica Rognja. Komandant bataljona je naredio da se top 45 mm isturi u rejon k. 177,6 sa zadatkom da otvara vatru duž auto-puta. Vatreni položaji za protivtenkovske puške raspoređeni su blizu auto-puta, a za mitraljeze na krila čete.

6. pešadijska četa, ojačana 1 topom 45 mm i 1 mitraljezom, dobila je zadatak da brani rejon: jaruga Panasij — (isklj.) k. 167,7 — vrt na zapadnoj ivici Rognja, s prednjim krajem na liniji k. 175,5 — istureni deo jaruge kraj puta od stanice Roganj za Roganj — i dalje ka k. 167,7. Vatreni položaj topa 45 mm bio je na putu koji vodi za stanicu Roganj, a mitraljeza na k. 175,5.

Minobacačka četa je dobila zadatak da sa vatrenih položaja u udoljici kod ribnjaka na zapadnoj ivici Rognja pripremi vatru za dejstvo po jarugama Draninki, Panasij i izlazima sa stанице Roganj.

Podržavajućoj bateriji topova 203 mm komandant bataljona je naredio da pripremi vatru za dejstvo po jazruzi Velika dolina, raskrsnici auto-puta i železničke pruge, izlazima iz stанице Roganj, a takođe da bude spremna da otvori vatru po tenkovima koji se kreću po auto-putu.

Baterija topova 76 mm, koja je imala vatrene položaje na istočnoj ivici Rognja, imala je zadatak da otvori vatru po neprijateljskim tenkovima i pešadiji koji su se kretali po auto-putu i drumu od stанице Roganj.

Svojoj rezervi (vod automatičara sa jednim mitraljezom) komandant bataljona je naredio da se smesti u vrtu na zapadnoj ivici Rognja i bude spremna za protivnapade u pravcu severne i severozapadne ivice Rognja.

Komandno mesto i osmatračnica komandanta bataljona bili su uređeni na severozapadnoj ivici Rognja.

Uveče 11. marta zamenik komandanta bataljona za političko vaspitanje sazvao je sekretare partijskih i kom-somolskih organizacija i agitatore četa i postavio im konkretnе zadatke za izvođenje partijskog rada u jedinicama.

Na savetovanjima je preporučeno da se ljudstvu razjasni kako treba dejstvovati pri odbijanju napada neprija-

teljske pešadije i tenkova i ukazano da je osnovni zadatak boraca da jakom vatrom odvoje neprijateljsku pešadiju od tenkova i uniše je pred prednjim krajem odbrane.

Organizovana vatra streljačkog oružja, tesno sadejstvo sa artiljerijom, blagovremeno ukazivanje pomoći susednim jedinicama, hrabrost i inicijativa vojnika i oficira u borbi — jemstvo su uspešnog izvršenja zadatka.

Partijski i komsomolski sekretari u razgovorima sa komunistima i komsomolcima određivali su gde koji treba da se nalazi za vreme borbe.

11. marta u 19 časova komandiri četa su razveli svoje čete u određene rejone odbrane, postavili zadatke pešadijskim vodovima i počeli kopati rovove. Bez obzira na to što je zemlja bila smrznuta i pokrivena snegom, noću je većina jedinica iskopala rovove za gađanje iz klečećeg stava, a uređeni su i vatrene položaji za topove, protitankovske puške i mitraljeze. Na dosta mesta streljački rovovi su povezani saobraćajnicama.

U svitanje 12. marta 5—7 km severno od rejona odbrane bataljona čula se žestoka borba jedinica na desnom krilu 1288. pešadijskog puka sa neprijateljem, a malo zatim njegova pešadija i tenkovi napali su i 1. bataljon 1288. pešadijskog puka u rejonu salaša Roganj. 2. bataljon u ovo vreme nije imao žičane i radio-veze sa štabom puka i susedima.

Komandant 2. bataljona smesta je naredio komandirima četa da dovedu u borbenu gotovost svoje jedinice, a komandiru 4. čete da uputi u izviđanje jedno odeljenje u pravcu salaša Roganj i da se upozna sa situacijom desnog suseda.

U 11 časova izviđači su se vratili na komandno mesto komandanta bataljona i izvestili da je 1. bataljon 1288. pešadijskog puka pod jakim pritiskom neprijateljskih tenkova i pešadije počeo da se povlači iz rejona salaša Roganj na istočnu obalu Roganke. U ovo vreme komandir 4. pešadijske čete je izveštavao da se u rejon njegove čete povuklo 30 vojnika iz 1. bataljona 1288. pešadijskog puka,

koji su javili da je u salaš Roganj prodrlo mnogo neprijateljskih tenkova.

Komandant bataljona je naredio komandiru 4. pešadijske čete da uzme pod svoju komandu vojnike 1. bataljona 1288. pešadijskog puka i pripremi se da odbije napad neprijateljske pešadije i tenkova sa pravca salaša Roganj. Komandiru baterije topova 203 mm postavio je zadatak da se spremi za otvaranje vatre po južnoj ivici salaša Roganj i šupama južno od njega.

U 11.40 časova od borbenog obezbeđenja 5. pešadijske čete, koja se nalazila na bezimenoj koti sa humkom +1,2, stiglo je obaveštenje o kretanju neprijateljskih tenkova auto-putem prema Rognju.

Posle nekoliko minuta na auto-putu istočno od železničke pruge ukazala su se 3 neprijateljska tenka. Tenkovi su se kretali oprezno i često zastajkivali. Top 45 mm, koji se nalazio na k. 177,6, pripremio se za dejstvo i kada su tenkovi stigli na 400—500 m, otvorio je vatru. Posle nekoliko metara čelni tenk se zapalio. Ostali su se zau stavili, a zatim povukli pozadi nasipa železničke pruge.

U 12.30 časova iznad Rognja su se pojavila 24 neprijateljska aviona tipa „junkers-88“ i bacili znatnu količinu razornih i zapaljivih bombi. Porušen je deo zgrada u naselju i izazvani mnogi požari. Ipak ovo bombardovanje bataljonu nije nanelo osetnu štetu. Njegove jedinice su se nalazile u rovovima prilično udaljenim od naselja.

Posle bombardovanja neprijatelj je po rejonu Rognja otvorio jaku artiljerijsku i minobacačku vatru, a istovremeno je od salaša Roganj krenulo u napad više od bataljona pešadije sa 20 tenkova. Neprijateljska pešadija se kretala za tenkovima u rastresitom stroju, dejstvujući u pokretu iz automata.

Obe podržavajuće artiljerijske baterije otvorile su vatru po njima. Čim su se približili prednjem kraju odbrane bataljona, u borbu su stupile protivtenkovske puške i mitraljezi.

Vatra naše artiljerije bila je savršeno precizna. Već posle nekoliko minuta 4 neprijateljska tenka su onespoljena, no bez obzira na to, ostali su produžili da na-

preduju. Artiljerijska i puščano-mitraljeska vatra nano-sila je neprijatelju velike gubitke: u njegovim borbenim redovima nastala je pometnja. Nekoliko tenkova, koji su u početku izbili napred, okrenulo se natrag i sakrilo u prirodnim zaklonima. Ipak su za vreme napada 4 neprijateljska tenka uspela da prodru na prednji kraj odbrane 4. pešadijske čete.

Borba se vodila u vanredno napetoj atmosferi. Vojnici i oficiri 4. pešadijske čete su jakom vatrom iz pušaka, automata i mitraljeza odvojili neprijateljsku pešadiju od tenkova i naterali je da polegne na otvorenom prostoru 200—300 m ispred rovova čete.

Od 4 tenka koji su prodri u položaj 4. pešadijske čete, 2 su bila onesposobljena vatrom protivoklopnih pušaka i bombi, dok su se dva druga brzo okrenula nazad i otišla u pravcu salaša Rognja.

Na ovaj način je odbijen napad brojno jačeg neprijatelja na odseku 4. pešadijske čete. Na bojištu je neprijatelj ostavio 6 oštećenih tenkova i veliki broj mrtvih vojnika i oficira.

Posle izvesnog vremena hitlerovci su sredili svoje jedinice i ponovili napad na istom odseku. Ovog puta je u napad krenulo oko bataljon pešadije i 10 tenkova. Baterija 203 mm neko vreme nije mogla da gađa tenkove jer su se oni kretali kroz voćnjak skrivajući se od vatre naše artiljerije po prirodnim zaklonima. Uspeli su da priđu dosta blizu rovovima 4. čete. Odmah za tenkovima pošla je u napad neprijateljska pešadija i uspela da se uklini u položaje 4. pešadijske čete. Na desnom krilu bataljona nastala je izuzetno teška situacija.

Komandant bataljona je naredio svom adjutantu da preduzme hitne mere za uspostavljanje veze sa štabom puka, da odmah po kuriru izvesti komandanta puka o situaciji u rejonu odbrane i zatražio da divizijska artiljerija pomogne bataljonu vatrom i da se doturi municija za topove i minobacače.

U najtežim trenucima borbe komandant divizije je u rejon 4. pešadijske čete u zahvatu fabrike papira uputio 7 tenkova 25. tenkovske brigade kao pojačanje bataljonu.

Komandant bataljona im je smesta postavio zadatak da izvedu protivnapad na neprijatelja koji je nastupao.

Artiljerijske i minobacačke baterije su po naređenju komandanta bataljona pojačale vatru po neprijateljskoj pešadiji i tenkovima koji su se uklinili u odbranu 4. pešadijske čete. Prispeli tenkovi su se brzo snašli u situaciji i krenuli u protivnapad. Odlučnim udarom tenkova i pešadije neprijatelj je izbačen iz položaja 4. čete i uz velike gubitke počeo se povlačiti u pravcu salaša Rognja. Izdržljivim i upornim suprotstavljanjem pešadijskih jedinica kao i preciznim sadejstvom artiljerije i tenkova drugi neprijateljski napad takođe je odbijen.

U 17 časova iznad Rognja po drugi put su se pojavili neprijateljski avioni. U ovom naletu su učestvovala 32 bombardera „junkers-88“ i „junkers-87“ u pratnji 10 lovaca. Neprijateljski avioni su pikirali na Roganj sa uključenim sirenama pokušavajući da demoralisu naše jedinice. Bacili su više od 200 bombi. Od njihovih eksplozija oštećen je 1 naš tenk i ranjeno nekoliko vojnika. Jedinice bataljona su ostale na svojim mestima i spremale se da odbiju nov napad.

Neprijateljski avioni su još kružili iznad Rognja kad su njegovi tenkovi i pešadija ponovo krenuli u napad. Ovog puta je 6 teških tenkova sa desantom pešadije napalo desno krilo 4. čete, a 7 tenkova i približno četa pešadije iz jaruge Velika dolina napalo je četu u pravcu humke +1,4.

U isto vreme približno 1 tenkovska četa sa pešadijom napala je 5. pešadijsku četu duž auto-puta. Neprijatelj je računao da napadom iz raznih pravaca slomi odbranu bataljona i raščisti put za Čugujev.

Najveću opasnost za bataljon u ovoj borbi su predstavljali neprijateljski teški tenkovi. Uzimajući ovo u obzir, komandant bataljona je postavio zadatak bateriji topova 203 mm da otvorи vatru po njima i spreči njihov prođor u dubinu odbrane. Komandiru baterije topova 76 mm je naređeno da otvorи vatru po tenkovima i pešadiji koji su napadali iz jaruge Velika dolina. Komandir 5. čete

morao je da odbije neprijateljski napad svojim sredstvima.

Neprijateljski tenkovi su se bez obzira na jak vatreni otpor približili našim rogovima. Stupili su u borbu mitraljezi. Njihova je vatra nanosila velike gubitke neprijateljskoj pešadiji, te je ona na više mesta polegla. Organizovanom vatrom protivtenkovskih sredstava i vatrenog oružja neprijateljski napad na sektor 5. pešadijske čete je odbijen. Na bojištu je ostao 1 oštećeni tenk i desetine ubijenih vojnika i oficira. Preostali tenkovi su se povukli u jarugu Draninkij.

4. pešadijska četa je u toku dana vodila naporne borbe sa nadmoćnim neprijateljskim snagama, pretrpela znatne gubitke i pošto u borbenim redovima svojih jedinica nije imala moćnih protivoklopnih sredstava, nije mogla zaustaviti neprijateljsku pešadiju i tenkove na svom rejону. 3 teška tenka sa desantom automatičara prodrla su na severnu ivicu Rognja. Tu su dočekani vatrom topova 203 mm, te su skrenuli prema Roganki da bi je izbegli. Neprijateljski automatičari sišli su sa tenkova i ustremili se preko reke u istočni deo Rognja.

Pretila je opasnost da desno krilo bataljona bude okruženo i da neprijatelj izade na prelaze preko Roganke. U ovo vreme je minobacačka baterija utrošila poslednje rezerve municije. Prateći tok borbe odlučio je komandant bataljona da zaustavi napredovanje neprijatelja na severnu i istočnu ivicu Rognja. Naredio je svojoj rezervi da smelim protivnapadom uništi neprijateljsku pešadiju koja je prodrla na istočnu ivicu Rognja. Minobacačka četa, dejstvujući kao pešadijska jedinica, trebalo je da hitno izade na severnu ivicu Rognja, puščano-mitraljeskom vatrom zaštiti povlačenje 4. čete i onemogući neprijateljskoj pešadiji da prodre na severnu ivicu Rognja. Zamenik komandanta bataljona je dobio zadatak da sakupi ostatke 4. čete i od njih formira rezervu komandanta bataljona. Top 45 mm, koji je dejstvovao sa 6. pešadijskom četom, dobio je naređenje da se hitno prebaci na auto-put u region odbrane 5. pešadijske čete. Tenkovi, koji su se u ovo vreme nalazili u bašti na zapadnoj ivici Rognja, dobili su

zadatak da izvrše protivnapad na neprijateljsku pešadiju i tenkove koji su se primakli severnoj ivici Rognja. Artiljerijske baterije su dobile naređenje da podržavaju protivnapad tenkova.

U 18 časova vod automatičara — rezerva komandanta bataljona — odlučnim protivnapadom je odbacio grupe neprijateljske pešadije od severoistočne ivice Rognja i utvrdio se u poslednjim kućama.

Komandir minobacačke čete je zadržao jednu poslugu za čuvanje minobacača, a sve ostalo ljudstvo izveo na određeni položaj i pripremio se za odbranu.

Artiljerijske baterije su otvarale vatru po neprijateljskoj pešadiji i tenkovima koji su se primakli severnoj ivici Rognja. U ovo vreme su se naši tenkovi, zaklanjajući se za kuće, neprimećeno primakli severnoj ivici Rognja, prestrojili u borbeni poredak i prešli u protivnapad. U ovoj borbi neprijatelj je izgubio još 6 tenkova i bio prinuđen da se ponovo povuče u pravcu salaša Roganj.

Borba se nije stišala ni kad je nastupio mrak. Neprijatelj je pod zaštitom mraka uporno pokušavao da prodre na severozapadnu ivicu Rognja.

U 21 čas tamo se razvila žestoka borba. Minobacačka četa je puščano-mitraljeskom vatrom sprečavala neprijatelju da prodre na vatrene položaje topova 203 mm. Komandant bataljona uzevši u obzir nastalu situaciju, naredio je da baterija topova 203 mm, pod zaštitom minobacačke čete, premesti vatrene položaje na istočnu ivicu Rognja. Bez obzira na to što je pojedinim grupama neprijateljskih automatičara uspelo da prodrat kroz borbene redove minobacačke čete i zauzmu nekoliko kuća na severozapadnoj ivici Rognja, minobacačka četa je obezbedila premeštanje vatrenih položaja baterije topova 203 mm.

12. marta u 22 časa komandant bataljona se odlučio na smeli manevar. Uzimajući u obzir da neprijatelj prema 6. pešadijskoj četi nije pokazivao aktivnost, on je naredio komandiru čete da za obezbeđenje u rejonu odbrane zadrži jedan pešadijski vod, a ostalim snagama zajedno sa minobacačkom četom izvrši protivnapad na neprijatelja

koji je izišao na severnu ivicu Rognja. 5. pešadijska četa je dobila zadatak da čvrsto drži svoj rejon odbrane.

Komandir 6. pešadijske čete je dao zadatak za obezbeđenje, a preostali deo čete prikupio na zapadnoj ivici Rognja, poslao oficira i uspostavio vezu sa minobacačkom četom. Dogovorivši se o sadejstvu, 6. pešadijska i minobacačka četa su krenule u protivnapad na neprijatelja koji je u to vreme zauzeo nekoliko kuća na severnoj ivici Rognja. Otpočela je žestoka borba. Naša pešadija i posluga minobacača smelo su napale neprijateljske automatičare u kućama. Oko 24 časa severna i severozapadna ivica Rognja su očišćene od neprijatelja.

U ovo vreme je komandantu bataljona, koji se nalazio kod mlina na zapadnoj ivici Rognja, stigao kurir od komandanta puka i predao naređenje da se bataljon u toku noći povuče na novu liniju odbrane: k. 177,8 — k. 176,0 — k. 174,2.

10. marta oko 5 časova sve su se jedinice bataljona, po naređenju komandanta bataljona, organizovano povukle i zauzele novi rejon odbrane.

U toku danonoćne naporne borbe 2. pešadijski bataljon 1288. pešadijskog puka naneo je znatne gubitke nadmoćnim neprijateljskim snagama zahvaljujući dobrom sadejstvu, preciznom rukovođenju borbom, izdržljivosti pešadije, artiljeraca i posluge minobacača. Neprijatelj je u ovim borbama izgubio više od 10 tenkova i oko 200 vojnika i oficira. Bataljon je zadržao svoj rejon odbrane i nije pustio neprijateljske tenkove na auto-put za Čugujev. Na ovu liniju bataljon se povukao tek po naređenju komandanta puka i povlačenje je izveo organizovano.

2. pešadijski bataljon 1288. pešadijskog puka uspešno je izveo postavljeni zadatak. Izdržljivom, upornom i aktivnom odbranom jedinice bataljona su zadržale zauzete položaje, nanele neprijatelju velike gubitke u ljudstvu i

tehnici i osujetile plan neprijatelja da napreduje u pravcu Čugujeva.

Bataljon je u određenom rejonu prešao u odbranu posle napornog marša od 40 km. Imao je ograničeno vreme — svega oko 18 časova — da organizuje odbranu. Bez obzira na to, jedinice bataljona su organizovale sistem vatrenih sredstava kojim je rastoplagnula nametala je pravilnu organizaciju sistema vatrenih sredstava.

Ograničena količina vatrenih sredstava kojim je rastoplagnula nametala je pravilnu organizaciju sistema vatrenih sredstava. Komandant bataljona i komandir čete izvršili su ovaj zadatak. Proučeni sistem vatrenih sredstava omogućio je da neprijatelj dode pod njen udar, kako na prilazima tako i neposredno ispred prednje linije, i obezbedio odbijanje napada nadmoćnih neprijateljskih snaga.

Izdržljivost i upornost odbrane bataljona bili su rezultat usklađenosti dejstava jedinica i visokog morala ljudstva.

Jedan od najvažnijih uslova za uspešno odbijanje neprijateljskih napada bilo je dobro organizovano komandovanje komandanta bataljona jedinicama bataljona, velika aktivnost, uzajamna pomoć jedinica pri odbijanju neprijateljskih napada i smelo manevrisanje živom silom i vatrom u toku borbe. Komandant bataljona je blagovremeno iskoristio svoju rezervu za protivnapad na neprijatelja koji je prodro na istočnu ivicu Rognja. Ovim protivnapadom neprijatelj je uništen, a opasnost za krilo i pozadinu — likvidirana. Treba naglasiti da je odmah posle uvođenja rezerve u borbu, komandant bataljona uzeo u svoju rezervu ostatke 4. pešadijske čete.

Uveče 12. marta, kada se na desnom krilu bataljona stvorila naročito komplikovana situacija, komandant bataljona je doneo smelu odluku — da glavne snage 6. pešadijske čete uzme sa manje ugroženog odseka i iskoristi ih za protivnapad i popravljanje situacije na severnoj i severozapadnoj ivici Rognja. Ovaj manevr je omogućio potpuni uspeh.

Bez obzira na složenost situacije u kojoj je bataljon vodio odbrambenu borbu u rejonu Rognja (povlačenje

suseda preko Roganke, nedovoljna količina artiljerije i municije za artiljeriju), bataljon je čvrsto držao svoj rejon odbrane.

ODBRANA 2. BATALJONA 572. PEŠADIJSKOG PUKA U REJONU ISTOČNO OD BLATNOG JEZERA

(Skica 24)

Početkom marta 1945. u rejonu Blatnog jezera neprijatelj je koncentrisao veliku tenkovsku grupaciju i 6. marta posle jake artiljerijske pripreme krenuo u napad radi uništenja 3. ukrajinskog fronta i izlaska na Dunav.

Naše trupe su se u toku 3 nedelje do početka neprijateljskog napada na ovaj položaj — pripremale za odbranu.

2. pešadijski bataljon 572. puka 233. pešadijske divizije branio je jugoistočno od Kišлага rejon koji je imao 1,5 km po frontu i 1,5 km po dubini. Desno se branio 3. bataljon puka, levo — jedinice 734. pešadijskog puka. S jedinicama 734. pešadijskog puka bataljon nije bio neposredno povezan. Delila ih je močvarna dolina bezimenog potoka, široka oko 400 m.

Od 15. februara do 5. marta bataljon je na prednjem kraju i u dubini odbrane iskopao 3 rova punog profila, međusobno povezana saobraćajnicama. Odstojanje između prvog i drugog rova bilo je 300 — 400 m a između drugog i trećeg 600 — 700 m. Pred prednjim krajem odbrane bataljona postavljeno je 1200 protivtenkovskih i 1300 protivpešadijskih mina.

Zemljište u rejonu odbrane bataljona bilo je ravničasto. Prirodnih protivtenkovskih prepreka ispred prednjeg kraja i u dubini odbrane nije bilo. Ispred prednjeg kraja nalazila su se neobrana polja kukuruza, koja su neprijateljskoj pešadiji, pa čak i tenkovima, omogućavala da neopaženo priđu odbrani bataljona.

2. pešadijski bataljon, kojim je komandovao kapetan M. V. Plotnjikov, sastojao se od 3 pešadijske, 1 mitralje-

ske i 1 minobacačke čete. Pešadijske čete su imale po 40 ljudi. Bataljon je bio naoružan sa: 107 pušaka, 50 automata, 8 puškomitraljeza, 3 mitraljeza, 2 protivtenkovske puške, 3 minobacača 82 mm, a ojačan sa 2 topa 45 mm, 2 topa divizijske artiljerije 76 mm i 2 haubice 122 mm.

Borbeni poredak bataljona imao je dva ešelona: 4. i 5. pešadijska četa bile su u I, a 6. pešadijska četa u II ešelonu.

Osmatračnica komandanta bataljona je uređena u drugom rovu na centru borbenog poretka bataljona.

4 topa i 2 haubice, pridati bataljonu, korišćeni su za neposredno gađanje. 2 topa 45 mm su se nalazila na vatrenim položajima između prvog i drugog rova, a 2 topa divizijske artiljerije 76 mm, 2 haubice 120 mm i minobacači 82 mm između drugog i trećeg rova.

Topovi istureni za neposredno gađanje trebalo je da dejstvuju samo po neprijateljskim tenkovima na udaljenju ne većem od 400—600 m. Sem artiljerije, za borbu s tenkovima i oklopnim vozilima, određeni su lovci na neprijateljske tenkove, naoružani protivoklopnim bombama i zapaljivim flašama „KS“.

Do početka neprijateljskog napada organizovano je sadejstvo sa podržavajućom artiljerijom; pešadijske čete i artiljerijske baterije dobine su ugovorene znake za početak i prekid artiljerijske vatre.

Ljudstvo bataljona je pripremano na partijsko-političkim časovima da bude uporno i izdržljivo u borbi.

Uzimajući u obzir da se neprijatelj priprema da udari na našu odbranu uglavnom tenkovima, na vežbama za borbenu pripremu posebna pažnja se posvetila organizaciji protivtenkovske odbrane.

Ujutro 6. marta neprijatelj je počeo artiljerijsku pripremu, koja je trajala duže od 40 minuta, posle čega su njegova pešadija i tenkovi krenuli u napad.

Događaji u rejonu 2. bataljona 572. pešadijskog puka su se odvijali ovako.

Posle artiljerijske pripreme, oko 2 bataljona pešadije i 25 tenkova 1. tenkovske SS divizije napali su 2. bata-

ljon. Glavni udar neprijatelj je upravio na levo krilo, gde se branila 5. pešadijska četa. Kada su neprijateljski tenkovi podilazili prednjem kraju odbrane čete, 2 čelna tenka su istovremeno uništena na minskom polju, a ostali su se zaustavili i otvorili vatru.

U isto vreme na signal komandanta bataljona topovi istureni za neposredno gađanje otvorili su vatru po neprijateljskim tenkovima, dok je po pešadiji otvorena zaprečna vatra iz streljačkog oružja i minobacača. Trpeći velike gubitke, neprijateljska pešadija je polegla, a zatim počela da se povlači. Vatreno dejstvo je trajalo jedan sat. Napad je odbijen, ali je neprijatelj u isto vreme pokušao da isturi napred grupu inžinjeraca da uklone minsku polja ispred prednjeg kraja odbrane bataljona. Međutim, neprijateljske pionire pešadija je uništila organizovanom vatrom.

Kad je odbio prvi napad, bataljon je preneo vatru na neprijatelja koji je napadao suseda sleva.

U toku čitavog dana neprijateljska pešadija i tenkovi su više puta napadali bataljon i njegove susede. Hitlerovci su po cenu velikih gubitaka uspeli da se uklone u odbranu 3. bataljona 572. puka, koji se branio desno.

U 19 časova neprijatelj je ponovio napad na 2. bataljon. Preko 30 tenkova i oko 2 bataljona pešadije istovremeno su napadali desnog suseda — 3. bataljon — u pravcu k. 150. Ovo je imalo za posledicu izbacivanje 3. bataljona sa dotada držanih položaja i njegovo povlačenje na treću liniju rovova, gde se rasporedio za odbranu prema severu.

Ovim napadom neprijatelj je uspeo da zauzme deo prvog rova, na desnom krilu 2. bataljona i da potisne 4. četu, koja je držala saobraćajnicu između prvog i drugog rova, postavljajući se frontom prema severu. Krajem dana je potisnut u treći rov i levi sused.

Položaj 2. bataljona je bio težak, jer je pretila opasnost njegovim krilima i pozadini. Bez obzira na složenost situacije, on je zadržavao zauzete položaje, sasređujući znatan deo snaga i sredstava na obezbeđenje krila.

U prvom danu uništen je znatan broj neprijateljskih vojnika i oficira, eliminisano ili spaljeno 11 tenkova i 8 jurišnih topova, od kojih 7 tenkova i 5 jurišnih topova na minskim poljima.

U toku čitave borbe telefonska veza komandanta bataljona sa četama radila je neprekidno. Ovo je bilo moguće zato što su telefonske linije bile provučene kroz rovove i saobraćajnice i obezbeđene od artiljerijske i minobacačke vatre.

U prekidima između neprijateljskih napada svi oficiri bataljona su preduzimali mere da osposobe sistem vatre na prednjem kraju i krilima i da izvrše popunu municije u pešadijskim četama.

Noću uoči 7. marta neprijatelj na čitavom frontu nije preduzimao aktivna dejstva, sem što je izviđao malim grupama i održavao metodičnu vatru po našoj odbrani.

7. marta neprijatelj takođe nije aktivno napadao 2. bataljon. Ipak su tokom čitavog dana vođene naporne borbe na odsečima neposrednih suseda bataljona. Hitlerovci su težili da razviju uspeh koji su postigli 6. marta, da odbace susede dalje na jug i na taj način opkole i unište 2. bataljon koji se uporno branio.

Procenivši situaciju komandant puka je odlučio da ne bi bilo celishodno zadržavati 2. bataljon na pređašnjim položajima, jer su se s ovog odseka susedne jedinice povukle 3—4 km. U takvoj situaciji bataljon je mogao biti odsečen od glavnine puka. Zato je naredio da se povuče na položaj pripremljen na putu Kaloz — salaš Aranjoš i da tamo organizuje odbranu. Čim se smračilo, bataljon je počeo da se povlači.

Treba naglasiti da je i tada bataljon pokazao izvanrednu organizovanost. Zadržavajući navalu neprijatelja sa fronta i desnog krila, pod zaštitom artiljerijske vatre, on se povukao u potpunom redu i poseo položaj za odbranu na određenoj liniji.

Noću su pešadijske čete osvajale svoje nove rejone odbrane i organizovale sadejstvo s artiljerijom i susedima.

Noću uoči 8. marta neprijatelj je ispred fronta puka koncentrisao oko 50 tenkova, oko 2 puka pešadije i ne

manje od 3 puka artiljerije. Zorom u 5.30 časova, posle jakog artiljerijskog vatretnog naleta, neprijateljska pešadija i tenkovi su prešli u napad na širokom frontu.

2. bataljon je napadalo 20 tenkova i skoro puk pešadije. Jedinice 2. bataljona su, kao i prvog dana neprijateljskog napada, pokazale vanrednu upornost i izdržljivost u odbrani. U ovoj borbi neprijateljski tenkovi su primenili ovakvu taktiku: primakнуvši se sasvim blizu prednjeg kraja, oni su uključivali farove i velikom brzinom jurili napred. Na taj način jedan broj je uspeo da prodre kroz borbeni poredak bataljona. Tenkovi su se ustremili na k. 159. Propustivši ih, bataljon je organizovanom vatrom odvojio pešadiju od njih i prisilio je da polegne na prilazima prednjeg kraja odbrane bataljona. U ovom naletu neprijateljska pešadija je pretrpela velike gubitke.

Držeći rejon odbrane, bataljon je do 17 časova vodio tešku borbu sa nadmoćnim snagama neprijateljske pešadije i tenkova.

Tek pošto se levi sused — 3. bataljon — povukao u rejon salaša Roža, a neprijateljski tenkovi izašli u pozadinu, komandant puka je naredio 2. bataljonu da se probija i sjedini sa 3. bataljom. Krajem dana bataljon je izišao u rejon salaša Antolj (na skici nije označen, 3 km južno od k. 159).

8. marta bataljon je izbacio iz stroja 4 tenka, 1 borna kola, 1 jurišni top i uništio više od 100 neprijateljskih vojnika i oficira.

U trodnevnim borbama s nadmoćnim neprijateljskim snagama sve ljudstvo bataljona pokazalo je odvažnost, hrabrost i moralnu čvrstinu.

Komandant bataljona kapetan Plotnjikov je u ovim borbama pet puta ranjen, ali nije napustio bojno polje i nastavio je da komanduje bataljonom. Hrabrost, smelost i umešnost u rukovođenju borbom pokazali su takođe stariji adutanti bataljona poručnik Agafonov i komandir 4. čete kapetan Saharov. Primere hrabrosti i odvažnosti pokazala je većina vojnika i podoficira. Komandir topa 76

mm podoficir Đumin je vatrom iz svog topa onesposobio 1 tenk, 1 oklopni transporter i uništio 2 jurišna topa. Komandir minobacačke posluge, partijski rukovodilac bataljona, podoficir Ivčenko je u vreme odbijanja neprijateljskih napada sam nišanio i punio top. Kasnije, kada je neprijateljska vatra izbacila iz stroja svu poslugu minobacača i kad se neprijateljska pešadija primakla sasvim blizu vatrene položaja minobacačke čete, on je sipao neprekidnu vatu po neprijateljskoj pešadiji i uništio više od 20 neprijateljskih vojnika.

Odeljenje pod komandom vojnika Ševeleva pri odbijanju neprijateljskih napada u rejonu k. 150 organizovanom vatrom je uništilo oko 20 neprijateljskih vojnika i oficira. Hitlerovcima nije uspelo da prođu kroz položaje koje je držalo ovo odeljenje.

Izdržljivost naših trupa koje su se branile u rejonu Blatnog jezera i uvođenje svežih rezervi iscrpli su neprijatelja i zaustavili njegovo napredovanje. Ubrzo su naše trupe na ovom odseku prešle u napad.

Borbena dejstva 2. bataljona 572. pešadijskog puka očigledno pokazuju da tamo gde je dobro organizovana odbrana, gde ljudstvo umešno koristi moć svih svojih vatreñih sredstava, odseci odbrane postaju nepristupačni neprijatelju.

2. bataljon je u odbrambenim borbama pokazao izuzetnu upornost i izdržljivost. Ovo je bilo postignuto zahvaljujući:

- brižljivoj pripremi ljudstva bataljona za vođenje odbrambene borbe; obezbeđenju dobro promišljene i dobro organizovane inžinjerijske odbrane;
- preciznom sadejstvu pešadije s artiljerijom;
- umešnom korišćenju puščano-mitraljeske vatre za odvajanje neprijateljske pešadije od tenkova.

Ranije postavljena minska polja, koja su kontrolisana gustom vatrom bataljona, omogućila su uspešnu borbu u odbrani prednjeg kraja a i uspešna dejstva u neposrednoj dubini.

**ODBRANA 1. BATALJONA 104. GARDIJSKOG
PEŠADIJSKOG PUKA ISTOČNO OD BLATNOG
JEZERA**

(Skica 25)

6. marta 1945. neprijatelj je jakim tenkovskim snagama krenuo u napad između Blatnog i Velenetskog jezera protiv trupa 3. ukrajinskog fronta. Posle dvodnevne naporne borbe uspelo mu je da se na desnom krilu 30. pešadijskog korpusa 26. armije uklini u našu odbranu u dubini oko 4 km.

Da bi se likvidirao nastali prodor i onemogućilo dalje napredovanje neprijatelja u pravcu istoka i jugoistoka, komandant korpusa je naredio komandantu 104. gardijskog pešadijskog puka, koji se nalazio u njegovoj rezervi, da noću uoči 8. marta zaposedne odbrambene položaje na liniji (isklj.) k. 159 — vinograd — železnička stanica severno od Šarkerestura.

1. bataljon ovog puka pod komandom majora Lapsina dobio je zadatak da zauzme rejon odbrane (isklj.) k. 159 — vinograd — bezimena kota. Inžinjerijska organizacija, ranije pripremljena, imala je dva rova punog profila povezana međusobno saobraćajnicama. Zemljište u ovom rejonu bilo je prolazno za tenkove. Bataljon je imao 3 pešadijske čete od po 80 ljudi, 1 mitraljesku i 1 minobacačku, svega 305 ljudi. Bio je naoružan sa 3 minobacača 82 mm, 6 puškomitraljeza i 3 mitraljeza. Podržavali su ga 1 artiljerijski divizion artiljerijskog puka divizije, 3 topa isturena za neposredno gađanje i 2 tenka, koji su se koristili za otvaranje vatre s mesta.

Bataljon je zauzeo određeni rejon odbrane sa sve 3 čete u I ešelonu. Komandiri pešadijskih četa imali su u rezervi po 1 pešadijsko odeljenje, komandant bataljona — pešadijski vod i 1 mitraljez.

Osmatračnica komandanta bataljona je uređena u drugom rövu, 250 m od prednjeg kraja. Zajedno sa komandantom bataljona nalazio se i komandant podržavajućeg artiljerijskog diviziona.

Dok je bataljon zaposedao odbrambeni položaj, neprijatelj je sa 2 tenka i grupom automatičara dospeo u rejon bezimene kote, 50 m zapadno od k. 159. i zauzeo naš prvi rov. Tako je nastao prođor koji je odvojio desnog suseda za 700—800 m. Pokušaji bataljona da se u toku noći i ujutro 8. marta sjedini sa svojim desnim susedom i da stvori neprekidan front odbrane ostali su bezuspešni.

U zoru 8. marta jedinice bataljona su dobine borbene zadatke i organizovale sadejstvo sa podržavajućom artillerijom.

U 5.30 časova, posle jakog vatrenog naleta artiljerije i minobacača, neprijatelj je na čitavom frontu korpusa obnovio napad. Skoro bataljon pešadije uz podršku 12 tenkova 2. SS tenkovske divizije napao je položaj bataljona. Ispred streljačkog stroja neprijateljske pešadije išli su tenkovi. Glavne napore hitlerovci su usmerili na to da zaobiđu desno krilo bataljona.

Divizijska i pukovska artiljerija sa zaklonjenih položaja, topovi istureni za neposredno gađanje i 2 tenka koji su se nalazili u rejonu odbrane bataljona obasipali su vatrom neprijateljske tenkove. Po neprijateljskoj pešadiji koja se kretala za tenkovima otvorena je puščana, mitraljeska i minobacačka vatra. Time je ona odvojena od svojih tenkova i polegla je 150—200 m od prednjeg kraja odbrane bataljona. Neprijateljski tenkovi, kad su ostali bez pešadije, okrenuli su natrag i sklonili se iza bezimnih kota.

U 7 časova neprijatelj je obnovio napad. Ovog puta glavne napore je usmerio na spoj 1. i 2. pešadijske čete. Združenom vatrom pešadijskih četa neprijateljska pešadija je opet odsečena od tenkova. Polegla je 200 m od prednje linije naše odbrane i počela da se ukopava. Dospevši pod jaku vatru divizijske artiljerije, neprijateljski tenkovi su se okrenuli nazad. Vatreno dejstvo je trajalo do 11.30 časova.

U 12 časova neprijatelj je preduzeo treći napad. Posle jakog vatrenog naleta neprijateljska četa jačine oko 70 vojnika sa 2 tenka ponovo je pokušala da zaobiđe 3. pešadijsku četu, ali je i ovaj neprijateljski manevr bio

otkiven. Artiljerijskom i puščano-mitraljeskom vatrom naše trupe su odbile i ovaj napad.

U 13.30 časova, posle vatrenega naleta, neprijatelj je preuzeo četvrti napad. Vatrom topova isturenih za neposredno gađanje onesposobljeno je nekoliko neprijateljskih tenkova. Naporna borba je trajala do uveče. Tada su hitlerovci uspeli da donekle potisnu desno krilo 3. pešadijske čete i zauzmu mali deo prvog rova.

U zoru 9. marta, posle vatrenega naleta naše artiljerije, 2. i 3. pešadijska četa su krenule u protivnapad da izbace neprijatelja koji je uoči toga dana zauzeo deo prvog rova. Neprijatelj je takođe preuzeo niz napada da proširi proboj, ali bezuspešno. Naporna borba je trajala čitav dan. Oko 21 časa bataljon je uspeo da izbaci neprijatelja iz rova i odbaci ga na polazni položaj. Neprijatelj je na bojištu ostavio više od 40 mrtvih. Po dokumentima ubijenih uspostavljeno je da su osim jedinica 2. tenkovske SS divizije u ovom rejonu dejstvovalе i jedinice 44. pešadijske divizije.

U toku čitavog dana i noći uoči 10. marta na odseku desnog suseda trajale su žestoke borbe.

Noćnim napadom neprijatelj je zauzeo k. 159. Sada se situacija 1. bataljona znatno pogoršala jer je neprijatelj ugrozio pozadinu bataljona. Zbog nastale situacije komandant bataljona je isturio 2. pešadijsku četu na južne padine k. 159. Četa je zaposela odbrambene položaje frontom na sever.

Od 6 do 17 časova 10. marta neprijatelj je 6 puta polazio u napad snagama jačine pešadijskog bataljona uz podršku 10 tenkova, ali su svi njegovi napadi odbijeni.

U 17 časova, posle jakog vatrenega naleta artiljerije, fašisti su snagama jačine pešadijskog bataljona uz podršku 30 tenkova sedmi put krenuli u napad. Imajući veliku brojnu nadmoćnost, naročito u tenkovima, neprijatelj je ovog puta uspeo da se uklini u odbranu bataljona i potisne ga na liniju zapadno od Jakob-salaša. Bataljon se na ovu liniju povukao organizovano, ne dozvolivši neprijatelju dalje prodiranje u dubinu naše odbrane.

Bez obzira na veliku brojnu nadmoćnost neprijatelja, naročito u tenkovima, jedinice 1. bataljona 104. gardijskog pešadijskog puka tri dana su hrabro odbijale njegove napade nanoseći mu velike gubitke.

Braneći zaposednute položaje, jedinice bataljona su pustile neprijatelja blizu, odvojile pešadiju od tenkova i uništavajućom vatrom iz svih vrsta oružja nanosile im velike gubitke.

Odbranu 1. bataljona karakterisala je ne samo čvrstina i upornost već i aktivnost. Tako je 9. marta odlučnim protivnapadom 2. pešadijske čete neprijateljski bataljon izbačen iz naših rovova. Rezerve koje su bile na raspolaganju komandira pešadijskih četa i komandanta bataljona omogućavale su blagovremeno pojačanje jedinica koje su se branile na ugroženim položajima i odbijale neprijateljske napade.

Veliki značaj u uspešnom odbijanju napada neprijateljske pešadije i tenkova imalo je dobro organizovano sadejstvo pešadijskih četa s artiljerijom i tenkovima i to što su jedinice bataljona pravilno koristile vatru streljačkog oružja i minobacača za odvajanje neprijateljske pešadije od tenkova.

**ODELJAK III
BORBENA DEJSTVA PEŠADIJSKOG PUKA**

BORBA 176. PEŠADIJSKOG PUKE U PROBOJU
NEPRIJATELJSKE ODBRANE SEVERNO OD
PULTUSKA

(14. i 15. januara 1945)

SITUACIJA I ZADATAK 176. PUKE
(Skica 26)

U jesen 1944. trupe Sovjetske armije forsirale su Narev na odsek Rožan-Pultusk i zauzele mostobran na njegovojo zapadnoj obali. Odbivši mnogobrojne neprijateljske napade, naše trupe su zadržale zauzeti mostobran, znatno ga proširile i počele se spremati za napad radi probaja neprijateljske odbrane i upada s juga na teritoriju istočne Pruske.

46. pešadijska divizija (176, 340. i 341. pešadijski puk) prikupila se 1. novembra na 70 km od linije fronta i počela da se priprema za borbu.

20. decembra komandant korpusa je zajedno sa komandantima divizija i jedinica pojačanja krenuo u izviđanje zone predstojećeg napada. On je na zemljištu postavio zadatak komandantu 46. divizije — da bude spremna da smeni naše trupe na prednjem kraju odbrane i u početku napada probije neprijateljsku odbranu na odsek usamljene kuće — 700 m zapadno od k. 109,0 — južna ivica Glodova; da uništi neprijateljske snage u otpornoj tački Glodovo i ovlada linijom: istočna ivica šume severno od Vigode — (isklj.) Tšcinec, zatim, razvijajući napad u

pravcu Meženeca, da ovlada linijom Krupi — (isklj.) Kožlovo, i krajem prvog dana napada izbije na liniju Bžezinka-Garnovo.

Utanačivši pitanja vezana za izvršenje zadatka postavljenog diviziji, komandant korpusa je naredio da polazak u izviđanje komandanata pukova i bataljona bude izведен striktno po planu štaba korpusa. Kategorički je zabranjeno vođenje razgovora i bilo kakvih beležaka o pitanjima predstojećeg napada. Komandant korpusa je zahtevao, ne upoznajući potčinjene sa pravim borbenim zadatkom, da se u planove borbenih priprema jedinica unesu odgovarajuće korekture i da se trupe pripreme za napad uzimajući u obzir realne uslove zemljišta i neprijateljske odbrane.

26. decembra komandant divizije general-major N. S. Borščov je krenuo u izviđanje s komandantima pukova i jedinica ojačanja. Pre početka izviđanja on je upoznao prisutne sa zadatkom divizije i saopštio svoju odluku da će borbeni poređak divizije u napadu biti u dva ešelona: u I ešelonu biće pešadijski pukovi 176. i 340. a u II — 341. Desno krilo divizije naneće glavni udar pravcem južna ivica Goscejeva-Krupi.

Na izviđanju je postavljen zadatak 176. pešadijskom puku, određenom za napad na pravcu glavnog udara divizije, da sa borbenim poretkom u dva ešelona probije neprijateljsku odbranu na odseku: usamljena kuća 700 metara zapadno od k. 109,9 — severna ivica Glodova, uništi neprijateljske snage na bezimenoj koti severoistočno od Glodova i ovlada trima linijama rovova. Dalje, puk je trebalo da nastupa pravcem na Baranjec.

176. pešadijski puk je po odluci komandanta divizije pojačan 888. artiljerijskim, 94. tenkovskim i 1476. samohodnim artiljerijskim pukom i sa 2 čete pionirskog bataljona.

Desni sused, 90. pešadijska divizija, imao je zadatak da napada opštim pravcem Dzeržanovo — Švelice — gazdinstvo Kšemenj.

Levo, na pravcu Glodovo — Vigoda napadao je 340. pešadijski puk 46. pešadijske divizije, čiji je osnovni za-

datak bio da ovlada k. 96,4, a zatim šumarkom 1,5 km severoistočno do Tšcineca.

Komandant divizije je naredio da pre početka napada pukova I ešelona, a posle prvog vatrenog naleta artiljerije, prednji odred (2. bataljon 340. puka) počne dejstva u zoni divizije, munjevitim napadom zauzme prvi neprijateljski rov i ne zadržavajući se u njemu, ovlada drugim i trećim rovom. Komandant divizije je napomenuo da će trajanje artiljerijske pripreme i početak napada pukova I ešelona zavisiti od rezultata dejstva prednjeg odreda. U slučaju uspešnog dejstva ovog odreda, pukovi I ešelona treba da budu spremni da pređu u napad odmah, ne čekajući kraj artiljerijske pripreme.

Komandant i načelnik štaba puka obrađivali su dokumenta za predstojeći napad u štabu divizije samo u jednom primerku. Kategorički je zabranjen svaki razgovor o napadu.

KARAKTERISTIKA ZEMLJIŠTA I NEPRIJATELJSKE ODBRANE

Komandantu 176. pešadijskog puka potpukovniku F. S. Semjonovu, nakon izučavanja zemljišta i neprijateljske odbrane, kao i na osnovu podataka dobijenih iz štaba divizije, bilo je poznato sledeće: zemljište u zoni napada puka je ravničasto sa niskim humkama, što omogućava upotrebu svih rodova vojske. U dubini neprijateljske odbrane, na 1,5—2 km od prednjeg kraja, protiče rečica Pelta. Pešadija i laka artiljerija mogle su se prebaciti preko ove rečice, pokrivene ledom debljine 15—20 cm. Za prebacivanje tenkova i teške artiljerije neophodno je predvideti pripremu specijalnih sredstava.

U dubini neprijateljske odbrane (4 do 5 km od prednjeg kraja) nalazila se velika šuma koja je hitlerovcima olakšavala tajno prikupljanje rezervi. U rejonu polaznog položaja 176. pešadijskog puka teren je bio otkriven, što je zahtevalo brižljivo maskiranje.

U zoni predstojećeg napada puka bilo je dosta seoskih puteva; sem toga, smrznuto zemljište i plitki snežni

pokrivač dopuštali su kretanje trupa i borbene tehnike van puteva.

Neprijatelj je u toku 3,5 meseca na ovoj liniji izgradio i upotpunio (u inžinjerijskom pogledu) svoje položaje.

Glavni pojas njegove odbrane — 6 do 8 km — imao je 2 položaja. Prvi položaj sa 3 linije rovova bio je u inžinjerijskom pogledu najuredniji. Prvi rov ovog položaja prolazio je istočnom ivicom Dzeržanova — zapadnim padinama k. 109,9 — južnom ivicom Glodova.

Prednji kraj neprijateljske odbrane bio je obezbeđen gustim poljima protivtenkovskih i protivpešadijskih mina, a takođe i žičnim preprekama.

Druga linija neprijateljskih rovova iskopana na 400—500 m od prve, prolazila je pogodnjim zemljишtem za odbranu. Po karakteru inžinjerijskih radova i broju položaja pripremljenih za vatrena sredstva ona nije bila lošija od prve.

U sve tri linije rovova napravljena su mitraljeska gnezda, a na odgovarajućim pravcima izgrađeni laki i teški bunkeri. Za smeštaj ljudstva Nemci su izgradili zemunice za 6—8 ljudi, prekrivene sa dva-tri reda oblica prečnika 20 cm.

Na osnovu podataka izviđanja naših trupa koje su se branile na ovoj liniji i izjava zarobljenika, bilo je poznato da je prosečna gustina inžinjerijskih uređaja na jednom kilometru fronta prvog položaja bila ovakva:

Vrsta objekata	Na prvoj liniji rovova	Na drugoj liniji rovova
Lakih bunkera za mitraljeze	1	0,5
Montažnih mitraljeskih bunkera od armiranog betona	1	1
Otvorenih mitraljeskih ležišta	16	5
Streljačkih zaklona	32	70
Zemunica za 6—8 ljudi	14	5
Osmatračnica u rovovima	3	1
Grudobrana	10	—
Niša za municiju	12	—

Na bezimenoj koti severoistočno od Glodova neprijatelj je imao jaku otpornu tačku. U njoj se nalazilo 7 mitraljeskih gnezda i 3 topa. Nasuprot levom krilu 176. puka bila je još jedna otporna tačka — Glodovo. One su imale tesno vatreno sadejstvo. Treća linija rovova prolazila je 500 m istočno od Goscejeva i Zakrenta.

Drugi položaj glavnog odbrambenog pojasa imao je neprekidan rov na liniji Švelice — Vigoda i delimične rovove na tačkama: gazdinstvo Kšemenj, Vujti, Trojani, Budi, Debini.

U dubini neprijateljske odbrane, na liniji Golimin — Novi — Doljni (6 km od Vujti—Trojana) prolazio je drugi pojas odbrane, sa dve linije rovova udaljene 400 do 600 m jedna od druge.

Komandantu puka takođe je bilo poznato da se u zoni predstojećeg napada puka brane 3 čete 19. i 61. puka 7. pešadijske divizije. Spoj između 19. i 61. pešadijskog puka nalazio se na liniji desne granice 176. pešadijskog puka.

U II ešelonu 61. nemačkog pešadijskog puka u rejonu Švelica nalazio se njegov 2. bataljon. Bataljon 19. neprijateljskog pešadijskog puka branio se u Glodovu i na k. 96,4. Kao rezerva 7. pešadijske divizije u rejonu Čarnostuva su prikupljeni izviđački bataljon divizije i 80. građevinski bataljon. U rejonu Golimin—Stari nalazio se neprijateljski 507. tenkovski bataljon.

U zoni napada 176. puka neprijatelj je imao 40 puškomitraljeza i 8 teških mitraljeza, 7 minobacača, 6 protivtenkovskih topova, a uz to je mogao da na ovaj odsek koncentriše vatru iz 34 topa kalibra 75, 105 i 150 mm.

O 7. nemačkoj pešadijskoj diviziji bilo je poznato da je u borbama na sovjetsko-nemačkom frontu nekoliko puta razbijena i povlačena u pozadinu radi preformiranja. U januaru 1945. 7. pešadijska divizija je popunjena i imala je 7580 vojnika i oficira. Nacionalni sastav divizije — Nemci, s neznatnim brojem Austrijanaca. Godine starosti 50% od 24 do 30 godina, a ostali preko 30 godina. Divizija je bila potpuno sposobna za borbu i mogla je da pruži uporan otpor napadu naših trupa.

ODLUKA KOMANDANTA 176. PUKA ZA NAPAD

7. januara, dok se puk nalazio na maršu, potpukovnik F. S. Semjonov sa komandantima bataljona i puku pridatih pojačanja krenuo je u izviđanje zone predstojećeg napada. Pošto se orijentisao na zemljištu, komandant puka je saopštio bliži i sledeći zadatak divizije i puka, kao i to da u početku artiljerijske pripreme, odmah posle prvog vatrenog naleta, u pojasu divizije počinje borbena dejstva prednji odred sa zadatkom da zauzme tri prva neprijateljska rova. Posle toga, komandant puka je naredio da se borbeni poredak puka za napad postroji u dva ešelona: u I ešelonu 1. i 2, a u II — 3. bataljon. Glavni udar treba da nanese 2. bataljon u pravcu otporne tačke na bezimenoj koti.

Komandanti bataljona dobili su sledeće zadatke:¹⁾

1. bataljon, koristeći uspeh prednjeg odreda, koji je nastupao u zoni dejstva divizije, odlučnim napadom treba da zauzme tri linije rovova prvog neprijateljskog položaja, a zatim, u sadejstvu sa 2. bataljom, Goscejevo.

2. bataljon, koristeći uspeh prednjeg bataljona, treba da uništi neprijatelja u otpornoj tački na bezimenoj koti istočno od Goscejeva, a zatim, u sadejstvu s 1. bataljom zauzme Goscejevo.

3. bataljon (II ešelon puka) nastupa za 2. bataljom i posle prestrojavanja pozadi njegovog desnog krila, sa linije Goscejeva razvija napad u pravcu: raskrsnica puteva 0,5 km zapadno od Goscejeva — usamljene kuće severozapadno od Baraneca.

Komandant tenkovskog puka je dobio zadatak da upotrebi sve tenkove za neposrednu podršku pešadije, da vratrom i udarom uništava neprijateljske vatrene tačke i živu silu na prvom položaju i u dubini odbrane; da bude spremjan za odbijanje protivnapada neprijateljske pešadije i tenkova s pravaca Švelice—Čarnostuv—gazdinstvo Kšemenj. Samohodni artiljerijski puk (sem 1 baterije) upotrebljava se za vatrenu podršku napada pešadije i tenkova.

¹⁾ U zapovesti komandanta puka i drugim dokumentima raspored sredstava ojačanja bataljona nije naveden.

Komandant puka je saopštio komandantima bataljona da se puk za izvršenje zadatka ojačava 1 artiljerijskim pukom — 24 topa 76 mm, 11 haubica 122 mm, pukom teških tenkova — 21 tenk i samohodnim artiljerijskim pukom — 21 oruđe 76 mm i sa 3 čete inžinjerije.

Takođe je saopštio da se artiljerijska priprema napada izvodi po planu divizije.

U toku artiljerijske pripreme, koja je trebalo da traje 85 minuta (prvi vatreni nalet — 15 minuta, rušenje i neutralisanje ciljeva 60 minuta i drugi vatreni nalet 10 minuta), artiljerija je u zoni napada puka morala da neutrališe i uništi živu силу i vatrena sredstva u 1., 2. i 3. rovu prvog položaja i otpornoj tački bezimene kote severoistočno od Glodova; da spreči bočnu vatru po borbenom poretku puka od Dzeržanova i Glodova; da spreči protivnapade neprijateljske pešadije i napade od Švelica, Čarnostuva i Vigode.

Napad pešadije i tenkova treba da bude praćen vatrenim valom u dubinu do 2 km, a zatim koncentracijama vatre po linijama i izdvojenim objektima, koji bi ometali napredovanje pešadije. Pukovska grupa i divizijska artiljerija imale su zadatak da sa linije Goscejeva obezbede uvođenje u borbu II ešelona puka.

Napad puka sem pukovske artiljerijske grupe podržavali su i delovi divizijske i korpusne artiljerije.

Gustina artiljerije na 1 km probroja fronta u zoni puka iznosila je gotovo 270 topova i minobacača kalibra 76 mm i većeg.

Za neposredno gađanje u zoni puka planirano je da se isture 14 topova, koji početkom napada treba da se prebacuju zajedno sa bataljonima I ešelona kao prateća artiljerija.

Komandant puka je odlučio da u protivtenkovskoj rezervi zadrži 14 topova samohodnog artiljerijskog puka. Po planu divizije predviđalo se da se za protivtenkovsku odbranu u zoni dejstva puka sredstvima divizije postepeno izgrade protivtenkovske otporne tačke u Glodovu i Vujti-Trojanima.

Komandant puka je znao da će od početka napada pešadije avijacija koncentrisati svoje napade po neprijateljskim artiljerijskim i minobacačkim baterijama i prikupljenoj živoj sili i tehničici.

Inžinjerijsko obezbeđenje u zoni napada puka izvodilo se u saglasnosti s planom štaba divizije u kojem se predviđalo: uređenje osmatračnice i komandnog mesta puka snagom pukovskog voda inžinjerije; do svanuća 13. januara čišćenje minskih polja u zoni 176. pešadijskog puka snagom 1. čete divizijskog inžinjerijskog bataljona; pravljenje 8 prolaza noću uoči 14. januara u neprijateljskim preprekama snagom istog bataljona divizijske inžinjerije i pionirske čete pridate puku; izdvajanje 1 odeljenja iz pionirske čete pridate puku i njegovo upućivanje u sastav jurišnih grupa, predviđenih za blokiranje i uništenje neprijateljskih lakih bunkera. Za obezbeđenje tenkova i samohodne artiljerije određeni su 1 četa inžinjerije i pokretni odred za zaprečavanje sastava jednog inžinjerijskog voda sa 60 protivtenkovskih i 100 protivpešadijskih mina na kolima tipa GAZ-AA.

Komandant puka je naredio da se u periodu izlaska i zauzimanja polaznog položaja za napad komandovanje organizuje s komandnog mesta koje je bilo uređeno u šumi istočno od k. 109,9, a pošto se smene trupe na prednjem kraju i bataljoni zauzmu polazni položaj — s osmatračnice uređene 300 m jugozapadno od k. 109,9.

PRIPREMA PUKA ZA NAPAD

Od 1. novembra 1944. do 4. januara 1945. jedinice 176. puka spremale su se za borbu u rejonu udaljenom 70 km od prednjeg kraja odbrane naših trupa.

Komandant puka i komandant bataljona izlazili su u izviđanje 7. i 8. januara, pre dolaska puka u polazni rejon. Posle prikupljanja puka u polaznom rejonu komandanti bataljona su izvršili izviđanje sa komandirima četa, vodova i baterija. Oni su u izviđanju utanačili način smenjivanja odbrambenih trupa i zauzimanja polaznog položaja za napad. Za to vreme su se komandiri jedinica upoznali

sa zemljištem i karakterom neprijateljske odbrane.

Komandanti bataljona su izviđali u grupama od po 5—6 ljudi. Sav rad na zemljištu vršen je sa osmatračnicama jedinica koje su se branile na prednjem kraju i iz rovova, uz preduzimanje svih mera maskiranja.

Na osnovu izvršenog rada na zemljištu štab puka je obradio plan predstojećeg napada i izvodno ga saopštio komandantima jedinica.

U jedanaestom minutu artiljerijske pripreme prednji bataljon divizije trebalo je da napadne neprijatelja u prvom rovu, zauzme ga i ne zadržavajući se u njemu razvije napad prema drugom i trećem rovu.

S početkom napada prednjeg bataljona artiljerija ima da prenese vatru sa prve na drugu liniju rovova; u slučaju uspešnog toka napada prednjeg bataljona i bataljona I ešelona puka, koji slede za njim, artiljerija preduzima podršku pešadije i tenkova koju vrši vatrenim valom u dubinu do 2 km.

1. i 2. bataljon 176. puka na signal „crvena raketa“ prelaze u napad i prelazeći prednji odred napreduju saobrazno postavljenom zadatku.

Štab puka je izradio uputstva o načinu međusobnog pokazivanja ciljeva raketama i rafalima svetlećih mitraljесkih zrna i artiljerijskih granata i saopštio ih komandirima jedinica svih rodova vojske.

Kako je već navedeno, pre napada je izvršena borbena priprema i obuka trupa. U vremenu od 1. novembra do 20. decembra jedinice 176. puka na vežbama za borbenu pripremu pripremale su se za napad sa probojem jako utvrđene neprijateljske odbrane. Izuzetna pažnja je posvećena vežbama četa i bataljona u bojnom gađanju. Vežbe su se izvodile danonoćno. Svaku jedinicu puka spremali su za ono što treba da izvrši u borbi, a zanimanja su izvođena na zemljištu sličnom rejonu predstojećih borbenih dejstava. Tako su se bataljoni I ešelona puka navikavali na munjeviti napad na neprijateljsku odbranu sa prebacivanjem preko borbenog poretka prednjeg bataljona. Bataljon II ešelona vežbao se u brzim prestrojavanjima za borbu

pozadi krila bataljona koji je nastupao ispred jega. Ovaj bataljon se više nego ostali obučavao za dejstva noću.

U svim taktičkim zanimanjima učestvovali su artiljerija, tenkovi i samohodna artiljerija.

Tema zanimanja prvo se obrađivala na zemljištu s oficirima, a posle sa trupama.

Uređenje polaznog položaja za napad izvodilo se snagom i sredstvima trupa koje su se branile na prednjem kraju. Na mostobranu, gde su se branile trupe, iskopane su tri linije rovova. Prve dve, na odstojanju 100—200 m jedna od druge, predviđene su za I i II ešelon puka, dok je III linija, udaljena 800—1200 m od druge, predviđena za II ešelon divizije.

Uoči 8. januara puk se posle tri noćna marša prikupio za smenu u rejonu južno od Gnojna.

Radi skrivanja priprema za napad, posebna pažnja celokupnog sastava je obraćena na neophodnu tajnost predstojećih zadataka puka. Prebacivanje trupa iz rejona prikupljanja na prednji kraj vršeno je samo noću. Jedinice i štabovi smeštali su se u šumama daleko od naselja. Sem toga, pri prebacivanju jedinica nije se dozvoljavalo postavljanje mnogih oznaka jedinica ili imena komandira na raskrsnicama puteva i na prilazima ka položaju jedinica. Bilo je kategorički zabranjeno svako opštenje s meštanima.

Noću 11/12. januara 2. bataljon je zauzeo odbrambeni položaj na čitavom rejonu puka, smenivši jedinice 2. divizije koje su se tu branile. Iste noći na vatrene položaje su dovučeni topovi predviđeni za neposredno gađanje.

Noću 14. januara polazni položaj zauzela su 2 ostala bataljona puka. Ujutro 14. januara jedinice 176. puka su bile spremne da izvrše borbeni zadatak. 1. i 2. bataljon su se nalazili u prvoj liniji rovova, udaljenoj od neprijateljskog prednjeg kraja 200—400 m, dok je 3. bataljon bio u drugoj. U ovo vreme su tenkovi i samohodni artiljerijski puk, pridati pešadijskom puku, izašli na polazni položaj u šumi severno od Hmeljeva.

176. puk 46. pešadijske divizije od septembra 1941. neprekidno se nalazio u sastavu armije na frontu. Ljudstvo puka je imalo bogato borbeno iskustvo. Za početak napada

pešadijske čete su popunjene sa po 95 ljudi. Puk je naooružan sa: 81 puškomitraljezom, 7 mitraljeza, 18 minobacača 82 mm, 6 minobacača 120 mm, 10 protivoklopnih topova 45 mm, 4 pukovska topa 76 mm i 45 protivoklopnih pušaka; municije za streljačko oružje — imao je 1,5 borbeni komplet, a artiljerijske i minobacačke — 2 borbena kompleta.

TOK BORBE

(Skica 27)

14. januara u 10 časova na čitavoj zoni udarne grupacije fronta počela je artiljerijska priprema, koja se izvodila u uslovima ograničene vidljivosti. Ovog dana na većem delu teritorije Pribaltika, Istočne Pruske i Poljske bila je gusta magla. Zbog nepovoljnih meteoroloških uslova avijacija nije imala borbenih letova.

10 minuta posle početka artiljerijske pripreme prednji bataljon, koji je dejstvovao u zoni divizije, napao je neprijatelja u prvoj liniji rovova i brzo iz zauzeo. Kad je napao drugu liniju rovova, dočekan je jakom vatrom. Pokazalo se da se u početku naše artiljerijske pripreme jedan broj hitlerovaca skrio u skloništa, dok je znatan broj uspeo da saobraćajnicama pređe u drugu liniju rovova. Neprijateljske grupe koje su ostale u prvoj liniji rovova uništoje prednji bataljon.

Zbog toga što je neprijatelj pružio jak vatreni otpor iz druge linije rovova, prednji bataljon nije mogao dalje da napreduje. Uzimajući u obzir nastalu situaciju, naša artiljerija je produžila artiljerijsku pripremu po ranije razrađenom planu.

U 11.25 časova na signal sa osmatračnice komandanta puka krenuli su u napad 1. i 2. bataljon puka.

Istovremeno su prešli u napad tenkovi i samohodna artiljerija, koja se nalazila na polaznim položajima na zapadnoj ivici šume severno od Hmeljeva.

Kad su jedinice puka prilazile drugoj liniji rovova, dočekala ih je jaka neprijateljska vatra iz svih vrsta stre-

Ijačkog i artiljerijskog naoružanja. Iz otporne tačke na bezimenoj koti severoistočno od Glodova krilo 1. bataljona je osuto vatrom iz neprijateljskog topa i mitraljeza. Ne-posredni pogodak granate onesposobio je jedan top naše samohodne artiljerije. Tri druga topa samohodne artiljerije, koja su dejstvovala na ovom odseku, otvorila su vatru na neprijateljski top i mitraljez, ali nisu uspela da ih onesposobe, i naša pešadija je polegla. Tada su u pomoć došli tenkovi, kojima je samohodna artiljerija svetlećim granatama pokazala cilj. Prišavši bliže cilju, teški tenkovi su sa nekoliko granata neutralisali neprijateljsku vatrenu tačku. Pešadijske čete bataljona, koristeći se tim što je neprijateljska vatra donekle oslabila, prešle su u napad i brzo zauzele otpornu tačku na koti. Ustanovljeno je da su fašisti tukli artiljerijskom vatrom po našoj pešadiji iz teškog tenka ukopanog u zemlju.

Tenkovi i samohodna artiljerija koji su podržavali 2. bataljon, prilazeći drugoj liniji rovova, uništili su 2 mitraljeska gnezda i slomili otpor neprijateljske pešadije. Nakon toga bataljon je bez naročitih napora zauzeo tu liniju rovova.

Naporna borba razbuktala se u severnom delu otporne tačke Glodovo. Neprijatelj je ovde pružio jak otpor vatrom. 6. pešadijska četa 2. bataljona, koja je napadala na ovom odseku, polegla je. Prateća samohodna artiljerijska baterija po naređenju komandira čete počela je tući neprijateljske vatrene tačke koje su ometale napredovanje pešadije. 2 samohodna artiljerijska topa otvorila su vatru zapaljivim zrnima po kućama u kojima su se skrivali neprijateljska pešadija i mitraljezi. Ostala samohodna oruđa ove baterije dejstvovala su razornim granatama po puškarnicama koje je neprijatelj načinio u prizemlju kuća. Ubrzo je samohodna artiljerija neutralisala neprijateljske vatrene tačke, nakon čega je 6. četa upala u naselje. Međutim, u centru otporne tačke Glodova neprijatelj se uporno branio. Tamo je levi sused produžavao da vodi žestoku borbu. Desni sused se u ovo vreme borio za treću liniju rovova.

Praćeni vatrom artiljerije, 1. i 2. bataljon puka su uz podršku tenkova i samohodne artiljerije napali neprijatelja

u trećoj liniji rovova i u 15 časova je zauzeli. Posle toga je 1. bataljon, zajedno sa četom desnog krila 2. bataljona, zauzeo Goscejevo i pristupio prelazu preko reke Pelte.

Za razvijanje uspeha bataljona I ešelona komandant puka je odlučio da na levom krilu puka uvede u borbu bataljon II ešelona, ojačan baterijom samohodne artiljerije. 176. puk je pod jakom bočnom neprijateljskom vatrom s k. 96,4 forsirao Peltu, presekao auto-put Čarnostuv — Pultusk i razvijajući napad sa svim bataljonima, izbio na drugi neprijateljski položaj.

2. i 3. bataljon puka su nakon kratke borbe prodrili kroz drugi neprijateljski položaj i u 20 časova ušli u šumu severozapadno od Vigode.

1. bataljon je u ovo vreme vodio upornu borbu na auto-putu zapadno od Goscejeva s neprijateljskim jedinicama izviđačkog bataljona 7. pešadijske divizije i ostacima 1. bataljona 61. pešadijskog puka, koje su vršile protivnapad.

Uzimajući u obzir nastalu situaciju, komandant divizije je posle podne uveo pozadi levog krila 176. puka 341. pešadijski puk — II ešelon divizije. Razvijajući se na 300 m južno od Goscejeva i zaobilazeći fašističku otpornu tačku, gde je produžavao da vodi borbu 340. puk, ovaj puk se probio severoistočno od Zakrenta i otpočeo borbu u šumi uz sporo napredovanje. U 20 časova puk je zauzeo Vigodu.

U ovo vreme je desni sused 176. puka zauzeo Švelice.

U toku 14. januara jedinice puka su u upornim borbama zarobile 20 vojnika, koji su pripadali 1. bataljonu 61. pešadijskog puka i uništili oko 200 neprijateljskih vojnika i oficira.

Kad su naše jedinice zauzele prvi neprijateljski položaj, hitlerovski oficiri su u panici počeli da šalju u eter neprekidne molbe za pomoć. Evo nekih radiograma.

U 11.30 časova: „Bunkeri uništeni. Situacija — teška. Prvi rov je zauzeo neprijatelj. Šta da se radi?“

U 11.45 časova: „Tenkovi i pešadija. Staro i novo komandno mesto su opkoljeni neprijateljskim tenkovima i pešadijom. Tražim hitnu pomoć u tenkovima.“

Krajem dana neprijatelj je, pošto je utrošio sve taktičke rezerve, uneo u borbu znatan deo svojih specijalnih jedinica (veziste, pionire) i vojnike pozadinske službe, a u isto vreme počeo iz pozadine užurbano da dovlači rezerve. Otpor hitlerovaca je osetno porastao.

Noćna napadna dejstva naših jedinica bila su bezuspšena. 3. bataljon, predviđen za noćna dejstva, napadao je neprijatelja neorganizovano i nesigurno, te nije napredovao. 1. bataljon odbivši neprijateljske protivnapade, u toku noći se primakao rovovima severoistočno od Baranjca. Ocenivši situaciju, komandant puka je odlučio da sredi jedinice i ujutro 15. januara, posle artiljerijskog naleta od 10 minuta, napadne neprijatelja u pravcu Baranjca. Ovu odluku komandanta puka odobrio je komandant divizije.

Treba primetiti da komandant puka nije bio dovoljno istrajan u organizovanju i izvođenju noćne borbe 3. bataljona. Ovo je neprijatelju omogućilo da sredi svoje jedinice. Osim toga, u toku noći fašisti su privukli iz dubine u zonu napada 46. divizije 25. tenkovski puk i poljski rezervni bataljon 7. pešadijske divizije. Ovim snagama i ostacima pešadijskih pukova 7. pešadijske divizije neprijatelj je već ujutro 15. januara preuzeo niz protivnapada, pokušavajući da zaustavi dalje napredovanje naših trupa. Situacija je u zoni napada 176. puka ujutro 15. januara bila ovakva: u 9.20 časova, posle kratkog artiljerijskog naleta, neprijatelj je snagom jednog bataljona s tenkovima izvršio protivnapad na levo krilo puka pored raskrsnice puteva 1 km jugoistočno od Budi-Debinija. U 10 časova iz rejona Baranjca protiv 1. bataljona je krenula u protivnapad grupa neprijateljske pešadije — oko 150 ljudi sa 10 tenkova i jurišnim topovima. Istovremeno je neprijatelj preuzeo protivnapade sa grupama pešadije i tenkova na levog i desnog suseda.

Protivnapadi fašista iz Budi-Debinija i Baranjca dočekani su jakom i organizovanom vatrom 2. i 3. bataljona, uz podršku 3 samohodne artiljerijske baterije i tenkovskog puka. Vatra naših tenkova, samohodne i pukovske

artiljerije sručila se na neprijateljsku pešadiju i tenkove, koji su krenuli u protivnapad. Jedinice levog suseda, 341. puka, osule su vatru po krilu ove neprijateljske grupe.

Više od 2 sata trajala je borba u kojoj je vatrom naše artiljerije i tenkova onesposobljeno 11 neprijateljskih tenkova i jurišnih topova. Sem toga su hitlerovci na bojištu ostavili mnogo mrtvih vojnika i oficira i oko 40 mitraljeza i 7 oklopnih kola. U ovoj borbi jedinice puka su zarobile neprijateljske vojнике iz 25. tenkovskog puka, 61. pešadijskog puka i poljskog rezervnog bataljona 7. pešadijske divizije. Odbivši neprijateljski protivnapad, 176. puk je u 12 časova, posle vatrengog naleta od 10 minuta, ponovio napad. U 16 časova 1. bataljon je upao u neprijateljski rov severoistočno od Baranjca, gde je izdržao protivnapad dveju četa pešadije, podržavanih tenkovima.

Pošto je odbio protivnapad, 1. bataljon se utvrdio u ovom rovu, dok su 2. i 3. bataljon, čisteći od neprijatelja šumu jugoistočno od Baranjca, savlađujući minska polja i prepreke, u 16 časova izbili na severozapadnu i zapadnu ivicu ove šume i počeli borbu za Baranjec i Budi-Debini.

Neprijatelj je sredio jedinice razbijene za vreme prvog protivnapada i posle podne obnovio protivnapad protiv jedinica 176. puka u pravcu Baranjca i Budi-Debinija. Jedinice koje su napadale podržavao je masovnom vatrom artiljerije i minobacača. Borba je trajala do kasno uveče. Desni sused je krajem dana, pošto je odbio nekoliko protivnapada neprijateljske pešadije i tenkova, vodio borbu u rejonu k. 115,6. Levi sused — 341. pešadijski puk — izašao je na zapadnu ivicu šume jugoistočno od Budi-Debinija.

Kad se smračilo, 176. pešadijski puk je uputio jake izviđačke grupe, koje su u 22 časa ustanovile da je neprijatelj pod zaštitom malih zaštitnih delova počeo da se povlači u pravcu zapada.

Dobivši ove podatke, komandant 176. pešadijskog puka, koji se nalazio na svojoj osmatračnici na ivici šume 1 km istočno od Baranjca, odlučio je da goni neprijatelja.

U odred za gonjenje komandant puka je odredio 1. pešadijski bataljon, ojačan četom tenkova, samohodnom artiljerijskom baterijom i četom pionira. Komandant 1. pešadijskog bataljona je određen za komandanta ovog odreda. Dužnost odreda je bila da ujutro 16. januara zauzme Golimin-Novi i napreduje prema Ruškovu. Glavnina puka trebalo je da napada za ovim odredom.

U vreme priprema puka za napad organizacija gonjenja neprijatelja nije bila rešena. Komandant i načelnik štaba nisu ovom pitanju posvetili dovoljnu pažnju, zbog čega puk nije mogao početi gonjenje neprijatelja. Odred za gonjenje se formirao na brzinu, noću, te se prosto kretao za neprijateljem koji se povlačio, a nije ga gonio.

Odred za gonjenje u 23 časa je krenuo marš-rutom Baranjec — Golimin-Novi. Posle 40 minuta za njim je krenula glavnina puka. 16. januara u 1 čas noću komandant odreda je ugovorenim signalom preko radija izvestio štab puka da je stigao do Vujti-Trojanija i, pošto nema dodira sa neprijateljem, produžava da se kreće dalje.

Ujutro 16. januara odred za gonjenje je zajedno sa tenkovima tenkovskog korpusa, uvedenog u prodor u posasu armije ujutro 15. januara, presekao auto-put Golimin-Stari — Garnovo. 16. januara u 18 časova glavnina puka je, krećući se za odredom, stigla do naselja Oljševke, 7 km severozapadno od Ruškova. (Skica 26).

Posle zauzimanja Oljševke 176. puk je povučen u II ešelon divizije.

Nastupanju 176. puka prethodila je dugotrajna i svestrana priprema. Komandiri jedinica proučili su zemljište, karakter neprijateljske odbrane, razjasnili zadatke postavljene jedinicama i na zemljištu uskladili sva pitanja sa dejstva artiljerije, tenkova i samohodne artiljerije.

Pešadijske jedinice su u toku borbene pripreme stekle praktične navike u proboru odbrane zajedno s artiljerijom,

tenkovima i samohodnom artiljerijom. Sve ovo je pomoglo uspešnom proboru glavnog pojasa neprijateljske odbrane i održavanju čvrstog sadejstva u toku nastupanja.

Postignuta tajnost izvođenja svih preduzetih mera u pripremi za napad obezbedila je taktičko iznenadenje. Ovom je u znatnoj meri pomoglo to što su se trupe određene za napad na glavnom pravcu u periodu priprema za napad nalazile 70 km od linije fronta i tek su neposredno pred početak napada dovedene u polazni rejon. Isturanje jedinica na prednji kraj, smena trupa koje su se тамо branile i zauzimanje polaznog položaja izvođeni su samo noću, uz preduzimanje najstrožih mera maskiranja.

Napad je počeo pokretom prednjeg bataljona koji je dejstvovao u pojusu divizije. Pošto je zauzeo prvi rov, on nije mogao da ovlada drugim. U nastalim uslovima artiljerijska podrška je produžena prema planu.

Od početka napada bataljoni I ešelona su vodili borbu u tesnom sadejstvu sa pridatim jedinicama artiljerije, tenkova i samohodne artiljerije.

Treba primetiti da je od druge linije rovova 176. puk zbog zaostajanja suseda bio izložen jakoj neprijateljskoj vatri sleva. Komandant 176. puka, mada je znao situaciju na odseku levog krila, koji je vodio žilavu borbu za otpornu tačku Glodovo, nije mu pružio potrebnu pomoć ni vatrom, ni udarom bar jednog dela svojih snaga. Ovo ukazuje na slabo organizovano sadejstvo 176. puka sa susedom u toku borbe.

Krajem prvog dana puk je ušao u šumu. Trebalo je noćnim dejstvima očistiti šumu od neprijatelja i izaći na njenu zapadnu ivicu. No, usled slabe kontrole komandanta i neodlučnosti koju je ispoljio komandant 3. bataljona, noćna dejstva bataljona su bila bezuspešna.

U toku pripreme za napad organizacija gonjenja nije dobro rešena. Kada su noću 16. januara hitlerovci počeli da se povlače, puk nije imao organizovan odred za gonjenje, usled čega se neprijatelj odvojio od naših jedinica.

NAPAD 75. GARDIJSKOG PEŠADIJSKOG PUKA S PROBOJEM JAKO UTVRĐENE NEPRIJATELJSKE ODBRANE NA PRILAZIMA ISTOČNE PRUSKE

(16 — 19. oktobra 1944)

SITUACIJA I ZADATAK 75. PUKA (Skica 28)

U jesen 1944. trupe Sovjetske armije izbivši na granicu Istočne Pruske, naišle su na jak otpor neprijatelja na ranije pripremljenim položajima. Na dostignutoj liniji su se utvrđile i počele pripremati za nov napad sa probojem utvrđene neprijateljske odbrane.

26. gardijska pešadijska divizija, u čiji je sastav ulazio 75. gardijski pešadijski puk, obrazovala je II ešelon korpusa. U vreme prelaza naših trupa u odbranu, divizija je prikupljena u rejonu udaljenom 20 km od linije fronta, gde je po naređenju komandanta korpusa počela sa pripremom jedinica i delova za predstojeći napad.

Komandant korpusa je na izviđanju 2. oktobra 1944. postavio diviziji zadatak da probije neprijateljsku odbranu na odseku k. 77,2 — Kunigiški-Lanken, zauzme liniju Klajpuce — Mala Stalavka, a zatim, razvijajući napad, izbije na liniju Vojšvili — Kajri. Krajem prvog dana nastupanja prednji odredi divizije trebalo je da izađu na liniju neprijateljske odbrane pripremljene na državnoj granici i zauzmu Platen i Matlauken.

Komandant divizije general-major I. G. Černov s komandantima pešadijskih pukova i jedinica ojačanja izašao je 4. oktobra u izviđanje dela fronta predstojećeg napada divizije i tom prilikom postavio pešadijskim pukovima sledeće zadatke:

75. gardijski puk da probije neprijateljsku odbranu u rejonu usamljene kuće 300 m jugozapadno od k. 67,8 — usamljene kuće 400 m južno od škole i zauzme liniju Klajpuce — bezimena kota 1 km južno od ovog mesta; zatim da nastupa u pravcu naselja Kajri, zauzme liniju

Santara — (isklj.) Sviri i krajem dana izbije na liniju k. 109,2 — k. 117,8.

79. puk dobio je naređenje da nastupa desno, a 77. puk 26. gardijske divizije levo od 75. gardijskog puka.

Da se obezbedi izvršenje postavljenog zadatka, 75. puku su pridati: tenkovski bataljon, četa tenkova za čišćenje minskih polja i 2 baterije teške samohodne artiljerije; sem toga napad puka treba da podržava minobacački puk.

U toku artiljerijske pripreme u zoni napada puka koncentrisana je vatra 212 topova i minobacača raznih kalibara. Puk su podržavali 45 tenkova i samohodna artiljerija. Ovo je omogućilo stvaranje srednje taktičke gustine od oko 170 topova i minobacača, 36 tenkova i oruđa samohodne artiljerije na 1 km fronta.

O neprijateljskoj odbrani komandantu puka je bilo poznato sledeće: u zoni predstojećeg napada puka, prema podacima naših trupa koje su dejstvovale na ovom odseku, branio se skoro bataljon 1141. nemačkog pešadijskog puka. 2 čete ovog bataljona su se nalazile u prvoj liniji rovova. Naša izvidnica je otkrila na prednjem neprijateljskom kraju 16 mitraljeza. Neprijateljske čete je u razno vreme podržavalo 5—6 artiljerijskih i minobacačkih baterija, čiji su se vatreni položaji nalazili u rejonu Klajpuce — Kumec II. Skoro četa neprijateljske pešadije primćena je u rejonu Male Stalavke. U šumi južno od Podboreka nalazio se tenkovski bataljon „Norveška“, koji je u svom sastavu imao oko 40 tenkova i jurišnih topova.

Taktička zona neprijateljske odbrane na ovom pravcu bila je duboka do 20 km.

Glavni pojas odbrane imao je dva položaja.

Prvi položaj imao je dve, a na pojedinim mestima i tri linije rovova punog profila. Ispred prve linije rovova su uređena ležišta za mitraljeze i protivtenkovske puške, žičane prepreke („brunove spirale“) i protivpešadijska i protivtenkovska minska polja. Kamene stambene i privredne zgrade na prednjem kraju i u dubini uređene su za odbranu. U zoni napada puka naša izvidnica je otkrila 5 lakih bunkera na prednjem kraju i 8 u najbližoj dubini

odbrane. Protivtenkovska artiljerija je ešelonirana po dubini i pripremljena za dejstvo iz zaklona; pogodni pravci za dejstvo tenkova u dubini odbrane su minirani. Na bezimenoj koti 300 m južno od Klajpuca neprijatelj je pripremio jaku otpornu tačku.

Položaj odbrane na liniji Juzefovo — Mala Stalavka imao je dve linije rovova punog profila, iskopanih na uzvišicama koje su obezbeđivale preglednost zemljišta na nekoliko kilometara. Ispred prvih rovova su na drvenom kolju postavljene žičane prepreke tipa „pojačane ograde“.

Drugi pojas odbrane na liniji k. 109,2 — k. 117,8 bio je uređen sa tri-četiri linije rovova punog profila međusobno povezanih saobraćajnicama. U prvom rovu, ispod grudobrana hitlerovci su izgradili skloništa od armiranog betona. Ovaj rov je obezbeđen pojasmom protivpešadijskih i protivtenkovskih minskih polja (dubina pojasa — 6 redova mina). Ispred pojasa minskih polja neprijatelj je postavio žičane prepreke tipa „pojačane ograde“.

Druga linija rovova je takođe obezbeđena žičanim preprekama.

Najčešće utvrđeni položaj išao je duž granice Istočne Pruske. Na odseku Platen — Matlauken bile su iskopane 2—3 linije rovova. Prva je obezbeđena gustom žičanom dvorednom preprekom i trorednom niskom, teško primetnom preprekom. Ispred druge linije rovova bila su 4 reda žičanih prepreka tipa „pojačane ograde“ i 3 reda na niskom kolju. Pozadi rovova su se nalazile stalne vatrene tačke od armiranog betona.

Znatan broj naselja i uzvišica na prednjem kraju i u dubini neprijateljske odbrane otežavao je osmatranje neprijateljskih dejstava. U isto vreme neprijatelj je imao mogućnost da osmatra položaje naših jedinica na velikoj dubini pošto je držao dominirajuće uzvišice. Pod takvim uslovima naše trupe su mogle samo noću da dovoze municiju i druga materijalna sredstva potrebna za borbu.

U zoni napada bilo je dovoljno dobrih puteva, što je omogućavalo obema stranama da izvode manevre živom silom i tehnikom, kako duž fronta tako i iz dubine.

ODLUKA KOMANDANTA PUKA I PRIPREMA ZA NAPAD
(Skice 28. i 29)

Komandant puka potpukovnik P. S. Plankin s komandanima bataljona i komandirima jedinica ojačanja izišao je 5. oktobra u izviđanje, upoznao oficire na zemljištu sa situacijom i nakon preciziranja niza pitanja saopštio svoju odluku za napad, u kojoj je naredio da puk nanese glavni udar desnim krilom pravcem Santara — k. 109, 2. Borbeni poredak da bude u dva ešelona: u I — 1. i 2. bataljon, a u II — 3. bataljon.

Komandant puka je postavio 1. bataljonu zadatak da probije neprijateljsku odbranu na odseku: kuća 300 m jugozapadno od k. 67,8 — kuće 200 m severno od škole, da u bližem zadatku ovlada bezimenom kotom 750 m istočno od Klajpuca, a zatim zauzme Klajpuce i nastupa pravcem Kumec II — Santara.

2. bataljon trebalo je da probije odbranu na odseku škola — usamljena kuća 300 m zapadno od k. 90,7, sa bližim zadatkom da zauzme Gužiče, a zatim bezimenu kotu 1 km južno od Klajpuca. Posle toga da nadire u pravcu k. 109,5.

3. bataljon je dobio zadatak da nastupa za 1. bataljonom i razvija uspeh s linije njegovog bližeg zadatka; istovremeno da bude spreman za odbijanje neprijateljskih protivnapada od Klajpuca i Male Stalavke.

Od sredstava ojačanja komandant puka je pridao 1. bataljonu četu tenkova, bateriju samohodne artiljerije, vod tenkova za čišćenje minskih polja, bateriju minobacačkog puka i bateriju pukovskih topova 76 mm. Sem toga, bataljon je trebalo da podržava divizion minobacačkog puka.

2. bataljonu su pridate četa tenkova, baterija samohodne artiljerije, baterija minobacačkog puka, baterija topova 45 mm i vod tenkova za čišćenje minskih polja. Za podržavanje bataljona određen je divizion minobacačkog puka.

Komandant puka je saopštio oficirima koji su učestvovali u izviđanju da će divizija pred početak napada

u zoni puka izvršiti nasilno izviđanje. Artiljerijska priprema napada izvodiće se po planu divizije, koji je predviđao da ona traje dva časa. Artiljerijska podrška napada pešadije i tenkova izvodiće se vatrenim valom do linije Juzefovo — Mala Stalavka, a artiljerijska podrška borbe u dubini neprijateljske odbrane koncentracijama vatrenih pukovskih i divizijskih artiljerijskih grupa po ciljevima koji ometaju napredovanje pešadije i izdvajanjem dela artiljerijskih baterija za neposredno dejstvo po neprijateljskoj pešadiji i tenkovima.

Planirano je da se artiljerijska priprema izvede po sledećem grafikonu:

5 minuta — vatreni nalet po prednjem kraju i neposrednoj dubini neprijateljske odbrane;

7 minuta — vatra za uništenje i neutralisanje ciljeva u dubini prvog pojasa odbrane;

15 minuta — vatra za uništenje i neutralisanje ciljeva raspoređenih na prednjem kraju odbrane, dejstvom topova isturenih za neposredno gađanje;

50 minuta — vatra za uništenje žive sile i vatrenih sredstava na prednjem kraju i u neposrednoj dubini odbrane.

Pukovskoj artiljerijskoj grupi komandant puka je dao i ove zadatke:

— da uništi neprijateljske lake bunkere, raspoređene na prednjem kraju;

— da uništi vatrene tačke na prednjem kraju, a naročito na bezimenoj koti južno od Klajpuca, u rejonu Male Stalavke i Šapkina;

— da bude pripremljena da odbije protivnapad fašista iz šume severno od Vasiljeva i sa strane Kajrija.

Inžinjerijska priprema polaznog rejona za napad izvedena je po planu divizije. U pozadini naših jedinica pioniri divizije sasvim su očistili minska polja. Za pravljenje prolaza u neprijateljskim preprekama u zoni dejstva 75. gardijskog puka bila su predviđena 2 voda pionirskog bataljona divizije. Oni su pre početka napada morali da izrade dva-tri prolaza za svaku pešadijsku četu. Mesta gde je trebalo napraviti prolaze kroz svoja i neprijateljeva

minskih polja određivali su komandiri pešadijskih jedinica. Pravljenje prolaza počelo je noću uoči 13. oktobra i trajalo tri sledeće noći.

Do izlaska jedinica puka na polazni položaj uređena su komandna mesta i osmatračnice, iskopani zakloni za tenkove i samohodnu artiljeriju na istočnoj obali reke Šervinte i načinjene rampe za prilaz tenkova reci radi prevoženja.

Za praćenje tenkova i samohodne artiljerije puku je pridata četa pionira. Tenkovi za čišćenje minskih polja, pridati puku, imali su zadatku da za tenkovski bataljon izrade prolaze kroz neprijateljska minskih polja.

Kao polazni položaj pešadije služila je linija rovova iskopana na zapadnoj obali Šervinte, udaljena 150—200 m od prednjeg kraja neprijateljske odbrane.

Jedinice puka zauzele su polazni položaj tačno po planu koji je postavio komandant divizije. Tako je postavljanje artiljerije na polazne položaje počelo dva-tri dana pre početka napada i izvodilo se samo noću. Vatrene položaji minobacača 82 mm određeni su u prvom rovu, minobacača 120 mm — na drugoj liniji rovova ili pozadini, ali ne dalje od 600—800 m od prednjeg kraja neprijateljske odbrane, divizijske artiljerije 76 mm na udaljenosti do 2 km i haubičke artiljerije — do 3 km. Krajem 15. oktobra sva artiljerija i minobacači su zauzeli svoje vatrene položaje i bili spremni za otvaranje vatrenje.

U početku se planiralo da se pešadijske jedinice 75. gardijskog puka dovedu na polazni položaj noću uoči 15. oktobra. Međutim, ovaj plan je komandant divizije izmenio. Uzimajući u obzir da je neprijatelj osmatrao ne samo rovove na zapadnoj obali Šervinte već i zemljiste naših položaja u dubinu 5—6 km, odlučeno je da se jedinice koje su se branile na prednjem kraju smene noću uoči 16. oktobra, to jest uoči dana napada. 15. oktobra, čim se smračilo, puk je izišao iz rejona položaja i 16. oktobra pre 4 časa, prešavši 20 km, smenio jedinice koje su se branile na ovom odseku. Njegovi bataljoni su zauzeli: 1. bataljon — prvi rov na liniji (iskl.) k. 67,8 — izbočina Šervinte severoistočno od škole; 2. bataljon — prvi rov južno od

izbočine do leve granične linije puka; 3. bataljon — rejon k. 79,6 — kuća 700 m istočno od škole. Osmatračnica komandanta puka nalazila se 600 m istočno od škole. Dva dana pre napada tenkovi i samohodna artiljerija su prikupljeni u rejonu isčekivanja, 5—7 km od prednjeg kraja. 16. oktobra za vreme artiljerijske pripreme tenkovi su izašli na polazni položaj.

Noću uoči 16. oktobra oficiri štaba puka su izvršili proveravanje gotovosti polaznog položaja i prolaza kroz neprijateljska minska polja i žičane prepreke.

TOK BORBE

(Skice 29. i 30)

16. oktobra u 7 časova u zoni napada puka izviđačka četa divizije uz podršku artiljerije izvršila je nasilno izdanje u pravcu škole (700 m severozapadno od k. 90,7). Zbog jake neprijateljske vatre izviđači nisu uspeli da prodru u prvi rov. U toku borbe otkrili su nekoliko novih vatrenih tačaka i, što je glavno, ustanovili da neprijateljska pešadija čvrsto drži prvu i drugu liniju rovova.

U 11.30 časova, nakon artiljerijske pripreme od 2 časa, 1. i 2. bataljon koristeći se eksplozijama svojih granata, krenuli su u napad. Jedinice koje su napadale dočekane su vatrom preostalih neprijateljskih vatrenih tačaka iz prve i druge linije rovova i vatrom artiljerije iz dubine odbrane.

Na naročito jak vatreni otpor naišle su jedinice 1. bataljona. Otpor neprijatelja je slomljen vatrom iz svih vrsta oružja i udarom prispelih tenkova, te je bataljon upao u prvu liniju rovova i počeo da uništava preostale neprijateljske grupe.

Jedinice 2. bataljona su naišle na slab otpor neprijatelja, brzo savladale prvu i drugu liniju rovova i iz potreta zauzele treći rov na istočnoj ivici Gužuča. U toku napada 2. bataljon je delom snaga i vatrom pružio potrebnu pomoć 1. bataljonu, koji je uskoro slomio otpor

neprijatelja na drugoj liniji rovova i izšao na severnu ivicu Gužuča.

Nakon zauzimanja Gužuča jedinice puka su produžile da nastupaju i u sadejstvu sa tenkovima i artiljerijom uspešno napredovale. U 12 časova 1. bataljon je zauzeo neprijateljsku otpornu tačku u Klajpucu, a 2. bataljon bezimenu kotu zapadno od Gužuča. U ovo vreme susedni 79. i 77. gardijski puk takođe su uspešno napredovali.

Uspešno napredujući, 1. i 2. bataljon su u 13 časova zauzeli drugi položaj na liniji Juzefovo — Mala Stalavka.

Neprijatelj se povukao na liniju jezera, zapadno od linije Mala Stalavka i znatno pojačao otpor. Hitlerovci su pokušali da zadrže napredovanje naših jedinica ubacivanjem u borbu pukovskih rezervi i jedinica tenkovskog bataljona „Norveška“. S tim ciljem su u 12.30 časova do 30 tenkova i 1 četa pešadije izvršili protivnapad na desnog suseda. U 13 časova su 15 tenkova i 2 voda neprijateljske pešadije od Kumeca II preduzeli protivnapad na 2. bataljon. Zahvaljujući dobro organizovanom sadejstvu jedinica bataljona s artiljerijom i tenkovima, ovaj protivnapad je odbijen.

U 14 časova 1. bataljon je nakon naporne borbe zauzeo Kumec II, a 2. bataljon je u sadejstvu s levim susedom napao preostale jedinice 1. i 2. bataljona 1141. pešadijskog puka i njegovu rezervnu četu, koje su pokušavale da se utvrde na istočnoj ivici šume južno od Podboreka. Njih su podržavali 20—25 tenkova iz sastava tenkovskog bataljona „Norveška“. Napadu 2. bataljona i levog suseda prethodio je jak vatreni nalet većeg dela divizijske artiljerije u trajanju od 15 minuta.

Savlađujući jak otpor neprijatelja, 2. bataljon je u sadejstvu s tenkovima u 16 časova izbio na zapadnu ivicu šume. U isto vreme 1. bataljon je smelim napadom zauzeo Santaru i Podborek i uništavajući neprijateljske jedinice koje su se povlačile, napredovao još 1 km na zapad od ovih naselja.

Dalje napredovanje jedinica puka zaustavljeno je jakom vatrom i protivnapadima neprijateljskih tenkova i pešadije sa linije Vojšvili — Kajri.

U ovo vreme znatan deo tenkova i samohodne artillerije, pridatih puku, upotrebljen je za uništavanje malih neprijateljskih grupa, preostalih u pozadini puka. Usled toga su tenkovi zaostali od borbenog poretku pešadije, s kojom su bili dužni da dejstvuju.

Artijerija koja je podržavala puk je u to vreme još uvek dejstvovala s ranijih vatreñih položaja na 7—8 km iza borbenih poredaka pešadije, te se samo trećina nje prebacila na nove vatreñe položaje.

Sve ovo je znatno umanjilo mogućnosti za napad naših jedinica. Na većem delu odseka pešadija je, naišavši na vatreñi otpor neprijatelja, bila prinuđena da polegne i da se ukopa. Ovo je iskoristio neprijatelj i na više mesta prešao u protivnapad.

Tako je u 13.40 časova četa neprijateljske pešadije uz podršku tenkova napala desnog suseda iz rejona Vojšvili. U 19 časova bataljon pešadije sa tenkovima preduzeo je protivnapad na spoj 75. i 79. pešadijskog puka. Zahvaljujući izdržljivosti naših jedinica i iskusnom korišćenju priručnih vatreñih sredstava, neprijateljski protivnapadi su odbijeni. U 18.20 časova hitlerovci su još jednom napali jedinice puka sa pravca od naselja Kajri. U ovom protivnapadu učestvovala je četa automatičara uz podršku tenkova i jurišnih topova. Uzimajući u obzir nastalu situaciju, komandant puka je ubacio u borbu iza desnog krila 1. bataljona 3. bataljon — iz II ešelona puka. Zahvaljujući odlučnim dejstvima ovog bataljona, protivnapad je odbijen. Uz to je u ovoj borbi vatrom naše artillerije onesposobljeno i spaljeno 12 neprijateljskih tenkova i jurišnih topova.

Odbivši protivnapade, jedinice puka nisu uspele da slome neprijateljski otpor na liniji Vojšvili — Kajri. Vatreñi dejstva su produžena. Jedinicama puka bio je potreban odmor i popuna zaliha municije i hrane. Krajem dana po naređenju komandanta divizije puk se utvrdio na zauzetoj liniji.

U toku jednog dana borbe 75. gardijski puk je u svojoj zoni napada probio glavni pojaz neprijateljske odbrane i napredovao 8 kilometara, ali ipak nije u potpunosti iz-

vršio postavljeni zadatak. Ovo se desilo uglavnom zbog prekida sadejstva puka sa podržavajućom artiljerijom posle podne i zaostajanja tenkova i samohodne artiljerije za pešadijom.

Noću uoči 17. oktobra jedinice puka su izviđale na svojim odsecima, sređivale se i popunjavale zalihe municije i hrane.

Za neposredno gađanje istureni su u borbeni poredak jedinica divizijski topovi 76 mm i haubice 122 mm. 3. bataljon, pripremljen za noćna dejstva, pokušao je da produži napad na Kajri, ali nije uspeo.

Noću 17. oktobra neprijatelj je isturio na liniju Petrešćevo — Karklupjani 1561. rezervni poljski i oficirski kažnjenički bataljon kojima je naređeno, kako su kasnije izjavili zarobljenici, da drže položaje dok ne stigne rezerva.

17. oktobra u 8 časova, nakon artiljerijskog vatrenog naleta po neprijateljskoj odbrani u trajanju od 15 minuta, jedinice puka su obnovile napad. Odolevajući jakoj vatri i protivnapadima neprijateljskih tenkova i pešadije, one su u 13 časova zauzele otpornu tačku Kajri i krajem dana izbile na put Petrešćevo — Karklupjani na odseku k. 109,2 — k. 117,8, gde su ponovo zaustavljene organizovanom neprijateljskom vatrom.

Susedni levi i desni pukovi su se u ovo vreme nalazili uporedo sa 75. gardijskim pukom.

Komandant divizije, uvezši u obzir postojanje jakih utvrđenja u zoni dejstva 75. gardijskog pešadijskog puka, odlučio je da zaobiđe otpornu tačku Karklupjani s juga. S tim ciljem je 75. puk po njegovom naređenju predao svoj odsek jedinicama 79. puka i uveden je u borbu pozadi desnog krila 77. puka na pravcu k. 114,6 — Kurpiki — Norudžen.

U času uvođenja u borbu 75. puka, 77. puk je nakon vatrenog naleta od 20 minuta probio odbranu hitlerovaca i 17. oktobra u 21 čas zauzeo Noviniki a potom, uspešno napredujući, 18. oktobra u 4 časa izbacio neprijatelja iz naselja Vojđoti.

75. puk, počevši napad sa linije naselja Noviniki, savladao je jak otpor neprijatelja i 18. oktobra u 7 časova izbio u rejon k. 114,6. U to vreme su jedinice levog krila 79. puka zauzele k. 118,6 i produžile da napreduju.

U 12 časova je 75. puk, pošto je odbio protivnapad hitlerovaca sa pravca od naselja Kurpiki, Norudžen i Matlauken i sporo napredovao, zauzeo Kurpiki. U 14 časova iz rejona Norudžena bataljon pešadije, ojačane tenkovima i jurišnim topovima, još jednom je napao puk.

Za odbijanje ovog protivnapada komandant puka je odlučio da uvede u borbu svoju rezervu — četu automatičara i pionirski vod. Rezerva je dobila zadatak da, koristeći jarugu koja se prostirala u pravcu pograničnog stuba 122, zaobiđe neprijatelja sa severa i napadne njegovu pozadinu. Uz to je vod pionira određen da minira put Platen — Pjotšlauken da bi se neprijateljskim tenkovima i jurišnim topovima onemogućilo povlačenje.

Rezerva je pod komandom komandira čete automatičara smesta pristupila izvršenju postavljenog zadatka. Dok su bataljoni puka vodili borbe vatrom s neprijateljskim jedinicama, rezerva puka je brzo napredovala jarugom ka pograničnom stubu broj 122, četa automatičara je izišla u rejon 400 metara zapadno od Norudžena a vod pionira minirao put Platen—Pjotšlauken. U 20 časova 1. bataljon sa istoka, 2. s juga i četa automatičara iz pozadine istovremenim udarom su razbili neprijateljski bataljon koji je napadao u rejonu Norudžena. Dva neprijateljska jurišna topa pošto su se probila iz obruča, uništена su minama koje je postavio pionirski vod.

Još u toku odbijanja neprijateljskog protivnapada komandant puka je dobio naređenje od komandanta divizije da pripremi puk za noćni napad radi probijanja neprijateljske odbrane na odseku (isklj.) Platen — Matlauken.

Položaji duž granice Istočne Pruske, kako je već navedeno, bili su ranije pripremljeni. Oni su imali dve linije rovova punog profila sa dobro razvijenim saobraćajnicama i žičanom preprekom ispred rovova. 500—600 m pozadi druge linije rovova bili su bunkeri od armiranog betona

s po dve puškarnice. Za zaštitu prilaza k njima iskopani su pešadijski rovovi s otkrivenim mitraljeskim gnezdima.

Na 4—5 časova pre izbijanja 26. pešadijske divizije na granicu Istočne Pruske, neprijatelj je u zoni njenog dejstva prikupio konjičku brigadu, koja je uspela da u potpunosti posedne rovove i objekte stalne fortifikacije na pravcu dejstva 79. i 75. puka, ali nije stigla da to učini u pojasu napada 77. puka.

77. gardijski puk, koristeći nespremnost ovog odseka za odbranu, smelim i dobro organizovanim napadom je zauzeo dve linije rovova u rejonu k. 101,1. Dalje napredovanje ovog puka je zaustavljeno neprijateljskom vatrom iz stalnih fortifikacijskih objekata koji su se nalazili na istočnoj ivici Mackutšena.

Jedinice 75. puka su posle brižljive pripreme i izviđanja slabih tačaka u neprijateljskoj odbrani u 22 časa krenule u napad i nakon 3 sata naporne borbe zauzele dve neprijateljske linije rovova.

Noćni napad jedinica puka bio je organizovan na sledeći način: svaki bataljon je poslao grupu sastava jednog pešadijskog voda i odeljenja pionira u neprijateljsku pozadinu. Ove grupe su dobile zadatak da pod zaštitom noći priđu ka stalnim fortifikacijskim objektima, otvore vatru iz automata i pušaka, prisile posadu vatrenih tačaka da izadu iz utvrđenja i uniše ih iz zasede. Pucnjava naših grupa koje su stigle u pozadinu fašista bila je signal za napad pešadijskih bataljona. Artiljerija je u ovo vreme dejstovala vatrom po dubini neprijateljske odbrane, obezbeđujući time napad bataljona i borbena dejstva grupa.

Smela dejstva grupa u pozadini i iznenadni napad bataljona izazvali su paniku među neprijateljskim vojnicima. Hitlerovci su žurno bežali iz svojih stalnih utvrđenja, bacajući lično oružje i sredstva veze.

Goneći neprijateljske jedinice koje su odstupale, bataljoni 75. gardijskog puka su u 2 časa 19. oktobra iz pokreta forsirali kanal Dobup-graben i zauzeli mostobran zapadno od Dopjonena, što je omogućilo uspešno izvršenje borbenog zadatka.

*
* *

U trodnevnim napornim borbama jedinice 75. gardijskog puka su u sadejstvu sa susednim jedinicama i jedinicama pojačanja uspele da probiju ranije pripremljenu neprijateljsku odbranu i napreduju 30 km i da upadnu na teritoriju Istočne Pruske.

Uspeh nastupanja puka s probojem jako utvrđene neprijateljske odbrane postignut je zahvaljujući tome što su komandiri jedinica brižljivo proučili karakter neprijateljske odbrane i dobro organizovali pripremu jedinica za nastupanje. Uspeh je omogućilo i neprekidno sadejstvo u borbi jedinica puka i susednih delova, kako za vreme probijanja odbrane tako i za vreme odbijanja neprijateljskih napada.

Komandant puka, s obzirom na nastalu situaciju, blagovremeno je iskoristio II ešelon i rezervu za potpunije opkoljavanje neprijateljskih krila i odbijanje protivnappada. U probijanju stalnih utvrđenja na granici Istočne Pruske značajnu ulogu je odigrao dobro organizovani noćni napad.

Štab puka je obezbedio neprekidnost komandovanja jedinicama na bojištu.

Kao nedostatak napada 75. gardijskog puka treba nавести prekid sadejstva artiljerije s pešadijom posle podne prvog dana napada i zaostajanje tenkova i samohodne artiljerije za pešadijom.

NAPAD 850. PEŠADIJSKOG PUKA S PROBOJEM JAKO UTVRĐENE NEPRIJATELJSKE ODBRANE NA PRILAZIMA ISTOČNE PRUSKE

(16. i 17. oktobra 1944)

SITUACIJA I ZADATAK 850. PUKA
(Skica 31)

Početkom oktobra 1944. godine 277. pešadijska divizija je povučena u II ešelon korpusa. Pošto se prikupi u rejonu udaljenom 15 km od linije fronta, počela je sa pri-

premom jedinica za predstojeći napad. Trebalo je da naše trupe probiju duboko ešeloniranu neprijateljsku odbranu pripremljenu na prilazima Istočne Pruske.

277. divizija je u skladu s odlukom komandanta korpusa imala zadatak da, nanoseći glavni udar levim krilom, probije neprijateljsku odbranu u rejonu između reke Šešupe i k. 48,6, zauzme liniju k. 28,8 — k. 43,7, a potom liniju Širvint — (isklj.) Samelucken.

Komandant gardijske divizije general-major S. T. Gladišev sa komandantima pešadijskih pukova i jedinica ojačanja izvršio je 4. oktobra izviđanje zone predstojećeg napada. Pošto je pokazao na terenu prednji kraj neprijateljske odbrane, objasnio zadatak divizije, odredio rejone vatrenih položaja artiljerije i saopštio ojačanje divizije, on je postavio sledeće zadatke komandantima pukova.

850. pešadijski puk, pod komandom pukovnika N. D. Morozova, treba da probije neprijateljsku odbranu u rejonu (isklj.) k. 45,7 — k. 48,6, zauzme liniju Porožniški — severna ivica naselja Podziški (zapadni), potom liniju Getkanten — (isklj.) Samelucken i krajem dana izbije na liniju (isklj.) Jodcunen — (isklj.) k. 41,3.

Desno, u rejonu Darženiki — k. 45,7, neprijateljsku odbranu je probio 854. pešadijski puk iste divizije. Levo, opštim pravcem na Podziški, napadao je puk susedne divizije.

KARAKTERISTIKA NEPRIJATELJA I NJEGOVE ODBRANE

Po podacima obaveštajnog izveštaja štaba divizije koja se branila na ovom zemljištu i podacima koje je saopštio komandant divizije na izviđanju, komandantu 850. puka je bilo poznato da zonu predstojećeg napada brani 22. pešadijski puk 1. istočnopruske divizije.

Rejon k. 45,7 — k. 44,7 — Merče branila je četa 2. bataljona ovog puka, a južno od Merča — oko 1,5 četa 1. bataljona. Ove čete su u svom sastavu imale po 70—80 ljudi. Raspolaže su sledećim vatrenim sredstvima: sa 14—16 mitraljeza, 10—12 minobacača i 4—5 artiljerijskih baterija, od kojih jedna poljskih haubica 150 mm.

Neprijatelj je imao u rezervi u rejonu naselja Podžiški (zapadni) jedan pešadijski bataljon.

Na teritoriji Istočne Pruske Nemci su u toku decenija izgradili nekoliko odbrambenih linija. Od 1943. ove linije su usavršavane i dopunjavane odbrambenim postrojenjima poljskog tipa. Naročito su dobro uređivani rovovi i podešavana za odbranu naselja i pojedinačne kamene zgrade.

Fašisti su, sem toga, 1944. na prilazima Istočne Pruske izgradili dobro uređenu odbrambenu zonu ojačanu inžinjerijskim preprekama. Na pravcu predstojećeg napada 850. puka takva linija odbrane izgrađena je na 8—10 km od državne granice. Njen prednji kraj prolazio je istočnom ivicom naselja Darženiki — Merče — 300 m zapadno od k. 48,6 i dalje na jug. Na prednjem kraju je iskopan rov punog profila s uređenim i kamufliranim mitraljeskim gnezdima, od kojih su neka isturena napred za dejstva bočnom vatrom po prilazima prednjem kraju. Sa fronta je prvi rov obezbeđen gustom mrežom žičanih prepreka („brunove spirale“), protivpešadijskim i minskim poljima. Kamene zgrade koje su se nalazile u blizini prednjeg kraja bile su uređene za odbranu.

Drugi rov je prolazio na 400—500 metara pozadi prvog i saobraćajnicama je povezan s njim. Između prvog i drugog rova nalazili su se vatrene položaji topova isturenih za neposredno gađanje. Na liniji drugog rova su uređeni vatreni položaji za minobacače i nekoliko osmatračnica.

Treća (isprekidana) linija rovova, gde su bile rezerve, nalazila se na 1—1,5 km od prednjeg kraja.

U dubini odbrane, na 2—2,5 km od prednjeg kraja, neprijatelj je pripremio međupo položaje. Položaj koji je obezbeđivao Juzefov s istoka i jugoistoka bio je rov punog profila sa gustim minskim poljima ispred sebe.

Druga odbrambena linija je prolazila duž državne granice, zapadnom obalom Šervinte. Ona je imala razgranat sistem raznih inžinjerijskih objekata i prepreka. Na zapadnoj obali reke iskopane su 2—3 linije rovova punog profila sa betonskim mitraljeskim gnezdima. Rovovi su bili povezani saobraćajnicama. Ispred svakog rova nepri-

jatelj je postavio žičane prepreke u 4—6 redova i minska polja. Na uzvišicama su izgrađeni bunkeri od armiranog betona, a naselja na zapadnoj obali reke su uređena kao jake otporne tačke.

Hitlerovci su naselje Getkanten pretvorili u otpornu tačku čete, u čiji sistem su ulazila tri betonska bunkera na uzvišicama severoistočno i jugozapadno od naselja. Ovi bunkeri su držali pod mitraljeskom vatrom prilaze prvoj i drugoj liniji rovova.

Isto tako je dobro utvrđeno naselje Naumijestis, koje se nalazilo ispred I pojasa odbrane. Bunkeri na jugozapadnoj ivici štitili su mitraljeskom vatrom prilaze prednjem kraju sa krila.

Reka Šervinta, koja je u ovom predelu široka 15—20 m i duboka 0,5—1 metar, nije predstavljala ozbiljnju prepreku i mogli su je savladati tenkovi i pešadija gaženjem.

Neprijatelj je u dubini II pojasa, na liniji Piragen — istočne padine k. 41,3, na 4 km od prednjeg kraja, izgradio utvrđen položaj sa dve linije rovova: prva linija je obezbeđena žičanom preprekom sa dva reda kolja. U otpornoj tački Piragenu bila su 3 bunkera.

ODLUKA KOMANDANTA PUKA ZA NAPAD (Skica 31)

Pet dana je komandant puka pukovnik Morozov zajedno s načelnikom štaba puka i komandantima jedinica ojačanja detaljno proučavao zadatak postavljen puku i rešio niz pitanja vezanih za predstojeći napad. On je sa komandantima bataljona i jedinica ojačanja izvršio 9. oktobra izviđanje. Upoznavši prisutne sa zadatkom puka, pukovnik Morozov je saopštio svoju odluku, u kojoj je naredio da borbeni poredek za napad bude u dva ešelona. U I ešelonu — 1. i 3. bataljon, a u II — 2. pešadijski bataljon (bez 4. čete). Glavni udar da puk nanosi levim krilom pravcem južna ivica naselja Merče — južna ivica naselja Jodupjani — k. 45,2.

Komandantima bataljona i jedinica ojačanja postavljeni su sledeći zadaci:

1. bataljon sa baterijom topova 45 mm, baterijom minobacača 120 mm i sa 2 baterije samohotki 76 mm probija neprijateljsku odbranu u rejonu (isklj.) k. 45,7 — most južno od naselja Merče i zauzima liniju rovova istočno od Juzefova; zatim napada pravcem Porožniški—severna ivica Getkantena. Sem navedenih sredstava bataljon će podržavati divizion haubičkog artiljerijskog puka.

3. bataljon sa baterijom topova 76 mm pukovske artiljerije, četom tenkova i baterijom samohotki 76 mm, probija odbranu u rejonu (isklj.) most južno od naselja Merče — (isklj.) k. 48,6 i zauzima naselje Jodupjani; zatim napada pravcem k. 45,2—južna ivica Getkantena. Bataljon će podržavati 2 artiljerijska diviziona.

2. pešadijski bataljon (bez 4. čete) napada za desnim krilom 3. bataljona i treba da bude spremni da razvija njegov uspeh na pravcu k. 43,7—Getkanten. Komandantu je naređeno da se bataljon uvede u borbu tek pošto puk izvrši bliži zadatak.

Borbeni poredak bataljona I ešelona bio je u dva ešelona.

Komandant je ostavio u rezervi četu automatičara, 4. pešadijsku četu, bateriju samohotki 76 mm i vod tenkova, koji su nastupali za 1. bataljonom spremni da odbijaju neprijateljske protivnapade na desno krilo puka. Takvo korišćenje rezervi objašnjavalo se time što je neprijatelj u zoni dejstava desnog krila puka imao razgranatu mrežu puteva, kojima je mogao brzo da prebaci rezerve i izvrši protivnapad na puk. Komandant puka je informisao oficire s kojima je bio u izviđanju o redosledu izvođenja artiljerijske pripreme za napad i obezbeđenja napada pešadije i tenkova artiljerijskom vatrom u dubini neprijateljske odbrane. Posebno je skrenuo pažnju da plan divizije predviđa za artiljerijsku pripremu 2 sata. Za prvih 5 minuta predviđa se vatreni nalet na neprijateljske vatrene tačke i živu silu u dubinu do 4 km iz svih oruđa i minobacača (sem oruđa isturenih za neposredno gađanje); protivminobacačka grupa i grupa za kontrabatiranje u ovo vreme dejstvuju po neprijateljskim artiljerijskim i minobacačkim

baterijama, a gardijski minobacači (M 13) ispaljuju divizijski plotun na Jodupjani i baterijski na Merče.

Posle toga, u toku 70 minuta sva artiljerija ruši skloništa, bunkere, saobraćajnice i čvorove rovova. U ovo vreme grupa za kontrabatiranje i protivminobacačka grupa treba da izvrše drugi vatreni nalet po otkrivenim neprijateljskim baterijama u trajanju od 5 minuta.

Zatim, 15 minuta oruđa isturena za neposredno gađanje uništavaju vatrene tačke i ruše inžinjerska postrojenja na prednjem kraju.

Zadnjih 30 minuta sva artiljerija usmerava vatru na uništenje neprijateljskih vatrenih sredstava i žive sile na prednjem kraju i najbližoj taktičkoj dubini. Komandant puka je naredio komandantima bataljona da 15 minuta pre početka napada sve mitraljeske pešadijske jedinice otvore vatru po prvoj liniji neprijateljskih rovova, obezbeđujući polazak pešadije na juriš.

Napad pešadije i tenkova artiljerija pukovskih i divizijskih grupa treba da obezbedi metodom uzastopnih koncentracija vatri na mesta neprijateljskog otpora u dubini do 2 km. Komandant puka je u zoni napada odredio 8 mesta za uzastopne koncentracije vatre artiljerije i saopštio da će za 4 mesta pripremiti vatre pukovska artiljerijska grupa, a za ostala mesta divizijska grupa.

Prateća artiljerija, napredujući zajedno s jedinicama, treba da uništava i onesposobljava neprijateljske vatrene tačke koje ometaju to napredovanje.

Sem toga, artiljerija je dobila zadatak da spreči protivnapade i bočnu vatru od naselja Naumijestisa i Podziški, a kad puk izbije na pojas neprijateljske odbrane na granici Istočne Pruske — da uništi izgrađena dugotrajna postrojenja i obezbedi prodor iz pokreta.

Pukovska artiljerijska grupa 850. puka sastojala se iz divizionala divizijskog artiljerijskog puka i haubičkog artiljerijskog puka.

Dejstva puka za vreme artiljerijske pripreme i podrške napada treba da podržavaju artiljerija i minobacači divizije II ešelona korpusa, divizion haubičkog artiljerijskog puka.

skog puka, divizion artiljerijske brigade i deo artiljerije iz sastava armijske artiljerijske grupe.

Količina i kalibri artiljerije koncentrisane u zoni 850. puka prikazani su na sledećoj tablici:

	Artiljerijska oruđa						Minobacači		
	45 mm t	76 mm PA t	76 mm h	122 mm h	152 mm	203 mm	82 mm	120 mm	160 mm
Art. i minb 850. ap. lptd. pd	7	3	8	—	—	—	15	6	—
PAG	—	—	9	31	—	—	—	—	—
Art. koja dejstvuje u zoni pp za vreme art. pripreme	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Art. i minb pd II eš. PK...	—	9	21	8	—	—	54	15	—
Iz DAG-a (had)	—	—	—	—	10	—	—	—	—
Iz KAG-a za kontrabatiranje	—	—	—	—	12	—	—	—	—
Iz AAG za rušenje	—	—	—	16	26	12	—	—	16
Svega	7	12	38	55	48	12	69	21	16

Za vreme artiljerijske pripreme i podrške napada u zoni puka je dejstvovalo 278 topova i minobacača svih kalibara (od 120 mm i većih — 152 cevi), što je činilo prosečnu gustinu od oko 200 topova i minobacača na 1 km probroja fronta.

Za neposredno gađanje u periodu artiljerijske pripreme korišćeni su topovi pukovske artiljerije 7—45 mm, 12—76 mm; divizijske artiljerije 8—76 mm; ukupno 27 topova ili 20 topova na 1 km proboga.

Puk teških tenkova koji je u svom sastavu imao 20 tenkova — odlukom komandanta 850. puka koristio se za neposredno podržavanje pešadije i imao je zadatak da vatrom i udarom podrži njen napad, a kada puk zauzme rejon Juzefov—Jodupjani sa desantom od po 1 čete iz 1. i 3. bataljona, da se brzo isturi ka Šervinti, zauzme mostobran na njenoj zapadnoj obali i zadrži ga do dolaska glavnine puka. Komandant puka je upotrebio puk samohodne artiljerije, koji je u svom sastavu imao 21 samohotku 76 mm, za podršku napada pešadije i tenkova.

Komandantu puka je bilo poznato da će noću uoči napada nekoliko eskadrila noćnih bombardera bombardovati neprijateljske otporne tačke u taktičkoj dubini, kao i utvrđenja u naseljima Naumijestisu i Širvindu. Na 10 minuta pre početka napada 45 jurišnih aviona trebalo je u zoni divizije da unište neprijateljsku artiljeriju i živu силу u rejonima Jodupjani, Juzefov i Podziški. Zatim je trebalo da avijacija bombardovanjem i mitraljiranjem neprijateljskih otpornih tačaka, artiljerije i rezervi obezbedi napredovanje pešadije i tenkova.

Za inžinjerijsko obezbeđenje napada puk je bio ojačan četom jurišnog inžinjerijskog pionirskog bataljona i pionirskom četom bataljona divizije. U saglasnosti s odlukom komandanta puka, jedinice pionira trebalo je upotrebiti za izvršenje sledećih zadataka: puku pridatu četu jurišnih pionira za otvaranje prolaza u neprijateljskim minskim poljima i praćenje tenkova i samohodne artiljerije.

Četa pionirskog bataljona divizije, pridata puku, podeljena na 9 grupa, po 4 čoveka u svakoj, trebalo je da otvara prolaze u neprijateljskim minskim poljima a zatim da obezbedi napredovanje pešadije.

Komandant puka je u svojoj rezervi zadržao pukovski vod pionira, koji je u periodu pripreme za napad pripremio osmatračnice, a zatim se koristio kao pokretni odred za zaprečavanje.

Inžinjerijsko uređenje polaznog položaja za napad izvodile su trupe koje su branile prednji kraj. Na 150—200 m od neprijatelja iskopana je linija rovova punog profila, predviđena za pešadijske čete I ešelona. U dubini su iskopane još dve linije rovova za II ešelone bataljona i puka, a takođe za rezervu. Sve tri linije rovova su međusobno povezane saobraćajnicama.

Komandovanje jedinicama puka u vreme njihovog izlaska na položaj ostvarivalo se s komandnog mesta i osmatračica, a zatim sa osmatračnice pripremljene u centru zone napada puka, 300 m od našeg prednjeg kraja. Na početku napada na osmatračnici su se nalazili s komandantom puka komandant pukovske artiljerijske grupe, tenkovskog puka i 2. bataljona.

Osnovna sredstva veze komandanta puka sa bataljonom i susedima u toku artiljerijske pripreme i u početku napada bili su telefon i radio. U toku napada — radio, oficiri veze i lični kontakti.

Predviđeno je da se osmatračnica komandanta puka posle izlaska jedinica na liniju Juzefov — Jodupjani premesti u naselje Jodupjani.

PRIPREMA PUKA ZA NAPAD

Od 4. oktobra puk je počeo sa pripremom za napad. Da bi se obezbedila njena tajnost, oficiri su u izviđanje polazili u malim grupama, obučeni u vojnička odela, a kretali su se samo saobraćajnicama i rovovima.

U toku izviđanja oficiri su obavešteni o karakteru odbrane i grupisanju neprijatelja. Na zemljištu su proučili skicu prednjeg kraja, raspored vatrenih tačaka, karakter i sistem fortifikacijskih postrojenja i prepreka, precizirali su polazni položaj i redosled njegovog posedenja, spojeve i krila jedinica, kao i pravac napada po mestnim predmetima. Određeni su zajednički orijentiri i regoni vatrenih položaja za artiljeriju i minobacače, mesta vatrenih položaja topova isturenih za neposredno gađanje, polazni položaji za tenkove i samohodnu artiljeriju, ci-

ljevi koje artiljerija treba da neutrališe i uništi. Komandirima pionirskih jedinica određena su mesta za otvaranje prolaza u neprijateljskim preprekama.

Zadaci puka i svih jedinica proučeni su na vežbama koje je izvodio komandant puka sa svim oficirima. Posle detaljne analize plana predstojećeg napada na vežbama komandant puka je ponovio izviđanje sa komandantima bataljona i jedinica ojačanja, na kome su precizirani zadaci bataljona i pitanja sadejstva jedinica svih rodova vojske.

Posle toga komandant puka je i lično i preko oficira štaba puka proverio kako starešine jedinica svih rodova poznaju borbene zadatke i signale sadejstva.

U isto vreme jedinice puka su izvodile borbenu obuku. Na njoj je glavna pažnja posvećena munjevitom prelasku u napad, brzom i odlučnom napredovanju u dubinu neprijateljske odbrane, veštini vođenja borbe u rovovima i savlađivanju prepreka. Jedinice su se vežbale za blokiranje i uništavanje neprijateljskih bunkera.

Zajedničke vežbe pešadijskih jedinica, artiljerije, tenkova i samohodne artiljerije obezbedile su sticanje praktičkih navika za sadejstvo u predstojećem napadu.

U toku vežbi po jedna četa iz 1. i 3. bataljona obučene su za tenkovski desant pri gonjenju neprijatelja.

Ujutro 11. oktobra puk se posle noćnog marša prikupio na 3,5 km od prednjeg kraja odbrane, gde je do 14. oktobra produžio pripremu za napad.

Noću uoči 13. oktobra 1. bataljon je u zoni puka smenio jedinice koje su branile prednji kraj. Noću uoči 15. oktobra na polazni položaj je isturen 3. bataljon. 2. bataljon i rezerva komandanta puka su iste noći poseli treći rov.

Pred zorou 15. oktobra sve jedinice puka su zauzele polazni položaj za napad. U toku dana komandiri jedinica su upoznali ljudstvo sa zemljишtem i karakterom neprijateljske odbrane, a krajem dana i sa borbenim zadatkom.

850. pešadijski puk je pre početka napada imao 3 bataljona od po 3 čete — po 80—90 ljudi u svakoj.

Puk je bio naoružan sa: 57 puškomitraljeza, 25 mitraljeza, 15 minobacača 82 mm, 6 minobacača 120 mm, 7 topova 45 mm i 3 pukovska topa 76 mm.

TOK BORBE

(Skica 32)

Nekoliko noći naša noćna avijacija je bombardovala prednji kraj neprijateljske odbrane i otporne tačke u taktičkoj dubini.

16. oktobra u 7.30 časova, dva sata pre početka artiljerijske pripreme, posle vatrenog naleta celokupne divizijske artiljerije u trajanju od 10 minuta, prednji bataljon je krenuo u napad. Na prilazu prvom neprijateljskom rovu 1. bataljon 277. pešadijske divizije i prednji bataljon susedne pešadijske divizije naišli su na jaku vatru mitraljeza i automata, a takođe artiljerije i minobacača. Ne postigavši uspeh, bataljoni su se povukli u svoj prvi rov. U toku borbe je ustanovljeno da su zнатне snage neprijatelja zaposele prvu liniju rovova. Shvativši napad naših prednjih bataljona kao početak našeg opštег napada neprijatelj je počeo da privlači delove svoje rezerve prednjem kraju.

U 9.30 časova počela je artiljerijska priprema. U isto vreme je jurišna avijacija nanosila snažne udare. Artiljerijska vatra i udari naše avijacije naneli su velike gubitke neprijateljskim jedinicama koje su branile prednji kraj, kao i prispedoju rezervi. Znatan broj mitraljeza i artiljerijskih baterija je onesposobljen i uništen.

U 11.30 časova 1. i 3. bataljon 850. puka na određeni signal prešli su u napad. Artiljerija je prenela vatru na drugu i treću neprijateljsku liniju rovova, a mitraljezi su osuli prednji kraj odbrane.

Pod zaštitom mitraljeske vatre, pešadijske jedinice su uz podršku tenkova i samohodne artiljerije brzo upale i zauzele prvi rov, a potom, ne zadržavajući se u njemu — iz pokreta zauzele i drugi. Slomivši otpor fašista, zbu-

njenih našim udarom, jedinice puka su zauzele i treću liniju rovova i oko 12 časova izbile na liniju Juzefov — k. 41,0.

Neprijatelj je, oporavivši se od prvog udara, oko 12 časova počeo da pruža jedinicama puka organizovan vatreni otpor s linije Porožniški — k. 43,7 — Podziški (istočni). Fašisti su u isto vreme nizom upornih protivnapada pokušali da zadrže napredovanje levog suseda, koji je do 14 časova vodio žestoku borbu na granici 1,5—2 km južno od Juzefova. U 14 časova sused sleva, pošto je odbio protivnapade i savladao vatreni otpor neprijatelja, zauzeo je Podziški (istočni) i put zapadno od ovog naselja.

Između 12 i 14 časova jedinice 850. puka su sporo napredovale. Jakom mitraljeskom vatrom iz kuće na severnoj ivici naselja Podziški (istočni) hitlerovci su zadržavali napredovanje 3. bataljona. Tenkovi koji su dejstvovali sa bataljonom, uništavajući neprijateljske vatrene tačke na severnoj ivici naselja Podziški (istočni), omogućili su 3. bataljonu da uspešno napada neprijatelja koji se utvrdio južno od k. 43,7. U ovoj upornoj borbi 3. bataljon je u sadejstvu sa 1. oko 14 časova slomio otpor neprijatelja i izbio na put koji vodi iz naselja Porožniški preko k. 43,7 na jug. Neprijatelj se, izgubivši pogodan položaj u rejonu Porožniški, počeo povlačiti na zapad.

Tako je oko 14 časova puk izvršio bliži zadatak, napredujući 4—5 km u dubinu neprijateljske odbrane.

Nemajući rezerve za povratak izgubljenog položaja, hitlerovci su počeli da se povlače na drugu liniju odbrane.

Kad je dobio obaveštenje o povlačenju neprijatelja, komandant puka je naredio da se na tenkove i samohodnu artiljeriju ukrcaju 3. i 9. pešadijska četa i počnu brzo da ga gone u pravcu Porožniški — k. 45,2, a da ostale jedinice 1. i 3. bataljona produže napad u pravcu iste kote.

Tenkovi sa desantom su izbili napred i primakli se padinama k. 45,2.

Pokušaj desanta da iz pokreta ovom kotom bio je bezuspešan, zbog jake vatre fašista s nje i od Naumi-

jestisa i Getkantena. Pešadijske čete desanta su polegле i počele da se ukopavaju.

Ostale jedinice 1. i 3. bataljona napredujući za desantom, dospele su pod jaku neprijateljsku vatru s juga, iz naselja Lauckajme i Podziški (zapadni) i oko 16 časova, sporo napredujući, izbile na put Naumijestis — Podziški (zapadni). U isto vreme su na ovaj put stigle i susedne jedinice. Tada je na južnu ivicu Naumijestisa stigao i bataljon 852. puka (uvedenog u borbu iz II ešelona divizije), koji je nakon kratke borbe zauzeo ovu kotu. Procenivši situaciju, komandant puka je odlučio da zaobilaznjem sa severa i juga zauzme k. 45,2.

Naredio je tenkovskom desantu — 3. i 9. pešadijskoj četi — da produži napad severnim padinama k. 45,2 i 3. bataljonu da je zaobiđe s juga, a 1. da kotu napadne s fronta.

Posle kratkog vatretnog naleta na k. 45,2, tenkovski desant je izbio na njene severne padine, dok je 3. bataljon u isto vreme uspešno napredovao njenim južnim padinama.

Neprijatelj je, plašeći se opkoljavanja, napustio kotu i počeo da se užurbano povlači prema Getkantenu iza Šervinte. 3. bataljon, goneći neprijatelja koji se povlačio, iz pokreta je forsirao Šervintu. Prodirući za njim, reku je forsirao i 1. bataljon. Komandant puka je, uzimajući u obzir zaostajanje levog suseda kao i mogućnost neprijateljskog protivnapada sa ovog pravca, isturio 2. bataljon za obezbeđenje svog levog krila.

Kad je puk izbio na zapadnu obalu Šervinte, neprijatelj je mnogobrojnim protivnapadima 22. izviđačkog bataljona pokušavao da odbaci naše jedinice preko reke. Odbijajući protivnapade, jedinice puka su produžavale napad na Getkanten. Posle naporne borbe 1. i 3. bataljon su oko 21 čas zauzeli prvi rov glavne linije neprijateljske odbrane na istočnopruskoj granici. Dalje napredovanje puka je zadržano vatrom iz armiranobetonskih postrojenja raspoređenih istočno i južno od Getkantena.

Pukovski i bataljonski topovi koji su se nalazili u borbenom poretku pešadije nisu mogli da unište betonske bunkere, a artiljerija većeg kalibra u toku nastupanja je zaostala za pešadijom, usled čega su jedinice puka počele da se utvrđuju na dostignutoj liniji. Desni sused je takođe forsirao Šervintu i oko 21 čas se utvrdio ispred prvog neprijateljskog rova.

Nešto drukčije se razvijao napad puka susedne leve divizije, na koju je neprijatelj izveo nekoliko protivnappada u toku dana, te je ona tek oko 18 časova zauzela jaku otpornu tačku hitlerovaca u naselju Podziški (zapadni). Dalje napredovanje puka je zadržano neprijateljskom vatrom i on je do kraja dana vodio borbu za Lauc-kajme. Krajem dana pozadi desnog krila puka uveden je u dejstvo pešadijski puk iz sastava divizije II ešelona korpusa koji je do 21 časa vodio borbu jugozapadno i južno od k. 45,2.

U toku prvog dana borbe 850. puk je, probivši neprijateljsku odbranu, napredovao 9 km i, forsirajući Šervintu, zauzeo mostobran na njenoj zapadnoj obali.

Noću uoči 17. oktobra jedinice 850. puka su izviđale neprijateljske položaje, otvarale prolaze u njegovim preprekama, popunjavale municiju i sređivale se.

Neprijatelj je noću privukao u rejon Paršena i južno sveže delove 56. pešadijske divizije.

17. oktobra u 9 časova, posle vatretnog naleta artillerije od 20 minuta i napada jurišne avijacije, 850. puk je obnovio napad. U isto vreme su i susedne jedinice krenule u napad. U toku prepodneva puk i njegovi susedi nisu imali uspeha, jer su fašisti pružali jak vatreni otpor, uglavnom iz betonskih bunkera. Posle podne većina ovih bunkera je uništena ili oštećena artiljerijskom vatrom, i jedinice puka su ponovo krenule u napad. 2. bataljon je posle kratkotrajne borbe zauzeo Getkanten, a 1. i 3. su napredovali i zauzeli drugu liniju rovova, te oko 18 časova izbili na liniju (isklj.) Goberišken — (isklj.) Same-luken. Ovde je napredovanje puka zaustavljeno neprija-

teljskim protivnapadom. U isto vreme neprijatelj je napadao susedne jedinice, koje su dejstvovalle levo i desno, i pokušao da ih izbaci iz Goberiškena i Samelukena.

Uspešno odbijajući pet protivnapada neprijateljskih tenkova i pešadije i savlađujući njegov otpor, jedinice 850. puka su oko 21 čas izbile na liniju Jodcunen — k. 43,1 (3 km severozapadno od Goberiškena). S ove linije puk je počeo da goni neprijatelja koji se povlačio.

850. puk je postavljen zadatak za prvi dan napada izvršio tek krajem drugog dana. Prvog dana napada jedinice puka su uspešno probile neprijateljsku odbranu na prilazima Istočne Pruske i, napredujući oko 9 km, zauzele mostobran na zapadnoj obali Šervinte. Pokušaj jedinica puka da iz pokreta probiju jako utvrđeni pojas odbrane na zapadnoj obali reke ostao je bezuspešan.

Sporo napredovanje jedinica puka, naročito posle podne, omogućilo je neprijateljskim jedinicama koje su se povukle i njegovojo rezervi da zauzmu pripremljenu liniju odbrane na zapadnoj obali Šervinte i da pruže jak otpor.

Slabo sadejstvo 850. puka sa susedima, naročito s levim susedom, negativno se odrazilo na tempo napada puka. Komandant puka je bio dužan da pruži pomoć levom susedu, naročito na liniji Juzefov — k. 41,0 i u rejonu Lauckajme. Blagovremeno pružena pomoć levom susedu mogla je sigurno obezbediti levo krilo puka i, što je najvažnije, pomoći napredovanje suseda.

Zaostajanje pukovske artiljerijske grupe za pešadijom kad je bataljon podišao Šervinti bilo je jedan od razloga što puk nije na vreme izvršio zadatok.

Uspešan probor prve linije neprijateljske odbrane ostvaren je zahvaljujući celishodnoj pripremi ljudstva puka za predstojeći napad, dobrim rezultatima artiljerijske pripreme, što je omogućilo da puk brzo izvrši bliži zadatok i pravilnom borbenom poretku puka, koji je omogućio pojačavanje udara po neprijatelju.

**NAPAD 243. GARDIJSKOG PEŠADIJSKOG PUKA SA
PROBOJEM SPOLJNE ODBRAMBENE LINIJE
TVRĐAVE KENIGSBERGA (KALINJINGRADA)**

(6. i 7. aprila 1945)

**SITUACIJA I ZADATAK 243. GARDIJSKOG PEŠADIJSKOG
PUKA**
(Skica 33)

U februaru 1945. trupe 3. beloruskog fronta, goneći ostatke uništene istočnopruske grupacije, izbile su na spoljnu liniju tvrđave Kenigsberga. Tu su naišle na organizovan otpor svežih neprijateljskih snaga koje su ranije zaposele pripremljenu odbranu.

Komandant 243. gardijskog pešadijskog puka 84. gardijske divizije, ostavljajući na odseku južno od k. 14,1 2. pešadijski bataljon, povukao je po naređenju komandanta divizije ostale jedinice na 2—4 km od prednjeg kraja radi pripreme za predstojeći napad sa probojem spoljne linije tvrđave Kenigsberga.

Komandantu 243. gardijskog puka bilo je poznato iz podataka dobijenih u toku borbe, izjava zarobljenika i obaveštajnog izveštaja štaba divizije da prednji kraj spoljne odbrambene linije tvrđave Kenigsberga u zoni predstojećeg napada 84. gardijske divizije prolazi južnim padinama k. 20,3 — raskrsnicom puteva Gros-Karšau — bezimenom kotom 500 m južno od Kaljgena i južnom ivicom Vartena. U rejonu k. 14,1 neprijatelj je imao rovove u kojima je smestio borbeno obezbeđenje sastava pešadijski vod ojačan sa 2 mitraljeza. Prvi položaj odbrane hitlerovci su uredili sa dve-tri linije rovova punog profila s otkrivenim mitraljeskim gnezdima.

Prva linija rovova obezbeđena je gustom mrežom žičanih prepreka, a na pojedinim odsecima i minskim poljima.

Međuprostor su hitlerovci uredili isprekidanim rovovima na severnoj ivici Papeljna i južnoj ivici Špandinena.

Drugi položaj je prolazio severnom obalom reke Bek.

U sistemu odbrane prvog neprijateljskog položaja nalazio se for broj 8 („Kralj Fridrih I“), izgrađen od cigle. To je bio po frontu izduženi petougaonik (Skica 35), veličine 205×135 m, čija je zadnja strana (grkljan) okrenuta gradu. For se sastojao iz sledećih stalnih objekata:

- bedema i rova koji su ga okružavali sa svih strana; širina rova u dnu bila je 10, a dubina 7 m;
- spoljnog kaponira koji se sastojao iz dva kazamata, od kojih je svaki imao po dve puškarnice za mitraljeze;
- dva bočna polukaponira;
- dva unutrašnja forovska dvorišta;
- glavne zgrade na dva sprata (kasarnske i magacinske prostorije);
- kazamata koji je branio ulaz u for, sa dve puškarnice za mitraljeze;
- dve oklopne osmatračnice na foru.

Artiljerija i minobacači posade fora su bili smešteni na otvorenim položajima. Za vreme vatrenega dejstva napadača čitava posada fora je mogla da se skloni u podzemna skloništa. Artiljerijska i minobacačka posluga mogle su se skloniti u dva unutrašnja dvorišta, koja su obezbeđivala od ubacne vatre.

Prilazi foru štićeni su gustom puščano-mitraljeskom i artiljerijskom vatrom, a takođe protivtenkovskim i protivpešadijskim preprekama. Zapadno i južno od fora pružao se protivtenkovski rov.

For je izgrađen pre 50 godina (1894) ali bez obzira na to, predstavljao je jaku otpornu tačku.

Njegova posada brojala je 400 ljudi.

Na odseku Mal. Karšau — bezimena kota 500 južno od Kaljgena branile su se jedinice 236. puka 69. pešadijske divizije. U toku borbe se doznalo da ovaj puk podržava znatan broj artiljerije i minobacača: na 300—400 m pozadi prednjeg kraja isturena su za neposredno gađanje 4 topa 73 mm; u zahvatu Kaljgena se nalazila baterija

minobacača 81,4 mm; u rejonu mлина baterija topova 75 mm a na 200 m istočno od Špandinena baterija topova 105 mm.

Krajem marta komandant 84. gardijske divizije general-major K. J. Ščerbina na izviđanju je postavio zadatak 243. pešadijskom puku da probije neprijateljsku odbranu na odseku bezimena kota severoistočno od k. 14,1 — bezimena k. 500 m južno od Kaljigena, sa bližim zadatkom da blokira for broj 8, zauzme mlin, a krajem dana naselje Šenbuš. Prednji odred puka imao je zadatak da zauzme most na auto-putu preko reke Bek.

Odlukom komandanta divizije puk je ojačan divizionom pridatog haubičkog puka, divizionom divizijskog artiljerijskog puka, sa 2 baterije samohodnog artiljerijskog diviziona, sa 2 voda pionira inžinjerijskog bataljona, odeljenjem leđnih bacaća plamena, dok ga je divizion haubičkog artiljerijskog puka podržavao.

Desno je neprijateljsku odbranu probijao 245. gardijski pešadijski puk 84. gardijske divizije sa bližim zadatkom da zauzme Prapeljn. Levo je napadao 43. gardijski pešadijski puk susedne divizije sa bližim zadatkom da zauzme zamak Kaljgen.

U početku napada 243. gardijski puk je imao 3 pešadijska bataljona — po 2 pešadijske čete sa 55—60 ljudi. Sa pridatom artiljerijom puk je imao: 8 topova 45 mm, 2 topa pukovske artiljerije 76 mm, 13 minobacača 82 mm, 5 minobacača 120 mm, 6 topova divizijske artiljerije 76 mm i 10 haubica 122 mm.

Sem navedenih artiljerijskih sredstava, napad puka je podržavala artiljerija iz sastava artiljerijskih grupa armijskog korpusa i divizije. Zasićenost artiljerijom na odseku puka bila je oko 100 topova i minobacača na 1 km fronta.

ODLUKA KOMANDANTA PUKA I PRIPREME ZA NAPAD

Saglasno sa odlukom komandanta divizije, koji je glavne napore divizije sasadio na desnom krilu, komandant puka potpukovnik P. G. Jefimenko je na izviđanju

zone predstojećeg napada, izvršenom s komandantima bataljona i jedinica ojačanja, odlučio sledeće: glavni udar nanosi desno krilo puka pravcem k. 14,1 — Špandinjen, sa zadatkom da uništi neprijatelja u rejonu mlin Šembuš i krajem dana izbije na reku Bek; u isto vreme puk delom snaga treba da blokira for broj 8 i uništi njegovu posadu.

Na zemljištu su bataljoni dobili sledeće zadatke:

— 3. bataljon sa baterijom samohotki 76 mm da probije odbranu hitlerovaca na odseku bezimene kote severistočno od k. 14,1 — (isklj.) for broj 8, savlada protivtenkovski rov i izbije na mlin; zatim da napada Šembuš. Prednji odred, sastava ojačane pešadijske čete, da zauzme most preko reke Bek.

Jedan divizion artiljerijskog puka podržavao je bataljon.

— 1. bataljon imao je zadatak da u sadejstvu sa 3. bataljonom probije neprijateljsku odbranu zapadno od protivtenkovskog rova, blokira for i uništi njegovu posadu; zatim da nastupa u II ešelonu puka. Za podržavanje bataljona izdvojen je divizion haubičkog artiljerijskog puka.

— 2. bataljon, ojačan sa 2 samohodna artiljerijska oruđa, baterijom pukovskih topova 76 mm, sa 2 topa 45 mm, 2 voda pionira inžinjerijskog bataljona i odeljenjem lednih bacača plamena, da nastupa u II ešelonu za 3. bataljonom. Posle probroja prednjeg kraja neprijateljske odbrane i izbijanja 3. bataljona na liniju for broj 8, 2. bataljon je imao zadatak da se razvije pozadi desnog krila 3. bataljona i u sadejstvu s njim zauzme mlin; dalje da nastupa ka Šembušu i krajem dana izbije na liniju reke Bek. Uvedeni bataljon podržavale su baterija haubičkog artiljerijskog puka i pukovska minobacačka baterija.

Pridatoj artiljeriji komandant puka je postavio zadatak da neutrališe i uništi vatrene tačke i živu silu na prednjem kraju i u najbližoj dubini neprijateljske odbrane, uništi fortifikacijske objekte i onesposobi vatreni sistem fora broj 8.

Plan divizije je predviđao da trajanje artiljerijske pripreme napada bude 90 minuta.

Podrška napada pešadije planirana je da se izvede vatrenim valom do dubine bližeg zadatka puka.

Iz obaveštenja komandanta divizije, komandantu puka je bilo poznato da naša artiljerija u toku artiljerijske pripreme napada treba da nanosi udare po fortifikacijskim objektima, artiljerijskim baterijama i neprijateljskim rezervama.

Mesec dana puk se pripremao za napad. Dobivši zadatak za napad, komandanti bataljona su za vreme izviđanja svojih rejona postavili zadatke komandirima četa, pokazali na zemljištu pravce i objekte napada, polazne položaje jedinica, vatrene položaje topova izdvojenih za neposredno gađanje i sa komandirima baterija na zemljištu obradili sva pitanja sadejstva.

Borbena priprema u puku izvođena je u skladu sa predstojećim borbenim zadatkom svake jedinice. Jedinice su vežbale izvođenje munjevitog napada na utvrđene položaje. Na četnim i bataljonskim vežbama učestvovala je pridata artiljerija, samohodna artiljerija, bacači vatre i pioniri.

Za vreme pripreme za napad jedinice 2. bataljona su na 100 m od neprijateljskog prednjeg kraja iskopale rov punog profila s maskiranim izlascima za napad.

Po naređenju komandanta divizije noću uoči 4. aprila na prednji kraj su izvedene po jedna četa 3. i 1. bataljona koje su smenile 1. bataljon. Ostale čete 1. i 3. bataljona, prateći topovi i samohodna artiljerija zauzeli su polazne položaje 5. aprila oko 3 časa.

U toku dana komandiri vodova i četa pokazali su vojnicima i podoficirima na zemljištu liniju prednjeg kraja neprijatelja, njegova utvrđenja i položaje vatrenih tačaka. Komunisti i komsomolci su po preporuci komandira jedinica spremali vojnike i podoficire za odlučan i smeо napad.

TOK BORBE

(Skica 34)

6. aprila u 10.30 časova počela je artiljerijska priprema napada. Zbog nepovoljnih meteoroloških uslova naša avijacija pre podne nije dejstvovala.

U 11.50 časova, 8 minuta pre završetka artiljerijske pripreme napada, 3. i 1. bataljon 243. gardijskog puka su prešli u napad. Uništivši smelim napadom neprijateljsko borbeno obezbeđenje na k. 14,1, 3. bataljon je brzo savladao prednji kraj odbrane na svom odseku i izbio na put istočno od fora broj 8. Komandant puka, procenivši situaciju, odlučio je da razvije uspeh 3. bataljona uvodeći u borbu 2. bataljon. Saglasno sa ovom odlukom 2. bataljon se razvio pozadi desnog krila 3. bataljona i u sadejstvu sa njim otpočeo napad pravcem na mlin.

1. bataljon je savladao vatreni otpor neprijatelja i iz pokreta zauzeo prvi rov, u njemu uništio poslugu 3 mitraljeza, zarobio 12 neprijateljskih vojnika, koji su padali 236. pešadijskom puku i izbio u neposrednu blizinu fora broj 8, okružujući ga sa jugoistoka i zapada.

Slab otpor neprijatelja u prvom periodu borbe objašnjava se time što je znatan deo neprijateljeve žive sile bio uništen vatrom naše artiljerije, a preostali su se povukli na odbrambene međupoložaje u rejonu Prapeljn — Spandinen — mlin.

Posada fora broj 8 koja je branila liniju k. 14,1 — k. 6,6 skrila se u podzemnim objektima utvrđenja, ostavljajući u rovovima neznatno obezbeđenje.

2. i 3. bataljon su 6. aprila oko 16 časova, obilazeći for sa severoistoka i razvijajući napad otpočeli borbu za mlin.

Desni sused je u ovo vreme vodio borbu za naselje Prapeljn, a levi za Kaljen.

Neprijatelj koji se bio utvrdio u rejonu mлина pružio je jedinicama puka jak vatreni otpor. Naporna borba za zauzimanje ove otporne tačke trajala je celu noć i tek su

7. aprila oko 5 časova 2. i 3. bataljon uspeli da unište hitlerovce koji su se ovde branili. Desni sused je ujutru 7. aprila zauzeo zamak Špandinen.

BORBA ZA FOR BROJ 8

(Skica 35)

6. aprila posle podne 1. bataljon je produžio da vodi borbu za for br. 8. 1. pešadijska četa, uništivši neprijateljski vod, zauzela je drugi rov. 2. četa je nakon polučasovne borbe takođe upala u drugi rov jugozapadno od kaponira i zarobila 5 neprijateljskih vojnika.

1. i 2. četa su u 18 časova odsekle posadu fora broj 8 od zamka Kaljgena i rejona mлина i čvrsto je blokirale u podzemnim skloništima.

Isturanje ovih četa prema rovu fora počelo je oko 18 časova, posle vatre nog naleta artiljerije i minobacača puka po neprijateljskim mitraljeskim tačkama na površini fora, na njegovim jugoistočnim i severozapadnim delovima.

Oko 24 časa čete su potpuno opkolile for, napadajući ga sa jugozapada i severoistoka i sasvim mu se primakle. Strmi zidovi rova, visokog 7 m, sa unutrašnje strane su bili obloženi kamenom, a sa spoljne zaštićeni kanalom i gvozdenom ogradom visokom 2 m.

Pokušaji naših vojnika da se iz pokreta spuste u rov bili su bezuspešni jer je njegovo dno bilo izloženo vatri iz kaponira i polukaponira. Zaustaviti ovu vatru bilo je nemoguće, jer su se toparnice nalazile 6 m ispod nivoa grudobrana rova i dejstvo vatre po njima odozgo nije davalо rezultata.

Uveče 6. aprila na raspolaganje komandantu 1. bataljona prispela su 2 voda fugasnih bacača plamena. 7. aprila u 1 čas komandant bataljona gardijski major Romanov sakupio je na svojoj osmatračnici, smeštenoj 200 m severozapadno od centralnog kaponira, komandire četa i pridatih jedinica i postavio im sledeće zadatke:

- 1. četi da zatvori izlaz iz fora sa severne strane;
- 2. četi da juriša na for sa jugozapada pod zaštitom dimne zavese i bacača plamena.

Za savlađivanje rova komandant bataljona je izabrao mesto na 100 m severozapadno od centralnog kaponira, čije su puškarnice bile najdostupnije dejstvu bacača plamena.

Noću su po spoljnoj strani rova, iznad centralnog kaponira, postavljeni u vidu lepeze fugasni bacači plamena, mitraljezi i puškomitraljezi za dejstvo po rovu i centralnom ulazu.

Zorom 7. aprila u rov severno od centralnog kaponira ubačeno je nekoliko malih dimnih kutija. 7 fugasnih bacača plamena, upravljenih na puškarnice nateralo je neprijatelja da prekine vatru iz kaponira.

2. četa se brzo spustila na dno rova niz ranije spremljene lestvice, savladala ga i po blago nagnutom suprotnom zidu bez teškoća se popela na centralni deo fora, gde je zaposela nekoliko rupa načinjenih vatrom naše artillerije i bombi u zaštitnim zidovima.

Neprijatelj je, koncentrišući svu svoju pažnju na dejstva 2. čete u rejonu centralnog kaponira, oslabio vatru po centralnom ulazu u utvrđenje. Ovo je iskoristila 1. četa, brzo se spustila u rov s istočne strane i pod zaštitom mitraljeske vatre i vatre snajpera počela da baca bombe u prozore I sprata na desnom krilu kasarne.

Iskoristivši paniku neprijatelja, četa je neometano prošla kroz rov, stigla do centralnog ulaza i prodrla u unutrašnjost fora.

U to vreme su vojnici 2. čete kroz rupe u zaštitnim zidovima takođe prodrti u unutrašnjost fora i čisteći unutrašnje prostorije od hitlerovaca, krenuli u susret 1. četi.

Neprijatelj nije izdržao istovremeni udar sa dve strane i položio je oružje.

7. aprila oko 11 časova iz kazamata fora izvedeno je oko 100 vojnika i oficira, među kojima kapetan komandant fora broj 8, 3 poručnika, 6 vodnika i 3 mlađa vodnika. Na II spratu kasarne naši vojnici su naišli na 38 ranjenika. U toku borbe uništeno je oko 250 neprijatelj-

skih vojnika i oficira. Bataljon je zaplenio 6 topova, 38 mitraljeza, 200 pušaka, 4 minobacača 81,4 mm i skladište mesečne zalihe hrane, goriva i municije.

*
* *

243. gardijski pešadijski puk je u tesnom sadejstvu sa susednim jedinicama dobro organizovanim napadom probio utvrđeni pojas neprijateljske odbrane oko tvrđave Kenigsberga.

Za proboj jako utvrđene neprijateljske odbrane puk se pripremao mesec dana.

Za ovo vreme svim vrstama izviđanja i borbom sa zadovoljavajućom tačnošću su bili utvrđeni položaji inžinjerijskih postrojenja, prepreka i vatrenih tačaka u neprijateljskoj odbrani. Koristeći se ovim podacima, naša artiljerija je u periodu artiljerijske pripreme onesposobila i delimično uništila neprijateljske vatrene tačke i živu silu, što je obezbedilo uspešan početak napada pešadije i zauzimanje iz pokreta dveju linija rovova spoljnog pojasa odbrane tvrđave i neposredni izlazak ka prilazima fora broj 8.

Komandant puka je pravilno odlučio da iskoristi glavninu puka na desnom krilu za obilazak fora.

U toku borbe, koristeći blagovremeno svoj II ešelon (2. bataljon) za razvijanje uspeha 3. bataljona, komandant puka je obezbedio izolovanje posade fora od glavnine 69. pešadijske divizije, koja se branila na ovom odseku. To je omogućilo da se malim snagama blokira i brzo uništi posada fora.

1. bataljon, mada nije imao nadmoćnosti ni u snagama ni u sredstvima nad posadom fora broj 8, uspešno je rešio zadatok blokade i uništenja njegove posade. Aktivnim dejstvima on je onemogućio izlazak posade iz skloništa. U toku borbe komandant bataljona je, pošto je pravilno odredio najslabije mesto u odbrani fora, umešno usmerio svoje jedinice i vatrena sredstva za odlučan napad. Vojnici i oficiri bataljona su u toku čitave borbe za for dejstvovali smelo i iniciativno.

Usklađenost u dejstvima puka za vreme proboja spoljnog pojasa odbrane i blokade fora postignuta je pravilno organizovanom borbenom i političkom pripremom ljudstva. Na vežbama su se jedinice pripremale za predstojeća dejstva u borbi. Vojnici i oficiri 1. bataljona su se vežbali za blokiranje i uništavanje posade fora, a 3. bataljona za napad sa probojem jako utvrđene odbrane.

Kako za vreme pripreme, tako i u toku borbe jedinice puka su dejstvovalе smelo i sigurno.

*
* *

NAPAD 578. PEŠADIJSKOG PUKA S PROBOJEM SPOLJNE ODBRAMBENE LINIJE TVRĐAVE KENIGSBERGA

(6—8. aprila 1945)

SITUACIJA I ZADATAK 578. PUKA

(Skice 36. i 37)

Ceo mart i početak aprila 1945. naše trupe su se spremale za zauzimanje tvrđave Kenigsberga.

208. pešadijska divizija se posle 140 km marša prikupila uoči 2. aprila u rejonu 3 km severozapadno od Zamitena. 2. aprila 1945. na izviđanju zone predstojećeg napada postavljen joj je zadatak da probije neprijateljsku odbranu na odseku strelište — (isklj.) for broj 4 i razvije napad pravcem Nojhufen — Cogersthof — stadion, sa bližim zadatkom da zauzme liniju Nojhufen — k. 31,9, zatim da ovlada Cogersthofom. Krajem prvog dana trebalo je da divizija izbije na granicu železničke pruge. Komandant divizije pukovnik V. R. Cvetkov je odlučio da na pravcu glavnog udara divizije — na odseku (isklj.) strelište — (isklj.) for broj 4 — napada 578. pešadijski puk. Njegov bliži zadatak je bio da zauzme drugu, a zatim treću liniju rovova i Nojhufen.

Susednom puku sa desne strane postavljen je zadatak da probije odbranu na odseku strelišta, zauzme drugu liniju rovova, a zatim napada u pravcu Ernsthofa.

Desnokrilni puk susedne divizije sa leve strane imao je zadatak da uništi posadu fora broj 4, a zatim da zauzme Bajdriten.

Za početak napada puk je imao 2 pešadijska bataljona sa po 2 čete u svakom. Brojno stanje ljudstva četa kretalo se od 60—64 čoveka. Sem pukovske stalne artiljerije i minobacača i pridate i podržavajuće artiljerije, u zoni nastupanja puka trebalo je da dejstvuju i divizijska, korpusna i armijska artiljerijska grupa. Prosečna taktička gustina artiljerije na odseku puka bila je 105 topova i minobacača na 1 km fronta.

Prema našim izviđačkim podacima odsek predstojećeg napada branio je 1. bataljon 75. zaštitnog puka. Prema istim podacima neprijateljski bataljon podržavao je divizion artiljerije. Vatreni položaji neprijateljske artiljerije nalazili su se u rejonu Cogersthof — salaš Balit.

Odbrana hitlerovaca na ovom odseku imala je dva položaja. Prvi položaj je imao dve linije rovova. Prvi rov je prolazio severnim delom strelišta — 200 m južno od k. 29,9 — for broj 4. To je bio rov punog profila. Na ovom odseku bila su 1 laki i 3 bunkera od armiranog betona. Prilazi prvom rovu izloženi su gustoj vatri sa krila iz fora broj 4.

Ispred prvog rova hitlerovci su iskopali protivtenkovski rov širok oko 5 i dubok 2 metra. Ispred njega su postavili žičane prepreke i gusta protivtenkovska i protivpešadijska minska polja — na 1 km fronta bilo je prosečno 1500 protivtenkovskih i oko 2700 protivpešadijskih mina.

Drugi (glavni) položaj spoljnog odbrambenog pojasa tzv. „odbrambeni pojas Ljaš“, imao je tri linije rovova. Prva linija je prolazila granicom severne ivice Nojhufena — k. 31,9. Ovaj rov je s fronta na pojedinim odsecima bio obezbeđen ježevima od žice. Na severozapadnoj ivici Nojhufena nalazio se betonski bunker.

Kamene zgrade u naseljima Nojhufenu, salašu Balitu i Cogersthofu, fašisti su uredili za odbranu tako što su na donjim spratovima kuća probili puškarnice za dejstvo mitraljezima.

Svi su rovovi imali otvorena mitraljeska gnezda, od kojih neka betonirana.

ODLUKA KOMANDANTA PUKA I PRIPREMA ZA NAPAD

Pošto je dobio zadatak za napad i svestrano procenio zemljište, neprijateljsku odbranu, kao i svoje snage i sredstva, komandant puka potpukovnik P. J. Rogozin je na izviđanju zone predstojećeg napada saopštio komandantima bataljona i komandirima jedinica ojačanja svoju odluku, u kojoj je naredio da borbeni poredak puka bude u dva ešelona: u I — 2. pešadijski bataljon, a u II — 1. pešadijski bataljon.

2. bataljonu, ojačanom četom inžinjeraca, četom lednih bacača plamena, baterijom topova 45 mm i baterijom topova 76 mm, sa 3 tenka T—34 i 4 samohotke 152 mm, postavljen je zadatak da probije neprijateljsku odbranu na čitavom odseku napada puka, zauzme prvu i drugu liniju rovova, a zatim u sadejstvu s 1. pešadijskim bataljonom, treću liniju rovova i naselje Nojhufen. Haubički artiljerijski puk i 2 minobacačke baterije 122 mm trebalo je da podržavaju napad bataljona.

1. bataljonu je naređeno da se prestroji pozadi desnog krila 2. bataljona kada ovaj ovlađa drugim rovom i da nastupa na Nojhufen obezbeđujući desno krilo puka.

Komandant puka je saopštio komandantima bataljona da će 4. i 5. aprila teška artiljerija u zoni napada divizije svojom vatrom uništiti otkrivene betonske i zemljane bunkere.

Plan divizije predviđao je dva sata za artiljerijsku pripremu napada. Artiljerija je imala zadatak da u ovom vremenu uništi vatrene tačke i živu silu na prednjem

kraju i u dubini i da onesposobi neprijateljske artiljerijske i minobacačke baterije.

Podrška napada pešadije i tenkova trebalo je da se izvede vatrenim valom do dubine bližeg zadatka puka.

Komandantu puka je bilo poznato da će avijacija po planu armije dan pre početka napada bombardovanjem porušiti jaka neprijateljska utvrđenja, među kojima i fort broj 4, i naneti udare po otpornim tačkama u blizini prednjeg kraja, naročito po Nojhufenu i Bajdritenu.

U toku artiljerijske pripreme avijacija će ponoviti udar po foru broj 4 i neprijateljskoj otpornoj tački u Nojhufenu, a u početku napada podržavaće pešadiju i tenkove.

Sem toga, trebalo je da noćni bombarderi u toku dve noći pre početka napada izvrše udare po neprijateljskim otpornim tačkama i artiljerijskim i minobacačkim baterijama.

Komandant puka je naredio inžinjerijskim jedinicama da potpuno uklone mine sa svojih minskih polja i naprave prolaze u neprijateljskim — bar po dva prolaza na 1 pešadijsku četu — širine 8 m, a za tenkove po 1 prolaz širine 30 m.

Pošto su primili borbeni zadatak, komandanti bataljona i komandiri četa su sa artiljerijskim i tenkovskim komandirima 3 dana izviđali zemljište i obrađivali sva pitanja sadejstva za predstojeću borbu.

Pešadijske jedinice puka su se sa pridatim artiljerijskim i inžinjerijskim jedinicama svakodnevno pripremale za borbu.

Od 15. marta u rejonu Kenigsberga padala je kiša i putevi su bili neprohodni. Ovo je otežavalo izlaz naše artiljerije na vatrene položaje, kao i dovoz municije.

Inžinjerijske jedinice, a ponekad i pešadijske, izgradivale su puteve. Zahvaljujući tome artiljerija je na vreme zauzela određene vatrene položaje. Na pojedinim odsecima, gde ju je bilo nemoguće dovući, municija je donošena na rukama.

TOK BORBE

(Skica 37)

Noću uoči 5. aprila 1945. 2. bataljon 578. pešadijskog puka je zauzeo polazni položaj za napad na 200 m zapadno od k. 29,9. Tenkovi i samohodna artiljerija nalazili su se u rejonu Zamitena. Trebalo je da stupe u borbu tek pošto pešadija zauzme protivtenkovski rov. Iste noći pod zaštitom mraka 3 voda 2. bataljona su izbila neposredno do neprijateljskog rova i tu se ukopala.

Noću uoči 6. aprila pioniri su napravili prolaze u neprijateljskim žičanim preprekama a zajedno sa pešadijom jurišni prelaz preko protivtenkovskog rova.

Jedan pešadijski vod i vod pionira utvrđili su se na južnoj strani tvrđavskog rova i imali su zadatku da obezbede 2. bataljon dok ga savlada. U istom cilju ka rovu su noću privučeni i maskirani topovi za neposredno dejstvo da prate jedinice kao prateći topovi pošto pešadija savlada rov.

Pred zoru 6. aprila 2. bataljon je imao sledeći raspored: 4. četa se nalazila kod protivtenkovskog rova, za njom nešto udesno — 5. četa. Neprijatelj je iz fora broj 4 obasipao bataljon bočnom vatrom usled čega je borbeni poredak bataljona morao da se pomeri udesno, dok je 5. pešadijska četa došla na mesto 4. čete.

Tačno po planu divizije počela je 6. aprila u 10 časova artiljerijska priprema napada. U prvom času artiljerija i minobacači kalibra 120 mm i veći usmerili su vatru na rušenje betonskih i zemljanih bunkera i drugih inžinjerijskih postrojenja; sledećih 20 minuta dejstvovali su topovi za neposredno gađanje po ciljevima na prednjem kraju, a poslednjih 40 minuta artiljerija i minobacači svih kalibara neutralisali su živu silu i ranije određene ciljeve.

U 12 časova naše trupe su na širokom frontu krenule u napad.

Jedinice 2. bataljona koje su ranije podišle tvrđavskom rovu brzo su se na jurišnom prelazu prebacile

preko protivtenkovskog rova i iz pokreta upale u prvu liniju rovova gde je otpočela žestoka borba.

Smelo dejstvujući automatima i ručnim bombama naši borci su uništili i zarobili preostale hitlerovce u strelicačkim rovovima; samo neznatan broj neprijateljskih vojnika uspeo je da se povuče u drugu liniju rovova. U to vreme naša 2 tenka T—34 iz Zamitena primakla su se k. 29,9 i vatrom s mesta po utvrđenju i vatrenim tačkama u Nojhufenu blagovremeno i uspešno pomogla napredovanje pešadije. Samohodna oruđa 152 mm, koja su se nalazila 500—600 m severno od k. 29,9, dejstvovala su po foru broj 4 i severnoj ivici Nojhufena, dok je prateća artiljerija sledila neposredno borbeni poredak pešadijskih četa i uništavala oživele vatrene tačke.

Razvijajući napad i savlađujući neprijateljski vatreni otpor, vojnici 4. i 5. čete upali su na pojedinim delovima u drugu liniju rovova i nakon kratke, ali žestoke borbe, zauzeli rov duž čitavog odseka napada puka. Na taj način je 6. aprila oko 17 časova 2. bataljon u potpunosti izvršio svoj bliži zadatok.

Do tog vremena pioniri su podigli most preko protivtenkovskog rova za prelaz tenkova i artiljerije. Preko mosta su uspela da pređu samo 2 tenka; posle je most srušen direktnim pogotkom neprijateljske artiljerijske granate. Obnovu mosta ometala je mitraljeska vatra sa krila fora broj 4. Prebačeni tenkovi koji su se nalazili 150 do 200 m pozadi borbenog poretka četa, podržavali su svojom vatrom pešadiju. Samohodna oruđa, koja nisu uspela da se prebace preko protivtenkovskog rova, vodila su vatu po neprijatelju iz rejona k. 29,9.

U to vreme levi sused je blokirao for broj 4, što je divizijskim pionirima omogućilo da obnove most i obezbede prebacivanje tenkova i artiljerije preko rova.

1. bataljon je sa linije drugog rova obezbeđivao dejstva 2. bataljona sa desne strane.

Za vreme artiljerijske pripreme i u borbi za prvi i drugi rov neprijateljske jedinice 75. zaštitnog puka su imale velike gubitke. O tome je, na primer, komandir 3. čete ovog puka, koji je prešao na našu stranu uveče 6.

aprila, izjavio: „Ujutro 6. aprila 3. četa je imala oko 50 ljudi, u 14 časova preostala su svega 4 čoveka, ostali su bili ili ranjeni ili ubijeni.“ Zarobljeni komandir 4. čete istog puka izjavio je: „Posle borbi u rejonu strelišta 2. bataljon je izgubio skoro sve ljudstvo. Od bataljona je ostala samo grupa od 30 ljudi.“

Ista situacija je bila u 3. bataljonu puka. U celini, 75. zaštitni puk je krajem dana prestao da postoji kao borbena jedinica. Neprijatelj je na brzinu uveo iz rezerve svež pešadijski bataljon, koji je zauzeo odbrambeni položaj na „odbrambenom pojusu Ljaš“ na severnoj ivici Nojhufena.

Uvođenje svežih neprijateljskih snaga odrazilo se odmah u pojačanju njegovog otpora na bojištu. Tako je 573. pešadijski puk, dok je prilazio trećoj liniji rovova, naišao na organizovan vatreni otpor. Naročito jaku vatru hitlerovci su otvorili iz betonskog bunkera na severoistočnoj ivici Nojhufena.

Procenivši situaciju komandant 2. bataljona je odlučio da je za uspešan napad neophodno prekinuti vatreno sadejstvo betonskog bunkera sa susednim vatrenim tačkama u neprijateljskoj odbrani. Radi toga je postavio zadatak komandiru 4. čete da sa 2 pešadijska voda obide betonski bunker s juga, blokira ga i uništi. U isto vreme trebalo je da 5. pešadijska četa zajedno sa tenkovima smelim napadom zauzme severozapadnu ivicu Nojhufena. Tenkovi koji su sadejstvovali s njom dobili su naređenje da prestignu pešadiju kada pride trećem rovu, pa vatrom iz pokreta i gusenicama onesposobe neprijateljske vatrene tačke na trećoj liniji rovova i na taj način obezbede napad 5. čete. Samohodna oruđa, koja su se kretala za borbenim poretkom pešadijskih vodova 4. čete, trebalo je da na signal komandira čete otvore vatru po puškarnicama betonskog bunkera.

Svi su se strogo pridržavali plana napada komandanta bataljona. Pod zaštitom artiljerijske vatre 5. pešadijska četa je s tenkovima munjevito napala treći rov, izbacila neprijatelja iz njega i otpočela borbu za Nojhufen.

U isto vreme je 1. pešadijski vod 4. čete zauzeo deo rova zdesna i onemogućio neprijateljskim grupama za deblokiranje da dođu u pomoć posadi betonskog bunkera. Puškarnica betonskog bunkera je bila zaslepljena vatrom samohodnih oruđa. U ovo vreme je 3. vod obišao betonski bunker iz pozadine i uništio njegovu posadu protivtenkovskim granatama. Posle toga su obe čete 2. bataljona otpočele ulične borbe u Nojhufenu.

U uličnim borbama su važnu ulogu imale inicijativa i odlučnost komandira četa i vodova, koji su od komandira bataljona dobili zadatak da zauzmu grupu kuća i pojedinačne kuće. U toku borbe za veliko naselje Nojhufen prateća artiljerija, samohodna artiljerija i tenkovi bili su pridati komandirima četa što je omogućilo da se najcelishodnije iskoriste u borbi sa neprijateljskim vatrenim tačkama. Zahvaljujući munjevitosti dejstava pešadijskih četa i pravilnom korišćenju tenkova, samohodne artiljerije i artiljerije, 7. aprila oko 23 časa naselje Nojhufen je potpuno očišćeno od neprijatelja. U borbama 6. i 7. aprila 578. pešadijski puk je uništio nekoliko stotina neprijateljskih vojnika i oficira, zarobio ih 148, zaplenio 7 mitraljeza, 4 topa i oko 200 pušaka i automata.

Noću uoči 8. aprila komandant puka je postavio 2. bataljonu novi zadatak — da ujutru 8. aprila, produžavajući napad, zauzme zamak, a zatim izbije u rejon ž. st. Rotenštajn.

Da obezbedi izvršenje postavljenog zadatka, komandant 2. bataljona je organizovao noćno izviđanje u pravcu zamka kako bi utvrdio vatreni sistem, postojanje minskih polja i prepreka u neprijateljskoj odbrani i uhvatio nekoliko neprijateljskih vojnika radi provere podataka.

U isto vreme su pod zaštitom mraka jedinice 2. bataljona zauzele polazni položaj na jugoistočnoj ivici salaša Balita. Tenkovi su se tada nalazili na severoistočnoj ivici Nojhufena, samohodna oruđa 300 m pozadi borbenog poretka pešadije, a prateća artiljerija i minobacači 82 mm neposredno u njenom borbenom poretku. Izviđačka patrola koju je poslao komandant bataljona utvrdila je da u šumi severozapadno od zamka neprijatelj drži priprem-

ljene položaje sa dosta pešadijskih vatrenih sredstava. Minska polja i prepreke nisu uočeni.

8. aprila u 8.30 časova, posle vatrenog naleta celokupne divizijske artiljerije po neprijateljskoj odbrani, 2. bataljon je u sadejstvu s tenkovima, koji su se kretali u borbenom poretku pešadijskih četa, i uz podršku samohotki počeo da nastupa. Pošto su naišli na jak vatreni otpor neprijatelja, jedinice su polegle i stale se ukopavati. Dospevši pod jaku neprijateljsku artiljerijsku vatru, tenkovi koji su dejstvovali sa bataljonom takođe nisu mogli napredovati, te su bili prinuđeni da s mesta otvore vatru.

Ovo se desilo zato što naša artiljerija nije uspela da neutrališe neprijateljsku artiljeriju i vatrene tačke. Nastupanje puka je zaustavljeni i tek kada su krajem dana diviziji pridata i podržavajuća artiljerija promenile vatrene položaje i svojom vatrom neutralisale i delimično uništile neprijateljske vatrene tačke, jedinice puka su istovremeno sa levim i desnim susedima obnovile napad. Ovog puta neprijatelj je posle kratkotrajne borbe izbačen iz rova koji je prolazio severozapadnom ivicom šumarka. Boreći se, počeo je da se povlači ka zamku, gde je pokušavao da se utvrди. Smela i odlučna dejstva naših jedinica onemogućila su namere neprijatelja. 2 bataljon je 8. aprila u 24 časa zauzeo zamak i krenuo da goni ostatke razbijenih neprijateljskih jedinica.

U borbi 8. aprila 578. pešadijski puk je uništio nekoliko stotina neprijateljskih vojnika i oficira, zarobio ih 184, a kao trofeje zaplenio 10 topova raznih halibara, 6 automobila, 15 mitraljeza i oko 100 pušaka i automata.

*
* * *

Bez obzira na ograničeno vreme za pripreme napada (3 dana), komandant puka i komandanti bataljona su u saglasnosti sa donetom odlukom uspeli da preduzmu potrebne mere, koje su obezbedile uspeh borbe: za vreme izviđanja detaljno su proučeni zemljište, sistem vatre, karakter inžinjerijskih postrojenja i prepreka u neprija-

teljskoj odbrani. Komandant puka je u izviđanju, a i sledećih dana, organizovao na zemljištu sadejstvo bataljona sa podržavajućom i samohodnom artiljerijom.

U toku napada sve jedinice puka, a naročito ljudstvo 2. bataljona, dejstvovale su energično i samoinicijativno. Uspehu napada doprinelo je čvrsto rukovođenje borbom komandanta 2. bataljona, koji je racionalno iskoristio svoje pešadijske jedinice, pridate tenkove i samohodnu artiljeriju.

Uporedo sa ovim treba primetiti da komandant puka u toku čitave borbe nije dovoljno aktivno iskoristio 1. bataljon.

Upotreba 1. bataljona prvog dana borbe za obezbeđenje krila 2. bataljona nije bila celishodna, ako se uzme u obzir uspešno napredovanje desnog suseda. Iz toga proizlazi da desno krilo 2. bataljona nije bilo ugroženo. Zato bi bilo pravilnije da se nisu tačno pridržavali ranijeg naređenja, već da se u konkretnoj situaciji 1. bataljon iskoristio za važnije ciljeve, što bi nesumnjivo omogućilo 2. bataljonu da brže izvrši borbeni zadatak puka.

BORBA 24. GARDIJSKOG PEŠADIJSKOG PUKA NA MEĐUPOLOŽAJIMA

(5—7. marta 1945)

SITUACIJA I ZADATAK 24. PUKA

(Skica 38)

U februaru 1945. naše trupe su napadale da opkole i unište istočnopomeransku neprijateljsku grupaciju i izbiju na obalu Baltičkog mora.

10. gardijska pešadijska divizija (komandant divizije general-major Hudalov) u borbama 2. i 3. marta 1945. uništila je neprijatelja na položajima u rejonu Rumelsburga (15 km južno od Brocena).

Ostaci uništenih neprijateljskih jedinica povukli su se u pravcu severa.

24. gardijski pešadijski puk ove divizije (komandant puka potpukovnik F. V. Lazarev), ojačan artiljerijskim divizionom, dobio je zadatak da od jutra 4. marta goni neprijateljske jedinice koje su se povlačile pravcem: Brocen—Bartin — Štoljp i da 7. marta zauzme važnu raskrsnicu puteva — grad Bartin.

Jedinice susedno desne pešadijske divizije napredovalе su pod borbом opštim pravcem na Altšeferaj — Brjunov.

Susedni desni 28. puk 10. gardijske pešadijske divizije gonio je neprijatelja ka Bornenu i dalje duž zapadne obale reke Vipera prema Bartinu. Neprijatelj je svojim zaštitnicama nastojao da zadrži napredovanje naših trupa na nizu međupoložaja.

4. i prepodne 5. marta 24. gardijski puk je gonio neprijatelja, imajući u prethodnici 2. bataljon. Ispred krila bataljona dejstvovala je izviđačka patrola puka.

U 16 časova 5. marta ova patrola izbila je na Viper u rejonu Pepelhofa. Tu je obasuta neprijateljskom puščano-mitraljeskom i artiljerijskom vatrom sa severne obale.

Komandir izviđačkog voda nije izvestio komandanta 2. bataljona o sudaru sa neprijateljem, pa je 2. bataljon prilazio reci u koloni i dospeo pod iznenadnu vatru. Razvijajući se pod vatrom, bataljon je nastupao duž puta. U ovoj situaciji komandant bataljona nije organizovao izviđanje neprijatelja i nije pokušavao da obide otpornu tačku u Bauer—Pepeljni. Zbog toga je napredovanje puka zaustavljen. Nešto kasnije na ovom odseku su zarobljeni vojnici, koji su dali obaveštenje da se na liniji Pepelhof — Bauer — Pepeljna brane jedinice 1. bataljona 96. pešadijskog puka 33. pešadijske divizije i ostaci jedinica 1. motorizovane SS divizije „Policaj“. Neprijatelj je na ovoj liniji iskopao isprekidane i pojedinačne rovove. Reka Viper, široka 20—30 m, skoro se sva mogla pregaziti, te nije bila ozbiljna prepreka za nastupanje naših trupa.

Komandant puka je stigao na mesto i izvršio izviđanje sa komandantima bataljona. Po završetku izviđanja on je doneo odluku da puk pređe u napad ujutro 6. marta.

Za preostalo vreme bataljoni su se morali brižljivo pripremati za napad. Pokazavši na zemljištu liniju polaznog položaja i pravac napada, komandant puka je naredio: 1. bataljon da napada severoistočno od mosta u Pepelhofu na odseku od oko 500 m širine; 2. bataljon — zapadno od mosta na odseku do 400 m širine. 3. bataljon je dobio zadatku da napada zapadno od Vusovke, uništi neprijatelja na severnoj obali Vipera i po izvođenju obilaznog manevra, kroz šumski masiv izbije u rejon Voblanzera (južnog), da bi sprečio prilaz neprijateljskih rezervi ka Viperu sa severa i blokirao puteve povlačenja neprijateljske grupacije u rejonu Pepelhofa. Po naređenju trebalo je da obilazni manevar izvede noću 6. marta, s tim da izbije u rejon Voblanzera (južnog) do 8 časova ujutru 6. marta. Bataljon nije imao artiljerijsko ojačanje već je raspolagao samo sa svoja 2 topa 45 mm. 1. i 2. bataljon po odluci komandanta puka trebalo je da napadaju nakon izbijanja 3. bataljona u određeni rejon.

U 20 časova 5. marta 3. bataljon je krenuo u rejon Vusovke.

Oko 5 časova 6. marta 1. i 2. bataljon su zauzeli polazni položaj za napad.

TOK BORBE

Noću se 3. bataljon prebacio preko Vipera u određeni rejon, uništio neznatne neprijateljske grupe koje su dejstvovale na suprotnoj obali i krenuo ka Voblanzeru (južnom). Oko 11 časova 6. marta bataljon je zauzeo ovo mesto i pri izlazu iz njega stupio u borbu sa grupom automatičara i pet jurišnih topova, koji su se kretali iz Bartina prema jugu.

U ovoj borbi uništena su 2 neprijateljska jurišna topa i znatan broj automatičara, dok su se preostali brzo povukli.

Ne dobivši do 8 časova obaveštenje od komandanta 3. bataljona o njegovim dejstvima u neprijateljskoj poz-

dini, komandant puka je naredio 1. i 2. bataljonu da u 8.10 časova pređu u napad.

Pod zaštitom artiljerijske i minobacačke vatre bataljoni su počeli da prelaze preko reke. 4. pešadijska četa 2. bataljona, pregazivši reku, izbila je na severnu obalu, gde je dospela pod jaku neprijateljsku vatru i bila pri nuđena da polegne. Ostale čete 2. bataljona su ostale na južnoj obali i nisu uspele da se prebace. 1. bataljon, koristeći se time što su hitlerovci koncentrisali vatru na 2. bataljon, uspešno se prebacio preko Vipera. Ali, dočekan vatrom na severnoj obali, počeo je da skreće na istok od svoga pravca, zbog čega je izgubio vatrenu vezu sa četom desnog krila 2. bataljona.

Komandant puka, procenivši nastalu situaciju, odlučio je da svoju rezervu — četu automatičara — uvede u prazan prostor, nastao među bataljonima. Prebacivši se preko reke, jedan vod čete je napao s boka neprijateljsku pešadiju koja se nalazila u rovovima, a preostala dva zaposela su šumu severno od Pepelhofa i počela da zaobilaze neprijatelja koji se branio ispred 2. bataljona. Prodor automatičara u pozadini i jaka vatra koju su oni otvorili izazvali su zbuđenost u neprijateljskim redovima.

Koristeći se time, jedinice puka su obnovile napad, izbacile hilterovce sa položaja i otpočele gonjenje: 1. bataljon — na salaš Johanishof, 2. bataljon na salaš Zejelic.

U ovo vreme je 3. bataljon, koji je dejstvovao u neprijateljskoj pozadini, prešao u odbranu severno od naselja Voblanzera (južnog), vodeći borbu sa neprijateljskom pešadijom koja je pristigla iz Bartina.

Oko 20 časova 6. marta 2. bataljon je stigao na južnu ivicu Voblanzera (severnog) i nakon četvoročasovne borbe u sadejstvu sa jedinicama susednog puka sleva zauzeo ovo mesto. U ovo vreme 1. bataljon se pridružio 3. bataljonu.

Sa približavanjem naših jedinica Bartinu, pojačao se otpor neprijatelja. Učestali su protivnapadi; na pojedinim mestima jedinice neprijateljskih automatičara uz podršku jurišnih topova vršile su protivnapade noću.

2. bataljon, koji je dejstvovao u prethodnici puka, pri prilazu neprijateljskim međupoložajima na Vipera

nije pokazao dovoljno snalažljivosti u nastaloj situaciji. Uzdajući se u izvidničku patrolu puka koja je dejstvovala ispred njega on nije izveo potrebno izviđanje neprijatelja, zbog čega je bio prinuđen da prihvati borbu s njim u ne-povoljnim uslovima. I posle toga komandant bataljona nije organizovao izviđanje neprijateljske odbrane i nije pokušavao da zaobiđe njegova krila delom svojih snaga, iako je neprijateljska odbrana na ovoj liniji bila slaba, a zemljište sa strane puta samo na pojedinim mestima čuvale male grupe automatičara. Smela i razumna dejstva 2. bataljona su mogla da ubrzaju izvršenje zadatka postavljenog puku i da onemoguće neprijateljevo organizованo povlačenje ka Bartinu.

Komandant puka, organizujući napad, postavio je ujutru 6. marta 3. bataljonu zadatak da zađe u neprijateljsku pozadinu u dubinu 9—10 km, ali nije dodelio bataljonu potrebna sredstva veze sa pukom. Izvršivši postavljeni zadatak bataljon nije imao mogućnosti da obavesti o tome komandanta puka. Usled toga i dobra odluka i njeno uspešno izvršenje nisu imali bitan uticaj na borbu glavnine puka ujutru 6. marta. Neodlučna dejstva puka moguće je objasniti isključivo tim što štab puka nije poklonio potrebnu pažnju neprekidnom izviđanju neprijatelja.

Od jednog zarobljenog vojnika dobijeni su podaci da se u Bartinu brani 3. bataljon 96. pešadijskog puka 33. pešadijske divizije i da ga podržavaju jurišni topovi 4. motorizovane SS divizije „Policaj“. Izviđačka patrola koju je uputio komandant puka potvrdila je iskaze zarobljenika o organizovanoj odbrani u rejonu Bartina i utvrdila da postoje rovovi i kamuflirane vatrene tačke oko Bartina.

Uzimajući u obzir da će proboj pripremljene neprijateljske odbrane u rejonu Bartina zahtevati od ljudstva puka velike fizičke i moralne napore, kao i to da jedinice već nekoliko dana vode neprekidne borbe, te da im je potreban odmor, komandant puka je odlučio da bataljonu dâ odmor, privuče artiljeriju u toku noći, organizuje sa-dejstvo, a ujutro 7. marta napadne neprijatelja i zauzme grad.

3. bataljon je dobio zadatak da odlučnim napadom preseče železničku prugu i auto-put istočno od Bartina i da iz pokreta upadne u grad sa istoka; 1. bataljon da napada Bartin s juga; 2. bataljon sa zapada.

Noću su se jedinice puka sredile, odmorile, popunile zalihe municije i u zoru 7. marta na svojim odsecima zauzele polazne položaje za napad. Artiljerija i minobacači su bili spremni za otvaranje vatre.

U 8 časova 7. marta, posle vatrenog naleta celokupne artiljerije i minobacača na neprijateljske rovove i vatrene tačke, bataljoni puka su krenuli u napad i u 10 časova upali u Bartin. Posle dvočasovnih uličnih borbi 24. gardejski puk je potpuno očistio grad od neprijatelja i nastavio gonjenje u pravcu Štolpa.

BORBA 1228. PEŠADIJSKOG PUKA NA ZEMLJOUZU IZMEĐU JEZERA

(17. jula 1944)

SITUACIJA

(Skica 39)

U junu 1944. naše trupe koje su dejstvovalе u pravcu Oloneca forsirale su pod borbom reku Svir, probile jak neprijateljski odbrambeni pojas severno od Lodejnog polja i razvile uspeh u pravcu severa. Na petrozavodskom pravcu neprijatelj se sa zaštitnicom, vodeći borbu, povlačio prema severozapadu.

368. pešadijska divizija je 15. jula 1944. zauzela železničku stanicu Suojarvi i nastavila da goni neprijatelja duž auto-puta sa zadatkom da zauzme rejon Vuontele i goni neprijatelja u pravcu naselja Jagljajarvi.

Susedna desna pešadijska divizija gonila je neprijatelja duž puta Kangozero — Suojarvi, a susedna leva — putem od naselja Lijetea na jugozapad.

Povlačeći se, finske trupe su zaštitnim jedinicama na pojedinim mestima prilazile u odbranu pokušavajući da zadrže napredovanje naših trupa. Na uskim prolazima među jezerima one su organizovale zasede automatičara, postavljale prepreke i rušile mostove na rekama.

Trupe Sovjetske armije su nastupale normalno duž puteva razdvojenih jezerima i šumama. U takvim uslovima vatrema veza među jedinicama nije postojala, a obaveštaja o situaciji suseda su zakašnjavala.

Jedini auto-put u zoni gonjenja 368. pešadijske divizije je vodio od železničke stanice Suojarvi ka Savilampiju. Severoistočno od Lahtele, između jezera Suo-Jarvi i Salon-Jarvi postoji uski zemljouz širok 1,5—1,8 km.

Iz iskaza zarobljenika, uhvaćenih za vreme gonjenja, doznalo se da je na ovom zemljouzu neprijatelj pripremio za odbranu međupoložaj.

1228. pešadijski puk sastava 2 bataljona, s pridatim artiljerijskim pukom i pešadijskom četom nalazio se u prethodnici. Uništavajući usput neznatne neprijateljske grupe, prednje jedinice ovog puka su oko 16 časova 16. jula 1944. izbile na raskrsnicu puteva 3,5 km zapadno od Hutule, gde su naišle na organizovanu neprijateljsku vatru s kota 1,5 km istočno i severoistočno od Lahtele (vidi skicu 40).

Prednji odred — 2. bataljon — iz pokreta se prestrojio i napao neprijatelja na ovim kotama, ali bezuspešno. Posle vatretnog naleta od 15 minuta koju je izvela artiljerija prispela u ovo vreme, bataljon je obnovio napad, ali opet bezuspešno. Posle dvočasovne naporne borbe jedinice bataljona su bile prinudene da se povuku na polazni položaj. Za vreme borbe većinu neprijateljskih vatreñih tačaka otkrila je i odredila im mesta naša izviđačka patrola. U ovoj borbi su zarobljena dva pionira i jedan artiljerijski osmatrač. Ispitivanjem zarobljenika komandant puka je doznao da se na zemljouzu između jezera brani

11. lovački pešadijski bataljon i četa 303. pešadijskog puka, koji su imali zadatak da zadrže nastupanje jedinica Sovjetske armije do povlačenja finskih trupa putem Turhanvara — Vuontele prema zapadu. Sem toga, zarobljenici su rekli da se 11. lovački pešadijski bataljon sastoji od 4. pešadijske čete ojačane sa 4 artiljerijske baterije, od kojih 2 od 105 mm, i sa 10 minobacača. Na „Bliskoj koti“, „Strmoj koti“ i „Ravnoj koti“ uređene su otporne tačke, ispred kojih su postavljene žičane prepreke u 1—2 reda kolja, koje su imale barikade i slobodne sektore za gađanje. Preko padina „Bliske kote“ i „Strme kote“ prolazio je rov nepunog profila. Na međupoložajima otpornih tačaka smeštene su pojedine vatrene tačke i male grupe automatičara. Između otpornih tačaka na kotama „Bliskoj koti“, „Strmoj koti“ i „Ravnoj koti“ postoji jako vatreno sadejstvo. Rezerva 11. lovačkog bataljona — 4. pešadijska četa — prikupljena je u rejonu Lahtele, a četa 303. pešadijskog puka na severnim padinama „Strme kote“. Vatreni položaji artiljerije nalaze se u rejonu naselja Vuontele, na odstojanju maksimalnog dometa oruđa. Pri povlačenju od Petrozavodska 11. lovački pešadijski bataljon je izgubio oko 20% ljudstva, dok je četa 303. pešadijskog puka imala 90 strelaca i automatičara.

Ove podatke štab puka je odmah predao u štab divizije.

16. jula u 20 časova u puk je stigao komandant divizije. Upoznavši se sa situacijom, postavio mu je zadatak da odlučnim napadom uništi zaštitni neprijateljski bataljon na zemljouzu između jezera i na kotama istočno i severoistočno od Lahtele, a zatim, po izbijanju na put zapadno od Savilampija, odseče neprijatelju odstupnice iz Turhanvara prema zapadu. II ešelonu divizije — 1224. pešadijskom puku — koji se kretao za 1228. pukom, naređeno je da, kada 1228. puk zauzme „Ravnu kotu“, nastupa na Vuontele, zauzme prelaze preko reke Ajtojoki i goni neprijatelja pravcem Vuontele — Jaglajarvi. Ovaj puk se 17. jula oko 5 časova prikupio na 2,5 km jugoistočno od „Bliske kote“.

ODLUKA KOMANDANTA 1228. PUKA

(Skica 40)

Komandant puka potpukovnik J. P. Kulakov, u saglasnosti sa zadatkom postavljenim puku i pošto je brižljivo procenio situaciju, uzeo u obzir podatke koje je 2. bataljon dobio u borbi, kao i one koji su dali zarobljenici, odlučio je da glavni udar, na severoistočni deo „Bliske kote“, naneše 3. pešadijski bataljon, ojačan samostalnom pešadijskom četom divizije. Za vreme napada 3. bataljona, 2. bataljon da aktivnim dejstvima izoluje neprijatelja na „Strmoj koti“.

Bataljoni su dobili sledeće zadatke: 2. bataljon (bez 5. pešadijske čete) da sa 2 topa 76 mm, uz podršku diviziona artiljerijskog puka, aktivnim dejstvima pešadijskih odeljenja i vodova izoluje neprijatelja na „Strmoj koti“ i onemogući mu protivnapade i bočno dejstvo po 3. bataljonu. Kada 3. bataljon zauzme „Ravnu kotu“, da zajedno sa njim uništi neprijateljske snage na „Strmoj koti“.

3. bataljon sa samostalnom pešadijskom četom divizije, inžinjerijskim vodom puka, 2 voda protivtenkovskih pušaka, 2 topa 76 mm, uz podršku 2 diviziona artiljerijskog puka divizije, da zauzme „Blisku kotu“ i naselje Latelu; u sadejstvu sa rezervom puka da uništi neprijateljske snage na „Ravnoj koti“ i obezbedi uvođenje u borbu puka kao II ešelona divizije na pravcu Vuontele. Zatim da u sadejstvu sa 2. bataljom uništi neprijateljske snage na „Strmoj koti“.

Rezerva puka — 5. pešadijska četa, četa automatičara, vod protivtenkovskih pušaka — trebalo je da bude spremna za nastupanje pozadi desnog krila 3. bataljona, da zauzme severne padine „Ravne kote“, a zatim most južno od Savilampija. Divizion artiljerijskog puka divizije i puškovska minobacačka baterija 122 mm podržavaće uvođenje rezerve u borbu.

Borbeną gotovost jedinica puka za nastupanje određena je za 17. juni u 10.10 časova.

U duhu odluke komandanta puka, noću uoči 17. jula bataljoni su zauzeli polazni položaj za napad. 2. bataljon

bez 5. čete, zauzeo je polazni položaj južno od „Strme kote“, dodirujući desnim krilom ispust jezera Suo-Jarvi; 3. bataljon se sa samostalnom pešadijskom četom divizije rasporedio pozadi puta, 100—150 m istočno od „Bliske kote“, a jednim vodom 8. čete južno od „Bliske kote“. Pukovska artiljerija, pridata bataljonima, zauzela je vatrene položaje u borbenom poretku bataljona i imala zadatak da neposredno gada otkrivene neprijateljske ciljeve.

Komandant puka je uputio na ostrvo Salon-Sari grupu sastava vod mitraljeza i odeljenje automatičara. Njen zadatak je bio da sa početkom napada 3. bataljona otvori jaku mitraljesku i automatičarsku vatru sa ostrva i time zavara neprijatelja da se naše jedinice nalaze u neprijateljskoj pozadini severozapadno od „Bliske kote“. Pri povlačenju neprijatelja sa „Bliske kote“ duž istočne obale jezera Salon-Jarvi da ga uništava vatrom teških mitraljeza, a iz rejona Lahtele onemogući prilaz njegovih rezervi „Bliskoj koti“.

Noću uoči 17. jula grupa se neprimećena od neprijatelja prebacila na ostrvo i zauzela njegov severoistočni deo.

Pukovska rezerva — 5. pešadijska četa i četa automatičara — prikupila se 1 km iza puta jugoistočno od „Bliske kote“.

Vod inžinjerije je u toku noći postavio oko 10 eksplozivnih punjenja ispod neprijateljskih žičanih prepreka u rejonima „Strme kote“ i „Bliske kote“ i izradio prolaze kroz drvene prepreke.

U zoru 17. jula komandant puka je još jednom ponovio komandantima bataljona i diviziona njihov zadatak, pokazao na zemljištu pravac napada svake jedinice, proverio kako su u bataljonima obrađena pitanja sadejstva pešadije sa pridatom artiljerijom po vremenu i linijama, i da li su svi upoznati sa ugovorenim signalima za otvaranje i prekidanje artiljerijske vatre.

Za vreme artiljerijske pripreme napada predviđalo se izvođenje vatrenog naleta od 3 minuta sa 2 artiljerijska diviziona po „Bliskoj koti“, 1 artiljerijskim divizionom po „Strmoj koti“ i minobacačkom baterijom 120 mm po „Ravnoj koti“.

Posle toga trebalo je da artiljerija 10 minuta metodično dejstvuje po ciljevima otkrivenim u rejonima „Strme kote“, „Bliske kote“ i „Ravne kote“.

Zatim je sledio vatreni nalet celokupne divizijske artiljerije u trajanju od 4 minuta po „Bliskoj koti“ i „Ravnoj koti“ sa prelazom na metodičnu vatu od 5 minuta radi uništenja žive sile i otkrivenih vatreñih tačaka.

Artiljerijska priprema se završavala vatrenim nalemom od 3 minuta celokupne artiljerije po „Strmoj koti“ i „Bliskoj koti“.

Radi boljeg sadejstva komandanti artiljerijskih divizionala su se nalazili zajedno sa komandantima pešadijskih bataljona, a komandiri artiljerijskih baterija sa komandirima četa. Da bi se obezbedila neprekidna podrška pešadije artiljerijskom vatrom u toku borbe u dubini, sa komandirima četa trebalo je da idu komandiri artiljerijskih komandnih vodova i naročito osmatrači gađanja.

Odnos snaga do uvođenja u borbu 1224. puka vidi se iz sledeće tablice:

	Naše trupe	Neprijateljske snage
	1228. pp sa samost. pč divizije	11. lov. bat. i četa 303. pp
Ljudi	1200	940
Pušaka i automata	700	500
Mitraljeza	12	12
Puškomitraljeza	18	do 20
Minobacača 82 mm	14	do 10
Minobacača 120 mm	6	—
Topova svih kalibara	44	16

Iz navedene tablice se vidi da u početku napada 1228. puk nije bio znatno nadmoćniji u snagama i sredstvima od neprijatelja.

TOK BORBE

(Skica 41)

17. jula u 10.10 časova, posle artiljerijske pripreme od 25 minuta, puk je krenuo u napad.

2. bataljon je počeo napad na južne padine „Strme kote“ i delom jedinica brzo upao u prvi rov Finaca na delu širokom oko 100 m. Neprijatelj je hitno preuzeo protivnapad i naše jedinice izbacio iz rova. Bataljon je produžio da vodi borbu vatrom blokirajući neprijateljske snage na „Strmoj koti“.

3. bataljon je sa pridatom pešadijskom četom divizije munjevito napao „Blisku kotu“, zauzeo posle kraće borbe prvi rov i dobro se utvrdio. Dalje napredovanje bataljona je zadržano jakom neprijateljskom vatrom i protivnapadima.

Posle ponovnog napada 3. bataljona na „Blisku kotu“, 7. četa je dostigla njenu severnu ivicu, dok je 1. vod ove čete napredovao znatno dalje od grebena. Neprijatelj je bezuspešno pokušavao da povrati položaj napadajući 7. četu. U protivnapadu on je zašao u pozadinu 1. voda i odsekao ga od ostalih snaga čete. Komandir voda nije gubio glavu, izveo je svoj vod ispod udara kroz šumu, i oslobođivši se neprijatelja, produžio da izvršava borbeni zadatak napadajući u pravcu Lahtele. Jedan neprijateljski vod sa „Bliske kote“ i jedan vod od Lahtele pokušavali su da opkole i unište 1. vod, ali je komandir, koristeći zemljište, organizovao kružnu odbranu i 2 sata uspešno odbijao neprijateljske napade. Samostalna pešadijska četa divizije, dejstvujući između „Strme kote“ i „Bliske kote“, energično je napadala neprijatelja, napredovala i sjedinila se sa 1. vodom 7. čete.

U ovo vreme neprijatelj je snagom jedne pešadijske čete izveo protivnapad sa „Strme kote“ na krilo pridate pešadijske čete divizije, koja je prodrla napred. Prateći nastalu situaciju, komandir 4. čete 2. bataljona je inicijativno ostavio na svom odseku južno od „Strme kote“ 1 pešadijski vod, a sa ostalim vodovima čete, uz podršku mi-

traljeza, napao krilo neprijateljske grupe. Smela dejstva 4. čete naterala su neprijatelja da se odrekne protivnapada i polegne.

Na vreme ukazana pomoć izmenila je nastalu tešku situaciju u rejonu samostalne pešadijske čete divizije.

17. jula u 12 časova 3. bataljon je zauzeo greben „Bliške kote“ i vodio borbu sa neprijateljem koji je stalno vršio protivnapade.

Samostalna pešadijska četa divizije i 1. vod 7. čete, vodeći borbu na prilazima „Ravne kote“, naišli su na min-ska polja i žičane prepreke.

Komandant puka je, prateći tok borbe, naredio:

2. bataljon da aktivira svoja dejstva, spreči bočnu vatrju i neprijateljske protivnapade na krilo 3. bataljona sa jugozapadnih padina „Strme kote“.

3. bataljon posle artiljerijskog naleta od 10 minuta u sadejstvu sa samostalnom pešadijskom četom divizije, koja je izbila napred, da napadne i uništi neprijateljske snage na zapadnim padinama „Bliške kote“.

U isto vreme rezervi puka — 5. pešadijskoj četi — postavljen je zadatak da izbije u rejon severnih padina „Bliške kote“ i bude spremna da proširi uspeh 3. bataljona.

Posle artiljerijskog naleta na neprijateljsku odbranu, jedinice 3. bataljona su zajedno krenule u napad i u sadejstvu sa samostalnom pešadijskom četom divizije i 1. vodom 7. čete napale krilo i pozadinu neprijatelja utvrđenog na „Bliskoj koti“. Neprijateljske jedinice, trpeći velike gubitke od organizovane vatre 3. bataljona, počele su u neredu da se povlače sa „Bliške kote“ obalom jezera Salon-Jarvi — u pravcu severozapada.

Mitraljezi, postavljeni po naređenju komandanta puka na severnom delu ostrva Salon-Sari, otvorili su bočnu vatrju po neprijateljskim jedinicama koje su se povlačile i naneli im velike gubitke.

Posle zauzimanja „Bliske kote“ 3. bataljon je počeo da goni neprijatelja i u 17 časova započeo borbu za Lahtelu.

Po naređenju komandanta divizije upotrebljena je rezerva puka — 5. pešadijska četa — i jedna četa puka iz II ešelona divizije da bi se ubrzalo zauzimanje „Ravne kote“.

Posle artiljerijskog naleta od 3 minute po ovoj koti, čete su je munjevitim napadom zauzele.

3. bataljon je u ovo vreme zauzeo Lahtelu, a 8. četa počela da goni razbijene neprijateljske trupe u pravcu severa.

Čim su zauzeli „Ravnu kotu“, bataljoni puka iz II ešelona divizije, obilazeći je s juga, počeli su da gone neprijatelja u pravcu severa.

Izviđački vod i četa automatičara puka, ne nailazeći na otpor, dostigli su rejon mosta jugozapadno od Savilampija, iznenadno napali neprijateljske snage i zauzeli minirani most. Tako su odsekli odstupnicu 3. četi 11. lovačkog bataljona i ostacima čete 303. pešadijskog puka sa „Strme kote“ ka Savilampiju. Deo ovih jedinica je uništen, a drugi se predao. 9. četa, koja je stigla iz rejona Lahtele, proširila je zauzeti mostobran severno od mosta kod Savilampija i zaposela put sa obe strane.

Zajedničkim dejstvima 3. i 2. bataljona neprijateljske snage na „Strmoj koti“ su opkoljene i uništene, pri čemu je zarobljeno 70 vojnika i oficira. 17. jula u 20 časova otpor demoralisanog neprijatelja u Savilampiju je slomljen i puk se sjedinio sa jedinicama koje su dejstovale istočno od jezera Suo-Jarvi.

U borbi na zemljouzu između jezera, 11. lovački bataljon i četa 303. pešadijskog puka su izgubili nekoliko stotina vojnika i oficira (poginulih i ranjenih). Sem toga, 1228. puk je zarobio 99 neprijateljskih vojnika i oficira i zaplenio: 4 topa, 10 mitraljeza, 2 bacača plamena, 119 pušaka, 4 minobacača, 4 radio-stanice, znatnu količinu municije i drugog vojnog materijala.

*
* *

Komandant 1228. puka, saznavši iz iskaza zarobljenika da neprijatelj između jezera Suo-Jarvi i Salon-Jarvi ima pripremljenu odbranu, postavio je još u toku gonjenja 2. bataljonu (čelnom odredu) zadatak da aktivnim dejstvima otkrije sistem neprijateljske odbrane i grupisanje snaga na određenoj liniji.

2. bataljon je uspešno izvršio postavljeni zadatak — borbom i hvatanjem nekoliko neprijateljskih vojnika otkrio je sistem neprijateljske odbrane i grupisanje njegovih snaga. Zahvaljujući tome komandant divizije i komandant puka su pravilno odlučili i uspeli da celishodno organizuju borbu. Prema situaciji glavni napori puka su usmereni na uništenje neprijatelja utvrđenog na „Bliskoj koti“, najvažnijoj otpornoj tački u celokupnom odbrambenom sistemu zemljouza između jezera.

Za izvršenje ovog zadatka komandant puka je odredio 3. bataljon, ojačan pridatom samostalnom pešadijskom četom divizije. Uzimajući u obzir karakter zemljišta i место neprijateljskih položaja, komandant puka je dobro obezbedio krila 3. bataljona, koji je izvršavao glavni zadatak napada puka. 2. bataljon je štitio desno krilo, a levo vod mitraljeza i odeljenje automatičara sa severnog ispusta ostrva Salon-Sari. Naporedo sa upornim i smelim dejstvima svih jedinica u ovoj borbi potrebno je istaći intelligentnu inicijativu komandira 4. pešadijske čete i 1. voda 7. čete u borbi za „Blisku kotu“.

544. PEŠADIJSKI PUK FORSIRA DNJEPAR U REJONU DNJEPROPETROVSKA

(21—24. oktobra 1943)

SITUACIJA I ZADATAK 544. PUKE
(Skica 42)

Savlađujući jak otpor neprijatelja, naše trupe su u septembru 1943. izbile na levu obalu Dnjepra u rejon Dnjepropetrovska. 152. pešadijska divizija je u dvodnevnim borbama uništila neprijateljske jedinice u Podgorod-

nom, Nižnjednjeprovsku i ujutru 27. septembra očistila od neprijatelja obalu Dnjepra na odseku Kirovski—Sugakovski — Lomovka—Nižnjednjeprovsk.

Ostavivši na nekim ostrvima borbeno obezbeđenje, preostale razbijene neprijateljske jedinice su se povukle na desnu obalu, gde su se utvrstile na ranije pripremljenim položajima. Na ostrvu „Ajkuli“, koje se nalazi 1 km južno od Sugakovskog, ostavljen je pešadijski vod ojačan sa 3 mitraljeza i 2 minobacača 81,4 mm.

Hitlerovci su, povlačeći se, spalili znatan deo kuća u naseljima Kirovskom, Sugakovskom, Frunzenskom i drugi u vazduhu oba železnička mosta preko Dnjepra u rejonu Dnjepropetrovska. Neprijatelj, ipak, nije uspeo da potpuno uništi, niti prebaciti na desnu obalu sva lokalna prevozna sredstva (ribarske lađe, čamce itd.).

Kad je očistila levu obalu od neprijateljskih trupa, 152. pešadijska divizija je dobila zadatak da forsira Dnjepr u rejonu Sugakovskog i Dijevke II. 8 dana ona je pripremala svoje jedinice za izvršenje postavljenog zadatka. U zoni divizije sakupljeni su i popravljeni svi ribarski čamci i splavovi nađeni na levoj obali. Od materijala koji se tu našao (daske, brvna, bačve) napravljeni su splavovi za prebacivanje pukovske i bataljonske artiljerije i minobacača. Sva prikupljena i napravljena prevozna sredstva prikupljena su u rejonima određenih mesta za prelaz, bliže reke, i brižljivo maskirana.

Zbog izmenjene situacije komanda je odložila forsiranje Dnjepra na ovom odseku za drugu polovinu oktobra.

5. oktobra 152. divizija, pošto je predala svoju zonu jedinicama 2. divizije, povučena je u rejon Podgorodnog da se popuni i pripremi jedinice za forsiranje Dnjepra.

Jedinice koje su smenile diviziju dovršile su čišćenje ostrva na Dnjepru od neprijatelja. Tako se 9. oktobra ojačana pešadijska četa, podržavana vatrom 2 diviziona artiljerije, prebacila čamcima sa Zelenog ostrva na ostrvo „Ajkulu“ i smelim napadom uništila neprijateljski vod koji ga je branio. Inžinjerijske jedinice armije su izgradile most iz Sugakovskog za Zeleno ostrvo i dalje na ostrvo „Ajkulu“ do 15. oktobra, što je znatno olakšalo koncentri-

sanje trupa i tehnike na ovom ostrvu. Ostrvo „Ajkulu“ naše trupe su uredile kao polazni rejon za forsiranje Dnjepra.

U toku priprema za napad 152. pešadijska divizija je dobila zadatak da forsira Dnjepar i zauzme mostobran u rejonu Suhačevka-Dijevka I, zatim razvijajući napad, da udarom po Krasnopolju preseče odstupnicu neprijatelju iz Dnjepropetrovska i u sadejstvu sa jedinicama koje su forsirale Dnjepar južno od Dnjepropetrovska, u rejonu naselja Kajdaki (južni), opkoli i uništi dnjepropetrovsku neprijateljsku grupaciju.

Komandant divizije pukovnik J. P. Kuliški postavio je na izviđanju 544. pešadijskom puku zadatak da sa prelaza pripremljenih na ostrvu „Ajkuli“ forsira Dnjepar i odlučnim napadom iz pokreta zauzme šumarak kod severne ivice Suhačevke („Veliki šumarak“), pa pošto se utvrdi na određenoj liniji obezbedi prelaz glavnine divizije na desnu obalu reke.

Za izvršenje postavljenog zadatka puku su pridate 3 topovske baterije divizijskog artiljerijskog puka i baterija samostalnog protivtenkovskog lovačkog diviziona. Sem toga, planiralo se da forsiranje i napad puka na desnoj obali podržavaju vatrom artiljerijski i minobacački pukovi sa leve obale Dnjepra i divizion gardijskih minobacača sa ostrva „Ajkule“.

U početku borbe puk je, izuzimajući podržavajuću artiljeriju, imao: 6 protivtenkovskih topova 45 mm, 4 pukovska topa 76 mm i 23 divizijska topa 76 mm (uključujući bateriju protivtenkovskog lovačkog diviziona).

Komandant divizije je na izviđanju naredio da se na desnu obalu Dnjepra prebaci izviđačka četa divizije, iskrca u šumarak („Dugi šumarak“) i izviđa neprijateljsku obranu, da bi obezbedila iskrčavanje bataljonâ 544. pešadijskog puka.

Komandantu puka je bilo poznato da je Dnjepar na odseku Sugakovski-Suhačevka širok 2,5 km, da je udaljenost između ostrva „Ajkule“ i desne obale oko 1000 m, a brzina toka 0,6 m/sek; da je desna obala viša od leve za 100—110 m, što je neprijatelju davalо preim秉stvo. Ne-

prijatelj je s kota u rejonu Dijevke II i Suhačevke osmatrao i držao pod mitralješkom i artiljerijskom vatrom tok reke i sve prilaze svojoj obali.

Duboke jaruge i velika naselja na desnoj obali omogućivali su neprijatelju da neprimećeno manevriše rezervama neposredno pozadi prednjeg kraja svoje odbrane. Velika naselja Suhačevka, Dijevka II, Kajdaki (severne), velikim brojem kamenih zgrada i industrijskih preduzeća, lako su se mogla urediti za odbranu. Odbrambenu liniju na desnoj obali Dnjepr-a hitlerovci su pripremili ranije. Računali su da će im ona pomoći da zaustave nastupanje naših trupa i zadrže za sebe Ukrajinu s desne obale Dnjepr-a.

Prednja linija neprijateljske odbrane na desnoj obali Dnjepr-a prolazila je severnom ivicom naselja Suhačevka — Dijevka II — Kajdaki (severnije) i dalje severoistočnom ivicom Dnjepropetrovska.

Na pravcu napada puka neprijatelj je uredio otporne tačke na liniji: zapadna ivica Suhačevke—centar Dijevke II — i istočna ivica naselja Kajdaki (severnije). Sve su međusobno bile povezane neprijateljskim rovom punog profila. Na prednjem kraju na mestima pogodnim za držanje toka reke i ivice desne obale pod vatrom izgrađeni su betonski bunkeri. S fronta su vatrene tačke zaštićene žičnim preprekama i minskim poljima. U dubini odbrane, na uzvišenjima, iskopani su rovovi.

Odsek Suhačevka-Dijevka II branio je 541. pešadijski puk 387. pešadijske divizije, ojačan 211. pionirskim bataljonom i podržavan sa 4 baterije topova 105 mm i 1 baterijom poljskih haubica 150 mm.

U šumarku severno od Suhačevke postavljeno je borbeno osiguranje do 1 čete, podržavano vatrom artiljerije i minobacača iz dubine odbrane.

Na južnoj i istočnoj ivici Suhačevke i u šumarku severno od Dijevke II, naši izviđači su otkrili 4 topa 75 mm, koje je neprijatelj postavio za neposredno gađanje. Ovi topovi su držali pod vatrom prilaze desnoj obali. U Dijevki II i Suhačevki postavljene su 4 minobacačke baterije 81,4 mm.

Rezerva — bataljon pešadije sa 6 tenkova — nalazila se u Krasnopolju.

Sistem vatre u neprijateljskoj odbrani bio je organizovan tako da su tok reke i zemljište ispred prednjeg kraja držani pod unakrsnom mitraljeskom vatrom. Odseke obale koji nisu bili pod mitraljeskom vatrom fašisti su obezbeđivali minobacačkom i artiljerijskom vatrom.

Očekujući forsiranje reke, hitlerovci su ostali budni, i čim se smračilo, neprekidno su osvetljavali raketama kroz reke i desnu obalu.

ODLUKA KOMANDANTA PUKA ZA FORSIRANJE I ZAUZIMANJE MOSTOBRANA

Proučivši borbeni zadatok, zemljište, neprijateljsku odbranu, kao i sredstva pridata puku za obezbeđenje forsiranja, komandant puka kapetan F. B. Rovni je odlučio da ešeloni jedan za drugim u toku dve naredne noći forsiraju Dnjepar. Odluku komandanta puka odobrio je komandant divizije, posle čega je kapetan Rovni postavio bataljonima sledeće zadatke:

1. pešadijski bataljon sa dva pukovska topa 45 mm i 2 topa 76 mm da se noću uoči 21. oktobra prebaci preko Dnjepara, zauzme „Dugi šumarak“, tamo se utvrdi i obezbedi iskrcavanje glavnine puka. Pre početka prebacivanja bataljona na desnu obalu, u rejon ovog šumarka trebalo je da se iskrca izviđačka četa divizije. Komandant 1. bataljona trebalo je da održava vezu s komandantom puka putem radija.

2. i 3. bataljon imali su da se noću uoči 22. oktobra, pod zaštitom 1. bataljona i izviđačke čete divizije, iskrcaju u rejon „Dugog šumarka“ i zajedno s njima napadnu neprijatelja u „Velikom šumarku“, zauzmu ovaj šumarak, utvrde se i budu spremni za odbijanje protivnapada. Kada se utvrdi na zauzetoj liniji, puk je trebalo da obezbedi iskrcavanje i prestrojavanje za borbu glavnine divizije. Za svoju rezervu komandant puka je zadržao četu automatičara.

Artiljerija sa vatrenih položaja na ostrvu „Ajkuli“ i levoj obali Dnjepra trebalo je da obezbedi izviđačku četu i bataljone 544. puka u toku forsiranja: da pripremi vatreni nalet po neprijateljskim otpornim tačkama na prednjem kraju i po borbenom obezbeđenju u „Dugom šumaru“, da bude spremna da odbije protivnapade iz Dijevke II i Suhačevke, da spreči prilaz neprijateljskih rezervi iz rejona Krasnopolja.

Korpusnoj artiljerijskoj grupi i avijaciji, koje su dejstvovale po planu komandanta korpusa, postavljen je zadatak da uništavaju neprijateljske artiljerijske baterije.

Pukovskoj i baterijskoj artiljeriji i oruđima protivtenkovskog lovačkog diviziona naredeno je da se prebace zajedno sa pešadijskim bataljonima, dejstvuju u njihovom borbenom poretku i uništavaju neprijateljske vatrene tačke koje su ometale napredovanje.

Pionirske jedinice, pridate 1. bataljonu za obezbeđenje predstojećeg napada na desnoj obali Dnjepra, trebalo je da noću uoči 22. oktobra naprave prolaze u neprijateljskim minskim poljima i žičanim preprekama. 3 odelenja pukovskog pionirskog voda sa zalihom protivtenkovskih i protivpešadijskih mina obrazovala su pokretni odred — zaštitnicu, koji je, pošto se prebaci na desnu obalu imao zadatak da obezbedi najosetljivija mesta nakon iskrcavanja glavnine puka.

Od 5. do 17. oktobra jedinice puka su vršile borbenu obuku u Podgorodnom. Glavna pažnja je posvećena formiranju i obuci vodova, četa i bataljona, pošto prispela popuna nije bila dovoljno obučena. Lični sastav puka se užurbano pripremao za prelaz Dnjepra. Jedinice su na vežbama praktično obučavane za brzo ukrcavanje u prevozna sredstva, iskrcavanje i munjevit napad na neprijateljske otporne tačke na suprotnoj strani. Odabrani su i iskusni veslači.

Za uništenje jakih neprijateljskih vatrenih tačaka na desnoj obali Dnjepra u svakom bataljonu je formirana po jedna jurišna grupa sastava pešadijski vod, odelenje pionira, 2 topa i nekoliko protivtenkovskih pušaka.

Noću uoči 18. oktobra 152. pešadijska divizija je izašla iz rejona Podgorodnog i smenila jedinice koje su se branile na odseku Sugakovski — (isklj.) Nižnjednjeprovsk.

544. pešadijski puk se zajedno sa 3 pridate topovske baterije artiljerijskog puka divizije i protivtenkovskom baterijom lovačkog diviziona prikupio na ostrvu „Ajkuli“.

Komandanti bataljona sa komandantima mesta prelaza primili su od jedinica koje su smenili pripremljena mesta za prelaz kao i prevozna sredstva.

Pioniri koji su pripremali prelaze i prevozna sredstva ostali su da obezbede forsiranje 544. puku.

Na ostrvu „Ajkuli“ organizovana su tri mesta za prelaz. Na njima su se nalazila sledeća prevozna sredstva:

Na prvom mestu — 6 skela načinjenih od čamaca za sklapanje (4 čamca u jednoj skeli), 10 ribarskih čamaca i 10 sparenih ribarskih čamaca.

Na drugom mestu — 2 skele od drvenih čamaca za sklapanje (4 čamca u jednoj skeli), 10 ribarskih čamaca i 10 sparenih ribarskih čamaca.

Na trećem mestu — 2 skele od velikih čamaca, 10 drvenih čamaca za sklapanje i 10 ribarskih čamaca.

Pošto sva ta prevozna sredstva nisu mogla odjednom da prebace puk sa naoružanjem, trebalo je da se posle prebacivanja 1. bataljona iste noći vrate na levu obalu i sledeće noći prebace ostale jedinice puka.

18., 19. i 20. oktobra komandant divizije sa komandantom puka i komandantima i komandirima jedinica (uključujući i komandire vodova) izvršio je komandantsko izviđanje.

Na izviđanju su obrađena sva pitanja sadejstva sa pridatim i podržavajućim sredstvima. Komandanti pešadijskih bataljona i podržavajućih diviziona su se sastali i dogovorili o detaljima sadejstva za vreme forsiranja i borbe na suprotnoj obali.

Za vreme izviđanja komandiri — starešine čamaca — dobili su naređenja od komandanata svojih bataljona o mestima ukrcavanja, pravcu kretanja za vreme prevoženja, mestima iskrcavanja i pravcu napada posle iskrcavanja.

Pokreti trupa, izvođenje radova i prikupljanje sredstava za prebacivanje brižljivo su maskirani.

20. oktobra su završene pripremne mere. Plan prelaza je saopšten celokupnom ljudstvu puka. Da bi se izbegla zbrka za vreme ukrcavanja, na obali su postavljene strelice sa brojem čamca ili skele.

Za dana i u sumrak 20. oktobra komandant puka je sa štabom proverio gotovost 1. bataljona i pridatih jedinica za forsiranje.

FORSIRANJE I BORBE ZA MOSTOBRAN

(Skica 43)

20. oktobra u 22.15 časova izviđačka četa divizije je počela da se prebacuje preko reke i 21. oktobra u 1 čas se iskricala u rejon „Dugog šumarka“, gde se i ukopala. Za njom su se pre svitanja na desnu obalu prebacili 3. pešadijska četa i deo 2. čete.

Jedinice koje su se iskrcale na desnu obalu Dnjepra u toku dana su se ukopale i izviđale osmatranjem, što neprijatelj nije primetio. Kad se smračilo, pioniri koji su se iskricali zajedno sa 1. bataljonom počeli su praviti prolaze u preprekama na severnoj ivici „Velikog šumarka“.

21. oktobra u 22 časa počele su da se prebacuju četa 1. bataljona koja je ostala na levoj obali i pridata mu artiljerija. Pešadija se prebacivala čamcima i barkama, a 2 topa 45 mm i 2 topa 76 mm skelama. Zajedno sa 1. bataljonom na desnu obalu su se prebacili oficiri artiljerijskih baterija čiji su se vatreni položaji nalazili na levoj obali Dnjepra i na ostrvima. Za vezu sa vatrenim položajima svojih baterija oni su imali radio-stanice.

Noću 22. oktobra neprijatelj je na 100—150 m od desne obale otkrio jedinice koje su se prebacivale preko reke i po njima otvorio jaku artiljerijsku i minobacačku vatru. Istovremeno je čitava četa hitlerovaca potrcala ka obali da spreči iskrčavanje naših jedinica. Pešadijske čete 1. bataljona, koje su se ranije ukopale u „Dugom šumarku“, dočekale su neprijateljsku pešadiju jakom organizo-

vanom vatrom. Neprijateljska četa se pod vatrom naših jedinica povukla u Dijevku II, posle čega je neprijatelj pojačao artiljerijsku i minobacačku vatu po mestu iskrčavanja. Njom je izbacio iz stroja oko 50% prevoznih sredstava prispelih na desnu obalu. U ovoj situaciji naši pioniri su dejstvovali herojski. Pod neprijateljskom vatrom oni su ubrzo otpremali neoštetećene čamce na levu obalu za prebacivanje sledećih ešelona pešadije i artiljerije. Plan prebacivanja jedinica puka nije bio narušen, jer je do večeri 21. oktobra na ostrvo „Ajkula“ dovučeno još 12 čamaca A-3, 20 drvenih čamaca za sklapanje i 10 ribarskih čamaca. Prebacivanje 2. i 3. bataljona se nastavilo preostalim i dovezenim sredstvima.

Da bi se odvratila pažnja neprijatelja od rejona Suhačevke i Dijevke II, komandant divizije je naredio da u rejonu Dnjepropetrovska demonstrira prebacivanje na čamcima jedna pešadijska četa od 40 ljudi pod komandom kapetana Kovalja. Ova četa se pod borbom iskrcala u rejon istočnog železničkog mosta i smelim napadom uništila 10 hitlerovaca, zauzela zgradu na ivici grada i u njoj se dobro utvrdila.

Četa je svojom aktivnošću prisilila neprijatelja da obrati pažnju i na ovaj rejon. Deo neprijateljskih baterija koje su dejstvovali po mestu prebacivanja 544. puka otvorio je vatru po rejonu istočnog železničkog mosta. Sem toga, hitlerovci su se bojali da ubace sve svoje rezerve u borbu protiv 544. puka, verovatno očekujući dalje iskrčavanje naših trupa u rejonu Dnjepropetrovska.

21. oktobra u 24. časa 1. bataljon se u potpunosti iskrcao u „Dugi šumarak“. Podržan artiljerijskom vatrom sa leve obale i ostrva, on je napao neprijateljsko borbeno osiguranje i izbacio ga iz rova na severnoj ivici „Velikog šumarka“. Posle pola časa neprijatelj je pokušao da povrati izgubljeni položaj i nakon jakog vatretnog naleta krenuo u protivnapad. Jedinice bataljona su pustile hitlerovce da se približe i tada ih puščano-mitraljeskom vatrom naterale da odstupe. Posle toga je 1. bataljon počeo da nastupa na jug, ali je dočekan jakom vatrom iz dubine šumarka i nije znatno napredovao.

22. oktobra u 1 čas hitlerovci su automobilima prebacili u Dijevku II četu pešadije, koja je zaobišla levo krilo 1. bataljona i izbila na reku u rejonu „Dugog šumarka“ gde se u ovo vreme iskrcao 2. bataljon 544. puka sa pridatom protivtenkovskom baterijom lovačkog diviziona. Zajedničkim naporima 1. i 2. bataljona protivnapad je odbijen i fašisti su sa znatnim gubicima odstupili u Dijevku II.

22. oktobra oko 2 časa 2. i 3. bataljon, koji su se iskricali na desnu obalu, posle artiljerijskog naleta od 10 minuta, sa 1. bataljonom su napali neprijatelja u „Velikom šumarku“. 22. oktobra oko 4 časa bataljoni puka su, zauzevši prvi neprijateljski rov na ivici šumarka severno od Suhačevke, vodili borbu za drugi rov. 3. bataljon je bio desno, 1. u centru, a 2. na levom krilu. Neprijatelj je u Suhačevki prikupio bataljon pešadije sa 6 tenkova prebačenih iz Krasnopolja, i uz podršku masovne artiljerijske vatre krenuo u protivnapad na 3. bataljon. Uspeo je, uz velike gubitke, da potisne bataljon ka „Dugom šumarku“. Za odbijanje protivnapada na ovom pravcu komandant puka je uveo u borbu svoju rezervu — četu automatičara. U zoru je neprijatelj zaustavljen, a zatim odbačen na severnu ivicu Suhačevke. Pretrpeo je velike gubitke. 3. bataljon je takođe imao zнатне gubitke. Veliku pomoć bataljonima 544. puka u odbijanju neprijateljskih protivnapada pružila je vatra gardijskih minobacača sa ostrva „Ajkule“, kao i pokretni zaštitni odred puka, koji je postavio minske prepreke na pravcu neprijateljskih protivnapada.

Kasnije, u toku 22. oktobra, neprijatelj je osam puta bezuspešno napadao jedinice 544. puka, trpeći zнатne gubitke u ljudstvu.

Organizovana vatra pešadijskih jedinica i precizno gađanje naše artiljerije sa vatreñih položaja razmeštenih na levoj obali, nanosili su velike gubitke hitlerovcima.

23. i noću uoči 24. oktobra počeli su pod zaštitom 544. puka da se prebacuju ostali delovi divizije na desnu obalu Dnjepra.

24. oktobra u 13 časova ove jedinice su zauzele polazni položaj u istočnom delu „Velikog šumarka“, sa zadatkom da napadnu na Dnjepetrovsk. 544. puk, koji je obezbeđivao desno krilo divizije, dobio je zadatak da Suhačevku i Dijevku II očisti od neprijatelja.

Oko 14 časova, posle udara artiljerije i avijacije po rejonima Suhačevke, Dijevke II, Dijevke I, Krasnopolja i južne ivice Dnjepetrovska, jedinice divizije su napale prednji kraj neprijateljskog glavnog odbrambenog pojasa. Uporna borba je trajala do večeri. Krajem dana jedinice divizije su slomile otpor neprijatelja na prednjem kraju odbrane. 544. puk je u 20 časova upao u severni deo Suhačevke i razvijajući napad na jugoistok, u 23 časa zauzeo Dijevku I. Za obezbeđenje desnog krila divizije istren je 3. bataljon na liniju k. 179,0 — k. 185,7. Glavnina divizije je po zauzimanju Dijevke II krenula na istok i jugoistok. Jedan puk je zauzeo Kajdaki i razvio napad na Dnjepetrovsk duž obale Dnjepra, drugi je naneo udar u pravcu južne ivice Dnjepetrovska. Njega su naše trupe zauzele 25. oktobra.

U borbama od 21. do 25. oktobra u zoni napada 152 divizije neprijatelj je izgubio nekoliko stotina vojnika i oficira (poginulih i ranjenih). Naše jedinice su zaplenile: 8 topova, 16 minobacača, 24 mitraljeza, preko 100 pušaka i automata, 30 automobila, 3 skladišta municije, 4 skladišta hrane i raznog vojnog materijala.

Neprijatelj je na zapadnoj obali Dnjepra u rejonu Dnjepetrovska zaposeo položaj pripremljen za odbranu. Do početka našeg forsiranja on je 25 dana tehnički usavršavao svoj sistem vatre.

544. pešadijski puk je uspešno forsirao Dnjepar, zauzeo mostobran i time izvršio postavljeni zadatak — obezbedio prelazak glavnine divizije na desnu obalu. Puk je počeo forsiranje posle dugotrajne i svestrane pripreme jedinica za ovaj komplikovani vid borbe. Za vreme pri-

preme za forsiranje ove velike reke komandiri jedinica su proučili postavljene zadatke i na zemljištu organizovali sadejstvo sa pridatim i podržavajućim sredstvima. Na pripremama je posvećena velika pažnja vežbi ljudstva u umešnom iskorišćavanju prevoznih sredstava, kao i disciplini za vreme forsiranja, što je pozitivno uticalo na izvršenje zadatka.

Veliki značaj imalo je zauzimanje ostrva pre forsiranja. Ova ostrva puk je ranije uređio i pripremio kao polazne rejone za forsiranje.

Iznenadno i neprimetno prebacivanje jedinica 1. bataljona u toku prve noći olakšalo je uspeh prelaza.

Uspeh borbe na desnoj obali postignut je zahvaljujući smelim i odlučnim dejstvima jedinica koje su se prebacivale preko reke, brižljivom rukovođenju borbom komandira jedinica, pratećoj artiljeriji koja se nalazila u borbenom poretku pešadije, dobrom sadejstvu sa artiljerijom ojačanja i umešnom korišćenju rezerve komandanta puka za odbijanje neprijateljskog protivnapada.

120. PEŠADIJSKI PUK FORSIROVANJE DNJEPARA U REJONU M. RADULJA (15. i 16. oktobra 1943)

SITUACIJA I ZADACI PUKA

(Skica 44)

69. pešadijska divizija (120, 237. i 303. pešadijski puk) povučena je u jesen 1943, u toku borbi za raščišćavanje leve obale Dnjepara od neprijateljskih jedinica, u II ešelon korpusa. Posle kratkotrajnog odmora dobila je naređenje da počne vežbe u prelasku reka. Prvih dana oktobra divizija se posle 30 km marša prikupila u rejonu Lopatni — Radulj — salaš Zarečje, gde je počela da se priprema za forsiranje Dnjepara i probor neprijateljske odbrane na desnoj obali.

Prema odluci komandanta korpusa 69. pešadijska divizija trebalo je da ujutro 15. oktobra forsira Dnjepar na odseku Ščici — k. 106,8, zauzme mostobran na desnoj obali na liniji Ščici — Bivalki i obezbedi ostalim delovima korpusa njegov prelazak. Od početka napada glavnine korpusa na desnoj obali, 69. divizija je prema zadatku morala da obezbedi levo krilo korpusa od eventualnih neprijateljskih protivnapada sa jugozapada.

9. oktobra komandant divizije sa komandantima pešadijskih pukova i delova ojačanja izvršio je sa pripremljenih tačaka na k. 111,3 i na severozapadnoj ivici Malog Radulja izviđanje zone predstojećeg napada divizije. Po završetku izviđanja komandant divizije je saopštio svoju odluku, u kojoj je naredio da divizija, ojačana 218. minobacačkim pukom, uz podršku korpusne i armijske artiljerijske grupe, forsira Dnjepar, zauzme mostobran i obezbedi ostalim jedinicama i delovima korpusa njegov prelazak. Borbeni poredak divizije za forsiranje postrojen je u dva ešelona: u I ešelonu — 120. i 303. puk, a u II — 237. puk.

Pukovi I ešelona treba da otpočnu forsiranje istovremeno. Prelazak će biti zaštićen dimnom zavesom. Glavni napor divizije biće sasređeni na desnom krilu na pravcu 303. pešadijskog puka.

Posle toga komandant divizije je postavio pukovima I ešelona sledeće zadatke:

— 303. puk da forsira Dnjepar zapadno od sela Lopatni, bliži zadatak je da ovlada k. 134,5; zatim u sadejstvu sa desnim susedom da zauzme selo Ščici i dalje nadire na k. 130,6;

— 120. puk da forsira Dnjepar sa otočića severozapadno od M. Radulja; bliži zadatak je da zauzme k. 112,0; zaim da izbije u rejon bezimene kote jugozapadno od „Jelika“ i razvija uspeh ka selu Bivalki.

Komandant divizije je naredio komandantima pukova da se u prvom talasu od svakog puka I ešelona prebacu po jedan ojačani pešadijski bataljon.

237. puk (II ešelon divizije) treba da se prebacu za 303. pukom i razvija njegov uspeh u pravcu Senske.

Iz dobijenih obaveštenja u štabu 55. divizije, čiji su delovi branili levu obalu Dnjepra, komandant 120. puka je znao samo opšte podatke o neprijatelju, i posebno, da se na delu Ščici—Bivalki brane jedinice 137. pešadijske divizije, sastavljene uglavnom od Austrijanaca. Neprijateljske jedinice na navedenom odseku podržavaju 3—4 divizionala artiljerije raznog kalibra.

Neprijateljska odbrana na desnoj obali imala je dve isprekidane linije rovova punog profila i pojedinačne rovove međusobno povezane saobraćajnicama. Prvu liniju rovova, koja je prolazila 50—70 m od obale, držalo je neprijateljsko borbeno osiguranje. Druga linija rovova, koju su delovi 55. divizije koji su se branili na levoj obali smatrali prednjim krajem neprijateljske odbrane, prolazila je istočnom ivicom sela Ščici — istočnim padinama k. 134,5 — bezimenom uzvišicom zapadno od „Jelika“ — k. 139,8 — istočnom ivicom sela Bivalki. U rovovima su bile pripremljene jame za strelce i mesta za smeštaj puškomitrailjeza i mitraljeza. Blizu rovova neprijatelj je imao skloništa za zaštitu i odmor ljudstva. Otporne tačke su bile uređene u rejonu sela Ščici, na bezimenoj koti zapadno od „Jelika“ i u rejonu sela Bivalki.

Po podacima artiljerijskih izviđača 55. diviziji je bilo poznato da skoro divizion neprijateljskih haubica 150 mm dejstvuje iz rejona Senske, da se zapadno od sela Bivalki nalazi baterija topova 105 mm i u rejonu toga sela — skoro divizion topova 75 i 105 mm.

Osmatranjem je ustanovljeno da neprijatelj uporno utvrđuje svoje položaje. Naročito je naglašeno da stanovništvo pod stražom razvaljuje kuće u selima Ščici i Bivalki i prenosi drvenu građu na prednji kraj neprijateljske odbrane. Komandant puka je takođe znao da je Dnjepr u zoni predstojećeg dejstva puka širok 350—400 m i dubok 6—9 m. Zapadno od M. Radulja na Dnjepru postoje dva ostrva — obrasla žbunjem — malo i veliko.

Leva obala Dnjepra na odseku Sveti jezero — M. Radulj je peskovita i otkrivena. Kao zakloni za naše trupe mogla su da posluže samo sela Lopatni, M. Radulj i salaš Zarečje.

Zapadna obala u ovom rejону је ниžа од istočne oko 20 m. To je dozvoljavalo neprijatelju да осматра našu obalu na dubini 5—8 km.

ODLUKA KOMANDANTA 120. PUKA I PRIPREMA ZA FORSIRANJE

Komandant 120. puka pukovnik J. A. Bahmetjev, proučivši svestrano zadatok puka i procenivši snage i sredstva kojima će se vršiti forsiranje, saopštio je na izviđanju komandantima bataljona i jedinica pridatih puku svoju odluku, u kojoj je naredio da u prvom talasu na 25 ribarskih čamaca počne forsiranje 2. pešadijski bataljon, ojačan četom protivtenkovskih pušaka, vodom izviđača i topom 45 mm.

Bataljon je dobio zadatok da uništi neprijateljsko borbeno osiguranje u rejону k. 106,8, zaposedne k. 112,0, tamo se utvrdi i obezbedi prelaz glavnini puka.

Komandant puka je naredio 1. bataljonu da se pod zaštitom 2. bataljona prebaci u drugom talasu na desnu obalu, prestroji za njegovim desnim krilom i u sadejstvu sa njim ovlada bezimenom kotom zapadno od „Jelika“.

Zajedno sa 1. bataljonom trebalo je da se prebaci sva pukovska i bataljonska artiljerija.

Pošto se prebaci 3. bataljon na desnu obalu, predviđalo se da se udarom 1. i 3. bataljona zauzme Bivalki, da se tamo jedinice utvrde, obezbede prelaz glavnini divizije i ujedno onemoguće neprijateljske protivnapade sa jugoistoka.

Da bi se odvratila pažnja neprijatelja od stvarnih mesta prelaza puka, odlučeno je da se organizuje lažno forsiranje s velikog ostrva u pravcu sela Bivalki, где су i ranije delovi 55. divizije u više navrata pokušavali да се prebace na desnu obalu.

Za ovaj zadatok određen je 1. vod 3. bataljona sa 4 čamca. Vod je imao da počne demonstraciju prebacivanja 20 minuta pre nego 2. bataljon počne stvarni prelaz reke.

Forsiranje 2. bataljona sa velikog ostrva u pravcu k. 106,8 zaštitice se dimnom zavesom. Nju treba postaviti u početku vatrenog naleta artiljerije.

Za obezbeđenje forsiranja I ešelona puka na velikom ostrvu su postavljena 3 mitraljeza i 2 topa 45 mm, koji su imali zadatak da dejstvuju bočno u pravcu k. 106,8 i k. 134,5; 3 teška mitraljeza su se nalazila zapadno od sela Lopatni za bočno dejstvo prema k. 112,0.

Komandant puka je zahtevao od komandanta 2. bataljona da jedinice koje se prebacuju budu spremne da iz čamaca otvaraju puščano-mitraljesku vatru po neprijatelju.

Za obezbeđenje forsiranja i borbe na suprotnoj obali formirana je pukovska artiljerijska grupa od 1. i 2. diviziona 118. artiljerijskog puka divizije, koja je imala 12 topova 76 mm i 6 haubica 122 mm.

Sem toga, puk su podržavali haubička artiljerijska brigada i gardijski minobacački puk (M-8). Sa pridatim i podržavajućim sredstvima puk je imao 67 topova i minobacača na 1 km fronta.

Artiljerijska priprema forsiranja i napada izvodila se na desnoj obali po planu divizije. Predviđeno je da traje 40 minuta. Priprema je počela plotunom gardijskih minobacača po selu Ščici, k. 112,0 i bezimenoj koti zapadno od „Jelika“. Iza toga je sledio vatreni nalet od 5 minuta celokupne divizijske artiljerije po prvoj liniji rovova, a potom sistematska vatra po prednjem kraju i otkrivenim vatrenim tačkama.

Pukovska i bataljonska artiljerija dobole su zadatak da neposredno gađaju otkrivene neprijateljske vatrene tačke u rejonu k. 106,8 i 112,0.

Komandant 120. puka saznao je od komandanta divizije da su pred početak prelaza i u toku borbe na zapadnoj obali Dnjepra predviđeni udari naše jurišne i bombarderske avijacije po prednjem kraju neprijateljske odbrane i po rejonima sela Senska i Bivalki.

Posle razjašnjenja pojedinih pitanja iz sadejstva bataljona i sredstava ojačanja komandant puka je naredio komandanđima bataljona da 14. oktobra posle podne dovrše

pripremu jedinica i prevoznih sredstava za forsiranje Dnjepra. Trebalo je da 2. bataljon sa jedinicama noću uoči 15. oktobra zauzme polazni rejon za forsiranje na malom ostrvu. 1. i 2. bataljon treba noću, uoči 15. oktobra, da se prikupe na severozapadnoj ivici M. Radulja i budu spremni za forsiranje. 120. pešadijski puk nije bio u potpunosti popunjeno ljudstvom u početku forsiranja. Bio je naoružan sa 10 teških mitraljeza, 10 protivtenkovskih pušaka, 12 minobacača 82 mm, 4 minobacača 120 mm, 6 topova 45 mm i 2 pukovska topa 76 mm. Pešadijske čete su naoružane 50% puškama i 50% automatima.

Treba naglasiti da je ljudstvo puka, sem prispele popune (20%), imalo bogato borbeno iskustvo naročito u forsiranju reka. 1943, u toku nastupanja, puk je forsirao Desnu, Snov i Sož.

Za pripremu forsiranja puk je imao 4 dana. Za to vreme izvršeno je izviđanje u okviru puk-bataljon i organizovano sadejstvo; jedinice su snabdevene municijom, proverena je ispravnost prevoznih sredstava, izvršen potreban proračun za prelaz i izvedeno nekoliko vežbi ukravljivanja i iskrcavanja.

Za 3 dana jedinice izdvojene iz svakog bataljona i divizijski pioniri prikupili su u okolnim naseljima i uredili 25 ribarskih čamaca nosivosti od 8—15 ljudi. Nešto prevoznih sredstava dodelila je puku i divizija. Na svakom čamcu je uređeno mesto za gađanje iz puškomitraljeza. U čamcima su bila rezervna vesla, kanta za izbacivanje vode, drveni kočići, starež za začepljavanje rupa i 2—3 konopca dugačka 5—6 m za spasavanje ljudi u slučaju ozbiljnijih oštećenja susednih čamaca. Stanovništvo naselja M. Radulja pružalo je znatnu pomoć puku. Ono se pre rata uglavnom bavilo ribarstvom i dobro je poznavalo Dnjepar. 15 stanovnika je izrazilo želju da budu vodiči — skeledžije.

Noću uoči 10. oktobra 2. bataljon je smenio jedinice 55. divizije na severnoj ivici M. Radulja, a noću uoči 11. oktobra jedna četa 1. bataljona jedinice iste divizije na velikom ostrvu. Vežbanje jedinica 2. bataljona zajedno sa skeledžijama počelo je 11. oktobra u zalivu Dnjepara se-

verozapadno od M. Radulja. Za vreme vežbi svi čamci su numerisani i pridati jedinicama bataljona. U jednom talasu na 25 čamaca moglo se prevesti 240 ljudi, 3 mitraljeza, 6 protivtenkovskih pušaka, 4 minobacača 82 mm i 1 top 145 mm.

Komandant puka pukovnik Bahmetjev, njegov zamenik za politički rad potpukovnik Sidorov i komandant 2. bataljona kapetan Kulešov 3 noći su spremali jedinice 2. bataljona za ukrcavanje u čamce, za upravljanje čamaca ka desnoj obali, za otvaranje mitraljeske i puščane vatre iz čamaca, brzo iskrcavanje iz čamaca i organizovan napad na neprijatelja na desnoj obali.

Noću uoči 14. oktobra komandant divizije je izveo vežbu sa 2. bataljonom na starom koritu Dnjepra, između M. Radulja i velikog ostrva. Vežba se izvodila 600—700 m daleko od neprijatelja, koji je celu noć otvarao puščano-mitraljesku vatru za uznenmiravanje. Vežbe su dale dobre rezultate — borci su za vreme forsiranja dejstvovali smelo i sigurno.

14. oktobra posle podne komandant puka je od komandanta divizije dobio pismeno naređenje za forsiranje. Posle toga je pozvao na komandno mesto (300 m severozapadno od M. Radulja) komandante bataljona i diviziona i sa njima još jednom precizirao borbeni zadatak puka i svakog bataljona na zemljištu i proverio kako su obrađena pitanja sadejstva. Komandant 2. bataljona je dobio naređenje da 15. oktobra u 4 časa odvede bataljon u polazni rejon za forsiranje.

TOK BORBE

(Skica 45)

Noću 14/15. oktobra neprijatelj je bio neaktivan ne samo pred frontom 120. puka već i u čitavoj zoni divizije. Ponekad su se iz rova borbenog obezbeđenja čuli pojedinačni puščani pucnjevi, a s vremena na vreme tok reka je osvetljavan raketama. Bilo je očigledno da neprijatelj

nije otkrio prikupljanje i pripremanje naših trupa za forsiranje.

U 4 časa 15. oktobra 2. bataljon je zazuzeo polazni rejon. Kapetan Kulešov je upozorio komandire četa na neophodnost najstrožeg pridržavanja mera maskiranja i naredio da se čamci sakriju, a jedinicama da se ukopaju 5—10 m od obale.

U svitanje je vod 3. bataljona počeo demonstraciju forsiranja sa velikog ostrva u pravcu sela Bivalki. U isto vreme gardijski reaktivni minobacači su ispalili plotun na prednji kraj neprijateljske odbrane. Na širokom frontu počela je artiljerijska priprema. Posle nekoliko minuta naša jurišna i bombarderska avijacija je nanela udare po prednjem kraju i neprijateljskim položajima u rejonima sela Senska i Bivalki.

2. bataljon se organizovano ukrcao u čamce i otisnuo od obale. Slab vetar je duvao na severoistok i zato je dimna zavesa postavljena sa velikog ostrva uspešno prikrila prebacivanje bataljona. Na 50 m od desne obale neprijatelj je otkrio bataljon i otvorio vatru iz pušaka i mitraljeza. Kapetan Kulešov je naredio da se sa čamacima otvori puščano-mitraljeska vatra po rovovima borbenog osiguranja i da se ubrza veslanje. Otvarajući vatru iz mitraljeza, automata i pušaka, svi čamci 2. bataljona su se skoro istovremeno primakli obali. Čete su se brzo iskrcale i iz pokreta napale rov u kome se nalazilo neprijateljsko borbeno osiguranje.

U kratkotrajnoj borbi uništile su borbeno osiguranje, zaposele rov i napredovale u pravcu k. 112,0.

Istovremeno sa 2. bataljom forsiranje je otpočeo 1. bataljon susednog 303. puka u pravcu južne ivice sela Ščici. Situacija ovde nije bila tako povoljna pošto je posle plotuna gardijskih minobacača u selu nastao požar, koji je osvetlio ceo odsek prelaza 303. puka. Tako je bataljon čim se otisnuo od istočne obale, obasut jakom puščano-mitraljeskom i minobacačkom neprijateljskom vatrom, te se uz velike gubitke morao vratiti. Kasniji pokušaji 303. puka da obnovi prelaz na ovom odseku u toku čitavog

dana su bili bezuspešni, pošto su hitlerovci držali pod vatrom reku i istočnu obalu u rejonu prelaza.

2. bataljon 120. puka, uništivši neprijateljsko borbeno osiguranje, produžio je napredovanje ka k. 112,0, istovremeno šireći zauzeti mostobran duž obale na sever i jug. Dejstvujući smelo i odlučno, naši vojnici i oficiri su u ovoj borbi pokazali primer upornosti i hrabrosti.

Zamenik komandanta bataljona kapetan Šahov sa grupom vojnika je uništio poslužu mitraljeza koji je svojom vatrom onemogućavao napredovanje čete. Stariji vodnik Pasteljuk u neravnoj borbi ručnim bombama i vatrom iz automata uništio je 8 hitlerovaca. Komandant bataljona kapetan Kulešov i zamenik komandanta puka potpukovnik Sidorov, koji se prebacio zajedno sa bataljonom, stalno su se nalazili u borbenom poretku jedinica i u pravo vreme se pojavljivali tamo gde je situacija zahtevala njihovu prisutnost.

Nakon četvoročasovne borbe 2. bataljon je oko 12 časova izbio na zapadne padine k. 112,0, proširujući mostobran po frontu do 4 km.

1. bataljon se prebacio u drugom talasu istim čamcima. Za vreme prebacivanja uspostavljena je telefonska veza preko reke. On se oko 10 časova, posle iskrčavanja na desnu obalu, razvio desno od 2. bataljona, koji je produžio da vodi borbu na zapadnim padinama k. 112,0.

Izvršivši bliži zadatok, jedinice 120. puka koje su se prebacile preko reke pokušale su da prošire zauzeti mostobran, ali je njihovo dalje napredovanje u pravcu bezimene kote zaustavljenо jakom zaprečnom vatrom neprijateljskih minobacača, artiljerije i organizovanom puščano-mitraljeskom vatrom sa bezimene kote.

U povratku, posle prebacivanja 1. bataljona, znatan broj čamaca je izbačen iz stroja neprijateljskom artiljerijskom vatrom, zbog čega je prebacivanje pukovske artiljerije i 3. bataljona odgođeno do večeri.

U 12 časova 15. oktobra neprijatelj je otvorio jaku artiljerijsku i minobacačku vatru po jedinicama koje su se iskrcale na mostobran i s grupama od 30—50 vojnika preduzeo protivnapad. Za jedan dan borbe jedinice puka

su odbile na mostobranu oko 25 protivnapada. Odbijajući neprijateljske protivnapade, bataljoni puka su pokušali da prošire mostobran po frontu i po dubini.

Treba naglasiti da su komandiri vodova i četa u ovoj borbi dobro rukovodili svojim jedinicama i dejstvovali smisljeno i smelo. Tako, na primer, vod poručnika Timofejeva, napadajući na jugozapadne padine bezimene kote, blagovremeno se utvrdio na dostignutoj liniji, pustio neprijateljsku grupu da priđe na 100—150 m i otvorio po njoj plotunsku vatru iz pušaka i automata. Za kratko vreme znatan broj vojnika ove grupe je uništen, a preostali su pod dejstvom organizovane vatre prinuđeni da bace oružje i pobegnu. Tada je poručnik Timofejev poveo vod u napad i zauzeo nove pogodnije položaje na kojima se utvrdio.

Komandant puka je do večeri rukovodio borbom bataljona s leve obale. Radio i žičana veza sa bataljonom održavale su se neprekidno.

Krajem dana neprijatelj je prestao da napada, te su se jedinice puka utvrstile na zauzetom mostobranu. U toku dana puk je u napornim borbama za mostobran uništio više od 100 neprijateljskih vojnika i oficira, zaprobojalo nekoliko ljudi i zaplenilo: 4 minobacača, 6 mitraljeza, 3 radio-stanice. Jedinice puka na mostobranu za dan borbe su izgubile 40 ljudi (poginulih i ranjenih). Zarobljenici su pripadali 449. puku 137. pešadijske divizije. Na saslušanju su izjavili da je njihov puk dobio naređenje da uporno brani zapadnu obalu reke u rejonu sela Bivalki. Sem toga, bilo im je poznato da divizija treba da prezimi na ovoj granici. Ništa nisu znali o pripremi naših trupa za napad.

Uveče i noću uoči 16. oktobra trajao je prelaz 3. bataljona, bataljonske i pukovske artiljerije i ostalih jedinica puka. Komandant puka je preneo svoju osmatračnicu na desnu obalu u rejon k. 112,0.

Iste noći, iskoristivši prebacivanje 120. puka, na desnu obalu Dnjepra su se prebacili 303. i 237. pešadijski puk divizije.

Ujutru 16. oktobra, posle izvedenog artiljerijskog naleta po prednjem kraju neprijateljske odbrane, držeći 2.

bataljonom liniju zapadno od k. 112,0, 120. puk je prešao 1. i 2. bataljonom u napad na bezimenu kotu, dok je 303. puk razvijao napad ka južnoj ivici sela Ščici. Posle zauzimanja bezimene kote, pozadi desnog krila 120. puka uveden je u borbu 237. puk sa zadatkom da zauzme kotu 130,6.

Neprijatelj je artiljerijskom i minobacačkom vatrom pokušao da zadrži napredovanje naših bataljona.

U 11 časova 4. četa 2. bataljona na k. 112,0 pretrpela je jak vatreni nalet artiljerije i minobacača. Pod zaštitom vatre, dve grupe neprijateljske pešadije od po 40—50 ljudi istovremeno su sa zapada i juga krenule u protivnapad. 4. četa je pustila da se približe, a zatim ih dočekala organizovanom puščano-mitraljeskom vatrom i ručnim bombarama. Neprijatelj se povukao, ostavljajući na padinama kote mnogo ubijenih i ranjenih.

1. i 3. bataljon uporno su nastavljali da napadaju bezimenu kotu. U 14 časova, slomivši neprijateljski otpor, oni su zauzeli kotu. Posle toga su skrenuli na zapad i sa-vlađujući vatreni otpor neprijatelja, primakli se severoistočnoj ivici sela Bivalki.

303. puk je kroz „Jelik“ napao selo Ščici, očistio ovu tačku od neprijatelja i krajem dana zauzeo kotu 137,0. 237. puk je u isto vreme zauzeo kotu 130,6.

Uveče 16. oktobra 69. divizija je zauzela na zapadnoj obali mostobran veličine oko 40 km^2 , dobro se utvrdila na njemu, i tako obezbedila prebacivanje delova korpusa i drugih jedinica armije na desnu obalu.

17. oktobra 120. puk je u sadejstvu sa susednim delovima izbacio neprijatelja iz sela Bivalki a posle podne 17. oktobra povučen je u rezervu komandanta divizije.

*
* * *

120. puk je izvršio postavljeni zadatak. Uspeh je postignut zahvaljujući dobro organizovanoj pripremi jedinica za forsiranje reke, skrivenom prikupljanju 2. bataljona u rejonima prelaza i organizovanom prebacivanju i

prvog i drugog talasa. Veliki značaj su imala smela i razumna dejstva jedinica na desnoj obali, a pomogla je i uspešno postavljena zavesa, koja je prikrila prelaz 2. bataljona. Znatnu ulogu je odigralo demonstriranje lažnog prelaza u rejonu, na koji je privučena pažnja neprijatelja.

1118. PEŠADIJSKI PUK FORSIRA DNJEPAR JUŽNO OD ZAPOROŽJA

(25—27. novembra 1943)

SITUACIJA I ZADATAK 1118. PUKA
(Skica 46)

Do polovine oktobra 1943. sovjetske trupe su osvojile neprijateljski mostobran na istočnoj obali Dnjepra u rejonu Zaporožja i odbacile neprijatelja na zapadnu obalu reke. Severno od Zaporožja, u rejonu Novog Kičkasa, trupe 6. armije iz pokreta su zauzele dva mala mostobrana na zapadnoj obali. Kako nije uspeo pokušaj da se sjedine ovi mostobrani, komanda je odlučila da počne pripremanje forsiranja Dnjepra južno od Zaporožja, na odseku Razumovka—Kanevski.

333. pešadijska divizija, koja se nalazila u sastavu 6. armije, prebačena je iz rejona severno od Zaporožja na južni odsek i 20. oktobra je zauzela odbranu na liniji Bababino—Kušugumovka.

Dejstvima izviđačkih grupa ona je očistila od neprijatelja u svojoj zoni na istočnoj obali pridnjeprovsko nisko i pošumljeno zemljište. Po naređenju komandanta divizije svaki pešadijski puk je na istočnoj obali isturio svoje borbeno obezbeđenje sa zadatkom da spreči iskrcavanje neprijateljskih izviđača, osmatra suprotnu obalu, proučava vatreni sistem i mere koje preduzima neprijatelj za ojačanje odbrane na zapadnoj obali.

Od 8. novembra divizija je, ostajući na istoj liniji, stavljena pod komandu komandanta 6. armije.

14. novembra on je obavestio komandanta 333. divizije o predstojećem prelazu, pa je na zemljištu postavio

zadatak diviziji: da bude spremna da forsira Dnjepar na odseku k. 32,7 — Aleksejevski, zauzme liniju k. 72,2 — k. 83,5 — k. 80, — i do kraja dana osvoji Novu Fedorovku i Novi Sergejevski.

Posle detaljnog proučavanja Dnjepra u zoni forsiranja, podataka o grupisanju snaga i stanju neprijateljske odbrane na zapadnoj obali, kao i sredstava za prelazak kojima je raspolagala divizija u početku forsiranja, komandant divizije general-major M. A. Golosko je odlučio da forsira Dnjepar sa borbenim poretkom divizije u tri ešelona.

Pešadijski pukovi su dobili sledeće zadatke:

1118. puk¹⁾) da napada u I ešelonu, forsira Dnjepar na odseku 32,7 — k. 44,0 sa bližim zadatkom da zauzme liniju uvala Kanevska — (isklj.) Kanevski i, razvijajući uspeh, obezbedi iskrčavanje preostalih snaga divizije na zapadnu obalu Dnjepra. Zatim da zauzme liniju uzvišenje +2,2 — k. 83,5 i krajem dana izbije na liniju jaruga Niž. Hortica — severozapadna ivica Nove Fedorovke.

Naređeno mu je da zauzme polazni položaj na ostrvu Kanevskom do 21 čas 25. novembra.

Za izvršenje postavljenog zadatka pridat mu je protivtenkovski lovački divizion, divizion divizijskog artiljeirijskog puka i pionirski bataljon divizije.

Puk II ešelona divizije, pošto se iskrca za 1118. pukom, da se razvije pozadi njegovog levog krila i ovlada Aleksejevskim, obezbeđujući levo krilo divizije.

Granica između njih: Kanevski — 83,5 — Nova Fedorovka, sve tačke, sem Nove Fedorovke, za 1118. puk isključno.

¹⁾ 1118. puk je u toku velikog otadžbinskog rata stekao bogato borbeno iskustvo u organizovanju i vođenju borbe u raznim uslovima i situacijama. U septembru 1943. on je u sastavu divizije forsirao Dnjepar severno od Zaporožja. U prethodnim borbama je pretrpeo znatne gubitke i njegovo ljudstvo je svedeno na 2 bataljona — 2. i 3. Pešadijske čete su u proseku imale 50 ljudi.

3. puk divizije, kad se prebaci iza puka II ešelona, da se razvije pozadi desnog krila 1118. puka i nastupa u pravcu užvišenja + 2,7.

Granica između njih: k. 32,7 — (isklj.) Kapustjana.

Komandant divizije je saopštio komandantima pukova kakvim prevoznim sredstvima raspolaže divizija za prelaz Dnjepra.

KARAKTERISTIKA ZEMLJIŠTA I NEPRIJATELJSKE ODBRANE

Na osnovu ličnog proučavanja i podataka svih vrsta izviđanja komandantu puka je bilo poznato da je Dnjepar na odseku Razumovka — Kanevski širok 1200 m. Od južne ivice Zaporožja i dalje na jug, duž istočne obale proteže se pridnjeprovsko nisko zemljište pokriveno šipražjem, čija širina u rejonu forsiranja na pojedinim mestima dostiže 3 km. Močvarno zemljište i ograničen broj puteva su otežavali razvijanje jedinica puka na istočnoj obali Dnjepra, a listopadna šuma je olakšavala skriveno grupisanje trupa za prelaz. Materijala za građenje skela i pristaništa bilo je na istočnoj obali dovoljno.

Neprijatelj je odbranu na zapadnoj obali Dnjepra pripremio ranije i izgradio po principu otpornih tačaka. Većina njih je bila u vatrenom sadejstvu. Po frontu su bile spojene rovom punog profila sa otvorenim ležištima za mitraljeze. 20—25 m ispred rova nalazile su se žičane prepreke u tri reda kolja i minska polja. Da bi kontrolisao pravce pogodne našim trupama za forsiranje, neprijatelj je izgradio lake bunkere iz kojih je mitraljirao tok reke. U šumarcima na obali napravljene su barikade, minirane protivpešadijskim minama. Na 50—100 m pozadi rova nalazila su se skloništa pokrivena sa 3—5 redi oblica za zaštitu ljudstva. Hitlerovci su u naseljima pripremili podrume sa kamenim svodovima ojačavši ih sa 2—3 reda oblica i slojem zemlje od 1 m.

Na odseku jaruga Kanevska—Aleksejevski branio se bataljon 71. pešadijskog puka 294. nemačke pešadijske divizije. Po izveštajima izviđača bataljon su podržavale

2 baterija 105 mm i 1 baterija haubica 150 mm. U vrtu Kanevskom južno od Aleksejevskog otkrivene su na vatrenim položajima 2 minobacačke baterije 81,4 mm.

U rezervi u rejonu Marijevke neprijatelj je imao oko bataljon pešadije.

Neposredno uz obalu istočno od Kanevskog, hitlerovci su isturili borbeno osiguranje jačine ojačanog voda, koje su podržavali minobacači i artiljerija iz dubine odbrane.

Sistem pešadijske i artiljerijske vatre neprijatelj je organizovao tako da je tok reke i prilaze rovu duž zapadne obale držao pod bočnom vatrom mitraljeza i topova, isturenih za neposredno gađanje i pod vatrom artiljerije i minobacača — iz dubine.

Podatke o karakteru toka reke i neprijateljske odbrane štab puka je dao starešinama, uključujući tu i komandire vodova.

ODLUKA KOMANDANTA PUKA I PRIPREMA ZA FORSIRANJE

Pošto je dobio zadatak za napad, komandant puka je naredio načelniku štaba da organizuje dopunsko izviđanje sa ciljem da se utvrdi izgled prednjeg kraja, vatreni sistem, karakter inžinjerijskih radova i prepreka u otpornim tačkama i na prednjem kraju.

Inžinjerijskim izviđanjem je trebalo da se upoznaju obe obale reke u zoni nastupanja puka i odrede najpogodnija mesta za ukrcavanje na prevozna sredstva i iskrcavanje na suprotnoj obali.

Ujutro 15. novembra komandant puka major V. V. Mjakotin s komandantima bataljona i pridatih jedinica ojačanja izvršio je izviđanje odseka za prelaz. Tada su određena mesta prikupljanja jedinica i prevoznih sredstava, mesta ukrcavanja ljudstva na prevozna sredstva, rejoni vatreñih položaja artiljerije i položaji artiljerije za neposredno gađanje.

Od 16. novembra male izviđačke grupe su svake noći prelazile na zapadnu obalu i izviđale prisluškivanjem,

osmatranjem i hvatanjem. Pred zoru su se vraćala na istočnu obalu.

Da bi se što bolje upoznao vatrene sisteme neprijatelja u zoni puka i na susednim odsecima, pušteni su čamci sa lutkama niz maticu reke. Za vreme kretanja čamaca niz reku naša artiljerija je otvorila vatru po neprijateljskoj odbrani, demonstrirajući obezbeđenje dejstva svojih izviđača. Hitlerovci su primetili čamce i otvorili vatru, a naši osmatrači su obeležavali mesta vatrene izvora.

Pošto je pažljivo razmislio o zadatku i dobio u toku nekoliko dana uopštene podatke od izviđanja, komandant puka je ponovo izvršio izviđanje sa komandantima bataljona i delova ojačanja i na zemljištu saopštio svoju odluku, naređujući da za forsiranje puk bude postrojen u jednom ešelonu. Forsiranje reke počinje noću bez artiljerijske pripreme. Podsetivši prisutne na bliži i sledeći zadatak, kao i dnevni zadatak puka, major Mjakotin je postavio bataljonima sledeće zadatke:

3. bataljon da se iskrca na zapadnu obalu južno od k. 32,7 i udarom na severozapad zauzme liniju jaruga Kanevska, a zatim da nadire u pravcu poseda Nikolajevke.

2. bataljon da se iskrca u rejonu šumarka severno od k. 44,0, zauzme Kanevski i dalje nastupa pravcem k. 83,5 — Nova Fedorovka.

Komandant puka je saopštio da su artiljerija i minobacači divizije sa vatrene položaja na istočnoj obali Dnjepra spremni da izvedu vatrene nalet u početku forsiranja po ciljevima koji se nalaze neposredno na zapadnoj obali Dnjepra. Otvaranje artiljerijske vatre predviđalo se samo u slučaju ako neprijatelj primeti prebacivanje puka.

Divizijska artiljerija takođe se pripremila za dejstvo po južnoj ivici šume u jaruzi Kanevskoj, po istočnoj ivici Kanevskog i po jaruzi Kruti jar.

Posle iskrčavanja bataljona na zapadnu obalu, artiljerija je imala zadatak da podržava njihovo napredovanje koncentracijama vatre po linijama i ciljevima koje će određivati komandiri pešadijskih četa sa zapadne obale; da bude spremna da spreči prilaz neprijateljskih rezervi sa pravaca Nova Aleksejevka — Marijevka i odbije protiv-

napade sa pravaca od jaruge Kanevske, k. 71,0, k. 83,5, jaruge Kruti jar, Kanevskog i Aleksejevke.

Po odluci komandanta puka sa komandantima bataljona treba da se prebace i komandiri pridatih i podržavajućih artiljerijskih baterija sa svojim radio-stanicama.

~~Pukovska i bataljonska artiljerija i minobacači 82 mm su se prebacivali zajedno sa bataljonima i podržavali jedinice u njihovom borbenom poretku.~~

Komandant puka je znao da na dan-dva pre početka forsiranja naša avijacija treba noćnim i dnevnim napadima da neutrališe artiljerijske baterije neprijatelja i izvrši udar po njegovim rezervama, a na dan forsiranja po rejonima Kapustjane i Marijevke.

Od sredstava za prelaz divizija je imala 167 drvenih čamaca na sklapanje i 25 gumenih, od kojih je znatan broj dodeljen 1118. puku. Pri planiranju prelaza se uzimalo po jedno streljačko odjeljenje sa celokupnim svojim naoružanjem na jedan drveni čamac na sklapanje.

Za prelaz pukovske i bataljonske artiljerije pripremljeni su splavovi od priručne građe.

Za prelaz divizijske i diviziji pridate artiljerije su pripremljene na zapadnoj obali ostrva Kanevskog skele od sredstava parka N-2-P. Skele treba da otpočnu prevoženje ujutro 26. novembra, pošto suprotna obala bude očišćena od neprijatelja.

Do 25. novembra jedinice puka su svakodnevno izvodile vežbe i pripremale mesta za prelaz i skele. Na vežbama su obučavane da savlađuju vodene prepreke i bore se za održavanje zauzetog mostobrana. Vežbe su izvođene danju i noću na jezeru u Kušugumovki. Naročita pažnja je posvećena postizanju bešumnog i brzog ukrcavanja na prevozna sredstva, vežbanju veslanja, iskrcavanju i zauzimanju polaznog položaja za napad.

Osmatračnica komandanta puka za rukovođenje forsiranjem reke nalazila se na ostrvu Kanevskom. Sa komandirima mesta prelaza i komandantima bataljona komandant puka je imao telefonsku vezu. Vezu sa jedinicama koje su se prebacile na zapadnu obalu trebalo je ostvariti putem radija. Vezistima je dat zadatak da posle

zauzimanja mostobrana polože preko reke kabl i uspostave telefonsku vezu sa jedinicama.

Po naređenju štaba puka svaka pešadijska četa je izdvojila vodiče koji će je voditi od polaznog rejona do mesta za prevoženje. Oni su dobro proučili marš-rutu kretanja.

Na osnovu odluke komandanta puka štab puka je izradio plan prelaza, u kojem su određeni polazni rejoni, mesta prelaza i njihovi komandanti, sredstva za prelaz pridata jedinicama, poredak i red ukrcavanja na prevozna sredstva.

Uoči i na dan forsiranja sproveden je niz mera za dezinformaciju neprijatelja o pravcu našeg glavnog udara južno od Zaporozja. U nizu mera bila je predviđena organizacija nekoliko demonstrativnih prelaza.

Predviđeni su vatreni nalet artiljerije od 30 minuta po rejонима Novog Kičkasa i ostrva Hortice i pojačana dejstva noćne bombarderske avijacije zapadno i severozapadno od Zaporozja.

Treba naglasiti da su sve mere postigle svoj cilj. Neprijatelj je sve do početka našeg napada bio siguran da će naše trupe početi aktivna dejstva sa mostobrana u rejonu Novog Kičkasa i zato je oslabila njegova budnost na odseku južno od Zaporozja.

TOK FORSIRANJA I BORBA NA ZAPADNOJ OBALI

DNJEPRA

(Skica 47)

Noću uoči 25. novembra jedinice 1118. pešadijskog puka su se prikupile na obali Dnjepra istočno od ostrva Kanevskog, a kad je pao mrak, prebacile se na ovo ostrvo.

U 24 časa 25. novembra na južnu ivicu ostrva Hortice ispaljen je plotun gardijskih minobacača, što je bio signal za početak prelaza.

Jedinice 1118. pešadijskog puka brzo su se ukrcale na prevozna sredstva i počele da se prebacuju. Jedna od četa 2. bataljona, iskrcavši se na desnu obalu, smelim

napadom je uništila neprijateljsko borbeno osiguranje severno od k. 44,0. Za ovom četom su počele da se iskrčavaju na zapadnu obalu i ostale jedinice puka.

Bataljoni puka, pošto su brzo izašli na svoje odseke, zauzeli su polazni položaj za prelaz u napad. Pioniri su odmah po iskrčavanju počeli da prave prolaze u žičanim preprekama i minskim poljima postavljenim ispred neprijateljskih rovova.

26. novembra u 5 časova na signal komandanta puka oba bataljona su krenula u napad. 3. bataljon je savlađujući neprijateljski otpor pred zoru zauzeo jarugu Kanevsku; 2. bataljon je napao neprijatelja u Kanevskom. Hitlerovci su koncentrisali vatru znatnog dela svoje artiljerije na jedinice 2. bataljona. Iz Marijevke su počele da pristižu neprijateljske rezerve, koje su odmah stupile u borbu protiv 2. bataljona. Od 5 do 9 časova bataljon je odbio tri neprijateljska protivnapada. U protivnapadima je učestvovala po jedna četa.

U 9 časova naša artiljerija je otvorila masovnu vatru sa istočne obale Dnjepra na rejon Aleksejevskog i na jarugu Kruti jar. U isto vreme jurišna avijacija je nanela udar po neprijatelju u Kapustjani, Marijevki i na putevima koji sa zapada vode na Dnjepar. Vanredno je uspeo napad jurišne avijacije na kolonu neprijateljske pešadije, koje je bilo skoro bataljon, dok se kretala prema reci iz Marijevke. Ova kolona je pretrpela gubitke i bila rastrena, te nije mogla pružiti blagovremenu pomoć svojim trupama.

Uz podršku artiljerijske i minobacačke vatre sa istočne obale 2. i 3. bataljon su u sadejstvu sa desnim i levim susedom, koji su za ovo vreme forsirali Dnjepar, krenuli u odlučan napad, odbacili neprijatelja i krajem dana izbili na liniju: k. 71,0 — humka +2,0 (isklj.) — k. 80,9.

Za ovaj dan borbe puk je uništio više od 100 neprijateljskih vojnika i oficira, zarobio 37 ljudi, zaplenio 20 mitraljeza, više od 100 pušaka, skladište eksploziva i skladište inžinjerijske opreme.

Pred veče 26. novembra skelom je prebačena na mostobran sva pukovska artiljerija, protivtenkovski lovački divizion i divizion artiljerijskog puka. Noću 27. novembra jedinice puka su se utvrstile na zauzetoj liniji, postavile topove za neposredno gađanje i spremile se za odbijanje neprijateljskih protivnapada.

Iste noći na mostobran se prebacio puk II ešelona divizije i deo baterija divizijske i diviziji pridate artiljerije.

U 5 časova ujutro 27. novembra naše trupe su sa zauzetog mostobrana krenule u opšti napad. Hitlerovci su pružali žestok otpor artiljerijskom vatrom i protivnapadima malih grupa i tenkova. Neprijateljska avijacija je čitavog dana grupama aviona nanosila udare po borbenim redovima naših trupa na mostobranu i prelazima. Krajem 27. novembra 1118. pešadijski puk je napredovao 2,5 — 3 km.

Naporima trupa koje su se prebacile na zapadnu obalu Dnjepra mostobran je 28. novembra proširen oko 10 km u dubinu i oko 20 km po frontu. Ovog dana 1118. puk se po naređenju komandanta divizije utvrdio na dostignutoj liniji sa zadatkom da obezbedi prelaz naših trupa na mostobran.

*
* *

Za pripremu forsiranja Dnjepra 1118. puk je imao 10 dana. Ovo vreme je omogućilo komandantu puka da brižljivo organizuje napad, naročito da izvede dopunsko izviđanje neprijatelja, zemljišta, karaktera reke i da pripremi prevozna sredstva za istovremeni prelaz čitavog puka.

Dva puta izvršeno izviđanje omogućilo je komandantu puka, komandantima bataljona, artiljerijskih i ostalih jedinica da detaljno prouče zemljište i zadatak puka i organizuju sadejstvo.

Uspeh forsiranja umnogome je zavisio od iznenadnosti prelaza. Iznenadnost je postignuta tajnošću priprema

predstojećeg napada i sproveđenjem efikasnih mera za dezinformaciju neprijatelja.

Pri forsiranju i borbi za mostobran postignuto je dobro sadejstvo između pešadije, artiljerije i avijacije.

808. PEŠADIJSKI PUK FORSIRA JUŽNI BUG

(19. i 20. marta 1944)

SITUACIJA I ZADATAK 808. PUKA

(Skica 48)

Marta 1944. pod snažnim udarima jedinica Sovjetske armije nemačko-fašističke trupe su se užurbano povlačile sa linije reke Inguleca na desnu obalu Južnog Buga s namerom da se solidno utvrde na ranije pripremljenim položajima i da zaustave dalje napredovanje naših trupa.

394. pešadijska divizija iz sastava 46. armije, goneći ostatke razbijenih neprijateljskih jedinica, 6. marta 1944. doprla je do naselja Trojickog. U dvodnevnim borbama divizija je uništila neprijateljsku zaštitnicu, zauzela naselje i ujutro 18. marta izbila na levu obalu Južnog Buga.

Oko 10 časova 18. marta komandant korpusa je stigao na osmatračnicu komandanta 394. divizije. Pošto se orijentisao na zemljištu, on je postavio zadatak diviziji da noću 19. marta forsira Južni Bug, zauzme Andrejevku Erdeljevu i zorom izbije na liniju (isklj.) Jasna Poljana — k. 49,6 — Tkačevku. Komandant korpusa je saopštio da će ove noći trupe armije forsirati Južni Bug na širokom frontu.

Komandant divizije pukovnik J. A. Lisičin, proučivši dobijeni zadatak i procenivši snage i sredstva kojima je raspolagala divizija, na izviđanju sa komandantima pešadijskih pukova saopštio je svoju odluku i naredio da 808. pešadijski puk — I ešelon divizije — forsira Južni Bug u rejoni Andrejevke Erdeljeve i do svanuća 19. marta zauzme liniju Nova Andrejevka — Jasna Poljana, gde da se utvrdi i obezbedi prelaz diviziji.

Davši zadatak i drugim pukovima, komandant divizije je saopštio da se 808. puku pridaje izviđačka četa divizije od 80 ljudi, ojačana sa 2 mitraljeza, 2 puškomitraljeza i 2 protivtenkovske puške. Izviđačka četa je dobila zadatak da se kad padne mrak prebaci na desnu obalu, zauzme Andrejevku Erdeljevu, tamo se utvrdi i obezbedi prelaz i iskrcavanje na mostobran bataljona 808. puka.

O zemljištu i neprijateljskoj odbrani komandant puka je znao sledeće: Južni Bug u rejonu Trojickog i Nove Odese širok je 200—250 m, a brzina toka je do 1,5 m/sek. Leva obala u rejonu Trojickog je viša za 40—50 m od desne, što je našim jedinicama davalо prednost u organizaciji osmatranja neprijatelja i olakšavalo proučavanje karaktera njegove odbrane.

Duž desne obale i južno od Trojickog duž leve obale proteže se nisko zemljište širine od 700 m do 1,5 km. Na desnoj obali ono se graniči neposredno sa Andrejevkom Erdeljevom. Zbog toga su uslovi za naše trupe bili nepovoljni. Ovo nisko zemljište, gusto obraslo ševarom, reka je plavila, tako da je postalo teško prolazno za pešadiju, a potpuno neprolazno za sve vrste borbenih vozila na točkovima.

Na jugozapadnoj ivici Trojickog postojala je skela, koju neprijatelj nije uspeo da uništi. Od izlaza naših trupa na obalu, hitlerovci su držali prilaze pod neprekidnom mitraljeskom i artiljerijskom vatrom.

Neprijatelj je ranije pripremio odbranu na desnoj obali i organizovao je po principu odvojenih otpornih tačaka koje su imale međusobnu vatrenu vezu. Jaku otpornu tačku neprijatelj je imao u Andrejevki Erdeljevoj. Na severnoj i severoistočnoj ivici ovog naselja hitlerovci su iskopali rov punog profila za žičanim preprekama u dva, a na istočnoj ivici — u šest redi kolja. Drugi rov je prolazio južnom i jugozapadnom ivicom naselja.

Treći isprekidani rov neprijatelj je izradio na liniji 700—1000 m južno i jugozapadno od Andrejevke Erdeljeve.

Iz iskaza zarobljenika bilo je poznato da položaje na desnoj obali Južnog Buga u zoni nastupanja 394. divizije

brane delovi 258. i 153. nemačke pešadijske divizije. U Andrejevki Erdeljevoj se branio 457. puk 258. pešadijske divizije. Dejstva ovog puka podržavao je artiljerijski divizion. Južno od odseka (isklj.) Andrejevka Erdeljeva — Tkačevka branio se 257. puk 153. pešadijske divizije. Puk je ojačan 560. kaznenim bataljonom. Odsek Andrejevka Erdeljeva — Varušino obezbeđuje pogranična prihvavnica Rumuna. Bilo je poznato da se u rejonu 1 km južno od Jasne Poljane nalazi rezerva 258. pešadijske divizije — 479. puk sa 6 tenkova.

258. pešadijska divizija se povukla na desnu obalu Južnog Buga, imajući u svom sastavu jedva 1000 pušaka i 8 topova. Svu ostalu artiljeriju divizija je izgubila u ranijim borbama. Pešadijski pukovi divizije su imali po 2 bataljona, po 3 čete svaki. Četa je imala od 40 do 60 ljudi i 8 mitraljeza.

Iz rejona Andrejevke Erdeljeve neprijatelj je bio prinuđen da povuče znatan deo snaga i sredstava u rejon salaša Aleksejeva, gde su jedinice levog suseda iz pokreta forsirale reku i utvrstile se na jugozapadnoj obali.

808. pešadijski puk je 18. marta imao 2 pešadijska bataljona, svaki od po 3 čete. Broj strelaca u četi kretao se od 32—35 ljudi. Puk je sem pušaka i automata imao sledeće naoružanje: 5 mitraljeza, 2 topa 45 mm, 2 puškovska topa 76 mm, 7 minobacača 82 mm i 3 minobacača 120 mm. Jedan broj mitraljeza i minobacača 82 mm zaoštalo je za jedinicama zbog neprohodnosti puteva.

Artiljerija pridata po odluci komandanta za podršku puka takođe nije stigla u rejon Trojickog zbog neprohodnosti puteva. Uveče 18. marta od 2 pridata artiljerijska puka vatrene položaje u rejonu Trojickog zauzela su samo 4 topa 76 mm i 8 haubica 122 mm. Znatan deo municije još se nalazio na putu, te je zbog toga 18. marta puk imao samo jedan borbeni komplet puščanih metaka, 250 mina 82 mm, 83 granate 76 mm i 110 granata 45 mm. Imao je takođe ograničen broj granata za divizijske topove 76 mm i haubice 122 mm.

ODLUKA KOMANDANTA PUKA

Komandant puka potpukovnik Smirnov na izviđanju je saopštio komandantima bataljona da reku treba forsirati po mogućnosti što brže, dok neprijatelj nije organizovao jaku odbranu na desnoj obali i privukao rezerve iz dublje pozadine, koje su, po podacima naše izviđačke avijacije, već počele da se kreću ka Južnom Bugu.

Komandant puka je saopštio da za pripremu forsiranja puk ima svega jedan dan — 8 časova vidnog vremena. Od ovog vremena komandant puka je 2 časa iskoristio za izviđanje sa komandantima bataljona i komandirima artiljerijskih baterija, a ostalo vreme su imali komandanti bataljona za organizovanje sadejstva na nivou bataljon, četa, vod.

Upoznavši prisutne sa zadacima puka i neposrednih suseda, komandant puka je saopštio svoju odluku u kojoj je naredio da puk, sledeći izviđačku četu, forsira reku istovremeno na dva mesta i iznenadnim udarom zauzme Andrejevku Erdeljevu.

Potpukovnik Smirov je postavio bataljonima sledeće zadatke:

1. bataljon da forsira reku i zauzme severozapadni deo Andrejevke Erdeljeve; zatim da u sadejstvu sa 2. bataljonom očisti od neprijatelja celo naselje i utvrди se na jugozapadnoj ivici.

2. bataljon da forsira reku na ušću reke Jelaneca i u sadejstvu sa izviđačkom četom divizije i 1. bataljonom zauzme centralni deo Andrejevke Erdeljeve i utvrdi se na njenoj južnoj ivici.

Oba bataljona trebalo je da forsiraju reku istovremeno u 22 časa 18. marta. Posle iskrcavanja na desnu obalu bataljoni treba da savladaju močvarno zemljiste i pridu po mogućству što bliže naselju, da na opšti znak iznenada napadnu neprijatelja sa dva pravca. Izviđačka četa je počela da prelazi reku u 20 časova.

Artiljeriji, koja se nalazila na levoj obali, naređeno je da se 18. marta pripremi da uništi i neutrališe vatrenе tačke i neprijateljske posade u Andrejevki Erdeljevoj,

a od jutra 19. marta, posle zauzimanja mostobrana, da bude spremna za odbijanje protivnapada. Za obezbeđenje tesnog sadejstva artiljerije sa pešadijom komandant puka je naredio da sa komandantima pešadijskih bataljona prelaze na desnu obalu i artiljerijski oficiri sa radio-stanicama.

Posle izviđanja komandanti bataljona i četa su detaljno razmotrili prilaze reci i mesta prelaza, odredili svim jedinicama redosled ukrcavanja u prevozna sredstva i pravce kretanja preko močvarnog zemljišta po iskrcavanju (pomoću mesnih predmeta i azimutom). Štab puka je dao zajedničke orientire za sve na desnoj obali.

Puk je za prebacivanje imao 45 malih gumenih čamaca. Posle zauzimanja mostobrana mogle su se koristiti 2 drvene skele za čiju su poslužu uzeti divizijski pioniri. Zbog nedostatka prevoznih sredstava za prebacivanje u jednom talasu svih jedinica puka, jedinice su u toku celog dana gradile splavove od brvana, dasaka i buradi, koje su pokupile u naselju Trojickog.

U pešadijskim vodovima i četama i sa poslugom artiljerijskih oruđa održana su predavanja iz teme „Odlučnim i smelim dejstvima izvršićemo borbeni zadatak i obezbediti mostobran na desnoj obali Južnog Buga“. Vojnicima je objašnjena važnost maskiranja svih radova u puku, izvođenih u toku dana, kao i neophodnost najstrože tisine za vreme forsiranja, što treba da obezbedi iznenadnost napada na neprijatelja.

TOK FORSIRANJA I BORBE ZA MOSTOBRAN

Forsiranje Južnog Buga se odvijalo u vanredno teškim uslovima. Nedostatak preciznih orientir i tamna noć skoro su onemogućavali orientaciju na zemljištu.

Uveče 18. marta počela je snežna oluja, koja je trajala celu noć.

U 20 časova 18. marta, izviđačka četa pod komandom kapetana K. F. Konovalova stigla je na mesto prelaza i počela se ukrcavati u čamce. U ovo vreme u rejon prelaza

su stigli komandant divizije, načelnik štaba i komandant divizijske artiljerije.

Komandant divizije je dao kapetanu Konovalovu poslednja uputstva, i tačno u 20 časova prva 3 čamca sa izviđačima su se otisnula od obale. Zbog nepovoljnih meteoroloških prilika tek oko 3 časa 19. marta izviđačka četa je u celini prešla na suprotnu obalu reke.

Pošto se iskrcala na nisku obalu, četa je počela napredovati ka Andrejevki Erdeljevoj. Izviđači su gazeći ledenu vodu prešli skoro kilometar, noseći na sebi naooružanje i municiju. Kad su izišli na jugoistočnu ivicu Andrejevke Erdeljeve naišli su na žičane prepreke iza kojih se nalazio rov. Neprijatelj, očigledno, nije očekivao prelaz naših trupa po takvom nevremenu, te je zato znatan broj njegovih vojnika napustio rov i razišao se po kućama.

Pioniri, koji su se prebacili zajedno sa izviđačkom četom, brzo su izradili prolaze u žičanim preprekama i četa je iznenadno upala u južni deo naselja. Do 6 časova ona je ovladala čitavim jugoistočnim delom Andrejevke Erdeljeve.

U ovo vreme 1. i 2. bataljon puka su takođe prešli na južnu obalu. Vojnici bataljona su, kao i izviđači, savlađivali poplavljeno zemljište noseći oružje i municiju iznad glava.

Sa velikim naporom je uspelo da se samo 2 topa 45 mm izvuku preko poplavljjenog zemljišta. 1. bataljon je počeo zaobilaziti Andrejevku Erdeljevu sa severozapada, 2. bataljon je izbio prema centru naselja, idući pravcem izviđačke čete. Komandant puka se sa 2. bataljonom prebacio na desnu obalu.

U 6.30 časova preko radija je uspostavljena veza sa artiljerijom.

U ovo vreme, na opšti znak, 1. i 2. bataljon napali su neprijatelja u severozapadnom delu i centru Andrejevke Erdeljeve. Uništavajući ga, oni su do 8 časova potpuno zauzeli naselje. Oficiri i vojnici, izvršavajući zadatak, pokazali su primere hrabrosti i upornosti.

Vojnici streljačkog odjeljenja pod komandom redova Perepletčikova (iz 4. čete 2. bataljona) neopaženo su izbili na krilo hitlerovaca koji su se sakrili u kući u centru naselja i smelim napadom ih uništili.

Nišandžija mitraljeza Taran preneo je svoj mitraljez na rukama preko poplavljene zemljišta duž obale i među prvima upao u neprijateljski rov, uništio 2 neprijateljske vatrene tačke i obezbedio napredovanje bataljona.

Do 11 časova 19. marta bataljoni puka su, razvijajući uspeh, izbacili neprijatelja iz drugog rova i zauzeli ga.

Izbacen iz Andrejevke Erdeljeve, neprijatelj je uspeo da se zadrži u trećem rovu, odakle je preuzeo nekoliko protivnapada. U 11.40 časova čitav bataljon pešadije je napao 1. bataljon 808. puka. Izgubivši znatan broj vojnika (poginulih i ranjenih), hitlerovci su se povukli na polazni položaj. U 14 časova neprijatelj je u istom rejonu preuzeo protivnapad snagom do 100 pešaka sa 2 jurišna topa uz podršku intenzivne artiljerijske i minobacačke vatre iz rejona Jasne Poljane. Naša pešadija i artiljerija, koja je podržavala puk s leve obale, odbile su i ovaj protivnapad.

— Do 17 časova 19. marta na mostobran se prebacio 815. pešadijski puk i zamenio izviđačku četu koja je povučena u rezervu.

Uveče 19. marta jedinice 808. puka utvrstile su se u drugom rovu i organizovale izviđanje u pravcu Jasne Poljane.

Za jedan dan borbe neprijatelj je izgubio nekoliko stotina vojnika i oficira (poginulih i ranjenih). Jedinice puka su uništile 13 mitraljeza, 1 jurišni top, zaplenile 1 ispravan top 75 mm, 20 prikolica sa inžinjerijskom opremom i zarobile 11 vojnika, koji su pripadali 153. pešadijskoj diviziji, 560. kažnjeničkom bataljonu i 457. pešadijskom puku 258. pešadijske divizije.

Skela je do večeri 19. marta prebacila na desnu obalu 3 topa 45 mm i 1 pukovski top 76 mm, koji su bili postavljeni u borbenom poretku pešadije. Snabdevanje municijom jedinica koje su dejstvovalе na desnoj obali odvijalo se sa prekidima i tek ujutru 20. marta u rejon prelaza na

levoj obali dostavljeno je 5000 puščanih metaka, 160 mina 82 mm i 20 mina 120 mm. Jedinice su ovu municiju dobile tek sredinom 20. marta.

U toku noći 20. marta hitlerovci su malim grupama tri puta pokušali protivnapad ali bez uspeha.

Neprijatelj je noću iz rejona Jasne Poljane privukao na odsek napada 808. puka 479. puk 258. pešadijske divizije i ujutru 20. marta uveo ga u protivnapad. Dva prva protivnapada, u 6 i 8 časova, ostala su bez uspeha.

U 12 časova neprijatelj je krenuo u treći protivnapad. Ovog puta 479. pešadijski puk je podržavao 6 jurišnih topova tipa „ferdinand“ i dva tenka „tigar“. Protivnapadu je prethodila jaka artiljerijska i minobacačka vatra i udar 25 bombardera na borbeni poredak jedinica puka. Neprijatelj je napadao u pravcu centra Andrejevke Erdeljeve na spoj 815. i 808. puka. Iako mu je vatra naše artiljerije nanela velike gubitke, on je uspeo da potisne desno krilo 815. pešadijskog puka i levo krilo 2. bataljona 808. puka.

U 13 časova skoro četa neprijateljskih automatičara sa jednim tenkom i jurišnim topom prodrla je u centar naselja u rejon komandnog mesta 808. puka.

U odbijanju protivnapada učestvovalo je celokupno ljudstvo štaba puka, kao i vezisti, radisti, vozari i kuvari. Oficiri štaba su zadržali jedinice koje su se povlačile, brzo ih sredili i poveli u napad. Jedan top 76 mm, 1 protivtenkovski top 45 mm, koji su se nalazili u rejonu komandnog mesta, i 3 protivtenkovske puške otvorili su vatru po tenku i jurišnom topu. Posluga pukovskog topa 76 mm (komandir topa podoficir Jerjakin, nišandžija Batarula i poslužioci Isajev i Glinski) stupila je u borbu sa jurišnim topom. Vatra neprijateljskih automatičara izbacila je iz stroja poslugu topa, ali je on otvarao vatru dok god top „ferdinand“ i tenk nisu onesposobljeni. Grupa neprijateljskih automatičara je potpuno uništena. Do 15 časova jedinice puka su povratile izgubljene položaje.

20. marta je počela da prevozi još jedna skela nosivosti do 9 tona, kojom su na desnu obalu prebačeni ostali delovi i jedinice divizije, municija i deo artiljerije.

Pošto su odbili neprijateljske protivnapade i povratili položaj, delovi divizije su 20. marta posle podne krenuli u napad. Izbacivši neprijatelja iz trećeg rova, divizija je proširila mostobran skoro 4 km u dubinu i 6 km duž fronta.

21. marta neprijatelj je preduzimao još nekoliko protivnapada koje su delovi divizije odbili.

Od 22. do 27. marta divizija je znatno proširila zauzeti mostobran, što je omogućilo nesmetano prebacivanje naših snaga.

27. marta sa ovog mostobrana trupe Sovjetske armije su krenule u odlučno nastupanje i u borbama prvog dana napredovale skoro 30 km.

*
* *

Bez obzira na ograničeno vreme, komandant 808. puka potpukovnik Smirnov i njegov štab su pravilno organizovali pripremu jedinica za forsiranje i borbu na desnoj obali.

Za jedan dan jedinice su od priručnog materijala izgradile prevozna sredstva, kojih nije bilo dovoljno i na vreme ih prikupile na mestima prelaza.

Puk je forsirao reku po vrlo teškim meteorološkim uslovima, što je omogućilo iznenađenje i uspeh napada na neprijatelja u naselju Andrejevki Erdeljevoj.

Potrebno je naglasiti da je i za vreme forsiranja, i u borbi za mostobran ljudstvo puka pokazalo primere izdržljivosti i hrabrosti.

Komandant puka i njegov štab su čvrsto rukovodili borbom bataljona, a u slučaju potrebe i sami su preuzimali komandu nad jedinicama. Kao primer može da posluži 19. mart, kada su komandant puka i oficiri štaba lično organizovali odbijanje neprijateljskih protivnapada.

VOJNA BIBLIOTEKA

— INOSTRANI PISCI —

Osnovana 1950. godine

Dosada izdala ove knjige:

- 1) knjiga: General AJZENHAUER, **OD INVAZIJE DO POBEDE**, rasprodato.
- 2) knjiga: Maršal MONTGOMERI, **OD EL ALAMEJNA DO BALTIČKOG MORA**, rasprodato.
- 3) knjiga: Kamil RUŽERON, **BUDUĆI RAT**, rasprodato.
- 4) knjiga: Pukovnik dr fil., BEŠLAJN, **RUKOVODENJE NARODNOM ODBRANOM**, rasprodato.
- 5) knjiga: Bazil H. LIDEL-HART, **STRATEGIJA POSREDNOG PRILAŽENJA**, strana 397, cena 230 din.
- 6) knjiga: Kamil RUŽERON, **POUKE IZ RATA U KOREJI**, rasprodato.
- 7) knjiga: Džordž PATON, **RAT KAKVOG SAM JA VIDEO**, rasprodato.
- 8) knjiga: General ER, **ARTILJERIJA — NEKAD, SAD I UBUDUĆE**, strana 405, cena 300 din.
- 9) knjiga: Omar BREDLI, **USPOMENE JEDNOG VOJNIKA**, rasprodato.
- 10) knjiga: Pukovnik LIKA, **EVOLUCIJA TAKTIČKIH IDEJA**, rasprodato.
- 11) knjiga: J. O. HIRŠFELDER, **ATOMSKA BOMBA I LIČNA ZAŠTITA**, rasprodato.
- 12) knjiga: Maršal PAPAGOS, **GRČKA U RATU 1940/41**, strana 400, cena 200 din.
- 13) knjiga: Džon KRESVEL, **RAT NA MORU 1939/45**, rasprodato.
- 14) knjiga: ROZBERI, **BIOLOŠKI RAT**, rasprodato.
- 15) knjiga: General-pukovnik DAPČEVIĆ, **ZNAČAJ I SNAGA MANEVRA**, strana 638, cena 500 din.
- 16) knjiga: General ŠASEN, **ISTORIJA DRUGOG SVETSKOG RATA**, rasprodato.

-
- 17) knjiga: SVEČIN, **STRATEGIJA**, strana 452, cena 450 din.
- 18) knjiga: AJMANSBERGER, **TENKOVSKI RAT**, strana 356 sa 3 priloga, cena 400 din.
- 19) knjiga: KAMON, **NAPOLEONOVI RATOVI**, rasprodato.
- 20) knjiga: KARPOV, **OBALSKA ODBRANA**, strana 524, cena 700 din.
- 21) knjiga: MIKŠE, **TAKTIKA ATOMSKOG RATA**, rasprodato.
- 22) knjiga: MIDEILDORF, **TAKTIKA U POHODU NA RUSIJU**, rasprodato.
- 23) knjiga: AJRE, **RATNA VEŠTINA I TEHNika**, strana 248, cena 300 din.
- 24) knjiga: PRENTIS, **CIVILNA ZAŠTITA U MODERNOM RATU**, rasprodato.
- 25) knjiga: HITL, **VOJNI ŠTABOVI**, strana 336, cena 500 din.
- 26) knjiga: JERJOMENKO, **STALJINGRAD**. Delo obuhvata staljingradsku operaciju u celini sa uništenjem nemačke 6. armije, kao i izvesne zaključke i iskustva iz ove operacije. Delo je u pripremi.
- 27) knjiga: FOJHTER, **ISTORIJA VAZDUŠNOG RATA** (prevod sa nemačkog) strana 503, cena 850 din.
- 28) knjiga: Admiral KASTEKS, **STRATEGISKE TEORIJE** (I sveška). Strana 430, cena 600 din.
- 29) knjiga: GUDERIJAN: **VOJNI MEMOARI**. Strana 623, cena 1000 din.
- 30) knjiga: **VOĐENE RAKETE**. Delo je u pripremi.
- 31) knjiga: GRUPA POLJSKIH AUTORA, **ODABRANE OPERACIJE POLJSKE NARODNE VOJSKE**. Zbirka članaka o dejstvima jedinica Poljske narodne vojske do pada Berlina 1945. godine. Strana 241.
- 32) knjiga: GRUPA SOVJETSKIH AUTORA, **PROBOJ ORGANIZOVANE ODBRANE**. Zbirka odabranih diplomskih radova sa sovjetskih vojnih akademija iz oblasti probaja organizovane odbrane operativnim jedinicama. Delo je u štampi.
- 33) knjiga: Herbert FAJS, **ČERČIL — RUZVELT — STALJIN**. Delo predstavlja vojnodiplomatsku istoriju drugog svetskog rata koja pokazuje „rat koji su oni vodili i mir koji su želeli“. Strana 940, cena 1500 din.
- 34) knjiga: MIDEILDORF, **TAKTIKA RODOVA I SLUŽBI**. Knjiga obrađuje postupno sve osnovne taktičke radnje taktičkih jedinica. Delo je u štampi, cena 800 din.

-
- 35) knjiga: GRUPA SOVJETSKIH AUTORA, **TAKTIČKI PRIMERI BORBE**. Delo predstavlja zbirku odabralih konkretnih primera borbi pešadijskih pukova i njihovih delova na istočnom frontu. Strana 264.
- 36) knjiga: Ešer LI, **VAZDUŠNA MOĆ**. Studija o mogućnosti vazduhoplovstva u savremenim uslovima. Strana 288, cena 650 din.
- 37) knjiga: MONTROS, **NEBESKA KONJICA**. Studija o helikopterima na osnovu iskustva u korejskom ratu. Delo je u pripremi.
- 38) knjiga: MELENTIN, **OKLOPNE BITKE**. U knjizi nemački general Melentin opisuje sve važnije oklopne bitke iz drugog svetskog rata. Delo je u štampi, cena 850 din.
- 39) knjiga: GRUPA SOVJETSKIH AUTORA, **RAZVOJ TAKTIKE SOVJETSKE ARMIJE (1941—1945)**. Strana 593, cena 1300 din.
- 40) knjiga: **ZBIRKA ČLANAKA IZ STRATEGIJE** (I sveska). Strana 646, cena 900 din.
- 41) knjiga: **ZBIRKA ČLANAKA IZ OPERATIKE** (I sveska). Delo je u pripremi.
- 42) knjiga: **ZBIRKA ČLANAKA IZ TAKTIKE** (I sveska). Delo je u pripremi.
- 43) knjiga: **ZBIRKA ČLANAKA IZ VOJNE PSIHOLOGIJE** (I sveska). Delo je u pripremi.
- 44) knjiga: Maršal JERJOMENKO, **NA ZAPADNOM PRAVCU**. Strana 336, cena 600 din.
- 45) knjiga: Maršal ČUKOV, **ODBRANA STALJINGRADA**. Strana 423, cena 600 din.
- 46) knjiga: GARTHOF, **SOVJETSKA STRATEGIJA U NUKLEARNO DOBA**. Delo je u pripremi.
- 47) knjiga: Grupa sovjetskih autora u redakciji generala armije KUROČKINA, **METODIKA VOJNONAUČNOG ISTRAŽIVANJA**. Strana 384, cena 650 din.
- 48) knjiga: Nastavnici Vojnopolitičke akademije „Lenjin“, **MORALNO-POLITIČKI FAKTOR U SAVREMENOM RATU**. Delo je u pripremi.
- 49) knjiga: STERNBERG, **VOJNA I INDUSTRIJSKA REVOLUCIJA**, (prevod sa nemačkog). Delo je u pripremi.
- 50) knjiga: **ZBIRKA ČLANAKA IZ VOJNE TEHNIKE** (I sveska). Delo je u pripremi.
- 51) knjiga: BUĐONI, **PREDENI PUT**. (Memoari iz oktobarske revolucije). Delo je u pripremi.
- 52) knjiga: POPELJ, **U TEŠKO VREME**. Delo je u pripremi.
-

TAKTIČKI PRIMERI BORBE

*

Redigovao prema originalu
Milisav Perišić

*

Lektor
Radmila Brajović

*

Tehnički urednik
Andro Strugar

*

Korektor
Pavle Popović

*

Štampanje završeno marta 1963.
Tiraž: 3000